

Vlaams
Parlement

ingediend op **15** (2019-2020) – Nr. 5-F
4 december 2019 (2019-2020)

Verslag

namens de Commissie voor Leefmilieu,
Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie
uitgebracht door Inez De Coninck en Johan Danen
aan de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën,
Begroting en Justitie

over het ontwerp van decreet

houdende de uitgavenbegroting
van de Vlaamse Gemeenschap
voor het begrotingsjaar 2020

over de beleidsnota
Omgeving
2019-2024

over de beleidsnota
Klimaat
2019-2024

en over de beleidsnota
Energie
2019-2024

Samenstelling van de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie:

Voorzitter: Carina Van Cauter.

Vaste leden:

Piet De Bruyn, Inez De Coninck, Andries Gryffroy, Freya Perdaens, Wilfried Vandaele;
Bart Claes, Leo Pieters, Sam Van Rooy;
Tinne Rombouts, Koen Van den Heuvel;
Gwenny De Vroe, Carina Van Cauter;
Johan Danen, Mieke Schauvliege;
Bruno Tobback.

Plaatsvervangers:

Annick De Ridder, Marius Meremans, Joris Nachtergaele, Axel Ronse, Nadia Sminate;
Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Wim Verheyden;
Robrecht Bothuyne, Lode Ceyskens;
Willem-Frederik Schiltz, Bart Tommelein;
Chris Steenwegen, Tine Van den Brande;
Hannes Anaf.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

Documenten in het dossier:

- 15** (2019-2020) – Nr. 1: Ontwerp van decreet + Bijlagen
– Nr. 2 t.e.m. 4: Amendementen
– Nr. 5-A t.e.m. E: Verslagen aan de Commissie voor Algemeen
Beleid, Financiën, Begroting en Justitie
- 14** (2019-2020) – Nr. 1: Ontwerp van decreet
- 12** (2019) – Nr. 1: Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
- 13** (2019-2020) – Nr. 1: Algemene toelichting
- 13-A t.e.m. AB** (2019-2020) – Nr. 1: Beleids- en begrotingstoelichting
- 16** (2019-2020) – Nr. 1: Verslag van het Rekenhof over de begroting
- 21** (2019-2020) – Nr. 1: Meerjarenraming
- 152** (2019-2020) – Nr. 1: Ontwerp van programmadecreet
- 133** (2019-2020) – Nr. 1: Beleidsnota
- 134** (2019-2020) – Nr. 1: Beleidsnota
- 135** (2019-2020) – Nr. 1: Beleidsnota

INHOUD

I.	Toelichting beleidsnota's en begroting 2020 door de minister	5
1.	Begroting en Beleidsnota Omgeving.....	5
1.1.	Horizontale strategische doelstellingen.....	6
1.2.	Inzet van deze legislatuur: een betere leefomgeving voor iedereen	7
1.3.	Begroting 2020.....	14
2.	Begroting en Beleidsnota Klimaat	16
2.1.	Context en kerncijfers	16
2.2.	Strategische doelstellingen.....	17
2.3.	Besluit.....	24
3.	Begroting en Beleidsnota Energie	25
3.1.	Context en kerncijfers	25
3.2.	Doelstellingen Energie en Klimaat	26
3.3.	Beleidsinitiatieven	27
3.4.	Begroting 2020.....	33
3.5.	Besluit.....	34
II.	Vragen en opmerkingen van de leden	34
1.	Beleidsnota Omgeving	34
1.1.	Tussenkoms van Lode Ceysens.....	34
1.2.	Tussenkoms van Mieke Schauvliege	35
1.3.	Tussenkoms van Bruno Tobback	40
1.4.	Tussenkoms van Wilfried Vandaele.....	43
1.5.	Tussenkoms van Gwenny De Vroe.....	45
1.6.	Tussenkoms van Koen Van den Heuvel	49
1.7.	Tussenkoms van Inez De Coninck	51
1.8.	Tussenkoms van Tinne Rombouts.....	53
1.9.	Tussenkoms van Freya Perdaens.....	57
1.10.	Tussenkoms van Johan Danen	58
1.11.	Tussenkoms van Chris Steenwegen	60
1.12.	Tussenkoms van Carina Van Cauter	61
2.	Beleidsnota's Energie en Klimaat	63
2.1.	Tussenkoms van Chris Steenwegen	63
2.2.	Tussenkoms van Bruno Tobback	64
2.3.	Tussenkoms van Robrecht Bothuyne.....	66
2.4.	Tussenkoms van Bart Tommelein	69
2.5.	Tussenkoms van Andries Gryffroy	71
2.6.	Tussenkoms van Hannes Anaf	75
2.7.	Tussenkoms van Sam Van Rooy.....	80
2.8.	Tussenkoms van Tinne Rombouts.....	80
2.9.	Tussenkoms van Johan Danen	82
2.10.	Tussenkoms van Jos D'Haese.....	84

III. Antwoorden van de minister en aanvullende opmerkingen	86
1. Antwoorden van de minister	86
1.1. Beleidsnota Omgeving	86
1.2. Beleidsnota Klimaat.....	101
1.3. Beleidsnota Energie.....	106
2. Aanvullende opmerkingen van de leden.....	116
2.1. Tussenkoms van Mieke Schauvliege	116
2.2. Tussenkoms van Gwenny De Vroe.....	118
2.3. Tussenkoms van Hannes Anaf	119
2.4. Tussenkoms van Johan Danen	120
2.5. Tussenkoms van Tinne Rombouts.....	122
2.6. Tussenkoms van Andries Gryffroy	123
2.7. Tussenkoms van Robrecht Bothuyne.....	124
2.8. Tussenkoms van Carina Van Cauter.....	125
3. Repliek van de minister en discussie	127
IV. Indicatieve stemming.....	131
1. Toelichting en stemming amendementen nrs. 1 en 6.....	131
2. Stemming over het geheel	131
Gebruikte afkortingen.....	132
Bijlagen: zie dossierpagina op www.vlaamsparlement.be	

De Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie besprak tussen 12 en 27 november 2019 het aan haar toegewezen deel van de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2020 (zie *Parl.St. VI.Parl. 2019-20*, nr. 15/1). De uitgavenbegroting werd daarbij samen behandeld met de beleidsnota *Omgeving 2019-2024*, de beleidsnota *Klimaat 2019-2024* en de beleidsnota *Energie 2019-2024* (zie *Parl.St. VI.Parl. 2019-20*, nr. 135/1, 134/1 en 133/1).

Op 12 en 13 november 2019 vond de toelichting plaats door minister Zuhal Demir van de beleidsnota's en de uitgavenbegroting. Op 19 en 20 november 2019 formuleerden de leden hun vragen en opmerkingen bij de beleidsnota's en de begroting. Op 26 en 27 november beantwoordde de minister de gestelde vragen en was er ruimte voor discussie.

De uitgavenbegroting 2020 werd ook samen geagendeerd met het ontwerp van programmadecreet bij de begroting 2020 (*Parl.St. VI.Parl. 2019-20*, nr. 152/1) waarover afzonderlijk verslag wordt uitgebracht (*Parl.St. VI.Parl. 2019-20*, nr. 152/10).

De door minister Zuhal Demir bij de toelichtingen gebruikte presentaties zijn terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

I. Toelichting beleidsnota's en begroting 2020 door de minister

1. Begroting en Beleidsnota Omgeving

Minister *Zuhal Demir* stelt dat *Omgeving* een ruim beleidsveld vormt met heel wat uitdagingen, een domein dat impact heeft op ons dagelijkse leven: hoe we wonen, proper water, lucht en bodem. Daarom start ze met een omgevingsanalyse over de uitdagingen waar we de komende jaren voor staan. Er is immers een proces van jaren nodig om tot resultaten te komen in dit domein.

Die uitdagingen moeten echter geen angst inboezemen. Ze bieden integendeel kansen, of het nu gaat over de klimaatverandering, de verstedelijking en de druk op de open ruimte, de biodiversiteit of onze grondstoffen. Deze kansen liggen in bijvoorbeeld technologische innovaties maar ook in de nieuwe rol die burgers en organisaties in onze samenleving hebben opgenomen. Dat geldt ook voor de rol van de overheid die in de toekomst vooral die van kennis- en expertisecentrum, facilitator en partner zal zijn.

Omgeving is een transversale opdracht, waarin de minister haar eigen verantwoordelijkheid opneemt ten aanzien van de verschillende aspecten van de leefomgeving zelf en bovendien een coördinerende en sturende rol vervult ten aanzien van maatschappelijke actoren en burgers. Dit gebeurt samen met de ministers van de andere beleidsdomeinen, die allen mee verantwoordelijk zijn voor de realisatie van het omgevingsbeleid en het behalen van de doelstellingen. Van een transversale en integrerende benadering maakt ze een absoluut speerpunt in haar eigen bevoegdheden.

Hoofdelementen voor het omgevingsbeleid in deze legislatuur zijn ruimtegebruik en ruimtebeleving, omgevingskwaliteit, een ruimere aandacht voor milieu, klimaat en biodiversiteit. De oplossingen hebben allemaal te maken met de transitie naar een circulaire samenleving in al haar aspecten. De uitvoering van een omgevingsbeleid is niet alleen een taak van de minister. Het is een cocreatie, waarbij zij samenwerkt met alle actoren, alle collega-beleidsmensen, de maatschappelijke

sectoren en de lokale besturen, die een heel belangrijke rol hebben in het omgevingsbeleid. Zonder hen is er geen omgevingsbeleid mogelijk.

1.1. Horizontale strategische doelstellingen

Binnen dat omgevingsbeleid heeft minister Demir een aantal principes vastgelegd die gelden voor de verschillende domeinen. Het zijn horizontale strategische doelstellingen, die in alle acties moeten doorwegen.

Ten eerste wil minister Demir instaan voor een omgevingsbeleid waarvan de burger beter wordt en dat toelaat om maatschappelijke doelstellingen te realiseren. Dit is de essentie van duurzaamheid en vraagt om moeilijke keuzes. Het is dan ook nodig dat we met zijn allen in dezelfde richting aan de kar trekken om ze te realiseren. Ze wil inzetten op een actieve betrokkenheid van burger en maatschappij in een vroeg stadium van het proces, om het beleid samen met belanghebbenden om te zetten in daden. Maatschappelijk draagvlak is essentieel voor de realisatie ervan en voor concrete resultaten.

Een tweede doelstelling heeft vooral te maken met de cocreatie. Het omgevingsbeleid moet in een vroege fase worden betrokken in de andere beleidsdocumenten van andere sectoren, zeker ook op Europees niveau. Het omgevingsdenken moet intrinsiek worden, als een vanzelfsprekendheid, een bril om maatschappelijke beslissingen te nemen. De ervaring leert dat het bij investeringen met een belangrijke impact op de omgeving, zoals grote infrastructuurwerken, nodig is om een bredere integrale benadering toe te passen, zodat samen met de geplande investering voor het hele project ook de omgevingskwaliteit verbetert. Omgevingskwaliteit maakt onderdeel uit van grootschalige projectontwikkelingen.

Digitalisatie is ook mainstream. Omgeving is uitgesproken meetbaar op objectieve wijze en aldus wetenschappelijk te omschrijven. Meten zorgt ook voor data, data zorgen voor informatie en informatie zorgt voor kennis. Alle onderdelen van het omgevingsbeleid kunnen hiermee onderbouwd worden. Het Vlaamse niveau krijgt vooral de rol om deze informatie en kennis beschikbaar te stellen zodat de lokale besturen die ook kunnen gebruiken in een veel beter onderbouwde beslissingskracht. Dat zorgt ook voor heel transparant beleid, wat minister Demir beoogt. Digitalisatie van data is dan ook vanzelfsprekend en vraagt een extra boost. Binnen Omgeving wil ze ook een volledige transitie van dossiers naar data en datacommunicatie. Het beleid wordt hierdoor exponentieel efficiënter, vooral in uitvoering.

Er is al een hele weg afgelegd met het oog op vereenvoudiging en versnelling. De Vlaamse overheid moet kunnen beschikken over een realisatiegericht en efficiënt omgevingsinstrumentarium dat flexibel en toekomstbestendig is en gewapend tegen beroepsprocedures. Vandaag bestaan er echter verschillende procedures naast elkaar, dikwijls voor afzonderlijke beleidsvelden zoals ruimtelijke planning, omgevingsvergunningen en complexe projecten, landinrichting enzovoort. De minister wil daarom werk maken van integratie, stroomlijning en digitalisering van deze en verwante procedures, op maat van het project. Een kwaliteitsvolle besluitvorming met grote betrokkenheid van burger en maatschappij, gevolgd door realisatie, zijn hierbij belangrijke lijnen. De minister benadrukt het belang van het realiseren van projecten.

De omgevingsadministratie spreekt met één stem. Naast advisering evalueert de minister de meerwaarde van de huidige activiteiten van haar administratie, om eventueel ruimte te maken voor nieuwe activiteiten die tegemoetkomen aan de uitdagingen. Zij heeft vertrouwen in de steden en gemeenten en blijft verder inzetten op ontvoogding waarbij het Vlaamse niveau zich opstelt als kennispartner. De huidige strategische adviesraden SARO en Minaraad worden vervangen door een nieuwe Omgevingsraad, die naar advisering complementair is met de SERV.

Op korte termijn zal minister Demir de uitvoerende taken van de Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu overhevelen naar het Departement Omgeving. Vanuit zijn beleidsvoorbereidende opdracht neemt het departement de inhoudelijke afstemming en integratie van de handhavingsprioriteiten alsook de periodieke rapporteringstaken op zich.

Omgeving moet ook een kennis- en expertisecentrum zijn waarbij het beleidsondersteunend omgevingsonderzoek op beleidsdomeinniveau wordt afgestemd en vooral versterkt. Zoals reeds aangehaald is omgeving uitgesproken datagebaseerd. De administraties nemen hun verantwoordelijkheid dan ook op om het netwerk Statistiek Vlaanderen mee uit te bouwen, en betrouwbare statistieken en data met betrekking tot omgevingsthema's aan te reiken aan de lokale besturen.

1.2. Inzet van deze legislatuur: een betere leefomgeving voor iedereen

De belangrijkste vraag is wat de minister zal doen de komende vijf jaar. De bedoeling is om een betere leefomgeving voor iedereen te realiseren. Daarvoor heeft de minister een aantal hoofdzaken naar voren geschoven: maximaal de open ruimte vrijwaren en werk maken van een bouwshift; investeren in het versterken van alle soorten groen, met meer biodiversiteit en meer natuurebeleving; verbeteren van de milieukwaliteit wat betreft lucht, water en bodem, met stimuleren waar mogelijk en handhaven waar het moet; als regio koploper worden in de circulaire samenleving met een circulaire economie; het samen realiseren, in cocreatie, waarbij iedereen mede-eigenaar van het omgevingsbeleid is; kortere en realisatiegerichte procedures, waarbij de spade effectief in de grond wordt gezet.

1.2.1. *Maximaal de open ruimte vrijwaren*

BRV-proces met quick wins en acties

Om tot een betere leefomgeving te komen, is in de vorige legislatuur een strategische visie voor het toekomstig ruimtelijk beleid in Vlaanderen opgesteld waarin men de open ruimte maximaal wil vrijwaren. Daartoe is het nu essentieel te landen met het BRV. De minister zal de stakeholders en besturen betrekken bij het uitwerken van de concrete acties, als onderdeel van de beleidskaders die een verdere concrete vertaling zijn van het BRV. Op korte termijn zal ze met hen een gezamenlijke aanpak overleggen en afspreken. Tegelijkertijd zullen de quick wins worden geïdentificeerd. Het doel is om in 2021 formeel het BRV vast te leggen, dat dan ook gedragen is door alle stakeholders.

Door het BRV op tafel te leggen, wil de minister de lokale besturen, burgers, ondernemers en middenveldorganisaties aanzetten tot actie, inspireren en verleiden, niet met dikke pakken papier maar met sterke verhalen en sprekende beelden.

Realiseren van de bouwshift

De bouwshift en hoe die zal worden gerealiseerd, is het nieuwe paradigma van het BRV en de fundering voor de noodzakelijke transitie in Vlaanderen. Doel is dat het netto bijkomend ruimtebeslag, dat ook aanwezig is in de stedelijke omgeving, afneemt naar 0 hectare in 2040.

Dat gebeurt met een reeks van krachtige beleidsdaden en beleidsinstrumenten. Men gaat actief ontharden in de groen-blauwe netwerken. Daarnaast stimuleert de minister de 'slimme groei' door in te zetten op een kwaliteitsvolle verdichting van goed gelegen locaties. Nieuwe kwaliteitsvolle ruimtelijke ontwikkelingen zorgen voor een gezonde en aantrekkelijke woon- en werkomgeving. Slimme groei dus in de nabijheid van vervoersknooppunten, niet alleen in steden. Net zoals de bebouwing moeten we ook de groen-blauwe netwerken verdichten. Verdichting en

inzetten op stadsontwikkeling betekent niet enkel binnen de Vlaamse ruit of de steden opportuniteiten benutten, maar ook de landelijke kernen versterken en zo verdere versnippering tegengaan.

Samen met de minister bevoegd voor Economie en Werk ontwikkelt minister Demir voor ondernemingen een proactief en toekomstgericht aanbodbeheer. Ook hier zoekt men de rendementskansen door verdichtingsmogelijkheden, met het accent op hergebruik, herontwikkeling en intensivering van bestaande onderbenutte terreinen en gebouwen.

Na de definitieve goedkeuring van het Instrumentendecreet eind dit jaar wil zij de watergevoelige openruimtegebieden aanduiden. Via het Instrumentendecreet wil zij ervoor zorgen dat eigenaars die nadeel ondervinden van een herbestemming, een billijke vergoeding krijgen. Waar opportuniteiten en kansen zich aanbieden, neutraliseert zij slecht gelegen juridisch aanbod. Ze zal eveneens in overleg met lokale besturen, sociale huisvestingsmaatschappijen, publiekrechtelijke rechtspersonen enzovoort de mogelijkheden onderzoeken om het slecht gelegen juridisch aanbod binnen hun portefeuille niet langer te ontwikkelen.

Robuuste open ruimte

Open ruimte maximaal vrijwaren wil ook zeggen dat men in de open ruimte de nodige plaats moet voorzien voor natuursystemen, klimaatmitigatie en -adaptatie, waterberging, landbouw, recreatie en ontspanning. Men verweeft dit multifunctioneel waar het kan, zonder de hoofdbestemming in het gedrang te brengen, en scheidt dit waar het moet. De minister versterkt de robuuste natuur-, bos- en vallei-gebieden die de ruggengraat vormen van een ruimer, functioneel groen-blauw netwerk, dat zich uitstrekt tot in het centrum van dorpen en steden. Ze zet in op de vergroening van het bebouwd weefsel. Groene daken, groene gevels, buurt- en speeltuinen dragen bij aan een klimaatadaptieve en gezonde leefomgeving.

Het groen-blauwe netwerk is een leidraad en bepalend voor de keuzes die worden gemaakt in de ruimtelijke planning. In het regeerakkoord staat dat men tegen 2030 10.000 hectare bos zal afbakenen, waarvan 4000 hectare deze legislatuur, alsook dat men 20.000 hectare bijkomende natuur onder effectief natuurbeheer zal brengen.

De gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplannen voor landbouw, natuur en bos blijven in deze legislatuur een belangrijk instrument voor geïntegreerde gebiedsontwikkeling voor strategische openruimtegebieden. Het programma landinrichting en ruilverkaveling is het sluitstuk voor een duurzame en afgewogen inrichting van de open ruimte.

1.2.2. Investeren in alle soorten groen.

Netto toename van natuur en bos met hoge kwaliteit

Netto zal er een toename van natuur en bos met hoge kwaliteit komen. Het natuur- en biodiversiteitsbeleid krijgt zoals reeds aangehaald bijzonder veel aandacht. Natuur biedt een oplossing voor vele noden in de samenleving. Meer en betere natuur is niet alleen nodig om de achteruitgang van biodiversiteit te keren, maar er is ook een maatschappelijke vraag naar meer nabij en beleefbaar groen. Ze zal verder investeren in een netto toename aan natuur met hoge kwaliteit, overal en dicht bij iedereen. De realisatie van de Europese natuur- en klimaatdoelen staat hierbij centraal.

Minister Demir houdt de versnelling van het instandhoudingsbeleid aan en gaat volop voor terreinrealisaties om de Europees beschermde habitats en soorten in

een gunstige staat van instandhouding te brengen en zet de natuur in als bondgenoot om de negatieve effecten van de klimaatverandering te milderen. Bossen, moerassen en stedelijk groen zorgen voor vastlegging van koolstof en buffering van wateroverlast, droogte en hitte-effecten. Ze herstelt gezonde ecosystemen en realiseert versneld een samenhangend geheel van natuur-, bos- en valleigebieden die kwaliteitsvol ingericht zijn.

De minister zet volop in op een geïntegreerde, realisatiegerichte werking waarbij maximaal gezocht wordt naar win-wins voor alle betrokkenen, waarbij verschillende maatschappelijke noden zoals klimaatbuffering, waterbeheersing en natuurherstel tegelijk worden aangepakt.

Natuur overal: verweven, verbinden en ontsnipperen

Om de achteruitgang van de biodiversiteit te keren en in te spelen op de maatschappelijke vraag naar meer groen, verbreedt men de focus van het natuurbeleid. Natuur moet overal een functie krijgen, door verweving en verbinding, door groen-blauwe netwerken en door het valideren van ecosysteemdiensten.

Samen met de minister van Landbouw zorgt minister Demir ervoor dat landbouwgebieden structureel bijdragen aan het verbeteren van de omgevingskwaliteit en het leveren van ecosysteemdiensten. Ze bevordert de biodiversiteit in het agrarisch gebied door het ondersteunen van agrarisch natuur- en of landschapsbeheer.

De versnippering wordt aangepakt via een actieprogramma ontsnippering en er worden ook prioritaire permanente verbindingen op landschapniveau gerealiseerd. De minister maakt van natuurtechnische milieubouw de norm bij het uitvoeren van nieuwe infrastructuurwerken. Via aangepaste inrichting en beheer van bermen, oeverzones enzovoort worden waterlopen en wegen ecologisch opgewaardeerd en ingeschakeld in het groen-blauwe netwerk.

In samenwerking met de ministers van Onderwijs en van Welzijn voorziet de minister zoveel mogelijk zorginstellingen en scholen van substantiële groenfaciliteiten in het kader van de positieve relatie tussen gezondheid en natuur.

Terreinrealisaties dragen als voorbeeld van 'mainstreaming' bij tot preventieve gezondheidszorg, uitbreiding van de groene infrastructuur, het groen-blauwe netwerk in de bebouwde omgeving en de natuurbeleving.

Doeltreffend soortenbeleid

Verder zet de minister in op de uitvoering van soortenbeschermingsprogramma's op het terrein en het verbeteren van de coördinatie, afstemming en opvolging. Jaarlijks keurt zij minstens vier nieuwe soortenbeschermingsprogramma's goed.

Ze besteedt ook aandacht aan de grote zoogdieren die lange tijd niet meer aanwezig waren in Vlaanderen en stilaan hun weg teruggevonden hebben, zoals de wolf, de bever, de lynx, de otter en de wilde kat. Ze monitort hun aanwezigheid en onderzoekt de effecten binnen Vlaanderen. Ze stelt de gepaste beschermingsmaatregelen op en zet waar nodig in op preventie en/of vergoeding van schade. De minister stelt een actieprogramma op om de achteruitgang van wilde bijen, bestuivers en andere insecten een halt toe te roepen, en voert dit uit.

Natuur als verbindend element in de samenleving

De minister wil initiatieven uit de maatschappij rond aanleg, beleving en benutting van natuur stimuleren en faciliteren. Initiatieven zoals crowdfunding, vrijwilligerswerk en innovatieve toepassingen van en in de natuur zorgen voor mede-eigenaarschap en gedragenheid van het natuurbeleid.

Minister Demir verbreedt de beleving van de natuur van tuin tot woud, over speelplaats en park. Zij hoopt dat onze kinderen in de toekomst meer naar de natuur zullen trekken. Zij gaat voor natuur waar er plaats is om te spelen, te overnachten, rond te trekken, te sporten, en samen te zijn, steeds binnen de draagkracht van de natuur. Voor elke levensfase voorziet zij een natuurbelevingsaanbod ter verhoging van het algemeen welzijn, de gezondheid en het geluksniveau van de Vlaming. Natuur moet een rode draad zijn doorheen het leven van de Vlaming. Deze legislatuur moet verder werk worden gemaakt van de uitbreiding van groen en natuur in Vlaanderen.

Specifieke aandachtspunten

Verder is er aandacht voor de oprichting van een viertal Vlaamse parken met een unieke belevingswaarde, waarbij natuurwaarden, recreatie en toerisme, landschap en erfgoedwaarden elkaar versterken. De minister weet nog niet waar die parken zullen komen, maar de ambitie is er.

In het kader van een vernieuwd natuurbeleid wordt het natuurlijke karakter van de kust versterkt en is er specifieke aandacht voor groen in de Vlaamse Rand.

Het landschapsaspect wordt structureel verankerd in de aanpak van de Vlaamse overheid om omgevingsuitdagingen sectoroverschrijdend op te lossen en om de omgevingskwaliteit te versterken. De minister ondersteunt transversale projecten, zoals ontplooid in het kader van het Open Ruimte Platform van de Vlaamse Landmaatschappij.

Wetenschappelijke onderbouw

Investeren in alle soorten groen en in biodiversiteit vraagt een wetenschappelijke basis. Daarom wordt ingezet op vier onderzoeksniveaus: monitoring en evaluatie van de beleidsinstrumenten en -resultaten, integratie van bestaande kennis, nieuw beleidsgericht onderzoek en het ontwikkelen van beleidsinstrumenten waar nodig. Dit gebeurt in een breed samenwerkingsverband waarbij Vlaamse wetenschappelijke instellingen, administraties en andere onderzoeksinstellingen betrokken worden.

Binnen het eigen wetenschappelijk onderzoek met betrekking tot natuur en biodiversiteit gaat bijzondere aandacht naar volgende vijf speerpunten: natuur als oplossing bij klimaatadaptatie en -mitigatie; het ontwikkelen van een doeltreffend beheer van invasieve uitheemse soorten; kennis van biodiversiteit in het agrarisch gebied vergroten; natuur in de stad geeft heel belangrijke ecosysteemdiensten, vooral in het kader van leefbaarheid, gezondheid en welzijn. Er wordt een breed inzetbaar instrument ontwikkeld om ons natuurlijk kapitaal te verzekeren.

1.2.3. Onze milieukwaliteit verbeteren

Bodem en ondergrond

Gezonde, goed functionerende bodems vormen de basis voor biomassaproductie, voedselvoorziening, een diverse en weerbare natuur en waterhuishouding. Het economisch belang van een doordacht bodembeheer en zorgzaam landgebruik valt moeilijk te overschatten.

Onze bodems spelen een belangrijke rol in klimaatmitigatie en -adaptatie. De komende tien jaar mogen onze Vlaamse bodems netto geen koolstof verliezen. Daartoe wordt het koolstofverlies uit landbouwbodems sterk teruggedrongen. Daarnaast moeten we meer koolstof opslaan in bossen, waterrijke gebieden en (half)natuurlijke graslanden.

Het erosiebeleid zal worden bijgestuurd door in te zetten op gepaste brongerichte maatregelen die de bodems weerbaar maken tegen erosie.

Het Vlaams bodembeleid blijft gericht op het voorkomen en zo nodig zo snel mogelijk saneren van nieuwe bodemverontreiniging en op het doel om tegen 2036 de sanering van alle gronden met een historische bodemverontreiniging minstens op te starten.

De minister bevordert een duurzame omgang met diverse natuurlijke hulpbronnen. Daarom zal zij het bestaande algemeen oppervlaktedelfstoffenplan evalueren en actualiseren in functie van een verzekering van de grondstoffenbevoorrading. Met het oog op een duurzaam beheer van de ondergrond stelt zij een structuurvisie diepe ondergrond op.

Lucht

De minister wil de luchtkwaliteit verbeteren en de Europese normen tegen 2025 halen. Een betere luchtkwaliteit vermindert de kans op aandoeningen en komt onze biodiversiteit ten goede.

Altijd en overal moeten de huidige luchtkwaliteitsnormen worden gerespecteerd. Er wordt ingezet op een halvering van de gezondheidsimpact tegenover blootstelling aan stikstofdioxide en fijn stof tegen 2030 en het terugdringen van de oppervlakte aan ecosystemen waar de draagkracht door vermessing of verzuring wordt overschreden.

Het recent goedgekeurde luchtbeleidsplan 2030 zal worden uitgevoerd. Hierin zitten een aantal belangrijke maatregelen: afvlakken van de groei van het wegverkeer, vergroenen van het voertuigenpark, emissiefraude bij voertuigen aanpakken, lage- en ultralage-emissiezones verder uitrollen in stedelijke gebieden, verminderen van luchtverontreiniging door houtverbranding alsook de emissies in de industrie en landbouw verder verminderen. Sociale impact is hierbij een belangrijk aandachtspunt.

Ter onderbouwing van het luchtbeleid wordt de monitoring van de luchtkwaliteit verbeterd via digitalisering en technologie en daar waar nodig worden eventueel bijkomende maatregelen genomen. Er zal worden samengewerkt met Vlaamse en lokale overheden, onderzoeksinstellingen, middenveldorganisaties en private spelers. Hierdoor kunnen ook burgers actiever worden betrokken en kunnen beleidsmaatregelen lokaal worden opgevolgd, zodat gericht de juiste maatregelen kunnen worden genomen.

Water

Het waterbeleid is al enkele decennia geleden gestart. De waterkwaliteit is er de afgelopen decennia op de meeste plaatsen op vooruitgegaan, maar toch vraagt het waterbeleid bijzondere aandacht in deze legislatuur. De afgelopen jaren is immers gebleken dat het niet vanzelfsprekend is om altijd voldoende water te hebben. Bovendien komen er vaker plotse, hevige regenvlagen voor die voor overstromingen kunnen zorgen en voldoet de waterkwaliteit nog altijd niet aan de Europese doelstellingen. Onze valleien worden beter ingericht vanuit een integrale aanpak, zodat men werk met werk maakt: er komt meer ruimte voor waterberging en infiltratie én er wordt gezorgd dat de kwaliteit van natuur en landschap erop vooruitgaat.

Er wordt een strategisch plan waterbevoorrading uitgewerkt, vertrekkend vanuit het actieplan droogte en wateroverlast, zodat de bevoorrading beter verzekerd wordt en crisissen zo goed mogelijk kunnen worden voorkomen. Met diverse

instrumenten wordt ingezet op meer buffering, actief gebruik en infiltratie van hemelwater, op hergebruik van water én op waterbesparing. Het goedkoopste water is trouwens het water dat we niet verbruiken.

Alles wordt in het werk gesteld om de Europese waterkwaliteitsdoelstellingen te realiseren. De belangrijkste bronnen van verontreiniging worden in beeld gebracht en gericht aangepakt, in lijn met het principe 'de vervuiler betaalt'. Het mestbeleid en het erosiebeleid worden samen met het landbouwbeleid maximaal afgestemd op de stroomgebiedbeheerplannen en de handhaving wordt versterkt door efficiëntere controlemechanismen en innovatie.

In Vlaanderen zijn heel wat instanties actief inzake waterbeleid en -beheer. De versnippering is suboptimaal. Om de Europese doelstellingen te behalen, zijn bovendien extra inspanningen vereist. De financiering en de werking van de drink- en afvalwatersector moeten dan ook efficiënter en effectiever worden. De financieringssystemen voor gemeenten en Aquafin worden hervormd naar een meer resultaatgerichte, flexibele en programmatorische aanpak met sterk vereenvoudigde procedures en meer responsabilisering van alle spelers én met een betere coördinatie en afstemming.

De betaalbaarheid van de integrale waterfactuur blijft een belangrijk aandachtspunt. Men wil burgers helpen hun factuur te verlagen door efficiënt om te gaan met water. Men rolt een slimme watermeter uit die ook aan lekdetectie doet. Ook de efficiëntieverbeteringen moeten helpen de betaalbaarheid onder controle te houden. Bovendien worden de afsluitingen tot het absolute minimum beperkt.

We verbeteren onze milieukwaliteit

Minister Demir blijft de leefomgevingskwaliteit geïntegreerd en innovatief verbeteren. De burger hecht terecht veel belang aan een goede leefomgevingskwaliteit. Hij wil kunnen wonen, schoollopen, werken en zich ontspannen in een aangename en gezonde leefomgeving, en wil dat dit ook zo blijft.

Hoewel bronnen van mogelijk onaanvaardbare hinder generiek via regelgeving en specifiek via vergunningen worden aangepakt, blijkt er nood aan bijkomende inspanningen om dergelijke hinder te voorkomen. De minister denkt hierbij aan lichthinder, maar evengoed aan een evenwichtig luchthavenakkoord ten aanzien van geluidshinder. Vanuit de bevoegdheid Omgeving werkt zij mee en ondersteunt zij het beleid van de minister van Economie en Landbouw inzake de vergroening van de economie en de uitbouw van een circulair voedselbeleid.

Handhaving

De resultaten van het omgevingsbeleid worden gegarandeerd door een effectief handhavingsbeleid, en dat is daarom het sluitstuk van haar beleid. Goed bestuur vertaalt zich in duidelijke wetgeving die toepasbaar is en die leidt tot de bedoelde resultaten op het terrein die doelmatig te handhaven zijn. Het voorkomen en aanpakken van risico's voor de omgeving, het bevorderen van de naleving van de regelgeving en het voorkomen van de overtreding staan hierbij centraal, niet het sanctioneren van overtredingen op zich. Bestuurlijke en strafrechtelijke handhaving vullen elkaar daarbij aan. Vlaamse en lokale overheden hebben elk hun complementaire taken. De minister stimuleert hierbij het gebruik van innovatieve middelen.

1.2.4. Vlaanderen wordt circulair

In de samenleving worden heel wat initiatieven genomen inzake de circulaire economie. De minister gelooft erg dat Vlaanderen daarin een koploper kan zijn.

Grondstoffen zijn te waardevol om te verspillen. Ook op dit vlak moet men meer doen met minder: men wil de levenskwaliteit en het welzijn maximaliseren, met een kleinere impact op de omgeving en op onze aarde. Bovendien heeft wetenschappelijk onderzoek aangetoond dat wanneer men goederen hergebruikt en grondstoffen recycleert, men ook veel energie kan besparen.

Circulaire economie betekent dat businessmodellen moeten worden herdacht en opnieuw uitgevonden zodat die erop gericht zijn om niets meer verloren te laten gaan. Dergelijke modellen focussen op activiteiten zoals producten herstellen en hergebruiken zodat ze langer meegaan en zorgen dat onderdelen en materialen terug bij de producenten komen in plaats van in de vuilzak. Het gaat vaak over het bieden van een betere dienstverlening, zodat klanten minder last hebben van goederen die kapotgaan of van afval. Het biedt kansen voor bedrijven, die een uniek zakenmodel kunnen ontwikkelen vanuit een betere en snellere dienstverlening. Het biedt ook kansen voor lokale tewerkstelling en voor sociale tewerkstelling, vaak ook voor lager geschoolden. Er zijn heel wat initiatieven in de samenleving die de overheid maximaal moet ondersteunen. Vlaanderen heeft de afgelopen jaren sterk ingezet op dit nieuwe model.

De afbraak van gebouwen die niet meer voldoen aan de behoeften, blijft nog altijd voor heel veel afval zorgen. Om hier structureel iets aan te veranderen, moeten men slimmer gaan bouwen. Men moet meer flexibel en dynamisch bouwen, zodat gebouwen gemakkelijker aanpasbaar worden aan wijzigende behoeften en niet meer afgebroken of volledig gestript moet worden als de huidige functie niet meer nodig is. Ook moeten gebouwen gemakkelijker ontmanteld kunnen worden, zodat materialen maximaal hergebruikt kunnen worden en gevaarlijke stoffen apart worden gehouden.

Zwerfvuil blijft een belangrijk probleem. Er zijn engagementen afgesloten met de verpakkingsector. De minister gaat ervan uit dat die worden nagekomen, maar zij zet ook in op handhaving, zodat duidelijk is dat afval weggooien niet getolereerd kan worden. Alle sectoren moeten actief én financieel bijdragen aan de strijd tegen zwerfvuil. De minister stimuleert een actief overleg tussen alle betrokkenen om slimmere en afvalarme oplossingen te vinden voor het afval van consumptie buitenshuis. De overheid geeft trouwens het goede voorbeeld op al haar evenementen.

De minister zet in op asbestafbouw om de risico's hiervan zo snel mogelijk weg te werken bij prioritaire doelgroepen. Er worden lessen getrokken uit de proefprojecten die recent gestart zijn bij gemeenten. Bij verkoop van een huis zal een asbestattest de nieuwe eigenaar informeren over het al dan niet aanwezig zijn van asbest.

1.2.5. Samen naar realisaties

Het omgevingsbeleid voert de minister niet alleen uit, maar samen met haar collega's, beleidsmensen, lokale besturen en de hele samenleving. Omgevingsbeleid is een cocreatie.

Gebiedsgerichte samenwerking tussen Vlaamse en lokale beleidsactoren en andere belanghebbenden leidt tot de effectieve realisatie van ruimtelijke initiatieven die elkaars ambities wederzijds versterken. Samenwerking is hierbij essentieel.

Ruimte en omgeving moeten op elkaar worden afgestemd. Dit doet men onder meer in de vervoersregio's. Vervoer en ruimtelijke planning zijn elkaars 'drivers'. Deze samenwerking tussen ruimte en mobiliteit moet zorgen dat de doelstellingen uit het BRV waargemaakt worden.

De minister investeert verder in de integrale aanpak via een territoriaal ontwikkelingsprogramma van gebieden waar de uitdagingen groot en complex zijn, en waar vaak tal van projecten, visies en ideeën elkaar overlappen en verschillende overheden en actoren actief zijn.

Minister Demir bevordert participatiemogelijkheden op het lokale niveau zodat bewoners, handelaars, bedrijven en landbouwers actief deelnemen aan al deze projecten en processen die hun leefomgeving mee bepalen, met als doel een kwaliteitsvol beheer van de leefomgeving. Zij bouwt hiervoor partnerschappen op met onder meer lokale besturen.

De Vlaamse overheid zal verder projecten op een proactieve en oplossingsgerichte manier begeleiden. Om de concrete realisatie van projecten te begeleiden, zet de minister dan ook versterkt in op onder meer de cel Vlaamse Investeringsprojecten.

Kortere en realisatiegerichte procedures

Het beleid inzake leefomgeving wordt voor een groot deel aangestuurd vanuit de Europese Unie. Ook het beleid uit multilaterale verdragen en akkoorden, verloopt grotendeels via de EU. De doelstellingen uit internationale en Europese afspraken binden Vlaanderen en bepalen in belangrijke mate de doelstellingen die behaald moeten worden. De Europese Green Deal en het nieuw EU-milieuactieprogramma zullen de prioriteiten van het Europees milieubeleid vastleggen. Men streeft naar een tijdige en juiste omzetting en toepassing van de Europese regels. Het principe van 'no gold-plating' blijft gelden om ervoor te zorgen dat een hoog milieubeschermingsniveau en een gezond ondernemingsklimaat hand in hand gaan.

Voor het omgevingsbeleid dat de doelstellingen van het BRV realiseert, voorziet de minister een bundeling van middelen in een BRV-fonds dat nog moet worden opgericht. Daarnaast voorziet ze in een aangescherpt en innovatief toekomstgericht omgevingsinstrumentarium, inzetbaar voor onze maatschappij in transitie. We maken de bestemmingsvoorschriften toekomstbestendig. Hiervoor vereenvoudigt en actualiseert de minister de typevoorschriften voor ruimtelijke uitvoeringsplannen, het Instrumentendecreet wordt operationeel, de mogelijkheden voor regelluwe zones worden uitgezocht en de omgevingsvergunning wordt geëvalueerd.

De milieueffectrapportage in Vlaanderen moet haar negatieve connotatie verliezen en evolueren naar een instrument dat zinvol en onderbouwend is voor de besluitvorming. De minister evalueert en herzielt het instrument erkenningen als ondersteunend instrument voor de diverse beleidsthema's en de rol van de overheid hierin.

1.3. Begroting 2020

In het kader van de begrotingsopmaak 2020 werd voor het eerst gewerkt met een beleids- en begrotingstoelichting. De minister gaat daarin dieper in op alle wijzigingen ten opzichte van de begrotingsopmaak 2019 en geeft een gedetailleerd beeld weer, per inhoudelijk structuurelement en per begrotingsartikel, van de evolutie van de ontvangsten en de uitgaven. Ze geeft een algemeen overzicht van de begroting 2020, de genomen maatregelen en de nieuwe beleidsinitiatieven.

1.3.1. Evolutie van de ontvangsten

Een eerste tabel toont per inhoudelijk structuurelement de evolutie van ontvangsten ten opzichte van begrotingsopmaak 2019.

De waterheffingen werden lager ingeschat, waardoor de ontvangsten bij de VMM dalen met 5 miljoen euro. De ontvangsten bij het Boscompensatiefonds worden opwaarts herzien met 2,3 miljoen euro.

In het kader van de begrotingsbesprekingen werd tevens een nieuw boekings-schema toegepast voor de Grondenbank bij de Vlaamse Landmaatschappij, plus 1,5 miljoen euro, dat echter geen impact heeft op het vorderingensaldo en aldus geen impact op het begrotingsresultaat.

Binnen het omgevingsbeleid is de toename van de ontvangsten vooral te danken aan een terugbetaling van een aantal terugvorderbare voorschotten naar aanleiding van een groot ruilverkavelingsproject.

1.3.2. Evolutie van de uitgaven

De beleidskredieten blijven vrijwel constant op 860 miljoen euro. Er zijn binnen deze budgetten wel een aantal verschuivingen. Binnen het thema water werd de eenmalige projectoproep voor droogte teruggedraaid met min 4 miljoen euro. Daarenboven werd in overleg met Aquafin en na herraaming van de inkomsten uit de bovengemeentelijke bijdrage de werkingstoelage van de drinkwatermaatschappijen verlaagd.

Binnen Bodem en Ondergrond en Afval en Materialen worden eenmalige middelen voor asbest teruggedraaid en vervangen door recurrente kredieten. In het kader van asbestverwijdering bij scholen worden er voor 2 miljoen euro vereffeningskredieten toegevoegd.

Voor Natuur- en Biodiversiteit worden extra kredieten voorzien voor extra bos en een effectief natuurbeheer

Voorts is er een lichte toename van de apparaatskredieten, onder meer ten gevolge van de verwachte indexsprong op de loonkredieten.

Nieuw beleid voeren vergt helaas ook inspanningen. Er wordt een generieke besparingsmaatregel voorzien van 6 procent op de subsidiemiddelen. De berekeningsbasis is 74.436 euro, met bijgevolg een te realiseren besparing van 4,4 miljoen euro. De uiteindelijke besparing is licht lager omdat er na een interne oefening een aantal compensaties voorzien werden. Uitgaven die juridisch verankerd werden, zijn logischerwijs uitgesloten van een besparing.

De Zero Emissie Bonus voor de aanschaf van een elektrische wagen uit een hoger segment wordt niet verlengd. Daar was 5 miljoen euro voor voorzien. Iedereen die voor 31 december een wagen aankoopt heeft wel nog recht op de premie. In het kader van het Klimaatplan zullen er nieuwe maatregelen worden genomen die groene mobiliteit zullen stimuleren.

De Vlaamse Regering vraagt ook dat de overheid efficiënter werkt zonder aan effectiviteit in te boeten. Daarom wordt er een haalbaar en geleidelijk besparings-traject opgestart. De impact op het Departement Omgeving is een vermindering van de apparaatskredieten en een daling van het aantal personeelsleden met 33 op een totaal van 3226.

Door deze maatregelen kan er aanzienlijk geïnvesteerd worden in nieuw beleid.

Voor signaalgebieden voorziet men jaarlijks 15 miljoen euro, met uitzondering van 2024 waar het 13,5 miljoen euro is, ter compensatie van waardeverliezen.

Voor bijkomende natuur en bos voorziet men in het eerste jaar 9,35 miljoen euro. De komende jaren is een groeitraject afgesproken zodat er tegen 2030 10.000 hectare bos bij zal komen. De komende vijf jaar zal men ook 20.000 hectare natuur onder effectief natuurbeheer brengen.

Voor asbestverwijdering voorziet men 1,5 miljoen euro in 2020 en vanaf 2021 3 miljoen euro.

2. Begroting en Beleidsnota Klimaat

De oorspronkelijke bedoeling van minister Demir was om de beleidsnota van Klimaat en Energie samen te voegen, maar door tijdgebrek is dat niet gelukt.

Een algemene bezorgdheid van de minister is dat er heel wat desinformatie bestaat rond klimaat en dat de kennis bij de jongeren daarover heel beperkt is. Bij haar aanstelling heeft de minister een delegatie van de klimaatjongeren ontvangen en ze heeft hun die bezorgdheid meegedeeld. Ze heeft hun gevraagd om die boodschap mee te nemen om daar iets mee te doen.

2.1. Context en kerncijfers

De minister stelt dat de problematiek van de klimaatverandering de laatste jaren steeds meer merkbaar wordt door extreme weerfenomenen en de stijging van de zeespiegel. Het VN-klimaatpanel stelt dat onder alle scenario's een versnelling zal plaatsvinden van de opwarming van de aarde in de 21e eeuw. Vlaanderen is daarin kwetsbaar door zijn geografie en sterke verstedelijking.

De nieuwe Vlaamse Regering blijft de doelstellingen van het klimaatakkoord van Parijs onderschrijven. Ze schrijft zich ook in binnen de Europese ambitie voor 2050. Vlaanderen zal bijdragen aan de internationaal afgesproken doelstellingen en stappen zetten naar een klimaatneutrale samenleving.

Evolutie totale broeikasgasemissies 1990-2018

De totale broeikasgasuitstoot is tussen 1990 en 2018 in Vlaanderen gedaald met 12 procent ondanks de bevolkingsaan groei en de sterke economische groei. Een belangrijke daling werd opgetekend tussen 1996 en 2014. In absolute cijfers daalde de broeikasgasuitstoot voor de elektriciteitsproductie met 39 procent, voor gebouwen met 13 procent, landbouw met 22 procent en industrie met 8 procent. De sector transport kende echter een toename van emissies met 25 procent. Als men enkel maar de laatste jaren kijkt, dan blijven de emissies van de elektriciteitsproductie en gebouwen verder dalen tussen 2013 en 2018, terwijl die van de industrie eerder stabiliseren. In de landbouw nemen de emissies inmiddels opnieuw toe. Bij transport blijft de stijging ook de laatste jaren aanhouden.

Niet-ETS-broeikasgasemissies 2005-2018

Wat betreft de niet-ETS-emissies waarop Vlaanderen afgerekend zal worden en waar de situatie in 2005 als referentie dient, ziet men verschillende trends. Algemeen is de uitstoot in 2018 in de niet-ETS-sectoren 5 procent lager dan in 2005. De dalingen worden vooral opgetekend in de sectoren afval en gebouwen. De emissies in de landbouwsector zijn na een periode van afname weer lichtjes toegenomen. En ook in de transportsector is er nog geen sprake van een afname. In de sector niet-ETS-industrie wordt de stijgende trend tussen 2005 en 2013 omgeboogen tot een daling vanaf 2014. Dat is voornamelijk te verklaren door de evolutie van de uitstoot van de F-gassen. De in 2014 goedgekeurde Europese regelgeving zal ervoor zorgen dat de uitstoot van F-gassen de komende jaren verder zal dalen.

De sectoren gebouwen en transport zijn de twee belangrijkste bronnen van niet-ETS-broeikasemissies in Vlaanderen, gevolgd door landbouw.

Vlaamse niet-ETS emissiebalans periode 2013-2020

In het begin van de periode, namelijk van 2013 tot 2015, bleven de niet-ETS-emissies onder de toegelaten emissieruimte. Aangezien de emissieruimte sneller gedaald is dan de emissies, waren de emissies in 2016 en 2017 hoger dan de emissieruimte. Gecumuleerd over de periode 2013 tot 2017 hebben we een overschot opgebouwd maar dat zal niet volstaan. Voor de volledige periode 2013 tot 2020 zal er een tekort worden geboekt. Het exacte eindresultaat zal afhangen van de emissies in 2019 en 2020 en zal naast verdere reductie-inspanningen afhangen van een aantal factoren zoals een warme of een koude winter, de economische conjunctuur en dergelijke meer.

Vlaamse ETS broeikasgasemissies 2005-2018

Sinds 2005 worden de Vlaamse ETS-emissies gereguleerd onder een Europees systeem voor verhandelbare emissierechten. In de praktijk gaat het voornamelijk over elektriciteitscentrales en grote industriële installaties. Tussen 2005 en 2013 is er een duidelijk dalende trend. De latere afvlakking komt in belangrijke mate omdat de gerealiseerde efficiëntieverbeteringen en de emissiereducties gecompenseerd werden door de economische groei en uitbreidingen. Over de periode 2005 en 2018 zijn de ETS-emissies die in het Europees systeem zitten met meer dan 26 procent gedaald. De Vlaamse niet-ETS-emissies in dezelfde periode zijn met 5 procent gedaald.

Materiaalgerelateerde broeikasgasemissies

Ongeveer de helft van de broeikasgasemissies in Vlaanderen is volgens de OVAM materiaalgerelateerd. De koolstofvoetafdruk van de Vlaamse consumptie bedroeg in 2010 20 ton broeikasgassen per inwoner. Het herdenken van de Vlaamse consumptie kan dan ook een grote impact hebben op de broeikasgasuitstoot buiten onze grenzen.

2.2. Strategische doelstellingen

De beleidsnota is opgebouwd uit strategische doelstellingen, verder onderverdeeld in operationele doelstellingen. De strategische doelstellingen binnen het beleidsveld Klimaat worden in uitvoering van het regeerakkoord opgenomen als transversale strategische beleidsdoelstellingen voor de hele Vlaamse overheid. Dat betekent dat de minister zorgt voor de coördinatie van het Vlaamse energie- en klimaatbeleid over de beleidsdomeinen heen. Aangezien de energie- en klimaattransitie een impact heeft op de hele samenleving en nagenoeg aan alle beleidsdomeinen raakt, zal de minister aan de Vlaamse Regering voorstellen om deze thema's aan te duiden als transversale thema's en in overleg met de andere ministers prioritaire overheidsbrede en geïntegreerde doelstellingen vastleggen. De vakministers zijn verantwoordelijk voor het klimaatcompatibel maken van het reguliere beleid binnen hun bevoegdheden en moeten elk op hun terrein de nodige acties ondernemen om de klimaattransitie vaart te geven. Zoals omschreven in het Vlaams Energie- en Klimaatplan zullen alle sectoren moeten bijdragen om de gezamenlijke doelstelling te halen. Elke vakminister moet dan voor zijn of haar domein gerichte en onderbouwde maatregelen formuleren om bij te dragen aan het bereiken van de Vlaamse energie- en klimaatdoelstellingen.

De minister is ervan overtuigd dat de klimaatuitdaging een van de grotere uitdagingen is van onze tijd. Ze weigert die enkel als een last te bekijken maar ziet er ook een opportuniteit in voor eenieder: voor de technologische innovatie, voor de

economische groei en voor de samenleving. Ze wil werken aan onze eigen omslag naar een klimaatneutrale samenleving en op die manier bijdragen aan de wereldwijde transitie.

Door het versnellen van investeringen, technologische innovatie, energie-efficiëntie, omgevingskwaliteit, circulaire economie enzovoort doorheen alle beleidsdomeinen, kan Vlaanderen ook zijn steentje bijdragen voor het mondiaal probleem. Nog groter is haar overtuiging dat een ambitieus klimaatbeleid onmogelijk wordt als er geen maatschappelijk draagvlak is. Het klimaatbeleid is erg gepolariseerd. Voor een deel van de bevolking is het beleid onvoldoende daadkrachtig en anderen voelen zich dan weer bedreigd en vrezen dat het klimaatbeleid hun veel zal kosten of hun levenswijze zal aantasten. Daarom vindt de minister het belangrijk dat alle belanghebbenden en iedereen in het klimaatdebat betrokken wordt en dat er zoveel mogelijk samengewerkt wordt. Minstens even belangrijk is om te waken over de betaalbaarheid van de maatregelen die worden genomen en over de concurrentiepositie van vele van onze kmo's die ons economisch weefsel uitmaken. Deze twee pijlers zijn de rode draad doorheen de beleidsnota.

Er zijn echter ook instrumenten nodig. Zeer belangrijk daarbij zijn het Vlaams Energie- en Klimaatplan 2021-2030 en de langetermijnstrategie 2050, het Vlaams adaptatieplan, de evolutie naar een slagkrachtig Vlaams Energie- en Klimaatagentschap en het Klimaatfonds. De strategische doelstellingen hebben betrekking op Vlaanderen op weg zetten naar klimaatneutraliteit, een realistisch klimaatbeleid uitwerken voor het komende decennium, een ambitieus maar ook afgestemd energie- en klimaatbeleid en de ondersteuning van het klimaatbeleid vanuit de andere omgevingsvelden.

2.2.1. Vlaanderen op weg zetten naar klimaatneutraliteit

Constructief meewerken aan de uitbouw van het Europees en internationaal klimaatbeleid

De minister gaat dieper in op deze verschillende strategische doelstellingen. Vlaanderen op weg zetten naar klimaatneutraliteit is een onderdeel van de Europese en mondiale transitie. Daarom is het belangrijk dat Vlaanderen constructief meewerkt aan de uitbouw van het Europees en internationaal klimaatbeleid. Dit doet men door de Europese klimaatambities op middellange termijn, 2030, en op lange termijn, 2050, te onderschrijven en voluit te gaan voor het effectief realiseren van de afgesproken doelstellingen. Het Europees niveau is niet enkel belangrijk om gezamenlijke ambities te formuleren, maar ook om een aantal gezamenlijke maatregelen te nemen. Dergelijke maatregelen op Europees niveau kunnen lidstaten ondersteunen in het realiseren van hun doelstellingen en zorgen ook voor een gelijke aanpak in alle lidstaten, het zogenaamde 'level playing field'.

De minister denkt daarbij aan verscherpte CO₂-emissienormen voor wagens en vrachtwagens, een sterke productnormering of ondersteuning van innovatie op Europees niveau. Het Europese emissiehandelssysteem is hier uiteraard een mooi voorbeeld van. De nieuwe Europese Commissie zal binnenkort enkele nieuwe initiatieven voorstellen op het vlak van klimaat onder de noemer van een Europese Green Deal. Ook daar zal de minister constructief aan meewerken en tegelijkertijd pleiten voor een realistische aanpak die niet mag leiden tot een verhoging van de energiefactuur en die de concurrentiepositie van onze kmo's niet mag aantasten. Bij de omzetting en toepassing van de Europese klimaatregels gaat men voor een correcte en tijdige omzetting van de regels en wordt het principe 'no gold-plating' toegepast. Dat betekent dat Vlaanderen het Europese beleid correct zal omzetten en het niet op eigen houtje veel strenger zal maken in Vlaanderen.

Wat wil Vlaanderen doen?

Vanuit deze principes zal de minister de komende regeerperiode op Europees en internationaal niveau een aantal zaken doen. Ze zal bepleiten dat alle partijen onder het akkoord van Parijs een bijdrage leveren om de kloof met de doelstelling van het Parijsakkoord te dichten. Deze doelstelling is de globale gemiddelde temperatuurstijging beperken tot ver onder de 2 procent, waarbij men zelfs maximaal mikt op 1,5 procent stijging. Ze zal steun geven aan haalbare en betaalbare bottom-upverhogingen van de Europese broeikasgasreductiedoelstelling 2030 onder de voorwaarden die in het Vlaamse regeerakkoord zijn opgenomen, meer bepaald: op basis van een evaluatie van bijkomende inspanningen van andere grote handelsblokken, kostenefficiënt verdeeld over de lidstaten, waarbij internationale flexibiliteit toegelaten is en voor zover de energiefactuur voor burgers en ondernemingen niet verhoogt. De minister pleit ook voor strengere normen voor de internationale scheepvaart en luchtvaart. Ook deze sectoren moeten hun steentje bijdragen aan de mondiale transitie. Ze wil een strategie uitwerken om vergroeningstechnologieën en -expertise te exporteren naar andere regio's. Ze wil bewaken dat geen koolstof weglekt naar regio's buiten Europa met minder strenge klimaatregels.

Een Vlaamse langetermijnstrategie 2050 uitwerken

In de Europese en mondiale context werkt men tegen het einde van dit jaar een Vlaamse langetermijnstrategie 2050 uit. Daarin wordt gestreefd naar een vermindering van de uitstoot van broeikasgassen met minstens 80 procent in Vlaanderen tegen 2050, met de ambitie om te evolueren naar volledige klimaatneutraliteit. Daarvoor wil de minister iedereen enthousiast maken en aanzetten om actief mee te werken. De strategie zal in kaart brengen welke bijdrage van elke sector op lange termijn wordt verwacht en hoe deze omslag naar een klimaatneutrale samenleving gekoppeld kan worden aan duurzame economische groei en een realistisch transitiepad voor de burgers.

Beleid afstemmen op de langetermijnstrategie

Op het einde van dit jaar zal deze langetermijnstrategie ingediend worden bij de Europese Commissie. Uiteraard is de indiening geen eindpunt maar slechts het startschot van de langetermijntransitie naar klimaatneutraliteit. Nadat we onze Vlaamse langetermijnstrategie hebben opgesteld, is het belangrijk dat we tijdens de hele regeerperiode consequent het beleid hierop afstemmen in alle beleidsdomeinen en deze strategie verder actualiseren en specifieker uitwerken waar mogelijk.

Een mooi voorbeeld waar deze strategie op korte termijn verder zal worden uitgewerkt, is de industrie. Tegen volgend jaar wordt een Vlaams industrieel transitiekader uitgewerkt in verband met de bijdrage van de industrie aan de transitie naar de klimaatneutrale samenleving. Daarbij zal binnen de Vlaamse Regering worden afgestemd welk flankerend beleid nodig is op vlak van innovatie, financiering en infrastructuur om effectieve investeringen in klimaatinnovatie te mobiliseren.

Vlaams adaptatieplan

De komende jaren zullen we ons moeten voorbereiden op de effecten van de klimaatverandering: de klimaatadaptatie. Ons voortdurend aanpassen aan en onze weerbaarheid vergroten tegen bepaalde veranderingen is nodig in alle sectoren en door overheden, burgers en ondernemingen. Daarom wordt zo snel mogelijk een Vlaams adaptatieplan gemaakt waarin de synergieën met andere beleidsdoelen gemaximaliseerd worden. Net zoals het geldt voor de langetermijnstrategie die zal

worden opgesteld, is het ook belangrijk dat tijdens de hele regeerperiode het beleid consequent op dit adaptatieplan wordt afgestemd in alle beleidsdomeinen.

De klimaatneutraliteit die in de eerste strategische doelstelling wordt nagestreefd, zal men in Vlaanderen pas op lange termijn kunnen bereiken.

2.2.2. Ambitieuw en realistisch klimaatbeleid voor de periode 2021-2030

Vlaams Energie- en Klimaatplan

De tweede strategische doelstelling heeft betrekking op de meer korte termijn: het uitstippelen van een ambitieus en realistisch klimaatbeleid voor de periode 2021-2030. Het plan voor dit klimaatbeleid zal op voorstel van minister Demir dit jaar nog worden goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Eind vorig jaar werd een eerste ontwerpplan ingediend bij de Europese Commissie. Zoals alle lidstaten heeft ook België feedback gekregen van de Europese Commissie. Daarnaast hebben het Vlaams Klimaatpanel, adviesinstanties, experts en burgers veel aanbevelingen gedaan waarmee de minister het Vlaams Energie- en Klimaatplan zeer binnenkort zal afronden.

De minister beseft heel goed dat dit een hele opgave is en dat er een aantal zaken uit het eerste ontwerpplan zijn gehaald. Daarom moet de Vlaamse Regering kijken naar vervangende maatregelen die een impact hebben. Samen met de minister-president en enkele andere ministers ontmoet minister Demir het Klimaatpanel. De minister is bereid om het finale plan in het parlement te bespreken.

Het belangrijkste is het omzetten van al die intenties en maatregelen van dit plan in concreet beleid door alle ministers van de Vlaamse Regering. De minister zorgt uiteraard voor een goede opvolging. Als blijkt dat men niet op weg is om de vooropgestelde doelen te realiseren, zal ze pleiten voor bijkomende maatregelen. Er wordt in voldoende flexibiliteit voorzien. Indien uit voortschrijdend inzicht of technologische ontwikkelingen blijkt dat bijsturing en bijkomende reducties mogelijk blijken, zal zij de nodige bijstellingen doen.

Minister Demir heeft als Klimaatminister een coördinerende rol om de klimaatdoelstellingen te behalen en haar collega's bij te staan bij hun inspanningen hiervoor, hoe moeilijk dat ook is.

Optimaliseren Vlaams Klimaatfonds

De uitvoering van het Vlaams Energie- en Klimaatplan vraagt veel investeringen. Het Klimaatfonds wordt voornamelijk gevuld met inkomsten uit de veiling van emissierechten van het Europees emissiehandelsstelsel. Het wordt onder meer gebruikt voor de financiering van maatregelen om broeikasgassen te reduceren. Het fonds wordt in de niet-ETS-sectoren ingezet om bij te dragen aan het realiseren van de 2030-broeikasgasreductiedoelstelling. De minister introduceert voor de financiering van de broeikasgasreductiemaatregelen het principe van de cofinanciering: 1 euro voor 1 euro. Dit betekent dat de broeikasgasreductiemaatregelen niet integraal gefinancierd kunnen worden vanuit het Vlaams Klimaatfonds maar gedeeltelijk ook met private middelen of andere overheidsmiddelen. Hierdoor krijgt men met het Klimaatfonds een hefboomeffect en verhoogt de impact van het fonds. De bijdrage uit het Klimaatfonds voor het financieren van de maatregelen zal proportioneel hoger zijn bij een hogere kostenefficiëntie van de gefinancierde maatregel. Hoe vroeger in de regeerperiode de middelen uit het Klimaatfonds voor het reduceren van de broeikasgasemissies worden ingezet, hoe meer emissies gereduceerd kunnen worden. Met dit principe moet dan ook rekening worden gehouden bij de inzet van het Klimaatfonds.

Voor de komende regeerperiode kan er op basis van een zeer conservatieve inschatting van de minister van begroting voor 347,7 miljoen euro aan nieuw beleid worden voorzien. Deze conservatieve inschatting kan opwaarts worden bijgesteld indien bijvoorbeeld de prijs van de emissierechten sterk stijgt.

Shift naar duurzame gebouwenverwarming

In de omgevingsanalyse van deze beleidsnota heeft de minister het aandeel van de verschillende sectoren in de Vlaamse niet-ETS-broeikasgasuitstoot getoond. De sectoren gebouwen en transport hebben het grootste aandeel, gevolgd door landbouw.

In de sector gebouwen is grote winst te halen. Het hele scala aan maatregelen om de energie-efficiëntie van woningen en tertiaire gebouwen te verbeteren, wordt in de beleidsnota Energie meer in detail toegelicht. De doelstelling is duidelijk: het versnellen van de evolutie naar een performant en klimaatneutraal gebouwenpark via een mix van stimulansen en normen. Daartoe wordt het ondersteunings- en begeleidingsaanbod uitgebreid. Er wordt sterker ingezet op het verhogen van de renovatie van niet-residentiële gebouwen. Vanaf 2021 moeten niet-energiezuinige tertiaire gebouwen, zoals kantoorgebouwen of commerciële gebouwen, binnen de vijf jaar na overdracht van volle eigendom grondig energetisch gerenoveerd worden.

Er wordt constructief samengewerkt met de bouw-, energie- en financiële sector onder meer om het aanbod aan technisch gekwalificeerde vakmensen te verhogen en om innovatieve concepten uit te werken. De Vlaamse overheid moet het goede voorbeeld tonen. Vlaanderen vraagt een extra inspanning van steden, gemeenten, intercommunales, OCMW's, provincies, autonome gemeentebedrijven en dergelijke meer om vanaf 2020 in hun gebouwen, inclusief de technische infrastructuur, een gemiddelde jaarlijkse primaire energiebesparing van 2,09 procent te realiseren.

Verminderen van de uitstoot van de transportsector

De sector transport heeft het grootste aandeel niet-ETS-emissies. Bovendien is een noodzakelijke daling van emissies voor deze sector nog niet ingezet. Om een ommekeer te bewerkstelligen zal men conform het regeerakkoord inzetten op drie sporen: een meer duurzame ruimtelijke ordening; een verdere afvlakking van de groei en een modal shift, waarvoor de nodige stimuli zullen worden ontwikkeld en de evoluties nauw zullen worden opgevolgd om bij te sturen waar nodig; de vergroening van voertuigen, waarvoor er concrete maatregelen en doelstellingen zijn opgenomen in de beleidsnota, met als belangrijkste doelstelling dat alle nieuwe verkochte personenwagens vanaf 2030 koolstofarm moeten zijn, waarvan minstens de helft emissievrij.

De minister gaat in op concrete maatregelen voor de twee laatste sporen. Ze wil het wagenpark vergroenen via de verkeersfiscaliteit, weliswaar zonder de belastingdruk te verhogen. Meer vervuilende wagens zullen duurder worden en milieuvriendelijke wagens goedkoper. Daarvoor baseert men zich op de nieuwe Europese verbruiks- en emissietest. Om ondernemingen en burgers aan te zetten minder gebruik te maken van de wagen en vrachtwagen, blijft men investeren in alternatieven. De minister denkt hierbij aan de verdere uitbouw van de fietsinfrastructuur. Daarvoor is extra geld voorzien door de minister van Mobiliteit. Ook het collectief vervoer, het vrachtvervoer en het vervoer via water en spoor zal moeten worden gefaciliteerd. Om de druk van de logistiek te verminderen werkt de minister aan een optimalisatie van de kilometerheffing voor vrachtwagens en een emissievrije levering vanaf 2025 in de stadskernen.

Voor deze sector zitten ook een aantal bevoegdheden op het federale niveau. Op 22 november 2019 zit minister Demir samen met haar federale, Brusselse en Waalse collega's in verband met het Nationaal Energie- en Klimaatplan. Ze vraagt dat de federale overheid acties onderneemt om de emissies van de transportsector te reduceren. Concreet vraagt ze maatregelen zodat de bedrijfswagens versneld kunnen vergroenen. Een mogelijkheid is bijvoorbeeld dat vanaf een bepaald jaartal nieuwe bedrijfswagens emissievrij moeten zijn. Zij zal hierover in overleg treden met de federale collega. Een andere maatregel die op het federale niveau genomen kan worden, is de verhoging van het bijmengingspercentage van duurzame brandstoffen. De minister vraagt om dit percentage op te trekken tot 14 procent.

Voor deze belangrijke sector geeft Vlaanderen het goede voorbeeld. De Vlaamse overheid zal de CO₂-emissies ten gevolge van brandstofverbruik bij de eigen dienstwagens met 40 procent verminderen. Daartoe wordt ingezet op het stimuleren van een duurzaam mobiliteitsgedrag, het voorkomen van verplaatsingen en het vergroenen van het wagenpark. Voor de bussen van De Lijn worden bij de nieuwe aankoopprocedures enkel zero-emissiebussen toegelaten. De doelstelling is dat ten laatste tegen 2025 stadscentra enkel nog emissievrij worden bediend en dat ten laatste voor 2035 alle bussen in heel Vlaanderen emissievrij rijden.

Ondersteunen en begeleiden transitie CO₂-arme industrie

Het grootste deel van de Vlaamse industrie valt onder het ETS. Toch is een deel van de industrie gevat door de Vlaamse niet-ETS-broeikasgasdoelstellingen voor de periode 2021-2030. Deze niet-ETS-industrie heeft een aandeel van 14 procent in de Vlaamse niet-ETS-uitstoot. Deze niet-ETS-bedrijven moeten ook hun bijdrage leveren aan het realiseren van onze Vlaamse niet-ETS-emissiereductiedoelstellingen.

De energiegerelateerde maatregelen voor de industrie worden beschreven in de beleidsnota Energie. Het gaat onder meer over de EBO's. Daarnaast zijn er ook niet-energiegerelateerde emissies bij de niet-ETS-industrie. Voor deze emissies zet de minister in op een versnelde reductie in nauw overleg met de betrokken sector. Het gaat om emissiebronnen waar reeds een significant reductiepotentieel werd geïdentificeerd. Het komt er nu op aan om dit potentieel zo snel mogelijk te realiseren. Daarnaast blijft men de industrie ondersteunen en stimuleren om de transitie te maken naar CO₂-arme industrie via tal van initiatieven gericht op onderzoek, ontwikkeling en innovatie. Men probeert maximaal gebruik te maken van Europese middelen, zoals het Europese Innovatiefonds.

Concrete projecten zijn onder meer Moonshot Vlaanderen CO₂-neutraal, waarbij gedurende 20 jaar 20 miljoen euro wordt uitgetrokken voor onderzoek en de versnelde opschaling van projecten die een bijdrage kunnen leveren tot het CO₂-arm maken van de industrie. Men heeft ook de ambitie om Europese koploper te worden in waterstof. Voor succesvolle Vlaamse vergroeningstechnologieën ontwikkelt men een exportstrategie zodat de Vlaamse innovatie kan bijdragen aan een wereldwijde aanpak van de klimaatverandering.

Verlagen klimaatimpact Vlaamse land- en tuinbouw

De landbouwsector vertegenwoordigt 17 procent van de Vlaamse niet-ETS-uitstoot. Voor deze sector streeft men naar een omslag naar duurzame voedselproductie en leefbare landbouw als onderdeel van een geïntegreerd innovatief en ecologisch voedselbeleid. Er wordt in volgende maatregelen voorzien.

Het gemeenschappelijk landbouwbeleid wordt momenteel hervormd. Dit gaat over zeer veel geld. Voor de periode na 2020 moet de Vlaamse invulling van het gemeenschappelijk landbouwbeleid de nodige maatregelen en instrumenten voorzien

om de klimaatdoelstellingen te helpen realiseren. Het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF) zal worden hervormd tot een toekomstgericht ondernemersfonds zodat het investeringsbeleid zich meer richt op innovatieve en klimaatvriendelijke land- en tuinbouw. Een kwart van de landbouwemissies is energetisch en komt voornamelijk voort uit verwarming van stallen en serres. Om ze tegen 2030 met 40 procent terug te voeren, wordt sterk ingezet op energie-efficiëntie en een vergroening van de warmte. Drie vierde van de landbouwemissies komt voort uit verteringsprocessen bij de veehouderij. Deze emissies wil men reduceren via een 'green deal' met de sector.

Koolstofvoetafdruk van de Vlaamse consumptie verlagen

Over alle sectoren heen werkt men aan de verlaging van de koolstofvoetafdruk van de Vlaamse consumptie. Het steeds schaarser worden van grondstoffen, die bovendien uit onstabiele regio's komen, dwingt Vlaanderen om meer circulair te denken, te werken en te investeren. Een meer circulaire economie is ook beter voor het klimaat. De minister zal de evolutie naar een meer circulaire economie stimuleren onder meer door het toepassen van de inzichten uit de gedragswetenschappen en nudging.

Geen netto-koolstofverlies Vlaamse bodems

Vlaanderen kan niet enkel een bijdrage leveren aan het reduceren van de broeikasgasuitstoot, het kan het klimaat ook helpen door ervoor te zorgen dat de komende tien jaar de Vlaamse bodems netto geen koolstof verliezen. Dat zal onder meer gebeuren door bij het landbouwbeleid het verhogen van de koolstofopslag in landbouwbodems of het in stand houden van koolstofrijke bodems en graslanden te stimuleren. De minister zet daarom een systeem op voor voorlichting en begeleiding inzake geïntegreerd bodembeheer en oordeelkundige bemesting. Daarnaast moet er meer koolstof worden opgeslagen in natuur en bos. De minister zal besturen en burgers sensibiliseren rond een aangepast beheer van tuinen, bermen, parken en openbaar groen.

2.2.3. Een ambitieus en afgestemd energie- en klimaatbeleid

De derde strategische doelstelling gaat over de governance van het Vlaamse energie- en klimaatbeleid. Heel wat van de aanbevelingen van de Stroomgroep Governance zijn opgenomen in deze derde strategische doelstelling. Het belangrijkste waar de minister in dit verband op zal inzetten is het opstellen van een afsprakenkader dat heldere procedures en timing van de opeenvolgende stappen van de energie- en klimaatbeleidscyclus bevat, alsook de rol van alle departementen en entiteiten hierin. Het afsprakenkader brengt ook in kaart hoe stakeholders, experts, lokale overheden, innovators en voorlopers betrokken zullen worden. Op die manier krijgen alle betrokkenen een helder zicht op hun rol in het proces.

De minister zal het bestaande Vlaams Energieagentschap omvormen en versterken tot een slagkrachtig Vlaams Energie- en Klimaatagentschap. Dat zou elke klimaatmaatregel becijferen naar kostprijs en bijdragen aan de klimaatdoelstelling. Uiteraard zal het VEKA conform de Europese regelgeving tweejaarlijks rapporteren over de voortgang van het energie- en klimaatbeleid. Daarnaast voorziet de minister een tussentijdse rapportering zodat de belangrijkste indicatoren van het energie- en klimaatbeleid jaarlijks gepubliceerd worden.

Zoals eerder gesteld, is de betrokkenheid van alle belanghebbenden cruciaal voor een succesvol, ambitieus en realistisch klimaatbeleid. Daarom start de minister een participatietraject dat zorgt voor een wezenlijke betrokkenheid die echte discussies en engagementen mogelijk maakt. Ze streeft ook naar een structureel overleg met

de verschillende stakeholders in plaats van het voeren van een steekvlampolitiek in functie van de actualiteit van het moment.

Ze zal ook de lokale besturen praktische ondersteuning bieden bij de uitwerking en vooral de realisatie van hun energie- en klimaatplannen.

2.2.4. *Afstemming Omgeving en Klimaat*

In de vierde en laatste strategische doelstelling gaat de minister in op de belangrijke link tussen het omgevingsbeleid en het klimaatbeleid. Op de eerste plaats kan meer natuur zorgen voor directe vastlegging van CO₂. Daarnaast leidt een beleid gericht op betere luchtkwaliteit, een verminderd materialengebruik en een slimme ruimtelijke inplanting, veelal tot een verminderde uitstoot van broeikasgassen. Naast deze zogenaamde mitigerende impact heeft het omgevingsbeleid ook een belangrijke weerslag op de aanpassing aan de klimaatverandering. Zo kunnen bossen de opwarming bufferen. De minister is zich erg bewust van deze erg belangrijke wisselwerking en zal de nodige maatregelen nemen om ze te financieren.

Een eerste aandachtspunt is de natuur. Die kan men actief inzetten om de klimaatverandering te milderen. Bij het beheer van natuur streeft de minister naar een win-win, waarbij natuurherstel gekoppeld wordt aan klimaatbuffering en waterbeheersing. Dit komt onder meer tot uiting in een geïntegreerde gebiedsgerichte werking. Daarnaast zullen ook de bosuitbreiding van 10.000 hectare tegen 2030 en het herstel van de natuurlijke dynamiek in de valleien deze verschillende doelstellingen nastreven. Bij de kustverdediging en het aanpassen van de Vlaamse kust aan de klimaatverandering zet de minister maximaal in op natuurlijke processen zoals duinengordels.

De ruimtelijke inrichting heeft een directe impact op hoe men zich verplaatst, hoe men zich verwarmt en hoe men leeft, en daardoor ook op de uitstoot van broeikasgassen en de aanpassing aan de klimaatverandering. Via de bouwshift streeft de minister voldoende open ruimte na zodat er meer groene buffers zijn, zeker in de steden. Uitstoot van broeikasgassen is nauw verbonden met de uitstoot van andere polluenten zoals fijn stof en dergelijke meer. Daarom zal de minister werk maken van een integrale aanpak waarbij alle schadelijke emissies op een efficiënte wijze worden aangepakt. Het luchtplan en het Vlaams Energie- en Klimaatplan zullen op elkaar moeten worden afgestemd. De minister streeft een dergelijk afgestemde en integrale aanpak na in samenwerking met de lokale overheden. Concreet denkt ze minister daarbij aan het luchtbeleid, met verschillende hefbomen die zorgen voor een lagere uitstoot van broeikasgassen. Op het vlak van afval denkt zij aan circulair bouwen. Ook binnen het integraal waterbeleid zal klimaatadaptatie het leidende principe zijn.

2.3. *Besluit*

De minister besluit dat zij beseft dat het een moeilijk thema is waarbij er heel wat verwachtingen zijn. Sommigen verwachten heel veel, anderen verwachten helemaal niets. Zij zal trachten daar een gezond evenwicht in te vinden, dat haalbaar, realistisch en betaalbaar is. Zij engageert zich daartoe. Zij wil een heel eerlijk, open en transparant beleid. Wanneer ze iets niet zal doen of iets niet zal halen, zal ze dat ook zeggen. Het is geen 'walk in the park'. Er zal hard gewerkt moeten worden. Daarbij heeft ze iedereen nodig: burgers, ondernemingen, het middenveld en ook het parlement. Het belangt iedereen aan. Het gaat over eenieders toekomst, over hoe Vlaanderen in de wereld wil staan.

3. Begroting en Beleidsnota Energie

Minister *Zuhal Demir* zegt dat het de bedoeling is om de volgende keer met één beleidsbrief Klimaat en Energie te komen. Dat is nu nog niet gelukt.

Uit een recente peiling van Ipsos bij 1001 Vlaamse huishoudens in opdracht van het VEA blijkt dat 91 procent van de Vlamingen energiebesparing belangrijk tot heel belangrijk vindt, dat Vlaamse gezinnen vaker zuinig omgaan met energie, dat 73 procent begaan is met energieverbruik en de energieproblematiek en het belangrijk vindt om rekening te houden met de impact van het energieverbruik op de klimaatproblematiek voor de toekomst en de volgende generaties. Vanzelfsprekend vinden de minister en de voltallige Vlaamse Regering dat ook belangrijk.

3.1. Context en kerncijfers

Energie-efficiëntie

Op een eerste grafiek is te zien dat de ontkoppeling van het energiegebruik en de economische groei zich verder doorzet. Over de periode 2005-2018 daalde het energiegebruik met 9,1 procent, terwijl het bbp toenam met 23,6 procent. Het finaal energetisch energiegebruik, zijnde alle energie die geleverd wordt aan de eindgebruikers, daalde met 3,5 procent ten opzichte van 2005. 41 procent van het totale energiegebruik is voor rekening van de industrie, 24 procent voor de transportsector, 20 procent voor de huishoudens, 11 procent voor de tertiaire sector en 3 procent voor de landbouw. Het energiegebruik van de gezinnen lag in 2018 een stuk lager dan in 2005, evenals dat van de industrie en de landbouw. De belangrijkste stijger in dezelfde periode is de transportsector. Ook het gebruik van de tertiaire sector is gestegen.

Hernieuwbare energie

Het aandeel hernieuwbare energie in Vlaanderen is gestegen tot 6,9 procent in 2018 versus 6,7 procent in 2017. Groene stroom draagt voor 44 procent bij, groene warmte voor 39 procent en hernieuwbare energie in transport voor 17 procent.

Wat is de stand van zaken inzake de realisatie van de doelstelling hernieuwbare energie? Op 4 december 2015 heeft Vlaanderen met de andere gewesten en de federale overheid een samenwerkingsakkoord afgesloten in het kader van de lastenverdeling. Hierin is opgenomen dat Vlaanderen een doelstelling heeft van 25.000 gigawattuur hernieuwbare energie tegen 2020. Voor 2018 bedraagt de productie van groene stroom 8525 gigawattuur, waarmee de doelstelling 2018 voor groene stroom net niet is gehaald. Voor het zelfde jaar bedraagt de productie van groene warmte 7779 gigawattuur, waarmee de subdoelstelling niet is gehaald. Er is een aanzienlijke achterstand om de subdoelstelling 2020 van 9197 gigawattuur te halen. De productie van groene warmte moet dan ook in de komende twee jaar met 18 procent stijgen.

Op 6 oktober 2017 heeft de Vlaamse Regering de subdoelstellingen vastgelegd. Ze heeft toen beslist om 100 procent van de Vlaamse doelstelling hernieuwbare energie te behalen. Hiervoor werden het Zonneplan, het plan Windkracht 2020 en het Warmteplan opgesteld. Toen werd 1418 gigawattuur nog niet toegewezen aan specifieke technologie. Ook deze kloof moet nog worden gedicht.

Er is een belangrijke groei voor zonnepanelen en wind noodzakelijk om de subdoelstellingen tegen 2020 te halen. De subdoelstelling 2020 voor zon is in het verleden bijzonder ambitieus geformuleerd. Om de subdoelstelling voor wind te realiseren, zou er in de volgende twee jaar telkens ongeveer 135 megawatt aan windvermogen bij moeten komen of jaarlijks ongeveer 50 turbines. Op basis van

de gekende projecten die nog gerealiseerd kunnen worden, bedraagt de verwachte groei voor 2019 en 2020 circa 100 megawatt.

Energiekost

De totale energiefactuur van elektriciteits- en aardgasgebruik samen was in 2018 de op twee na laagste van de ons omringende landen en regio's, maar blijft desondanks toch heel hoog voor heel wat gezinnen. Een gemiddeld gezin in Vlaanderen had in 2018 de op een na hoogste elektriciteitsfactuur in vergelijking met de ons omringende regio's en landen. Vlaanderen en Duitsland hebben een zeer hoge energiefactuur als gevolg van de doorrekening van de investeringen in groene stroom en in het bijzonder in zonnepanelen in de periode 2009-2013. Een gemiddeld gezin in Vlaanderen had in 2018 de laagste aardgasfactuur in vergelijking met de ons omliggende regio's en landen. Voor ondernemingen op laagspanning en middenspanning met standaardverbruik behoort de totale energiefactuur ook tot de laagste van de ons omringende landen om de concurrentiepositie van onze kmo's niet in het gedrang te brengen.

3.2. Doelstellingen Energie en Klimaat

Doelstellingenkader

Voor Vlaanderen komt de energie-efficiëntiedoelstelling neer op een gecumuleerde besparing tegen 2020 van 47,75 terrawattuur. Er wordt naar gestreefd om de besparingsdoelstelling in te vullen met drie maatregelen: EBO's met de industrie, isolatiepremies en de kilometerheffing voor vrachtwagens. In april 2019 werd aan de Europese Commissie een besparing over de periode 2014-2017 gerapporteerd van 19,53 terrawattuur op basis van de momenteel gevalideerde cijfers tot 2017.

De prognoses voor 2018-2020 zijn de volgende. Het VEA gaat momenteel uit van een realisatiegraad van 96 procent van de doelstelling. De beperkte kloof is een gevolg van de daling van het aantal toegekende energiepremies voor dakisolatie en beglazing. De EBO-bedrijven presteren iets boven de inschatting die bij de opmaak van het Vlaams Actieplan Energie-efficiëntie werd gemaakt. Voor België bedroeg het aandeel hernieuwbare energie in 2017 9,06 procent. Waarschijnlijk wordt net voldaan aan de indicatieve doelstelling van 9,2 procent voor 2017 en 2018 van de Europese richtlijn. De doelstelling van 13 procent in 2020 wordt volgens de prognose uit het Nationaal Energie- en Klimaatplan van december 2018 niet gehaald, maar men komt uit op 12 procent. Dat komt vooral omdat het finale energieverbruik onvoldoende gedaald is. Het bedroeg in 2017 419 terrawattuur en zal in 2020 moeten dalen tot 378 terrawattuur.

De Vlaamse hernieuwbare-energie- en efficiëntiedoelstellingen 2030 worden begin december vastgelegd in het Energie- en Klimaatplan 2021-2030. Tegen eind 2019 moeten de Belgische hernieuwbare-energie- en efficiëntiedoelstellingen 2030 vastgelegd worden in het definitieve Nationaal Energie- en Klimaatplan en moet dat plan ingediend zijn bij de Europese Commissie. De betrokken ministers van de federale overheid en van de deelstaten komen op 22 november samen, en dit zal dan zeker aan bod komen.

Tegen 2050 wordt gestreefd naar een vermindering van de broeikasgasuitstoot met minstens 80 procent met de ambitie om te evolueren naar een volledige klimaatneutraliteit.

Energie en klimaat als transversale thema's

De energie- en klimaattransitie heeft impact op alle geledingen van de samenleving en raakt bijna alle beleidsdomeinen. De minister zal op korte termijn aan de

Vlaamse Regering een voorstel voorleggen om de thema's energie en klimaat aan te duiden als transversale thema's. Er is nood aan goede coördinatie om de transitie vaart te laten nemen. Het is al goed dat één minister zowel bevoegd is voor de energie als voor het klimaat. Alle vakministers moeten daarvoor elk op hun terrein de nodige acties ondernemen. De minister zal een afsprakenkader opstellen waarin de rollen vastgelegd worden voor de coördinerende minister, de vakministers, de administratie, de stakeholders en het Vlaams Parlement. Dat wordt een hele cyclus van voorbereiding, goedkeuring en monitoring van het Vlaams Energie- en Klimaatplan.

Voorts zullen de procedures en de planning worden uitgewerkt. Vanuit een geïntegreerd dataplatform zullen jaarlijks de belangrijkste indicatoren worden gepubliceerd vanaf 2021. Samen met het VEA en de afdeling Energie, Klimaat en Groene Economie zal een effectief structureel participatietraject met de belanghebbenden worden opgezet om een actiebereidheid en creativiteit aan te boren en het draagvlak voor de acties te vergroten.

3.3. Beleidsinitiatieven

In de komende jaren gelden er drie richtinggevende principes voor de beleidsinitiatieven: ambitie, de koopkracht van de gezinnen bewaken en de ondernemingen concurrentieel houden. De minister zal die principes hanteren en toepassen in haar maatregelen.

3.3.1. *Energiezuinig en klimaatneutraal gebouwenpark*

De eerste maatregel is de evolutie naar een energiezuinig en klimaatneutraal gebouwenpark. In de commissievergadering van 12 november 2019 kwam aan bod dat er veel werk is inzake de gebouwen. De minister heeft daar veel aandacht aan besteed. Tegen 2050 moet de samenleving koolstofarm zijn. Het energieverbruik van de gebouwen moet sterk dalen. Ze staan in voor een groot deel van het energieverbruik en de CO₂-uitstoot. Dat vergt een diepgaande renovatie van gebouwen, en die moeten de shift naar duurzame verwarming maken.

Woongebouwen

Momenteel voldoet slechts 5 procent van de woningen aan de energetische langetermijnrenovatie-doelstelling 2050, die werd vastgesteld op een gemiddelde EPC-waarde van 100 voor het gehele woningenpark. Die doelstelling moet verder worden verfijnd in functie van de gebouwentypologie, of het nu om een open, halfopen of gesloten bebouwing of een appartement gaat. Er komen regelmatig evaluaties en er worden tussentijdse ijkpunten ingevoerd in lijn met het VEK 2030.

Om de doelstelling te halen wordt de samenwerking met de bouw-, de financiële en energiesector voortgezet via een doorstart met een Renovatiepact 2.0 waarin allerlei acties zitten om de renovatiegraad te verhogen van residentiële woningen. Hierbij is er ook aandacht voor een breed gedragen positieve boodschap over het maatschappelijk en economisch belang van de transformatie van het bestaande woningenpark. De partners krijgen waar nodig een actieve rol. Er wordt ingezet op een evenwichtige mix van stimulansen. Er komt financiële ondersteuning en een begeleidingsaanbod dat rekening houdt met de noden van kandidaat-renoveerders.

De rekenmethodes voor de energieprestatie voor nieuwbouw zijn de voorbije jaren heel vaak gewijzigd en heel complex geworden; veel bouwpartners geraakten hierdoor de voeling kwijt met de EPB-regelgeving. Verschillende leden hebben daarover de afgelopen weken vragen gesteld aan de minister. Zij zal een overleg houden met het Netwerk Architecten Vlaanderen, de Vlaamse Confederatie Bouw,

de Bouwunie, Agoria en anderen. Zij wil de methodes bekijken en omzetten naar een transparante vereenvoudigde methode waar innovatieve bouwtechnieken voldoende aan bod komen.

Het EPC wordt verder ingezet als belangrijk beleidsinstrument om de burger te informeren en sensibiliseren over de energieprestatie van de woning of het appartement dat hij wenst te kopen of te huren. Sinds 2019 bevat het EPC een overzicht van de werken die nog nodig zijn om aan de doelstellingen 2050 te voldoen. Vanaf 2020 wordt een uitbreiding van het EPC gerealiseerd naar de gemeenschappelijke delen van een appartementsgebouw en naar de kleine niet-residentiële gebouweenheden.

De woningpas wordt verder uitgebouwd als digitaal paspoort van de woning. Er komt een continu ontwikkelingsproces voor de relevante bouwgrond en omgevingsinfo ontsloten naar de eigenaar. De woningpas zal op die manier uitgroeien tot een overkoepeld beheerd instrument.

De voorwaarden voor een energielening voor nieuwe eigenaars worden versoepeld.

Om de grondige energetische renovatie van woningen te stimuleren, zal men naast een versoepeling en de voorwaarden voor de energielening voor nieuwe eigenaars, ook de volgende opties tegen uiterlijk september 2020 onderzoeken: de mogelijkheid tot de vermindering van onroerende voorheffing; het verhogen van energieprijzen, gekoppeld aan de labelverbetering EPC voor nieuwe eigenaars; het ondersteunen van de opmaak van een masterplan BENOvatie voor appartementen; een publiek-privaat rollend fonds voor innovatie van appartementen met overheidsgarantie.

Bij de opmaak van het Nationaal Energie- en Klimaatplan zal minister Demir aan de Federale Regering vragen om het verlaagd btw-tarief van 6 procent zo snel mogelijk uit te breiden in alle steden en gemeenten als effectief instrument om de renovatiestrategieën versneld te verwezenlijken. De Vlaamse sloop- en heropbouwpremie is verlengd tot eind 2020. Er wordt ook een pool van opgeleide renovatiecoaches gecreëerd die vooral eerstelijnsrenovatieadvies zullen verstrekken vanuit het ene loket.

Heel wat wooneigenaars voelen zich nog onvoldoende aangesproken door de langetermijndoelstelling en hebben het gevoel dat de woning wel al voldoet. De drang naar informatie is groot en deze maatregelen moeten daar grotendeels aan tegemoetkomen. De combinatie van thermografische foto's met een aanbod aan duiding en aansluitende begeleiding bij de uitvoering van energiebesparende renovatiewerken, lijkt een interessante kostenefficiëntiepiste met een interessant bereik. Er komt een proefproject dat na een positieve evaluatie verder kan worden uitgerold over heel Vlaanderen.

De capaciteit in de bouwsector vormt een grote uitdaging voor de realisatie van de renovatiestrategie 2050. Minister Demir zal met de ministers van Onderwijs en Werk en de bouwsector continu overleggen en een actieplan ontwikkelen met het oog op planmatige oplossingen voor een structureel verhoogde instroom van arbeidskrachten in de bouwsector.

Het niet-residentiële gebouwenpark

De Vlaamse Regering legt in het Vlaams Energie- en Klimaatplan definitief een langetermijndoelstelling 2050 voor het niet-residentiële gebouwenpark vast. Er wordt tevens een tussentijds ijkpunt uitgewerkt. Het EPC voor kleine, niet-residentiële gebouwen – winkels, scholen – wordt bij verkoop en verhuur ingevoerd vanaf 2020. De komende jaren wordt een energieprestatiecertificaat voor grote,

niet-residentiële gebouwen ingevoerd. Om een duidelijker inzicht te krijgen in de huidige energieprestatie van niet-woongebouwen, moeten alle grote niet-woongebouwen uiterlijk tegen 2025 beschikken over een EPC. Vanaf 2030 moeten deze gebouwen een minimaal energieprestatielabel bereiken. Ook overheidsgebouwen binnen het Vlaamse Gewest geven het goede voorbeeld door voor 2028 aan het label te voldoen. Een samenwerking met het VEA en het Facilitair Bedrijf wordt hiertoe opgezet. Het EPC voor publieke gebouwen zal worden geïntegreerd in het EPC-beleidskader voor niet-residentiële gebouwen.

Vanaf 2021 moeten niet-energiezuinige tertiaire gebouwen binnen de vijf jaar na overdracht van de volle eigendom, grondig energetisch worden gerenoveerd. Het VEA werkt hiervoor op korte termijn een voorstel uit dat rekening houdt met specifieke kenmerken en randvoorwaarden. In navolging van de woningpas die eind 2018 werd gelanceerd, wordt er een gebouwenpas ontwikkeld die voor de eigenaar of de gebruikers digitale opslag, raadpleging en uitwisseling mogelijk moeten maken. Verder wordt een dataplatform voor niet-residentiële gebouwen ontwikkeld dat inzicht moet verschaffen in de energiegegevens en bouwtechnische eigenschappen van gebouwen.

3.3.2. Transitie naar CO₂-arme industrie en ondernemingen

Energie-intensieve industrie

Een tweede pijler gaat over het begeleiden van de industrie en de ondernemingen naar een CO₂-arme industrie. De industriële processen zullen hiervoor grondig moeten worden hervormd: elektrificatie; gebruik van groen gas; groene waterstof; synthetische brandstoffen; restwaarden; circulaire processen enzovoort. De EBO's worden ingezet als centraal beleidsinstrument om deze transitie te ondersteunen. De huidige beleidsovereenkomst loopt tot 2022, maar de verlenging wordt reeds voorbereid. De huidige doelgroepen, rendabiliteit van de maatregelen en de attractiviteit voor de ondernemingen om deel te nemen, wordt geëvalueerd. Om de regelgeving tussen de verschillende groottes van ondernemingen te stroomlijnen, wordt in overeenstemming met het regeerakkoord de drempel voor een conform verklaard energieplan verlaagd van 0,5 petajoule naar 0,1 petajoule.

Kmo's

Om tegemoet te komen aan de Europese verplichtingen om specifieke acties te ontwikkelen, gericht op het energieverbruik van kmo's, wordt er werk gemaakt van een actieplan 'energie- efficiëntere kmo's' en een versterkte wetgeving voor de doelgroep van niet-energie intensieve kmo's met een energieverbruik minder dan 0,1 petajoule. Er wordt vertrokken van de opbouw van kennis over het energieverbruik en het identificeren van nuttige maatregelen. Er zal ook rekening worden gehouden met sectorspecifieke kenmerken.

Kleinere ondernemingen moeten een energie-audit uitvoeren om heel gericht op zoek te gaan naar maatregelen op maat. De overheid en deze ondernemingen ontwikkelen ook een kader, analoog aan de EBO's, waarin deze ondernemingen een engagement kunnen aangaan dat verder gaat dan de van toepassing zijnde regelgeving. De kleinste ondernemingen moeten minimaal een globale energiebalans opmaken.

Om disproportionele administratieve lasten te vermijden, kan door het VEA in samenwerking met Fluvijs een automatische rapportering van energiedata voor de kleinere en kleinste ondernemingen worden opgezet. De ontsluiting van deze database gebeurt onder meer door het e-loket voor de ondernemers. Op die manier wordt het voor de ondernemingen mogelijk om hun eigen elektriciteits- en aardgasgebruik op te volgen.

3.3.3. *Hernieuwbare energie*

Groene stroom

Binnen Europa is Vlaanderen dankzij de inspanningen van de voorbije jaren bij de koplopers op het vlak van geïnstalleerd vermogen zon en wind per vierkante meter. De technologieën worden verdergezet en er wordt aan het draagvlak voor milieuvriendelijke energieproductie gewerkt. De Vlaamse Regering streeft naar een verhoging van het geïnstalleerde vermogen zonne-energie tot 6,7 gigawatt in 2030. In 2020 wordt een nieuw Zonneplan 2025 uitgewerkt, met doorkijk naar 2030, met nieuwe initiatieven en maatregelen en acties op lange termijn. Uiteraard zullen de lokale besturen hierin een rol spelen.

De Vlaamse Regering streeft ook naar on-shorewindenergie tot 2,5 gigawatt tegen 2030. De bijkomende capaciteit zal moeten worden geïntegreerd in het bestaande landschap, rekening houdend met de verschillende voorschriften op vlak van ruimtelijke ordening, natuurbehoud en geluid. De bestaande windparken met een beperkte productie moeten worden vervangen door nieuwe turbines, die een aanzienlijk grotere productie opleveren. Het regeerakkoord verwijst naar de rol van de burgemeesters daarin. Zij moeten draagvlak creëren bij hun inwoners voor die windmolens.

Om die doelstelling te bereiken, moeten bijkomende maatregelen worden uitgewerkt in het Windplan 2025, met een doorkijk naar 2030. Er is samenwerking nodig tussen de verschillende beleidsniveaus en de verschillende betrokken actoren. De vorige jaren daalden de investeringskosten voor zonne- en windenergie aanzienlijk. Tegelijk stegen de inkomsten uit de geproduceerde elektriciteit. Daardoor daalde de berekende onrendabele top, die de noodzakelijke steun aangeeft.

Tegen 2025 wordt de certificatensteun voor nieuwe of vernieuwde zonne- en windenergieprojecten via een geleidelijke reductie van de maximale bandingfactoren uitgefaseerd.

Groene warmte

Warmte is de belangrijkste component van de totale energievraag. De uitdaging van de komende jaren is om zowel de residentiële als de industriële warmtevraag zo duurzaam mogelijk in te vullen. In 2020 zal de minister een Warmteplan 2025 uitwerken, bij voorkeur met verwarmingstechnologieën zoals warmtenetten, en individuele duurzame verwarmingstechnologieën, zoals warmtepompen, of alternatieve brandstoffen. In 2020 wordt de call groene warmte, restwarmte en biogasinjectie geëvalueerd, met het oog op een bijsturing. Daarnaast wordt onderzocht of en hoe de huidige regelgeving belemmerend werkt voor de verdere uitbouw van de warmtenetten.

Op korte termijn wordt een verbod ingesteld op de stookolieketels bij nieuwbouw en bij een ingrijpende energetische renovatie. Om eigenaars te ondersteunen bij hun keuze voor een duurzame verwarming wordt een beslissingsboom uitgewerkt zodat ze goed geïnformeerd kunnen zijn.

Voor de opvolging van de onderhoudsplicht en de verduurzaming van de verwarming van de gebouwen wordt een databank ontwikkeld met informatie over de gebruikte hoofdverwarming per gebouw. De databank kan verder worden ontsloten via de woningpas. Langs die weg wordt de eigenaar ervan verwittigd dat het onderhoud van de centrale verwarmingsinstallatie moet worden ingepland. Een goed onderhoud van die installatie zorgt voor een aanzienlijke energiebesparing, die goed is voor de portemonnee, maar ook voor het klimaat.

3.3.4. *De transitie naar zero-emissievoertuigen versnellen*

Vanaf 2020 wordt de semipublieke laad- en tankinfrastructuur uitgebreid. De uitrol ervan zal aan een hoog tempo gebeuren, rekening houdend met de evolutie van het aantal zero-emissiewagens. Een vierhonderdtal mensen deed een beroep op de premie. Twee derde van hen heeft een hoger inkomen en kan zich een dure wagen aanschaffen. Daarom vindt de minister het belangrijker om, in plaats van een premie uit te betalen, in te zetten op de randvoorwaarden, zodat mensen daadwerkelijk overgaan tot de aankoop van zo'n wagen. Daarom wordt de publieke laad- en tankinfrastructuur uitgerold. De normale laders worden daarbij aangevuld met een netwerk van ultrasnelladers. Omwille van de eenvormigheid en vanwege de schaalvoordelen wordt de uitrol op Vlaams niveau geïnitieerd. In 2020 wordt, op basis van een evaluatie van de uitrol, de aanpak voor de komende periode vastgelegd. Het is heel belangrijk dat dat gebeurt, zodat mensen inderdaad kunnen overschakelen op een zero-emissievoertuig. Dankzij de laatste technologieën dalen de prijzen van die voertuigen.

Een andere uitdaging is om, analoog aan het netwerk van klassieke of cng-tankstations, een netwerk van waterstofstations uit te bouwen. Gezien de druk van de elektrische wagens op de belasting van het elektriciteitsnetwerk wordt er ook ingezet op waterstof. Waterstofeconomie zal een belangrijke economie in Vlaanderen worden. Het transport zal daarvan deel uitmaken.

Bij de finalisering van het Nationaal Energie- en Klimaatplan eind dit jaar, zal de minister in overleg treden met de federale overheden en de andere gewesten over de versnelling van de omvorming van de bedrijfsvloeten naar zero-emissiewagens. Er vloeit namelijk veel belastinggeld naar de bedrijfswagens.

3.3.5. *Zorgen voor een slimme netwerkinfrastructuur*

Een vijfde pijler binnen de beleidsinitiatieven is het zorgen voor een slimme netwerkinfrastructuur. De uitrol van de digitale meters en de nieuwe Europese regelgeving rond de elektriciteitsmarkt bieden een opportuniteit om een Vlaams kader te scheppen rond flexibiliteit en de ontwikkeling van nieuwe energiediensten op het niveau van het distributienet te faciliteren. Gebruikers op laag- en middenspanning moeten meer mogelijkheden krijgen om hun flexibiliteit marktgebaseerd te valoriseren. Daarbij kunnen gebruikers reageren op externe signalen, bijvoorbeeld door de inductie van dynamische prijzen en contacten.

Het versterken van de betrokkenheid van burgers en ondernemingen rond het energiethema is cruciaal om het maatschappelijk draagvlak voor de energietransitie te vergroten. Het concept van lokale energiegemeenschappen biedt een interessant kader om nieuwe vormen van burgerparticipatie te ontwikkelen en uit te voeren. Daarbij komt de focus meer op het collectieve dan het individuele niveau te liggen. Voor eind 2020 wordt een uitvoering van de Elektriciteitsrichtlijn voorzien. Er komt een beleidskader dat de ontwikkeling van de lokale energiegemeenschappen faciliteert en de administratieve lasten en juridische belemmeringen wegwerkt.

De huidige planning voor de uitrol van digitale meters wordt jaarlijks geëvalueerd. Er wordt bijgestuurd waar nodig, eventueel met bijkomende prioritaire doelgroepen. In lijn met de nieuwe Europese elektriciteitsrichtlijnen wordt de nodige actie ondernomen voor een maximale uitrol van de digitale meters tijdens deze legislatuur.

3.3.6. *Een effectief governancekader*

Een zesde pijler is het realiseren van een effectief governancekader. Dat vraagt permanent om een constructief overleg en samenwerking tussen alle bestuursniveaus en beleidsdomeinen. Alleen zo wordt het draagvlak vergroot.

Minister Demir merkt op dat zij de doelstellingen inzake de energietransitie niet alleen kan realiseren; de hele samenleving zal een inspanning moeten leveren. De samenwerking met de lokale overheden zal daar een cruciale factor in zijn, maar ook de samenwerking met de andere regio's en de federale overheid is belangrijk om de energiebevoegdheden coherent uit te voeren. Dat de kernuitstap miljarden euro's dreigt te kosten, baart de minister zorgen. Om erover te waken dat de elektriciteitsrekening, die zowel een Vlaamse als een federale component bevat, niet de hoogte inschiet, zal ook het federale niveau enige voorzichtigheid aan de dag moeten leggen.

Met de stroomgroepen als basis wordt een gestructureerd en effectiever wederzijds stakeholderoverleg mogelijk gemaakt. De bedoeling is om de verschillende belanghebbenden nauwer te betrekken bij de beleidsvoorbereiding en -uitvoering, deels omdat zij daar vragende partij voor zijn. Stakeholders die betrokken willen worden bij de governancestructuur moeten wel engagementen aangaan die actief bijdragen tot de realisatie van de klimaat- en energiedoelstellingen.

Steden en gemeenten beschikken over tal van bevoegdheden om de energietransitie van onderuit te ondersteunen. Bijna 90 procent van de Vlaamse steden en gemeenten is ondertussen engagementen aangegaan in het kader van het Burge-meestersconvenant 2020-2030. Minister Demir roept de 10 procent resterende gemeenten op om dat ook te doen.

Aangezien er heel wat raakvlakken zijn tussen de lokale initiatieven en de gewestelijke doelstellingen, maatregelen en acties, zijn steden en gemeenten vragende partij voor een versterkte samenwerking met het Vlaamse Gewest. Kleinere en middelgrote gemeenten geven bovendien aan te kampen met een tekort aan mankracht en middelen om het lokale energiebeleid verder uit te bouwen. Daarom ondersteunt de Vlaamse overheid die gemeenten om zo hun energiegebruik en hun uitstoot van broeikasgassen te verminderen alsook om hun productie van hernieuwbare energie te verhogen. Er komt ook bijkomende ondersteuning voor het lokale energie- en klimaatbeleid. Die ondersteuning bestaat onder andere uit het aanreiken van de nodige expertise en tools en uit praktische ondersteuning bij de uitwerking van plannen.

Binnen de zesde pijler wordt ook gewerkt aan een geïntegreerd energie- en CO₂-dataplatform. De energieadministratie besteedde de opmaak van de jaarlijkse energiebalans, de inventaris hernieuwbare energie en de inventaris warmtekrachtkoppeling lang uit aan VITO, maar ondertussen beheert het VEA zelf voldoende datastromen om die balans en inventarissen efficiënt op te kunnen maken. De insourcing moet het VEA toelaten om het Vlaamse energiebeleid sneller te kunnen monitoren. Nu duurt dat vaak nog te lang.

3.3.7. *Een sociaal rechtvaardige energietransitie*

Minister Demir benadrukt het belang van een sociaal rechtvaardige energietransitie als zevende pijler binnen haar energiebeleid. De energietransitie moet betaalbaar blijven voor alle doelgroepen en het Vlaamse beleid mag er niet toe leiden dat de elektriciteitsfactuur nog meer toeneemt. Vooral gezinnen met beperkte financiële middelen vormen een belangrijke doelgroep van het energiebeleid. Gezinnen die het moeilijk hebben, moeten zoveel mogelijk ondersteuning krijgen en daartoe wil de minister een geïntegreerd plan opstellen, waar ook de waterfactuur in

opgenomen zou kunnen worden. Binnen deze pijler zal de regering ook de proefprojecten bij de energiehuizen, die de overstap naar een voordeligere energieleverancier simuleren en mensen begeleiden naar energiebesparende investeringen, evalueren en faciliteren. Ten slotte is ook de uitrol van de digitale meter bij mensen met een budgetmeter een belangrijke factor, omdat die digitale meter toelaat schulden sneller te detecteren. Dankzij de digitale meter kan de sociale openbaredienstverlening worden geoptimaliseerd en kunnen gebruikers beschermd worden tegen de opbouw van energieschulden en tegen het afsluiten van de energietoevoer.

3.3.8. *Faciliterend kader voorzien*

De energietransitie zal een ingrijpende verandering teweegbrengen en dus is het van groot belang om mensen goed te informeren en ze ook te overtuigen van de noodzaak van die transitie. Om die reden zet de minister met haar achtste pijler in op het verspreiden van gerichte communicatie, op maat van elke doelgroep. Haalbare en betaalbare voorbeeldoplossingen vooropstellen speelt daarbij een sleutelrol en het VEA zal daartoe, naar het voorbeeld van de Nederlandse Stichting Milieu Centraal, in samenwerking met wetenschappers en stakeholders een duidelijke datawebsite uitbouwen met onafhankelijke, betrouwbare en praktische informatie rond energie en het klimaat. Daarnaast wordt ook gebruik gemaakt van inzichten uit de gedragspsychologie, waaronder nudging, om de effectiviteit van het energie- en klimaatbeleid te verhogen en de communicatie en sensibiliseringscampagnes efficiënter te maken. Ook educatie rond het energie- en waterverbruik spelen daarbij een rol.

Om een echt geïntegreerd klimaat- en energiebeleid te voeren, vindt minister Demir het aangewezen om het VEA te versterken en om te vormen tot het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap. Dat kan het beleid alleen maar ten goede komen. Hiertoe wordt de afdeling EKG uit het Departement Omgeving overgeheveld naar het VEA. Ondertussen beheert het VEA vele datastromen. Het is de bedoeling veel sneller over die cijfers te beschikken, want dat betekent dat sneller kan worden bijgestuurd. Zonder die informatie kan amper worden bijgestuurd.

3.4. Begroting 2020

In de begroting omvat het beleidsdomein Energie een inhoudelijk structuurelement met een begrotingsprogramma en een zeer beperkt aantal apparaatskredieten. De energiebegroting is een combinatie van ontvangsten en uitgaven. Die uitgaven gebeuren door middel van de kredieten die in de algemene begroting zijn geopend en door het Energiefonds.

3.4.1. *Evolutie van de ontvangsten*

De ramingen van de toegewezen ontvangsten van het Energiefonds zijn ten opzichte van 2019 een beetje naar beneden bijgesteld. Dat is een gevolg van het wegvallen van de eenmalige ontvangsten voor de zero-emissiewagens en van het neerwaartse effect van de verlaagde energieheffing, die ondertussen op kruissnelheid is. Daarnaast zijn er nog algemene ontvangsten die ten opzichte van de begroting voor 2019 zijn toegenomen. Dat is vooral een gevolg van de toename aan terugbetaalde Vlaamse energieleningen.

3.4.2. *Evolutie van de uitgaven*

De belangrijkste uitgaven op het vlak van energie zijn de energieleningen en de noodkoopleningen van het Energiefonds, de sloop- en heropbouwpremies, die recent met 18 miljoen euro voor een jaar zijn verlengd, de impulsprojecten van

het Energiefonds, de ondersteuning van de financiering van de openbare dienstverlening en een aantal Europees gesubsidieerde projecten.

Er zijn verschillen tussen 2019 en 2020. De zero-emissievoertuigen zijn uit de begroting gehaald. De kredieten voor de sloop- en heropbouwpremie zijn in 2019 eenmalig toegevoegd. Dat is het verschil met de begrotingsopmaak voor 2020.

Er is een besparing met 6 procent op de subsidies. Er is ook bespaard op de apparaatskredieten voor de deelwerking van het VEA. Er is geen indexering en er is tevens een vermindering met 1 procent in uitvoering van de generieke besparingsmaatregelen op de apparaatsmiddelen.

Tot slot is er nog het Energiefonds. Behalve de dotatie van de VREG, die 6,6 miljoen euro bedraagt, en de sloop- en heropbouwpremie, waarvoor nog 18 miljoen euro wordt uitbetaald, moeten de concrete bedragen voor de uitgaven nog tijdens de begrotingscontrole voor 2020 worden ingevuld. Bij de andere onderdelen zal dan een bedrag worden toegevoegd.

3.5. Besluit

De minister herhaalt haar ambitie om volgend jaar met één enkele beleidsbrief naar het Vlaams Parlement te komen. De energietransitie is immers cruciaal voor de klimaatdoelstellingen. Er ligt heel wat werk op de plank. De energie-efficiëntie moet fors verbeteren en het aandeel hernieuwbare energiebronnen moet toenemen.

Het is de ambitie van de minister een constructieve samenwerking met alle belanghebbenden na te streven bij de uitwerking van de maatregelen die de energietransitie ondersteunen. De minister weet dat ze veel zal moeten overleggen met lokale besturen, stakeholders en anderen, maar ze wil tegelijkertijd de fout uit het verleden niet herhalen. De energiefactuur is geëxplodeerd, en dat heeft een impact op de koopkracht en de energiekosten van de gezinnen. Zij zal de energiefactuur mee in de gaten moeten houden, want dit staat heel duidelijk in het Vlaams regeerakkoord. De ambitie inzake hernieuwbare energie staat ook in het Vlaams regeerakkoord, evenals de renovatieambities van de Vlaamse overheid en de ambities met betrekking tot de tertiaire sector en de private sector. De minister wil de Vlaming ertoe aanzetten veel te renoveren.

De minister wijst erop dat er in december 2019 een Vlaams Energie- en Klimaatplan zal komen. Daar wordt nu met de diensten heel hard aan gewerkt en daar zullen nog veel andere maatregelen in worden opgenomen. Het overleg is aan de gang. Op 15 november 2019 zal de Vlaamse Regering het Klimaatpanel ontmoeten. De minister hoopt dit te kunnen afronden, want er zijn heel wat maatregelen uitgehaald. Er moet nog worden nagegaan wat hierin kan worden opgenomen. De minister verklaart zich bereid op dat ogenblik in het Vlaams Parlement een toelichting te komen geven.

II. Vragen en opmerkingen van de leden

1. Beleidsnota Omgeving

1.1. Tussenkoms van Lode Ceyssens

Lode Ceyssens wenst minister Demir eerst en vooral te feliciteren met haar beleidsnota, en dan vooral met twee elementen die hem bijzonder verheugen. Een eerste element is de intentie om het historisch passief aan te pakken. Lode Ceyssens heeft zich bij zijn intrede in het Vlaams Parlement vastgebeten in de

verjaring van bouw misdrijven en de discussie daarrond. Doordat de administratie zich lange tijd heeft blind gestaard op bouw misdrijven uit het verleden en de correcte handhaving van de wetgeving, is ze er vaak niet in geslaagd om passend te reageren op nieuwe bouw misdrijven, met als gevolg het huidige historisch passief. Het is dan ook een goede zaak om daar nu komaf mee te maken of toch zeker duidelijkheid in te scheppen. Lode Ceysens merkt daarbij wel op dat een globale amnestieregeling voor hem geen optie is, maar dat staat ook niet in de beleidsnota.

Een tweede positief element in de beleidsnota is de erkenning van landbouwgrond als open ruimte. Tijdens de besprekingen rond het BRV werd altijd gesteld dat alle open ruimte van belang is, ook landbouwgrond. Dat landbouwgrond in de beleidsnota ook als dusdanig erkend wordt, is een goede zaak.

Lode Ceysens wil echter ook nog enkele bezorgdheden meegeven aan minister Demir. Wat de uitdagingen inzake platteland, open ruimte en ook de bouwshift betreft, baart het hem bijvoorbeeld zorgen dat het beleid teruggrijpt naar ontwikkelingsperspectieven zoals knooppuntwaarden en de nabijheid van voorzieningen. Slim groeien, slim verdichten en open ruimte bewaren zijn belangrijk, maar de afgelopen legislatuur is al duidelijk geworden dat knooppuntwaarden en de nabijheid van voorzieningen te weinig rekening houden met toekomstige ontwikkelingen om het beleid goed te sturen. De focus mag dus niet te veel daarop liggen.

Ook inzake afvalbeleid heeft Lode Ceysens een opmerking. Enerzijds kan de minister op de steun van CD&V rekenen, als het gaat over het opvoeren van de strijd tegen zwerfvuil. Anderzijds mist CD&V in de beleidsnota de stok achter de deur. Er was eerder afgesproken om, als het zwerfvuilprobleem aanhoudt, in 2023 statiegeld in te voeren of naar een andere oplossing te zoeken; die stok achter de deur moet zeker en vast behouden blijven om de druk op de ketel te houden.

Wat het soortenbeleid betreft, heeft Lode Ceysens even gefronst toen hij las dat schadevergoedingen zouden afhangen van preventiemaatregelen. Voor Lode Ceysens moet vermeden worden dat er enkel schadevergoedingen worden uitgekeerd als de nodige preventiemaatregelen kunnen worden aangetoond. Het verleden heeft al aangetoond dat daar vaak eindeloze discussie over worden gevoerd. Voor de introductie van soorten in Vlaanderen is vooral belangrijk om een draagvlak te creëren. Eindeloze en oeverloze discussie zijn niet wenselijk.

Inzake de vereenvoudiging van procedures, vraagt Lode Ceysens vraagt zich af hoe minister Demir die verschillende procedures voor ruimtelijke planning, vergunningen en complexe projecten wil stroomlijnen of zelfs laten samensmelten.

Ten slotte haalt hij aan dat er in het hoofdstuk Handhaving niets staat over het doorstorten van ontvangsten naar lokale besturen, terwijl er wel steeds meer naar steden en gemeenten wordt gekeken voor handhaving. De *voorzitter* merkt echter op dat het doorstorten van ontvangsten wel degelijk aan bod komt in de beleidsnota, namelijk binnen het luik Justitie, onder Bestuurlijke Handhaving.

1.2. Tussenkomen van Mieke Schauvliege

Mieke Schauvliege begint haar tussenkomen met de 6 procentknip op subsidies. Binnen het domein Omgeving zal er op een bedrag van 74,4 miljoen euro zo'n 4,46 miljoen euro worden bespaard. Mieke Schauvliege vraagt zich daarbij af of het gaat om een algemene dan wel een gediversifieerde besparing en op basis waarvan een eventuele diversifiëring dan gebeurt. Een gelijkaardige vraag geldt voor de voorziene besparing op personeel binnen de departementen, waar 33 vte's moeten afvloeien. Hoe zal dat worden verdeeld over de verschillende departementen? Zijn er departementen die geen personeelscapaciteit verliezen?

ISE Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu

Mieke Schauvliege haalt aan dat Groen zich erover verheugt dat minister Demir naar een echte ruimtelijke omslag wil gaan en de doelstelling van het BRV onderschrijft om tegen 2040 naar 0 hectare ruimtebeslag te evolueren. Het viel wel op dat de nota met geen woord repte over de tussentijdse doelstelling om tegen 2024 naar 3 hectare ruimtebeslag te evolueren, hoewel minister Demir zich daartoe wel had geëngageerd.

Om de doelstelling van het BRV te halen, is berekend dat er minstens 10.000 hectare open ruimte met een harde bestemming zal moeten worden omgezet naar open ruimte met een openruimtebestemming. Hoe die omzetting of herbestemming moet gebeuren is echter niet in de nota terug te vinden. In een eerdere commissievergadering had Mieke Schauvliege al gevraagd hoeveel hectare watergevoelige openruimtegebieden herbestemd zouden worden (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2019-20, nr. 58). Uit het antwoord bleek toen dat er maar een tiende van de gebieden die herbestemd moeten worden om de doelstelling te bereiken, zou worden herbestemd. Dat is absoluut onvoldoende. Het openruimtebeleid focust daarnaast nogal eenzijdig op woningen, maar volgens Groen zouden er ook op vlak van industrie en infrastructuur bijkomende maatregelen moeten komen. Ten slotte dreigt het Instrumentendecreet, dat op korte termijn zal worden goedgekeurd, het openruimtebeleid ook onbetaalbaar te maken door de – weliswaar terechte – sterke aandacht voor billijke vergoedingen.

Vanwege bovenstaande bedenkingen vreest Mieke Schauvliege dat de voorziene maatregelen niet zullen voldoen om het veelbelovende streefdoel voor 2040 effectief te halen. Om de doelstelling alsnog te halen, moet er een concreet stappenplan komen voor de huidige legislatuur en moet er ook worden gekeken naar efficiënte en betaalbare instrumenten.

Bij het ISE Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu heeft Mieke Schauvliege enkele technische vragen. Een eerste betreft een personeelskwestie. Mieke Schauvliege vindt het zeer interessant dat minister Demir wil inzetten op een kennis- en expertisecentrum, want uit de discussies over het bosareaal en de watergevoelige openruimtegebieden is gebleken dat zo'n centrum een noodzaak is binnen het ruimtebeleid. De minister gaf aan dat het onderzoek, het verzamelen van de cijfers en de monitoring en opvolging van het beleid zal moeten plaatsvinden binnen de teams van RURA, MIRA en NARA. Is het de bedoeling dat het Vlaams Planbureau voor Omgeving die drie teams aanstuurt? Zo ja, hoe zal dat dan gebeuren?

Minister Demir had ook al laten weten dat ze de wetenschappelijke opdracht van het INBO zou verbreden. Wat betekent dat concreet?

Een tweede vraag behelst het BRV. Zoals eerder gezegd, steunt Groen de minister in haar intentie om de doelstellingen van het BRV te halen. Minister Demir had aangegeven dat er aan dat BRV een set beleidskaders gekoppeld was die ze zou voorleggen aan het parlement. Om welke concrete beleidskaders gaat het dan? In de vorige legislatuur werden er een aantal van die beleidskaders al voorbereid in overleg met heel wat actoren. Is het de bedoeling om met die voorbereidingen verder te werken of niet? Het plan is om de beleidskaders tegen 2021 te kunnen voorleggen. Mieke Schauvliege vindt dat een ietwat bizarre timing, aangezien het Instrumentendecreet een jaar eerder zou worden voorgelegd ter goedkeuring. Waarom moet het nog twee jaar duren vooraleer het BRV en de daaraan gekoppelde beleidskaders goedgekeurd kunnen worden?

Een derde vraag behelst de bouwshift en de strategie ernaartoe. Terwijl de bouwshift op zich een heel duidelijke doelstelling is, blijft de strategie ernaartoe eerder vaag. In de nota staan er geen duidelijke incentives opgelijst die moeten toelaten

de doelstellingen te halen. De beleidsnota focust wel heel sterk op nieuwbouwwoningen, terwijl nieuwbouwwoningen slechts 1 procent uitmaken van het jaarlijkse aanbod en de onderbezetting van grote, oudere woningen blijft toenemen door gezinsverdunding. Zelfs als het beleid focust op hoogkwalitatieve ontwikkelingen met ruimtelijke rendement, zal de bouwshift zelf daardoor niet gerealiseerd worden. Welke concrete initiatieven staan er in de steigers om de onderbezetting van grotere woningen af te bouwen? Hoe worden die initiatieven ingebed in een kernversterkende logica?

Een vierde vraag behelst de budgetten. Minister Demir voorziet 15 miljoen euro voor de planschade van de bestemmingswijziging van de watergevoelige openruimtegebieden. Op basis waarvan is dit bedrag bepaald? Voor hoeveel hectare watergevoelige openruimtegebieden wordt daarmee planschade vergoed?

In de nota spreekt minister Demir daarnaast over een groot aantal fondsen, waaronder een BRV-fonds, het Rubiconfonds, een Klimaatfonds, een Boscompensatiefonds en een Openruimtefonds. Er is dus sprake van heel wat fondsen, maar het is vooralsnog onduidelijk hoeveel middelen daarin zitten en waarvoor ze zullen dienen. Welke fondsen zullen effectief voor het openruimtebeleid en het ruimtebeleid tout court worden ingezet en wat zullen de fondsen precies financieren?

Een vijfde vraag behelst de actieve ondersteuning van lokale besturen, een element dat ook in de nota naar voren komt. Op welke steun kunnen gemeenten rekenen die actief werk willen maken van groene herontwikkeling van vroegere woonuitbreidingsgebieden? Het kan immers niet de bedoeling zijn dat lokale besturen zelf voor de planschade moeten opdraaien.

Lokale besturen zijn trouwens zeer tevreden over de Bouwmeesterscan, maar dat instrument noch de bouwmeester zelf worden in de beleidsnota vermeld. Mieke Schauvliege vraagt zich dan ook af of minister Demir daar middelen voor zal vrijmaken.

Thema-overschrijdend Instrumentarium Omgeving

Mieke Schauvliege merkt op dat vooral het vergunningenbeleid een impact heeft op het openruimtebeleid. Dat blijkt althans uit een studie van het departement Omgeving. Uit diezelfde studie blijkt eveneens dat de vergunningen geen veruitwendiging zijn van het beleid dat in het parlement wordt goedgekeurd. Het baart Mieke Schauvliege bijgevolg zorgen dat de beleidsnota van minister Demir spreekt over het versoepelen van regelgeving en over de creatie van een regelluw kader. Hoe rijmt die doelstelling met het feit dat het vergunningenbeleid zo'n zware impact heeft op de open ruimte? Hoe zal het vergunningenbeleid worden aangepast om de doelstellingen van het openruimtebeleid te ondersteunen?

Minister Demir had in een van de vorige commissievergaderingen laten verstaan meer middelen te willen vrijmaken voor natuurinspecteurs en handhaving, maar die belofte is niet in de beleidsnota opgenomen (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2019-20, nr. 119). Worden er effectief meer natuurinspecteurs en middelen voorzien? Waar staat dat dan vermeld?

De beleidsnota verwijst ook heel even naar het statuut van bijzondere veldwachter. Blijft dat bestaan of wordt dat afgeschaft?

Net zoals Lode Ceyssens, staat Mieke Schauvliege even stil bij het historisch passief. Hoe wordt het wegwerken van het historisch passief geconcretiseerd? Wat is het referentiekader om van 'historisch passief' te kunnen spreken? Zullen de overtredingen als vergund beschouwd worden of komt er toch nog een boete voor? Een globale amnestieregeling is in elk geval geen goed signaal.

Afval en Materialen

In de nota staat dat de materialenvoetafdruk van de Vlaamse consumptie losgekoppeld wordt van de toename in levenskwaliteit. Dat is een eigenaardig gegeven, maar staat wel heel expliciet in de nota. Welke parameter wordt daarvoor gebruikt?

De nota maakt ook gewag van een beperkte en zelfs verminderende capaciteit voor afvalverbranding, maar betekent dat dan dat de minister concreet zal ingrijpen op vergunningsdossiers voor verbrandingsinstallaties, dat er een nieuwe planning zal worden opgemaakt voor heel Vlaanderen en dat er alternatieve eindverwerkings-technologieën zullen worden onderzocht en toegepast?

Er komt ook een bredere strategie rond wegwerkproducten, maar dat lijkt een nogal algemene doelstelling. Hoe plant de minister de Europese richtlijn inzake wegwerpplastiek uit te voeren? De uitdaging ter zake zijn immers heel groot. Tegen 2022 moet er een plan en monitoringssysteem klaarliggen en tegen 2026 moet dat leiden tot een 'ambitious and sustained reduction', maar de beleidsnota laat niet uitschijnen hoe minister Demir die doelstelling wil bereiken. Voor de producentenverantwoordelijkheid heeft Mieke Schauvliege een gelijkaardige vraag: hoe zal dat vorm krijgen?

Minister Demir beloofde tijdens een eerdere commissievergadering ook een evaluatie van het verpakkingsplan 2.0 tegen 2023, met een tussentijdse evaluatie voordien. Indien die evaluatie negatief is, zou er een statiegeldsysteem komen, maar van die belofte staat niets in de nota. Gaat dat om een vergetelheid? Zo niet, dan wordt de eventuele invoering van statiegeld weer opgeschoven naar de volgende legislatuur, wat geen goede zaak is.

Lucht

Mieke Schauvliege herinnert eraan dat de Vlaamse Regering het aangepaste luchtbeleidsplan op 25 oktober 2019 definitief goedkeurde. Die aanpassingen kwamen er na opmerkingen uit het openbaar onderzoek, maar vooral na het vonnis dat viel in de rechtszaak die Greenpeace tegen de Vlaamse overheid had aangespannen. Voor stikstofdioxide haalt Vlaanderen de 2020-doelstelling nog steeds niet en slechts 1 procent van de Vlaamse bevolking leeft op een plek waar de fijnstofconcentraties onder de norm van de WHO liggen. De Vlaamse bevolking betaalt daarvoor meer dan 20 miljoen euro aan gezondheidskosten. Enige urgentie valt dus te verwachten, maar dat blijkt niet uit de beleidsnota. Het Vlaamse luchtbeleidsplan stelt dat er in 2025 enkele doelstellingen geformuleerd zullen zijn, maar die doelstelling komt niet terug in de beleidsnota van minister Demir. Het vonnis van Greenpeace was nochtans duidelijk: er moeten op een zo kort mogelijke termijn maatregelen komen. Vijf jaar kan moeilijk als een zo kort mogelijke termijn beschouwd worden. In Nederland, waar een gelijkaardige rechtzaak liep, zijn er ondertussen wel al maatregelen gekomen; de stikstofproblematiek daar is zeker niet erger dan in Vlaanderen. In dat opzicht vraagt Mieke Schauvliege zich dan ook af of minister Demir actief zal samenwerken met lokale besturen die een ULEZ willen realiseren.

Minister Lydia Peeters gaf in een recent interview aan open te staan voor een slimme kilometerheffing. Zij wacht daarvoor nog de studie af die haar voorganger had besteld. Is een slimme kilometerheffing een piste die minister Demir kan volgen?

Waarom werd er geen tussentijdse doelstelling omtrent luchtkwaliteit opgenomen in de beleidsnota? Wordt het luchtbeleidsplan aangepast in het licht van het voormelde vonnis? Dat betekent dan dat er in het plan concrete maatregelen worden ingeschreven, met een uitvoeringstermijn en een impactberekening. Als het arrest

niet wordt nageleefd of als de Europese Commissie een boete uitschrijft, wat zal dat dan kosten? Is er ondertussen al een overleg gepland met Greenpeace? Wat zijn de verwachtingen van dat gesprek?

Natuur en Biodiversiteit

Mieke Schauvliege wil minister Demir eerst en vooral bedanken voor de ambities ter zake, met onder andere 4000 hectare extra bos, 20.000 hectare extra natuur in natuurbeheer, vier Vlaamse parken en een ontsnipperingsplan. Dat klinkt elke natuurliefhebber uiteraard als muziek in de oren, maar een orkest speelt natuurlijk maar als de muzikanten betaald worden; om die ambities waar te maken zijn er middelen nodig.

Voor de bos- en natuuruitbreiding is er 5 miljoen euro voorzien in 2020, ter aanvulling op de middelen uit het Boscompensatiefonds. Middelen inzetten uit het Boscompensatiefonds zorgt echter niet voor extra bos, enkel voor het behoud ervan. Om echt bos bij te creëren, zullen er dus echt meer middelen nodig zijn: uit berekeningen blijkt dat er jaarlijks minstens 30 miljoen euro nodig is om onder andere gronden aan te kopen. De middelen die in de nota zijn opgenomen, zijn dus zeker niet toereikend om 4000 hectare bos bij te realiseren.

Er wordt ook met geen woord over de boskaart gesproken. Om te weten of er bos bijkomt, is het echter nodig om de beginsituatie te kennen. Enkel zo kan de evolutie gemeten worden. Hoe gaat het bosareaal gemeten worden? Hoe zal gemeten worden dat er effectief bos bij komt?

Mieke Schauvliege mist ook initiatieven om waardevol bos te beschermen. Er was een decreet in opmaak om waardevolle bossen te beschermen, maar dat decreet lijkt afgevoerd. De instandhoudingsdoelstelling voor 2020 is niet opgenomen in de beleidsnota, die voor 2050 wel. De tijdshorizon is dus opgeschoven, maar zonder duidelijke doelstellingen wordt dat een maat voor niets.

Globaal gezien klinkt dit ISE dus als muziek in de oren, maar het gebrek aan middelen is toch een ietwat valse noot. Blijft het daarbij, dan is een oplossing niet veraf en wordt de juiste toon waarschijnlijk snel gevonden. Het zou in elk geval jammer zijn om een plan met zoveel muziek net als de Titanic al spelend ten onder te laten gaan.

Als de minister spreekt over een netto toename van natuur in natuurbeheer en bos, staan die doelstellingen dan op zich of maken de 4000 hectare extra bos een onderdeel uit van die 20.000 hectare extra natuur in natuurbeheer?

Staan de ambities inzake bosuitbreiding en -compensatie los van elkaar of vormen die één geheel? Wat is de nulmeting?

Bestaande bossen worden volgens de nota maximaal gevrijwaard, maar wat betekent dat precies? Welke instrumenten worden daarvoor voorzien? Vlaanderen zoekt al twintig jaar naar een methodiek om bedreigde bossen te beschermen. Tijdens de vorige legislatuur heeft de regering een poging ondernomen, maar struikelde ze over de boskaart. Behoudt de minister de doelstelling om minstens 12.500 hectare ruimtelijk bedreigd waardevol bosgebied juridisch te beschermen tegen kap of heeft ze een andere doelstelling?

Welke budgetten zijn er nu precies voorzien voor bosuitbreiding en voor natuur in natuurbeheer? Zoals gezegd, staat in de nota 5 miljoen euro, ter aanvulling op de middelen uit het Boscompensatiefonds, maar dat is echt te weinig om de doelstellingen te halen.

Mieke Schauvliege heeft ook nog een vraag over het INBO. Op dit moment bestaat de taak van het instituut vooral uit monitoring en evaluatie, maar wat is de toekomstige rol van het instituut? Waar past het instituut binnen het organogram van het departement?

Minister Demir heeft duidelijk de ambitie om bos te creëren en kijkt daarvoor vooral naar lokale besturen. Zonder ondersteuning kunnen lokale besturen echter niet bijster veel. Binnen het agentschap waren er bosuitbreidingsteams, maar hun personeelscapaciteit werd met 20 procent teruggeschoefd. Is de minister van plan die teams verder uit te bouwen? Hoe worden lokale besturen verder ondersteund?

Het PAS-team binnen het INBO zou ook 10 vte's moeten afstoten. Muteren die mensen naar andere afdelingen binnen het Agentschap Natuur en Bos of verdwijnen die?

Wat de instandhoudingsdoelstellingen betreft, is er enkel nog een doelstelling voor 2050, zonder tussentijdse doelstelling. Betekent dat een verlaging van de ambities of gaat het hier om een vergetelheid? Het lijkt in elk geval vreemd om alle doelstelling voorbij deze legislatuur te leggen.

Wat PAS betreft, was er 2020 een evaluatie van de procedure en de regelgeving beloofd. Het plan-MER dat daartoe was opgestart, zou ook verder afgerond worden, maar die elementen zijn ook niet terug te vinden in de beleidsnota. De nota maakt enkel gewag van een monitoring. Mieke Schauvliege benadrukt dat het belangrijk is om de PAS-regelgeving aan te passen of bij te sturen en zo rechtszekerheid te creëren. Dat moet dus echt worden opgenomen.

Bij de laatste staatshervorming zijn de bosgroepen en regionale landschappen van het Vlaamse naar het provinciale niveau overgeheveld, maar de beleidsnota lijkt op een omgekeerde beweging te alluderen. Hoe concreet is dat en wat is het plan daarmee?

De beleidsnota verwijst naar de realisatie van vier Vlaamse parken. Hoe zullen de criteria worden vastgesteld? Op welke wijze worden de gebieden geselecteerd? Wanneer wordt dat traject opgestart? Wie wordt daarbij betrokken? Hoeveel middelen zijn er daarvoor voorzien? De doelstelling is mooi, maar de nota noemt geen prijs en dat baart zorgen.

Wat de jacht betreft, had Mieke Schauvliege in de regelgevingsinitiatieven gelezen dat minister Demir het jachtdecreet zou aanpassen, maar ook dat is niet terug te vinden in de beleidsnota. Aan welke aanpassingen wordt gedacht? Zal de patrijs geschapt worden als een te bejagen soort?

Minister Demir blijft de verantwoordelijkheid voor het exotenbeheer ten slotte bij de terreinbeheerder leggen, zoals in het verleden ook het geval was. Ervaring leert echter dat niet elke terreinbeheerder exoten effectief bestrijdt. De vraag is dan ook hoe de minister het exotenbeheer zal opvolgen, coördineren en afdwingbaar zal maken voor de terreinbeheerder. Zijn daar extra middelen voor voorzien?

1.3. Tussenkost van Bruno Tobback

Bos en natuur

Hoewel mevrouw Schauvliege al heel wat vragen heeft gesteld, wijst *Bruno Tobback* erop dat nog niet alles al aan bod is gekomen. Als het over exoten gaat bijvoorbeeld, denkt hij spontaan aan de maatregelen om de overlast te bestrijden die wolhandkrabben veroorzaken. Hij vindt het enigszins zorgwekkend dat de minister niet op de hoogte lijkt te zijn van de problematiek.

Hij wil desondanks met een positieve noot beginnen en vindt het positief dat minister Demir haar nota aanvangt met een pleidooi voor een kwaliteitsvolle leefomgeving voor elke Vlaming. Niemand kan daartegen zijn. Het is eveneens een goede zaak dat er een initiatief is om de bossen in de Brusselse rand, van Leuven tot Halle, onder de noemer 'Brabantse Wouden' te verbinden. Hij hoopt dat het er ook effectief van komt.

De doelstellingen inzake bos en natuur zijn heel concreet en ook ambitieus – ze horen zelfs tot de weinige concrete doelstellingen in de beleidsnota. Met de doelstellingen op zich is Bruno Tobback dus bijzonder tevreden, alleen vreest hij net als mevrouw Schauvliege dat de middelen die ervoor worden vrijgemaakt, niet toereikend zullen zijn. De voorziene middelen zullen nog niet de helft van de doelstelling inzake bos kunnen realiseren en dan blijft er niets meer over voor extra natuur in natuurbeheer, steunmaatregelen en alles wat bij natuur en bos komt kijken. De vraag is dan ook waar de minister de middelen plant te halen om de voorziene doelstelling te halen. Daarbij moet worden opgemerkt, zoals Mieke Schauvliege ook al had opgemerkt, dat het Boscompensatiefonds ervoor dient om gekapte bomen heraan te planten en dus geen extra bos creëert. Ook als er middelen uit het Klimaatfonds worden gehaald, mogen ze niet puur dienen om bos dat op de ene plaats gekapt wordt, elders te compenseren, maar wel om maatregelen te financieren die het klimaat ten goede komen; een 'rollend-bosstelsel', de werkwijze van de afgelopen jaren, waarbij er meer bos verdwijnt dan er bij komt, is zeker geen goede klimaatmaatregel. In dat opzicht had Bruno Tobback graag een garantie dat er effectief bos bij komt, want dat komt nu niet uit de beleidsnota naar voren.

Dat sluit ook aan bij de vraag hoe het bosareaal gemeten zal worden. De voorbije legislatuur hebben voormalig minister Joke Schauvliege, een aantal organisaties, de administratie en de heer Vandaele heel lang vruchteloos gediscussieerd over een systeem om de Vlaamse bosoppervlakte te kunnen meten, met als gevolg dat niemand weet hoeveel bos er in Vlaanderen is en waar het zich bevindt. In de beleidsnota staat geen duidelijk engagement om een systeem uit te werken dat de nulmeting mogelijk moet maken. Als de minister kan garanderen dat er een nulmeting komt, dat er middelen worden vrijgemaakt en dat er effectief bomen bij komen, dan zal Bruno Tobback daar elke week voor applaudisseren.

Dit eerste punt is volgens Bruno Tobback een uitstekend voorbeeld van de vage of algemene formuleringen die beleidsnota's kenmerken en waar in de beleidsfase alle kanten mee kan worden uitgegaan. De beleidsnota van minister Demir staat volgens hem zelfs vol dergelijke algemeenheden.

Europese agenda

Een ander voorbeeld is de intentie om vanuit Vlaanderen de Europese agenda actief mee te bepalen. Ook Polen en Zweden "bepalen de Europese agenda actief mee", maar dan in compleet tegenovergestelde richtingen, aldus Bruno Tobback. De vraag is vooral in welke richting Vlaanderen de Europese agenda wil sturen: een ambitieuze, zoals Zweden, of net niet, zoals Polen. Bruno Tobback vreest eerder dat het die laatste richting uit zal gaan. In de nota staat overal dat Vlaanderen de Europese regelgeving zal volgen, maar nergens staat dat Vlaanderen ook aan de kar zal trekken om de Europese doelstellingen zo hoog mogelijk te leggen, bijvoorbeeld inzake hernieuwbare energie of wegwerpplastiek. De algemene teneur gaat zelfs in de tegenovergestelde richting: Vlaanderen hoopt dat de doelstellingen op Europees niveau niet te snel te hoog komen te liggen, omdat dat wat lastig zou kunnen zijn. Zeker inzake klimaatbeleid was de lijn van de vorige Vlaamse Regering om in Europa een blok aan het been te zijn. Als dat de richting is die Vlaanderen ook in de legislatuur 2019-2024 wil uitgaan, dan moet het dat ook gewoon duidelijk zeggen.

Ruimtelijke ordening

Ook inzake ruimtelijke ordening heeft Bruno Tobback een aantal bedenkingen. Aan de ene kant is hij het eens met de slogan dat het algemeen belang op het individuele belang primeert, maar hij heeft het gevoel dat het algemene belang voor minister Demir toch vooral betekent dat er zo snel mogelijk een schop in de grond moet, terwijl dat in de meeste gevallen net het omgekeerde is: het is in het algemeen belang om toch wat langer na te denken over bouwprojecten en de gevolgen ervan te overwegen. Het stemt Bruno Tobback dan ook weinig gerust dat de beleidsnota een oplossingsgericht vergunningenbeleid vooropstelt en zo de aloude drang bestendigt om alle mogelijke vergunningen zo snel mogelijk toe te kennen, om dan achteraf in Uplacetoestanden terecht te komen. Rechtszekerheid is belangrijk en het moet mogelijk zijn om grote projecten te realiseren, maar voor Bruno Tobback moet er wel over worden gewaakt dat dergelijke projecten correct, draaglijk en toekomstgericht zijn. Zonder die garanties kom je nooit tot een rechtszeker en stabiel systeem, want dan kun je nooit vermijden dat mensen tegen bepaalde projecten in beroep gaan. Als die garanties er wel zijn, dan spannen mensen er meestal geen beroep tegen aan of worden eventuele beroepsprocedures sneller verworpen; ook dat is rechtszekerheid. Rechtszekerheid mag dus niet enkel gezien worden vanuit het perspectief van hen die snel iets gedaan willen krijgen, maar ook vanuit het perspectief van hen die effectief het algemeen belang vertegenwoordigen en die opkomen voor een verstandig ruimtelijk beleid, met oog voor omwonenden en het omliggende landschap.

Handhaving en het historisch passief

Bruno Tobback heeft voorts twee concrete vragen over terminologie die in de nota gebruikt wordt, met name rond handhaving en het historisch passief. Inzake handhaving staat er dat de minister de lokale besturen ertoe aanspoort "hun handhavende opdrachten ook daadwerkelijk op te nemen". Bruno Tobback is daar zeker niet tegen, maar de formulering doet wel uitschijnen dat lokale besturen hun handhavende taken op dit moment niet opnemen. Hoe zit dat? Welke besturen kwijten zich van hun taken en wat zal de minister doen om hen aan te sporen hun taken wel op te nemen? Ook dit aspect in de beleidsnota is zeer algemeen en bevat geen gekoppelde doelstellingen. Het moet duidelijk zijn welke lokale besturen het ruimtelijk beleid niet handhaven en wat de plannen zijn om hen daar wel toe aan te zetten. Dat is beleid en dat is dus wat in een beleidsnota moet staan.

Inzake het historisch passief en meer specifiek de invoering van de ruimtelijke gedoogtoets, vraagt Bruno Tobback zich af wat de criteria voor die toets zijn. Het is logisch dat niet alle bouw misdrijven uit het verleden rechtgezet kunnen worden – dat zou ook niet verstandig zijn –, maar de criteria moeten duidelijk zijn, want het mag zeker niet de bedoeling zijn dat iedereen bij voorbaat voor de toets slaagt. Ook belangrijk om te weten is wat er gebeurt met de misdrijven die niet voor de toets slagen. Wat gebeurt er, binnen welke termijn en met welke middelen? Daar mag wat meer duidelijkheid over zijn.

Duurzame modal shift – Openruimtefond

Nog inzake ruimtelijke ordening blijkt uit de beleidsnota dat de minister via de vervoersregio's en de lokale besturen een duurzame modal shift wil bereiken. Iedereen zal die intentie onderschrijven, maar volgens Bruno Tobback zijn er maar twee manieren om dat effectief te bewerkstelligen in het Vlaanderen van vandaag: ofwel laat de overheid de mensen begaan en loopt ze achter hen aan met een hele hoop geld en autobussen, ofwel wordt eerst beslist waar de bus- en tramlijnen komen te liggen en laat de overheid de mensen daar dan bouwen. In Vlaanderen is de werkwijze vooralsnog geweest om mensen overal te laten bouwen om dan achteraf vast te stellen dat er geen geld is om de bussen ook overal te laten rijden,

wat ook niet mogelijk is. Het is dan maar de vraag hoe de Vlaamse Regering de gemeenten gaat ondersteunen om de structurele verdichting, gekoppeld aan vervoersknooppunten, te realiseren. Minister Diependaele heeft aangekondigd dat er een gigantisch bedrag aan investeringsmiddelen naar de lokale besturen wordt overgeheveld. Binnen de Vlaamse Regering zegt iedereen dat die middelen onder andere kunnen dienen om open ruimte te vrijwaren in landelijke gemeenten, maar minister Diependaele zelf zegt dat niet zo duidelijk. Zijn er dan zekerheden dat die middelen effectief zullen dienen voor een duurzame mobiliteitsshift, voor een duurzame inplanting van nieuwe bebouwing en voor een duurzame kernversterking, niet voor nieuwe verkavelingen in overstromingsgebieden? Op dit moment zijn er namelijk geen middelen voorzien, althans niet in de beleidsnota, om eigenaars van gronden in gebieden waarvan de bestemming zal wijzigen, te compenseren. De doelstelling staat wel ingeschreven, maar niet de middelen. Als de middelen die minister Diependaele heeft aangekondigd, daarvoor zullen dienen, zoveel te beter, maar dan moet dat wel duidelijk gesteld worden.

Circulaire economie

Bruno Tobback las in de beleidsnota ook een zeer boeiende passage over de circulaire economie. Dat gegeven komt natuurlijk nog terug tijdens de bespreking over de beleidsnota Klimaat, maar in de beleidsnota Omgeving wordt gesproken over een groot, duidelijk "Vlaams industrieel transitiekader voor een koolstofarme economie". Dat is volgens Bruno Tobback een heel mooie ambitie, maar tegelijkertijd worden er via het systeem van carbon leakage jaarlijks miljoenen euro's belastinggeld gebruikt om koolstofintensieve industrieën in Vlaanderen te houden. Het ene rijmt niet met het andere: je kunt geen geld investeren om koolstofintensieve industrieën in stand te houden en tegelijkertijd een transitiekader voor een koolstofarme industrie uitwerken. Daar moet dus nog meer duidelijkheid over komen.

Landbouw en natuur

Bruno Tobback pikt ten slotte ook nog even in op de opmerking van de heer Ceyssens over landbouwgrond als open ruimte. Het klopt dat landbouwgrond ook voor zuurstof zorgt, maar tegelijkertijd zorgt landbouw voor stikstof, fosfaat, glyfosaat en dode grond. Landbouw zorgt voor heel concrete problemen inzake (grond)waterkwaliteit. De eerste MAP's hebben voor enige verbetering gezorgd, maar de laatste twee MAP's hebben niet veel zoden aan de dijk gebracht, integendeel. Daarbij komt nog dat er door de klimaatverandering langere en grotere droogteperiodes zullen komen, met als gevolg ook lagere grondwaterstanden, wat de mestproblematiek alleen maar acuter maakt. In dat opzicht stelt Bruno Tobback zich dan ook de vraag wat de minister hoopt te bereiken met MAP6 en MAP7, want in de beleidsnota staat enkel dat de begeleiding versterkt moet worden. Er wordt met geen woord gesproken over eventuele steunmaatregelen voor boeren die bepaalde nefaste activiteiten willen stopzetten of willen overstappen op minder vervuilende activiteiten. Betekent dat dan dat de Vlaamse Regering gewoon verder wil aanmodderen of staat er toch meer in de steigers? De huidige situatie is in elk geval niet houdbaar; blijven sukkelen is absoluut geen optie. Hopelijk kan dat nog worden rechtgezet.

1.4. Tussenkomen van Wilfried Vandaele

Wilfried Vandaele vond de toelichting van minister Demir relatief volledig. Het is goed om dieper in te gaan op de bepalingen uit het regeerakkoord, al was dat laatste ook al vrij volledig uitgeschreven.

Uit de beleidsnota blijkt dat de grote doelstellingen uit de vorige beleidsperiode grotendeels behouden blijven, maar dat er hier en daar voor andere instrumenten

of werkwijzen wordt geopteerd. Een voorbeeld van iets wat behouden blijft, is het BRV, maar ook de klimaatdoelstellingen.

Wilfried Vandaele begrijpt dat minister Demir voor bepaalde zaken een breder draagvlak wil zoeken bij de bevolking enerzijds en de sectoren anderzijds. Dat is een hele uitdaging, maar als het lukt, dan zullen de realisaties ook meer solide worden. De N-VA zal de minister alvast van ganser harte steunen.

Wilfried Vandaele komt kort terug op enkele zaken die zijn collega's voor hem ook al hebben aangehaald. Wat het vermijden van wegwerpplastic betreft, vindt hij dat de heer Ceyssens en mevrouw Schauvliege een denkfout maken, als ze stellen dat het statiegeldsysteem of het vervangende beloningssysteem nu al geconcretiseerd moet worden. Volgens Wilfried Vandaele zijn die systemen louter een vangnet voor als de andere optie, de 100 procent producentenverantwoordelijkheid die lange tijd bepleit werd, niet succesvol blijkt. Producenten hebben een deal gemaakt met de Vlaamse overheid en nu is het zaak om hen, desnoods met de duimschroeven op, ertoe te brengen die deal effectief ter uitvoering te brengen. Enkel als dat niet lukt, kan er naar andere systemen gekeken worden, maar eerst moet volop worden ingezet op de producentenverantwoordelijkheid.

Wilfried Vandaele benoemt vervolgens enkele interessante elementen uit de beleidsnota, te beginnen met het uitdoofbeleid voor landbouwactiviteiten in gebieden bestemd voor natuurrealisatie. Dat is een belangrijk gegeven, want het gaat om duizenden hectaren. Een dergelijk initiatief biedt kansen om de balans eindelijk in evenwicht te brengen.

Ook de realisatie van het project 'Rivierherstel Leie' ligt Wilfried Vandaele nauw aan het hart. Hij hoopt wel dat het project nog steeds 500 hectare extra natte natuur in de Leievallei vooropstelt.

Een derde punt betreft het BRV. Hij beaamt dat de beleidsnota in het kader van het BRV inderdaad veel fondsen opsomt, zoals mevrouw Schauvliege al had aangehaald, maar dat hoeft niet per se slecht te zijn, integendeel: het laat toe om een vorm van geoormerkte bedragen te hebben.

In de beleidsnota staat ook een passage over emissievrije distributie in stadskernen. Dat is eveneens een grote uitdaging. Wilfried Vandaele vraagt zich dan wel af of hoever dat zal gaan. Betekent het dat er geen enkele vrachtwagen meer zal mogen rondrijden in stadskernen? Hoe worden stadskernen trouwens begrensd? Verder is het goed dat de beleidsnota ook aandacht schenkt aan internationale scheepvaart, want die sector is de dans al vaak ontsprongen, ook al is ze een grote vervuiler. Ook emissiefraude bij voertuigen komt aan bod in de nota en dat is zeker niet ten onrechte, aldus Wilfried Vandaele.

Eveneens positief is de intentie om de versnippering in het waterbeleid aan te pakken, al zal dat evenmin gemakkelijk zijn. Daaraan gerelateerd wil de minister onderzoeken hoe de belastingbevoegdheid van polders en wateringen kan worden stopgezet en hoe de organisatie van polders en wateringen kan worden geactualiseerd. Wat impliceert dat dan, want dat is nog niet duidelijk?

Zoals zijn collega's voor hem al hebben aangehaald, spreekt de beleidsnota over 4000 hectare extra bos in de legislatuur 2019-2024. Dat vindt de N-VA een zeer belangrijke doelstelling en de partij hoopt dat ze gehaald wordt. Het is een zeer concrete en zichtbare doelstelling en daar is nood aan. Ook in dezen wordt gesteld dat gronden die als bos bestemd zijn, maar nog niet bebost zijn, prioriteit krijgen en dat andere gronden pas in de tweede plaats aan bod komen. Voor Wilfried Vandaele is dat een logische denkpiste. Ook de doelstelling inzake nationale parken is trouwens een voorbeeld van een concrete doelstelling.

Wat Wilfried Vandaele bijzonder interesseert, is de kustverdediging. Minister Demir is van plan ruimte te bieden voor natuurlijke processen om de kust te verdedigen, stranden, duinen en polders te herstellen. Wat meer info hieromtrent zou Wilfried Vandaele een plezier doen.

De beleidsnota vermeldt ook koolstofopslag, het vastleggen van broeikasgassen. De N-VA-fractie zal de minister zeker de ruimte geven om de opgesomde zaken uit te werken en zal haar uiteraard ten volle steunen om concrete resultaten te realiseren, want dat is natuurlijk wat iedereen uiteindelijk wil.

1.5. Tussenkoms van Gwenny De Vroe

Gwenny De Vroe wil minister Demir in naam van de Open Vld-fractie vooreerst bedanken voor de uitgebreide toelichting bij de beleidsnota.

Overkoepelende omgevingsdoelstellingen

Net zoals de heer Vandaele vindt Gwenny De Vroe de creatie van een groter maatschappelijk draagvlak en van een grotere betrokkenheid van zeer groot belang. In haar beleidsnota schrijft minister Demir dat ze daar heel sterk op wil inzetten, maar hoe zal dat geconcretiseerd worden? De Open Vld-fractie wil namelijk absoluut niet dat een grotere burgerparticipatie de procedures nodeloos verlengt.

Wat het optimaal gebruik van data betreft, stelde de minister zo veel mogelijk verplichte rapportages te willen afschaffen. Open Vld is zeker een bondgenoot ter zake, aldus Gwenny De Vroe. Heeft de minister er al een zicht op over welke rapporteringen het gaat?

De liberale fractie is er tevreden over dat de minister de procedures wil vereenvoudigen, verbeteren en versnellen, en denkt in eerste instantie aan de MER-procedures en de soms heel lange beroepsprocedures in bepaalde dossiers. Ook is er uiteraard de vereenvoudiging van de VLAREM-wetgeving. De minister kan op Open Vld rekenen om daar samen verder werk van te maken. Gwenny De Vroe kijkt in het bijzonder ook uit naar decretale initiatieven betreffende regelluwe zones en de experimenteerwetgeving die soms noodzakelijk is om bepaalde innovaties te stimuleren. Haar partij vindt innoveren immers heel belangrijk.

Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu

De minister spreekt in haar beleidsnota over een kennis- en expertisecentrum. Ze wil de focus van het wetenschappelijk onderzoek aan het INBO verbreden, zodat het onderbouwing biedt voor een bredere set omgevingsvraagstukken, vanuit een duidelijke onderzoeksvraag, beleidsrelevantie en finaliteit. Gwenny De Vroe denkt dat de focus eventueel wel kan worden verbreed, maar dat moet inderdaad vooral beleidsrelevant zijn. Zulke onderzoeken brengen de grootste meerwaarde. Hoe wil de minister dat afdwingen?

Inzake de bouwshift en het slim ruimtegebruik op de juiste plaats schreef de minister in haar beleidsnota: "Ik ondersteun de lokale overheden in het slagkrachtig realiseren van kwalitatieve verdichting.". Open Vld staat daar voor honderd procent achter. Op welke manier wil de minister dat realiseren?

De minister had het ook over de robuuste open ruimte en het waterbeleid. Gwenny De Vroe is in de vorige legislatuur al regelmatig teruggekomen op de hemelwaterplannen. Iedereen weet immers hoe belangrijk die zijn. Ze weet dat er heel wat beweegt op het terrein, dat heel wat rioolbeheerders en gemeenten daarmee bezig zijn. Uiteraard is dat niet op een-twee-drie gemaakt. Wat is de stand van zaken wat dat betreft? In de vorige legislatuur had het parlement van minister

Schauvliege een stand van zaken gekregen. Hoeveel gemeenten hebben er momenteel een hemelwaterplan, en hoeveel zijn daar daadwerkelijk mee bezig? Wat zal de minister doen om de gemeenten verder te stimuleren die daar totaal nog niet mee bezig zijn?

De afgelopen jaren heeft men het in de commissie niet alleen over wateroverlast, maar ook over de droogte gehad. De minister verwees in haar allereerste commissievergadering naar het Actieplan Droogte en Wateroverlast (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2019-20, nr. 3). Zullen daar ook dingen in staan richting lokale besturen om een droogtecomponent extra toe te voegen aan de hemelwaterplannen?

Gweny De Vroe vindt dat er in de beleidsnota weinig over hinder staat, eigenlijk maar één zin over de luchthaven: "We zorgen voor een degelijk en evenwichtig luchthavenakkoord.". Dat is mager. Ze komt uit de regio van de luchthaven en dat is daar wel degelijk een heel groot thema. Iets eerder in de nota staat nog iets, over het milderen van mogelijke overlast in de leefomgeving, onder meer omgevingslawaaï, maar dat is het dan ook. Open Vld is een voorstander van een duurzaam en stabiel groeiscenario voor Brussels Airport, uiteraard altijd met respect voor de omwonenden. Het grote economische en tewerkstellingsbelang van de nationale luchthaven is bekend. Het is belangrijk om de economische ontwikkeling van de luchthaven te stimuleren en de leefbaarheid van de luchthavenregio blijvend te garanderen, met rechtszekerheid voor zowel de luchthaven en de luchtvaartmaatschappijen als de omwonenden. Hoe zal de minister bijdragen tot die samenwerkingsovereenkomst tussen de gewesten, en tot het creëren van die federale Vliegwet waarvan iedereen een voorstander is? Men heeft het daar al uitgebreid over gehad in de commissie. Ook de partij van de minister heeft daar bij de voorbije verkiezingen duidelijke uitspraken over gedaan. Gweny De Vroe hoopt dat ze daar toch nog dieper op wil ingaan, in het economisch belang van onze luchthaven.

Thema-overschrijdend instrumentarium Omgeving

Wat het internationaal en Europees beleid betreft, gaat het in deze commissie heel vaak over de lucht- en de waterkwaliteit, om er twee uit te pikken. Vlaanderen heeft natuurlijk wel de vrijheid om in te vullen hoe het bepaalde doelstellingen bereikt, maar heel wat wordt door Europa opgelegd. Dat weet iedereen. Gweny De Vroe verwijst naar de emissieplafonds, naar de kaderrichtlijn Water. Haar fractie ondersteunt uiteraard de uitgangsprincipes voor de Europese agenda en de omzetting van het Europees beleid, namelijk een gelijk speelveld en 'no goldplating'.

In verband met de luchthaven komt Gweny De Vroe terug op de geluidsactieplannen. In uitvoering van de Europese richtlijn Omgevingslawaaï, meer bepaald de richtlijn 2002/49/EG, werden diverse geluidsactieplannen opgemaakt. Het huidige ontwerp van actieplan omgevingslawaaï, waarnaar nog ten tijde van minister Schauvliege in de commissie werd verwezen, werd in juni 2016 goedgekeurd. De Vlaamse Regering is toen het engagement aangegaan om een financiële compensatie voor isolatie van bestaande woningen te onderzoeken, met isolatiepremies. Op welke manier wil de minister daarvan werk maken? Hoe ziet ze dat precies?

Alles een beetje eenvoudiger en efficiënter maken met betrekking tot het MER, krijgt de steun van Open Vld. De minister zal haar bevoegde administratie daarvoor transformeren in een zogenaamd Vlaams kenniscentrum MER. Welke punten wil dat kenniscentrum specifiek verbeteren?

Handhaving is uiteraard een heel belangrijk aspect, in elk beleidsdomein, ook op het vlak van het omgevingsbeleid. Minister Demir weet dat maar al te goed, als minister van Handhaving. Welke handhavingsprioriteiten heeft zij precies voor de komende jaren?

Afval en materialen

In verband met afval en materialen staat in het regeerakkoord dat wordt gestreefd naar een maximale circulaire economie. De regering wil dat de Vlaamse industrie tegen 2030 een voorloper wordt op het vlak van circulaire productie. Het hoeft geen betoog dat de Open Vld-fractie achter die visie staat. De overheid heeft voor haar ter zake een voorbeeldrol, en zal dan ook via aankoop- en investeringsbeleid de juiste weg moeten tonen. Vlaanderen Circulair krijgt heel terecht heel veel aandacht in de beleidsnota, maar natuurlijk zullen private businessmodellen cruciaal zijn om in de realiteit de echte switch naar de circulaire economie te kunnen maken. Open Vld staat ook achter de visie van 'design for recycling', waarbij men producten maakt met het oog op recyclage en nuttig hergebruik. De bouwsector heeft ter zake nog een heel groot potentieel. Daarbij kan het hergebruik ook heel wat CO₂-uitstoot vermijden. Er zijn nog heel wat uitdagingen, op economisch en milieuvlak, maar ook op regelgevend vlak, om het potentieel van circulair bouwen en verbouwen verder te ontwikkelen. De minister stelde dat ze samen met partners zal inzetten op 'living labs', proeftuinen om innovatie te bevorderen. Dat is uiteraard een heel goede zaak, aldus Gwenny De Vroe. Heeft de minister een bepaalde doelstelling voor ogen inzake de vraag wanneer het mogelijk moet zijn om dat potentieel steeds meer te ontwikkelen? Welke timing heeft ze ter zake?

De asbestproblematiek krijgt terecht heel wat aandacht in de beleidsnota. Gwenny De Vroe leest dat de minister prioritaire doelgroepen wil ondersteunen en ook de lokale besturen wil gaan helpen. In het regeerakkoord staat ook dat men wil werken met ontzorgingsmodellen op maat om het verwijderen van asbest te ondersteunen. Hoe passen die binnen het verhaal van de minister?

Dan is er het produceren van materialen met het oog op hergebruik. In de eerste stap na het gebruik moet men er natuurlijk voor zorgen dat materialen zo selectief mogelijk kunnen worden ingezameld en gerecycleerd. De beleidsnota stelt een verhoging met 77,5 procent selectieve inzameling tegen 2030 voorop. Tegen dan moet ook minstens de helft van de recycleerbare fractie van huishoudelijk en bedrijfsafval bijkomend worden gerecycleerd. Er zijn natuurlijk ook de uitdagingen van het verpakkingsplan dat in juli 2018 werd goedgekeurd. Gwenny De Vroe vindt het dan ook volledig fout te zeggen dat men geen ambitie heeft op het vlak van selectieve inzameling.

Hieraan gelinkt is er de strijd tegen zwerfvuil, het afval dat niet in de kringloop komt. Dat is een van de thema's van de afgelopen jaren. Dat is een bron van ergernis. Men moet die strijd dan ook blijven aangaan, aldus Gwenny De Vroe. Ze ziet dat er ook naar de nulmeting wordt verwezen die moet worden opgesteld in overleg met diverse actoren. Ze wil daar nog eens opnieuw sterk voor pleiten, met het oog op het vermijden in de toekomst van de constante cijferdiscussies waarin deze commissie in het verleden soms toch wel is verzand. Dat is dus prioritair in dit debat. Als de minister er een zicht op heeft wanneer men tot die resultaten komt, dan hoort ze dat uiteraard heel graag. Verder herhaalt ze haar pleidooi om een akkoord te vinden met de producenten van de sigaretten en de kauwgom-industrie. Overleg daarmee ligt niet zo eenvoudig. De minister vermeldde in dat verband ook het initiatief van Mooimakers. Op basis van die gedane ervaringen wil de minister gepaste extra beleidsmaatregelen nemen. Welke maatregelen bedoelt ze precies?

Preventie en sensibilisering zijn natuurlijk heel wenselijk, maar men heeft ook altijd de nadruk gelegd op het belang van de handhaving. Onlangs was er nog de week van de handhaving. Gwenny De Vroe had de minister een schriftelijke vraag gesteld om te weten welke impact zo'n week heeft op het gedrag van de mensen, om te zien of er een positieve evolutie merkbaar is. Ze is dan ook uiteraard benieuwd naar de recentste cijfers. De minister stelde ook aan de eindverwerking

van in Vlaanderen geproduceerd afval voorrang te willen geven tegenover geïmporteerd afval. Is dat verenigbaar met de regels van de Europese interne markt?

Lucht

De regering wil de luchtkwaliteit verbeteren, gaat voor zuivere lucht. In de commissie werd recentelijk al gediscussieerd over het nieuwe luchtbeleidsplan voor 2030 (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2019-20, nr. 330 en 343). De dag nadien heeft Bruno Tobback dat ook behandeld in de plenaire vergadering. Voor Gwenny De Vroe is dat plan natuurlijk maar een begin. Belangrijk zal de uitvoering zijn van de maatregelen om de doelstellingen ervan te bereiken. In 2023 zal er een evaluatie kunnen gebeuren, en daarvan zal een bijsturing het gevolg zijn.

De beleidsnota stelt ook het volgende: "Gebiedsgerichte actieplannen worden eveneens verder uitgevoerd en, waar nodig, worden nieuwe plannen opgesteld.". Gwenny De Vroe nodigt de minister uit om opnieuw te bekijken of zo'n plan specifiek voor de luchthaven van Zaventem niet tot de mogelijke nieuwe plannen kan behoren. Ze wees al op het belang daarvan en wil dat specifiek onder de aandacht van de minister brengen. Ze hoopt dat de minister dat toekomstgericht wil doen. Zowel in de commissies als in de plenaire vergadering heeft ze al meermaals aangedrongen op aandacht voor de luchthavenregio, die wordt gekenmerkt door een specifieke luchtverontreiniging door ultrafijne deeltjes afkomstig van het vliegverkeer. Helaas leest ze, naast een korte beschrijving van de situatie van de luchtvervuiling rond de luchthavens en van het luchtbeleidsplan, heel weinig daarover. De enige aangekondigde maatregel is die van kennisontwikkeling inzake de emissies van ultrafijne stofdeeltjes door vliegtuigmotoren en wegverkeer. Ze verwacht toch iets meer ter zake.

Water

De beleidsnota stelt dat de financiering en de werking van de drinkwater- en de afvalwatersector efficiënter en effectiever moet. Een paar weken geleden heeft de commissie het daar ook al over gehad. Over afvalwater werd in de vorige legislatuur nog een belangrijk voorstel van resolutie ingediend, na een actualiteitsdebat in de plenaire vergadering. Het geldt dat met de waterfactuur voor afvalwater wordt betaald, moet daadwerkelijk worden gebruikt voor het onderhoud en de aanleg van rioleringen en zuiveringsinstallaties. Dat gebeurt nog altijd niet. Hoe wil de minister dat in de toekomst aanpakken?

Wat de betaalbaarheid van de waterfactuur betreft, kijkt de Open Vld-fractie uiteraard uit naar de aanpassingen die de minister wil doorvoeren op basis van de evaluatie. Er moet in het bijzonder worden gekeken naar de verschillen tussen bepaalde types afnemers, aldus Gwenny De Vroe. Ze denkt dan aan de singles en de grote gezinnen. Daar is recent in de commissie ook over gesproken. Ze vindt het belangrijk dat er wordt gestreefd naar een billijke oplossing. Het is ook goed dat de slimme watermeter eraan komt. Aanzetten tot een duurzaam gebruik én de lekdetectie zijn heel grote voordelen. De minister stelt te streven naar een maximale afstemming met de uitrol van de digitale meter, die nu op snelheid is. Hoe ziet de minister die uitrol in de praktijk? Wanneer wil ze precies die slimme meter beginnen uit te rollen?

Dan is er het versterken van het landschap van de wateroperatoren. In het regeerakkoord werd nog gesproken van een afschaffing. Nu wil de minister dat onderzoeken. Gwenny De Vroe vraagt dat ze dat wat nader toelicht.

Natuur en biodiversiteit

Wat de bebossingsdoelstellingen betreft, legt de minister het initiatief mee bij de lokale besturen. Ze wil dat samen met verenigingen, burgers en bedrijven doen.

Gwenny De Vroe vindt dat een heel goede zaak. De minister voorziet daarvoor in een faciliterend beleidskader met de nodige instrumenten, en wil ook de drempels wegwerken. Welke faciliterend kader heeft ze precies voor ogen?

Bos en natuur zijn uiteraard ook heel belangrijke delen van het omgevingsbeleid. Ze zijn ook altijd een stokpaardje geweest van Gwenny De Vroe in deze commissie. De Vlaamse Regering heeft nu de doelstelling vooropgesteld om tegen 2030 10.000 hectare bijkomend bos te realiseren, waarvan 4000 hectare in deze legislatuur. Als ze rekent vanaf de eedaflegging van de minister op 2 oktober 2019 tot 26 mei 2024, wanneer er nieuwe verkiezingen zullen plaatsvinden, dan komt ze uit op 1698 dagen, wat neerkomt op ongeveer 2,35 hectare of bijna 3,5 voetbalvelden bos erbij per dag. Kijkt ze enkel naar de werkdagen, dan zijn dat er 1213, en dan komt het neer op 3,25 hectare per werkdag of meer dan 4,5 voetbalvelden bos per dag erbij. Dat is dus een heel mooie uitdaging. Op welke manier wil de minister die extra hectaren bos aanplanten? Waarop zal ze prioritair inzetten? Hoe denkt de minister de private actoren hierbij te betrekken?

Een ander heikel punt is het instrument om de bijkomende oppervlakte te meten en te evalueren. De Boswijzer ligt ergens in een lade. De Vlaamse Bosinventaris uit 2019 blijkt een beter juridisch instrument te zijn. Die inventaris stelt, met een foutenmarge van ongeveer 3000 hectare, dat er 140.000 hectare bos is. Zijn dat de nulpuntcijfers voor de minister? Zal de 4000 hectare bijkomende bossen met dit instrument gemeten kunnen worden tijdens deze legislatuur? Op welke manier zal het beleid van de minister goed kunnen worden opgevolgd?

Er komt 20.000 extra hectare onder effectief natuurbeheer. Het is belangrijk om de focus te leggen op de Europese instandhoudingsdoelstellingen. Waar ziet de minister de eerste mogelijkheden tot de uitbreiding van die inrichtingen? Hoe zal deze aanpak goed kunnen worden opgevolgd? Waar zou de minister het liefst de parken, waarover nu al een strijd is losgebarsten, zien verschijnen? Gwenny De Vroe is blij met de doelstelling van 1 miljoen bomen in de Vlaamse Rand. Wat is hier de timing, de spreiding, de samenwerking met de betrokken gemeenten?

Diverse

De spreker is altijd voorstander geweest van de koppeling van de informatieplicht en de overstromingsrisico's per individueel vastgoed op perceelsniveau aangezien men in een overstromingsgevoelig gebied wel waterbestendig kan bouwen. Voormalig minister Schauvliege kondigde aan hier werk van te zullen maken. Op 16 juni 2017 antwoordde zij op schriftelijke vraag nummer 776: "De eerste verkennende studie om de mogelijkheden van risicoprofielen te onderzoeken is afgerond. De studie toont aan dat een objectivering van het overstromingsrisico van vastgoed mogelijk is maar dat er voor een correcte toepassing op het terrein nog heel wat werk nodig is en bijkomend onderzoek vereist is.". De VMM kreeg toen de opdracht om bijkomend onderzoek te starten en daarbij de mogelijkheden voor een gefaseerde toepassing op het terrein te bekijken. Gwenny De Vroe vraagt de minister een stand van zaken van het onderzoek en van de gefaseerde toepassing op het terrein, en hoe zij staat ten aanzien van het koppelen van de informatieplicht aan het overstromingsrisico bij individueel vastgoed.

De spreker vraagt ook nog of de minister MOS voortzet. En hoe zit het met de loodpreventie in het drinkwater? Daarover staat niets in de beleidsnota.

1.6. Tussenkomen van Koen Van den Heuvel

Koen Van den Heuvel vindt de doelstellingen van de nota voldoende ambitieus. Af en toe moet de klimaatbeweging eens in de spiegel kijken. De spreker zou heel blij zijn mochten in 2025, na vijf jaar minister Demir, wat betreft klimaat en ruimtelijke

ordering, die doelstellingen grotendeels zouden zijn behaald. Op de opmerking van Bruno Tobback dat hij die doelstellingen niet in de nota ziet staan, repliceert Koen Van den Heuvel dat het over 2030 gaat. De Vlaamse Regering schrijft zich in in de Europese doelstellingen, die stellen dat er klimaatneutraliteit moet zijn in 2050. Met de duidelijk geformuleerde doelstellingen kan er op het vlak van zowel klimaat als ruimtelijke ordening een ambitieus beleid worden gevoerd. Er moet worden ingezet op het draagvlak bij de Vlamingen. Dat is niet altijd evident. De politici moeten daar leiderschap durven te tonen, zonder daarom te vervallen in het andere uiterste en als een blinde vooruit te gaan zonder te weten of de mensen nog volgen. Minister Demir en de regering moeten wat dat betreft het juiste evenwicht vinden. Het beleid moet volgens Koen Van den Heuvel 'samen' worden gevoerd: overheid, bedrijven, particulieren en verenigingen moeten mee aan de slag om de 'déclic' te maken.

In 2040 komt er een stop op de inbeslagname van de open ruimte. Koen Van den Heuvel zou ook graag de tussentijdse doelstelling van 2025 halen. De vraag is hoe dat moet gebeuren. Hij hoopt dat het Instrumentendecreet er spoedig komt. Hij vraagt minister Demir meer duidelijkheid over de timing. De focus wordt gelegd op de watergevoelige openruimtegebieden (WORG), het zogenaamde laaghangende fruit. Koen Van den Heuvel wijst op het juridisch aanbod van woongebied, en van minder goed gelegen woongebieden. Hoe zal de minister de lokale besturen activeren en stimuleren om een voluntaristisch beleid te voeren? De spreker vindt het niet erg dat lokale besturen erbij worden betrokken. Hij gelooft in de moed van lokale besturen. Maar ze moeten worden getriggerd en het juiste kader krijgen. Dat is ook zo met de windturbines. De spreker wil mee aan het draagvlak werken. Dat is een fameuze uitdaging, net als de stop op de inname van de open ruimte, trouwens. Lokale besturen nemen hier en daar al initiatieven. Zij moeten daartoe stimulansen krijgen.

Volgens Koen Van den Heuvel is het Openruimtefonds onvoorwaardelijk. Dat werd ook door minister Somers zo gesteld. Het is een kleine compensatie voor de landelijke gemeenten die al jaren minder krijgen van het Gemeentefonds. Het zou grotesk zijn om 37 voorwaarden te verbinden aan 124 miljoen euro wanneer het fonds op kruissnelheid komt. Het bevat amper meer dan de jaarlijkse indexaanpassing van het Gemeentefonds. Men moet daar de relativiteit van de cijfers zien. Het is goed dat lokale besturen gewaardeerd worden en vertrouwen krijgen.

Bruno Tobback noteert dat de minister 0 euro heeft voor de ambitie om tegen 2025 een klein beetje te beginnen met het afremmen van de 7 hectare per dag verharding, en dit met correcte en rechtvaardige compensaties voor de eigenaars. Om de ambitieuze doelstelling te halen moet je 3 hectare bos per dag aanplanten. De ambitie kan tegen 2040 niet gehaald worden zonder duidelijke maatregelen vandaag en doelstellingen tegen 2025 en 2030. Aan het huidige tempo zal het vanzelf gedaan zijn, zat er geen open ruimte meer zijn. Zonder tussentijdse doelstellingen zijn die ambities woorden in de wind en beton op de grond.

Volgens *Koen Van den Heuvel* blijkt uit het regeerakkoord dat het Openruimtefonds in een andere commissie aan bod komt. Hij zegt blij te zijn dat Bruno Tobback zijn discours toch al een beetje heeft aangepast. Een uur geleden brandde hij alles af door te zeggen dat de ambities flauw zijn en dat Vlaanderen in de Europese klas achteraan zit, en nu zegt hij toch al dat de doelstellingen ambitieus zijn.

Bruno Tobback veronderstelt dat Koen Van den Heuvel de galm van zijn eigen woorden hoort. De ambitie staat misschien wel in het regeerakkoord, maar er zijn geen maatregelen. De ambitie bestaat uit woorden in de wind, omdat er geen bereidheid is om er een beleid rond te voeren.

Het zijn volgens *Koen Van den Heuvel* wel degelijk ambitieuze doelstellingen, maar het is waar dat het een moeilijke uitdaging wordt om ze te halen. Het Instrumentendecreet moet er zo snel mogelijk komen. Is daar een timing voor? Het laaghangend fruit, de WORG's: dat gaat snel vooruitgaan. Dan is de vraag wat de minister zal doen om het juridisch aanbod in het minder goed gelegen woongebied de volgende jaren aan te pakken, met onder meer het BRV-fonds. Hoe kan dat fonds gespijsd worden?

Wat betreft het klimaat onderschrijft de Vlaamse Regering de Europese agenda. Ook op dat vlak moet er een tandje worden bijgestoken. Er zijn ambitieuze doelstellingen geformuleerd in de modal shift. Welke concrete maatregelen moeten daar worden getroffen? De versnelde vergroening van het wagenpark speelt een enorme rol. De discussie over de kilometerheffing is met alle partijen gevoerd. De mobiliteit en de globale transportsector kunnen een bijdrage leveren om de ambitieuze doelstelling van 35 procent minder in 2030 te halen. De Lijn heeft wat dat betreft ook een voorbeeldfunctie, als het over overheidsaankopen gaat. In 2030 moeten er 50 procent nieuwe, emissievrije wagens zijn en 50 procent hybride wagens. Koen Van den Heuvel vraagt zich wel af in welke mate we de hefboom van de bedrijfswagens, of salarismotoren, niet harder kunnen uitspielen. Ze doen gemiddeld dubbel zoveel kilometers als particuliere wagens. Er zal overleg moeten zijn met de federale collega. De salarismotoren kunnen we op relatief korte termijn aanpakken. We moeten niet wachten tot 2030 of zelfs 2025.

De spreker hoopt dat de minister voldoende financiële middelen vindt om het asbestprobleem aan te pakken. Idem voor het lokale draagvlak voor de windturbines. Hij gelooft dat het mogelijk is om dat draagvlak bij de lokale bestuurders te vergroten. Er moet een juist kader voor gemaakt worden. Er zijn plannen om de werkingsgebieden van de afvalintercommunaal aan te passen. Wat is de duiding daarachter? In het hoofdstukje 'Binnenland' staat dat erover wordt nagedacht om de regiovorming meer kracht te geven. De Vlaamse overheid moet zorgen voor ruimte en vervoersregio's, terwijl het federale niveau over brandweer- en politiezones gaat. De gemeenten voelen zich op de duur nergens thuis. De beleidsnota stelt dat de werkingsgebieden moeten worden aangepast. Is dat een prioriteit? Vanwaar komt dat idee? Dit moet volgens Koen Van den Heuvel worden afgestemd op de uitdaging voor de minister van Bestuurszaken om niet opnieuw geografische omschrijvingen uit te vinden, die dan haaks staan op andere samenwerkingsverbanden.

De spreker stelt ten slotte vast dat de minister applaus heeft gekregen voor de vereenvoudiging van de procedures en voor de handhaving. Hij vindt het heel goed dat het historisch passief op een pragmatische manier kan worden aangepakt. Dat sluit niet dat de handhavingsprioriteiten heel duidelijk moeten worden gesteld.

1.7. Tussenkoms van Inez De Coninck

Volgens *Inez De Coninck* gaat de beleidsnota verder dan het regeerakkoord. Minister Demir legt de juiste klemtonen: Vlaanderen beter ordenen via een gebiedsgerichte aanpak. Vlaanderen is heel divers. Men moet omzichtig omgaan met de ruimte want er is maar één Vlaanderen en het is niet realistisch om in Wallonië ruimte bij te halen. Alle Vlamingen wordt de hand gereikt om de omslag in ons ruimtegebruik te maken. Het is positief om volop in te zetten op betrokkenheid en participatie.

Minister Demir zet eindelijk ook in op de vereenvoudiging van procedures, met regelluwe zones en rechtszekerheid. Veel burgers en lokale besturen ergeren zich aan al die procedures of aan administraties die niet met één stem spreken. Men zegt wel eens dat Vlaanderen vol koterijen staat, maar de wetgeving inzake

ruimtelijke ordening is op sommige vlakken ook een koterij. Dit zal nu eindelijk worden aangepakt.

Minister Demir zegt werk te zullen maken van gezamenlijke gebiedsprogramma's, hand in hand met grootschalige infrastructuur en landschappelijke projecten. Gaat dat enkel over toekomstige projecten of kunnen dit ook lopende projecten zijn, bijvoorbeeld mobiliteitsprojecten?

Minister Demir zal in verband met het omgevingsbeleid aansluiting zoeken met kenniscentra, naar efficiëntiewinsten streven en een aantal taken samenbrengen in het planbureau Omgeving. Over welke taken gaat het hier?

Kan minister Demir verduidelijken hoe ze met haar administratie zal focussen op de kerntaken? Waar zit de meerwaarde van de huidige activiteiten? Hoe kan er ruimte worden gemaakt voor nieuwe activiteiten die tegemoetkomen aan de uitdagingen? Inez De Coninck denkt dat er heel veel waarde aanwezig is in de administratie van Omgeving. Zij steunt het voornemen om die administratie zo goed mogelijk in te zetten.

Inez De Coninck steunt ten volle de bouwshift en vond daarom de vraag van Mieke Schauvliege over de Vlaamse Bouwmeester interessant. In verband met de bouwshift en de doelstellingen van het BRV wil minister Demir in de landelijke kernen rekening houden met de nabijheid van knooppunten en voorzieningen. Dat vindt Inez De Coninck positief. In de Bouwmeesterscans voor de landelijke gemeenten zijn de principes van slim verdichten en rekening houden met de nabijheid van mobiliteits- en andere voorzieningen al vervat. Zal minister Demir in een vervolg voorzien voor deze Bouwmeesterscans, met als doel om de bouwshift en de doelstellingen van het BRV te realiseren? Inez De Coninck heeft dat in haar gemeente gedaan en vond dat een zeer waardevolle oefening. Zij zou het jammer vinden indien dat vrijblijvend zou zijn en indien de kleine, landelijke lokale besturen dat niet zouden voortzetten.

Het nieuwe juridisch aanbod voor uitbreidingsprojecten zou slechtgelegen of overbodig juridisch aanbod moeten neutraliseren. Wat gebeurt er als dat niet het geval is? Inez De Coninck zou graag wat meer uitleg hebben over de regelgeving inzake slechtgelegen juridisch aanbod. Wordt hiermee eindelijk de lintbebouwing uit het gewestplan aangepakt?

Minister Demir verwacht na de goedkeuring van het Instrumentendecreet een piek van het Rubiconfonds en de herbestemming van de signaalgebieden. Inez De Coninck las in de begrotingsnota's dat Vlaanderen voor 60 tot 70 procent zou tussenkomen in de planschade voor gemeenten die signaalgebieden herbestemmen. Licht het initiatief voor de herbestemming bij de gemeenten of gebeurt dat in samenwerking met de gemeente? Hoe realistisch is het de gemeente te laten betalen voor de 30 tot 40 procent?

In het hoofdstuk over inclusief samenleven wordt de toegankelijkheidsverordening aangehaald. Inez De Coninck leest in de beleidsnota dat het bestaande instrumentarium zal worden geoptimaliseerd. Sinds de verordening in voege is, voldeed geen enkel publiek gebouw eraan. Betekent dit dat de bestaande verordening niet tot het gewenste resultaat heeft geleid? Zal ze worden aangepast? Op welk vlak? Is het een probleem met de inhoud, die toch al heel streng is, of gaat het om de toepassing? Het gaat hierbij niet enkel om gebouwen, maar ook om wegen en publieke ruimte.

1.8. Tussenkost van Tinne Rombouts

Tinne Rombouts spreekt haar waardering uit voor de uitgebreide nota omdat daarin ook waardering wordt uitgesproken voor het vorige beleid. Veel in het verleden ingezette paden worden verder bewandeld om de doelstellingen te bereiken.

Strategisch overkoepelende omgevingsdoelstellingen

In de beleidsnota wordt regelmatig aangestuurd op overleg en samenwerking, gebiedsallianties en partnerschappen. Dat klinkt *Tinne Rombouts* positief in de oren. Zij wil dat helpen waar te maken. Het is wel belangrijk dat als er partnerschappen worden aangegaan, alle betrokken actoren betrokken worden. Daarover moet in het begin van het proces goed worden nagedacht. Volgens de nota moet er vanuit Ruimtelijke Ordening een brug worden geslagen naar Mobiliteit en Openbare Werken. Vervoer heeft inderdaad een impact op onze organisatie van de ruimtelijke ordening. Maar volgens *Tinne Rombouts* is dat niet de enige partner.

Met monitoring, meten en onderzoek wil minister Demir haar beleid onderbouwen. *Tinne Rombouts* kan dat alleen maar toejuichen: 'meten is weten'. Maar je kunt daar ook heel ver in gaan. De afbakening, het doel en wie wat doet zijn minstens even belangrijke vragen in het kader van efficiënt budgetbeheer.

Gegevensbeheer en digitalisering zijn ook belangrijk. Zeker de overheid heeft daar nog een grote stap te zetten. *Tinne Rombouts* krijgt een schrikgevoel wanneer de woorden 'digitalisering' en 'overheid' in één zin vallen. Het gaat dan niet enkel om het Omgevingsloket maar ook over het federale niveau, wanneer we bijvoorbeeld proberen middelen uit te keren aan personen met een handicap. De Vlaamse overheid moet er goed over nadenken, hoe we lastenboeken in de markt zetten en ons daarin laten bijstaan. Zij moet ook tot op het laagste niveau inzetten op de gebruiksvriendelijkheid van digitale zaken en op de compatibiliteit. Er is heel vaak een koppeling met lokale besturen, die vaak andere programma's gebruiken.

Omgevingsbeleid ruimte en milieu

Wat betreft de relatie tussen Ruimtelijke Ordening en Natuur en Bos vermeldt *Tinne Rombouts* dat in het BRV de nood en de mogelijkheden van het platteland als diverse omgeving voor wonen, werken en ontspannen zeer duidelijk naar voren komen. Zowel de leefbare dorpskernen als het belang van de open ruimte zijn belangrijk. Daarom kijkt zij uit naar de uitwerking van de beleidskaders. Zijn de nodige budgetten er om dat te kunnen waarmaken? Er zijn andere budgetposten dan enkel de middelen voor het Openruimtefonds die naar de lokale besturen gaan. Wat betreft de verhardingsgraad of de inname van bebouwde ruimte staan we voor enorme uitdagingen. De omwenteling is zeker nog niet gebeurd, maar wie zegt dat met 7 hectare per dag binnenkort alles zal zijn volgebouwd, voert het debat niet eerlijk en ontkent het bestaan van bestemmingsplannen, aldus *Tinne Rombouts*. We moeten de burgers, van wie we niet kunnen verwachten dat ze inzake ruimtelijke ordening alle details kennen, niet onnodig bang maken met dergelijke sfeerschepping.

Tinne Rombouts leest dat het Instrumentendecreet in de bovenste lade van minister Demir ligt. Zij is blij met het voornemen om het nog voor het einde van dit jaar naar de regering te brengen. Ook de verwevenheid van een aantal zaken komt aan bod. *Tinne Rombouts* is blij dat het niet alleen over verwevenheid gaat, maar ook over rechtszekerheid. We moeten oog hebben voor de hoofdfunctie en daar altijd klaarheid in brengen, zodat daarover op het terrein geen discussie ontstaat.

Er wordt ook gesproken over gebiedsgerichte projecten en gezamenlijke Vlaamse investeringsagenda's. *Tinne Rombouts* wil weten hoe de verschillende instrumenten

en samenwerkingen die opgesomd worden in de beleidsnota worden bekeken. Zijn dat projecten die van onderuit worden aangebracht, of zal van bovenuit, vanuit de administratie, worden bekeken welke uitdagingen er zijn?

Bruno Tobbac merkt op dat men aan 7 hectare per dag nog 51.100 hectare kan volbouwen tegen 2040. Op de Vlaamse gewestplannen zijn vandaag voor harde bestemmingen nog 80.000 niet-gebruikte hectare afgebakend. Men kan dus nog zonder probleem in Vlaanderen 7 hectare per dag blijven volbouwen tot 2050 en zelfs 2060 als er niet wordt ingegrepen. Dan blijft er in 2040 nog wel wat grond over. Vraag is alleen wie daar in 2041 nog zal willen wonen.

Tinne Rombouts repliceert dat de heer Tobbac haar woorden anders interpreteert dan zij ze heeft bedoeld. Hij zei daarnet dat álles zou worden volgebouwd. Zij heeft genuanceerd door te zeggen dat hij de bestemmingen van het gewestplan negeert. Nu stelt Bruno Tobbac volgens Tinne Rombouts dat de harde bestemmingen worden volgebouwd. Vandaag kan er waar nu bos is niet worden gebouwd.

Volgens *Bruno Tobbac* zijn er nu nog massa's bestemmingen als bouwgrond voor grond waarop een bos staat, waar een beek stroomt, waar er overstromingen zijn. Dat zijn harde bestemmingen op het gewestplan. De helft ligt zelfs op plaatsen waarvan iedereen weet dat men er beter niet op bouwt. Als men ze niet de facto schrapt, en de eigenaars worden vergoed, dan kan men nog aan 7 hectare per dag volbouwen tot in 2060. Het zal dan wel een onleefbaar land zijn. Om het anders te doen is er in de begroting en in het regeerakkoord niet in middelen voorzien.

Tinne Rombouts meent dat de heer Tobbac aan sfeerschepperij doet. Ze vraagt niet te ontkennen dat er een bestemming is. Het BRV is gemaakt om te bekijken hoe in de harde bestemmingen, waar er problemen zijn, de verharding kan worden verminderd.

Thema-overschrijdend instrumentarium omgeving

In de beleidsnota staat, aldus Tinne Rombouts, dat er eind 2019 een forum komt voor handhavers. Zij veronderstelt dat dit volledig uitgewerkt is en vraagt meer verduidelijking bij de bedoeling hiervan. Gaat het om een denktank of om een forum dat beleidsvoorstellen zal genereren?

Afval en materialen

Tinne Rombouts is zeer blij te lezen dat de circulaire economie hoog op de agenda staat. Vlaanderen moet op dat vlak een voorloper worden. We staan daar al zeer ver in. In de bouwsector ligt nog een groot potentieel. Sommige collega's hebben al hun bezorgdheid geuit met betrekking tot asbest. Er moet een asbestveilig Vlaanderen zijn tegen 2040. Tinne Rombouts moedigt minister Demir aan om dit waar te maken en waar nodig te versnellen. Zij wil haar ondersteunen bij het verzamelen van de nodige budgetten daarvoor.

De spreker benadrukt het belang van de aanpak van zwerfvuil. Er is een sector-engagement. Zij vraagt minister Demir om de gesprekken ook tussentijds warm te houden, zodat men op het einde niet voor verrassingen komt te staan. De nulmeting is hier erg belangrijk. Er moeten mogelijk ook extra maatregelen worden genomen. Heeft minister Demir al een idee welke extra maatregelen dat moeten zijn?

Er staat dat Vlaanderen een toonaangevende recyclagehub kan zijn in Europa. Vlaanderen staat op dat vlak al hoog in de ranking. Minister Demir stelt dat ze afval uit omliggende regio's zou willen aantrekken en daar de sorteer- en recyclage-capaciteit op wil afstemmen. Hoe ziet zij dat? Hoe ruim is dat? Wat moet daarvoor gebeuren? Wordt de focus gelegd op de kunststofketen? En waarom? Daar ligt een

uitdaging. Welke landen heeft minister Demir voor ogen bij het aantrekken van afval uit de omliggende regio's?

Over de eindverwerkingscapaciteit zegt de beleidsnota: "Ik beperk dus de eindverwerkingscapaciteit tot wat nodig is voor de overblijvende restafval en de recyclageresidu's die in Vlaanderen ontstaan en voor de milieuveilige verwerking van gevaarlijk afval. De eindverwerking van in Vlaanderen geproduceerd afval krijgt voorrang op geïmporteerde afvalstoffen.". Tinne Rombouts vraagt daar wat uitleg bij.

De afvalintercommunales vormen een niet-logisch geografisch geheel. Minister Demir wil bekijken hoe de input vanuit de gemeenten anders kan worden georganiseerd. Heeft de minister daar al een visie op? Zij wil samen met de lokale overheden de wenselijke rol van lokale overheden in de afvalverwerking evalueren. Afvalinzameling is volgens Tinne Rombouts een van de kerntaken van de overheid. Dat heeft gezorgd voor een gigantische sprong voorwaarts op het vlak van hygiëne, afvalverzameling, sortering en verwerking. Vanwaar deze insteek? Hoe moeten we daar de toekomst zien?

Lucht

In het hoofdstuk 'Lucht' gaat het over de modal shift in de groei van het wegverkeer. Daarbij ziet de minister een belangrijke rol weggelegd voor de vervoerregio's: "We realiseren in samenwerking met de vervoerregio's een duurzame modal shift. We verankeren de aandacht voor luchtverontreiniging en het klimaat in de decretale omschrijving van de werking van de vervoersregio's zodat de uitgewerkte oplossing ook een antwoord biedt op de klimaat- en de luchtuiddagingen.". Tinne Rombouts zegt te begrijpen hoe de vervoerregio's het openbaar vervoer en de andere vervoermodi organiseren. Dat gebeurt hopelijk ook met oog voor het klimaat. Maar die decretale verankering lijkt haar een zeer zware verantwoordelijkheid te leggen bij de vervoerregio. Hoe moet dat worden geïnterpreteerd? Wordt de verantwoordelijkheid afgeschoven? Welke rol neemt Vlaanderen nog op? Wat wordt van de vervoerregio's verwacht en welke instrumenten hebben zij méér in handen dan Vlaanderen zelf? De vervoerregio's zijn samengesteld om het vervoer te organiseren. Maar ze beschikken volgens Tinne Rombouts niet over de grootste expertise, ook niet op het vlak van ruimtelijke ordening. Hoe zal minister Demir daarmee omgaan?

Tinne Rombouts vindt het goed dat er wordt ingezet op de LEZ en de ULEZ. Het is cruciaal om rekening te houden met de noodzakelijke alternatieven. Minister Demir ondersteunt dat en zal daarop toezien.

Hoe gaan we om met de PAS en de impact van de landbouw, vraagt Tinne Rombouts. Zij vindt echter niet terug wat de invloed kan zijn van de andere sectoren, die wel degelijk ook een invloed hebben op de speciale beschermingszones. Wat is daar de visie van minister Demir en welke maatregelen zullen daar worden genomen om ook met betrekking tot de speciale beschermingszones de doelstellingen tijdig te bereiken?

Water

Minister Demir wil het landschap van de wateroperatoren en de waterbeheerders versterken. Tinne Rombouts stelt dat we daar dus een oefening moeten maken om een structuur te herdenken. Onder andere met betrekking tot de drinkwatermaatschappijen werd daar in de commissie al kort naar verwezen, met de bedenking dat zo'n structuuroefening zinvol kan zijn, maar dat het belangrijk is dat alle actoren daar voordeel uit kunnen halen en dat expertise en excellente werkingen niet verloren gaan.

Er zou worden overgegaan tot een afschaffing van de belastinginningssystemen van de polders en wateringen. Anderzijds zijn hun expertise, daadkracht op het terrein, permanente aanwezigheid, zelfstandigheid en beschikbaarheid zeer waardevol. Tinne Rombouts vraagt minister Demir hoe zij de positieve waarde van de polders en wateringen overeind wil houden en hoe zij daar verder, in overleg met hen, vorm aan denkt te kunnen geven.

In het verleden werd, aldus Tinne Rombouts, gesteld dat er een kosten-baten-analyse moest gebeuren op de slimme watermeters en de budgetmeters daarop, vooraleer tot een volledige uitrol te komen. Wat levert dat op? Mogelijk gaat het enkel om de lekverliezen. Er zijn regio's waar die vandaag zeer klein zijn. Is die kosten-batenanalyse er al? Moet er nog verder onderzoek gebeuren?

Moet het waterbeheer integraal en met alle partners gebeuren? Gaat het enkel om kwantiteit en overlast, of speelt ook de uitrol van het droogte- en wateroverlastplan een rol? Tinne Rombouts zegt dat we dat permanent in het oog moeten houden. Als er droogtemaatregelen worden genomen, moet daarbij in het integrale beheer ook naar de win-wins worden gezocht.

Er zijn uitdagingen voor de waterkwaliteit in het licht van het Mestactieplan. Er is een evaluatie ingeschreven in het regeerakkoord en in de beleidsnota. Tinne Rombouts hoopt dat we de uitgevoerde maatregelen zonder vooringenomenheid kunnen evalueren. Op basis daarvan moeten er bijstellingen gebeuren en moeten we onderzoeken wat eventueel krachtigere instrumenten kunnen zijn.

Minister Demir vindt begeleiding en voorlichting belangrijk. Anderzijds worden vragen gesteld bij de werking van het CVBB. Tinne Rombouts zegt dat het CVBB vanuit zijn jarenlange ervaring ook verbetervoorstellen heeft.

Natuur en biodiversiteit

Met betrekking tot natuur, bos en biodiversiteit is Tinne Rombouts blij dat de focus blijft liggen op het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen. Dat is een gigantische uitdaging. Er moet prioritair aandacht naar uitgaan. Het bereiken van de doelen is belangrijk voor andere sectoren en voor het vergunningenbeleid. Bossen, moerassen en stedelijk groen worden als bondgenoten beschouwd in de strijd tegen de klimaatverandering. Volgens Tinne Rombouts kan ook de landbouw zo'n bondgenoot zijn omdat zij in de groene open ruimte een rol speelt. Tinne Rombouts weet dat het niet een bevoegdheid is van minister Demir, maar zij hoopt toch dat de minister de landbouw als bondgenoot ziet om de klimaatdoelstellingen te bereiken.

Er zijn ook concrete doelstellingen met betrekking tot natuur en bos. Er moeten extra bossen komen, maar met respect voor het ruimtelijk beleidskader. Dit kader en de bestemmingen moeten goed op elkaar worden afgestemd. Tinne Rombouts onderstreept dat de aandacht voor de kwaliteit van de bossen en de natuur die we hebben of realiseren even belangrijk is om de doelstellingen op het vlak van klimaat en biodiversiteit te bereiken. We hebben de mond vol van extra hectaren, maar de kwaliteit van wat we hebben of realiseren is even belangrijk.

Tinne Rombouts is benieuwd naar de antwoorden over de parken. Zij vindt dat we daar de lat hoog genoeg moeten durven te leggen. Elke regio wil wel zo'n park. In Limburg is er een proefproject voor een nationaal park. De lat ligt daar zeer hoog. Parken zijn ook een internationaal gegeven. De minister wil ook de link leggen naar het toerisme en onze natuur in het buitenland kenbaarder te maken. Maar dan moeten we toch de lat hoog genoeg durven te leggen, aldus nog Tinne Rombouts.

Minister Demir wil het exotenbeheer sterk aanpakken. Tinne Rombouts vraagt zich af of het daar niet moet gaan over bestrijding in plaats van over beheer. De zaken moeten heel secuur worden opgelegd, maar we moeten toch ook hardnekkig en krachtdadig durven op te treden ten aanzien van exoten, die ons anders heel veel geld kosten.

Tinne Rombouts vindt het thema 'natuur en gezondheid' belangrijk. Minister Demir zegt bruggen te willen slaan tussen beide sectoren en alle andere relevante actoren. Tinne Rombouts stelt dat het ruimer gaat dan alleen maar 'natuur': bossen, akkers, velden, tuinen, bodem, de aarde op zich maar ook dieren hebben een heilzame werking op onze gezondheid. De vraag is alleen hoe het beleid ermee omgaat. Er is een duidelijk verschil tussen het preventieve en datgene wat eventueel als zorg of als hulp kan worden ingezet. Tinne Rombouts verwijst naar de werking van het Steunpunt Groene Zorg, waar ook een link is naar het welzijnsluik. Het is de taak van de overheid om daar een duidelijk kader voor te maken.

Plattelandsbeleid

Tinne Rombouts dankt ten slotte minister Demir voor het feit dat ze het plattelandsbeleid en de versterking van de leefbaarheid van de dorpen een duidelijke plaats heeft gegeven. Op pagina 71 wordt een rol gelegd bij de regionale landschappen. Volgens Tinne Rombouts zijn er nogal wat verschillen tussen de verschillende regionale landschappen. Zij citeert: "Verschillende omgevingsopgaven op vlak van water, landschap, leefomgeving, klimaat en voedsel kunnen op een programmatische manier door allianties opgenomen worden. We werken hiervoor samen met de bestaande gebiedsplatformen zoals de regionale landschappen.". Tinne Rombouts stelt dat het Natuurdecreet stelt dat de regionale landschappen een heel duidelijke doelstelling en omschrijving hebben, maar ze zijn niet uitgebreid tot de plattelandsontwikkeling in de ruime zin. Er zijn regionale landschappen die dat uit zichzelf opnemen en die extra partners, die niet in het decreet omschreven staan, betrekken in hun overleg. Maar er zijn er ook die dat niet doen. Ze moeten dat niet doen. Maar misschien moet er eens nagedacht worden over de rollen die decretaal zijn vastgelegd.

1.9. Tussenkoms van Freya Perdaens

Freya Perdaens beperkt zich tot enkele specifieke vragen.

Er is een actief overleg tussen de voedings- en verpakkingsindustrie, de lokale overheden en de horeca. Freya Perdaens denkt in dat verband aan de uitrol van de uitgebreide PMD. Wat is daar de stand van zaken? Zij is ook blij dat er extra zal worden ingezet op het bedrijfsafval. Daar kan nog veel meer worden gesorteerd. In Wenen bijvoorbeeld, kon Freya Perdaens zelf vaststellen, wordt er zelfs op het openbaar vervoer gesorteerd.

Volgens minister Demir is het duidelijk dat de milieuheffingen de afgelopen decennia hebben geholpen om het gedrag van burgers en bedrijven aan te passen. Zij zal onderzoeken of de afvalheffingen moeten worden geactualiseerd. Freya Perdaens vraagt zich af hoe die actualisering wordt bekeken.

Freya Perdaens is heel blij met deze passage uit de beleidsnota: "Hergebruik van water maakt deel uit van het beleid en de aanpak inzake duurzaam watergebruik en kan een bruikbaar instrument zijn in de strijd tegen waterschaarste.". Het circulair denken over de omgang met water zou een trendbreuk met het verleden vormen. Het is dan ook nuttig en nodig dat heel wat lokale overheden hier al aan denken. Wat het duurzaam gebruik van grondwater betreft, stelt de beleidsnota dat drempels zullen worden weggewerkt. Freya Perdaens vraagt zich af over welke drempels het gaat en hoe de minister deze drempels wil wegwerken. Tot slot staat

in de beleidsnota ook de mogelijkheid vermeld de verplichte opvang en buffering van hemelwater naar een derde partij over te dragen. Aan welke partners denkt de minister?

1.10. Tussenkomsst van Johan Danen

Water

Johan Danen begint waar Freya Perdaens is gestopt, namelijk met een aantal vragen over water. Zo staat in de beleidsnota dat de minister inzake het watergebruik de nadruk wil leggen op waterbesparing, slim watergebruik, het sluiten van waterkringlopen en het gebruik van alternatieve waterbronnen. Waterbesparing en slim watergebruik hebben al een vijftal keren in beleidsnota's gestaan. De vraag is hoe de minister het verschil wil maken en echt voor waterbesparing en slim watergebruik zal zorgen. Heeft de minister in dit verband ook doelstellingen? Het is gemakkelijk te stellen dat iedereen minder water moet gebruiken, maar de vraag is hoe de minister dat wil meten en vervolgens bepalen of ze al dan niet goed bezig is.

Er zijn doelstellingen en internationale normen voor schoon water. Wat zal de minister doen aan de nieuwe pollutanten, zoals microplastics, nanoplastics en hormoonverstoorders? Is er een programma om dit te meten, en hoe kan dit in internationale programma's worden ingepast? Verder wil Johan Danen dat incidenten met lood in scholen tot het verleden behoren.

In de beleidsnota staat dat metingen door meerdere partijen kunnen worden uitgevoerd. Bepaalde watermaatschappijen hebben nu al problemen. Zijn de metingen wel volledig en betrouwbaar? Indien daar externe partners bij worden betrokken, is de vraag hoe de minister voor de optimale betrouwbaarheid en validiteit wil zorgen. Dat is belangrijk, want meten is natuurlijk weten.

Er komt een optimalisatieoefening voor de labotesten. Volgens Johan Danen kan niemand ertegen zijn minder geld uit te geven om hetzelfde te doen, maar vaak betreft het een eufemisme voor besparingen. Wat wordt er precies mee bedoeld?

Johan Danen heeft eveneens gelezen dat de minister de productie van voor distributie geschikt drinkwater uit hemel- en afvalwater wil privatiseren of toch minstens private partners wil zoeken. Dat ene zinnetje in de beleidsnota kan volgens hem zeer belangrijk worden, want tot nu toe is die productie steeds in publieke handen gebleven. Hij vraagt de minister wat ze hiermee wil bereiken, maar ook of ze al aan bepaalde partners denkt en wie die partners dan kunnen zijn.

In de beleidsnota heeft de minister een tijdsframe voor het Sigmaplan en het plan voor het rivierherstel van de Leie opgesteld. Wanneer wil ze dit afwerken? Daar is tijdens de vorige legislatuur al veel over gesproken, maar de spreker vraagt zich af of er tussentijdse doelstellingen zijn en wanneer die heel grote projecten moeten worden afgerond.

In de beleidsnota wordt ook melding gemaakt van de waterbeleidsnota 2020-2025, die verder moet worden gefinaliseerd. Johan Danen herinnert de minister aan het advies dat de Minaraad op 23 mei 2019 heeft gegeven. De vraag is in welke mate de minister met dit advies rekening wil houden. Hij vraagt met welke adviezen de minister misschien geen rekening zal houden en waarom niet. Het is immers belangrijk de adviezen over die onderwerpen niet uit het oog te verliezen.

In de beleidsnota wordt ook gesproken over de uitvoering van de tweede generatie stroomgebiedsbeheerplannen. Die plannen worden al gedeeltelijk uitgevoerd, maar de Minaraad heeft voor een tussentijdse evaluatie gezorgd. De vraag is opnieuw of

de minister rekening zal houden met de resultaten van die evaluatie en, zo neen, waarom niet.

Johan Danen meent dat er op het vlak van hemelwater heel wat winst valt te boeken. Het water dat op verharde oppervlaktes valt, moet anders worden behandeld. Daar zijn in het verleden al heel wat adviezen over afgeleverd. In de beleidsnota staat te lezen dat de minister wil nagaan hoe grote verharde oppervlaktes, zoals fabrieken, grootwarenhuizen en dergelijke, kunnen worden afgekoppeld. Wat nu wordt gebouwd, wordt allicht goed beheerd, maar het gaat om oppervlaktes die op het verleden zijn bebouwd en die niet zijn afgekoppeld. De minister wil dat wel aanpakken, maar de vraag is op welke wijze dat zal gebeuren. Johan Danen vraagt de minister tevens of er op dat vlak doelstellingen zijn en wat de minister met kleine verharde oppervlaktes zal doen. Er zijn bepaalde oppervlaktenormen, maar vele kleintjes maken iets groots. Op dat vlak valt veel winst te boeken. Tijdens de vorige legislatuur is een bezoek gebracht aan Duitsland, waar de wateropvang van gezinnen is afgekoppeld en naar privé domeinen wordt afgevoerd. Op die manier wordt winst geboekt, want de overheid moet zich minder voorzien op overstromingen en dergelijke. De vraag is dan ook wat de minister wil doen om de waterafvoer van die kleine oppervlaktes te ontkoppelen.

Wat de wateroperatoren betreft, staat in de beleidsnota dat de minister de waterbedrijven meer wil integreren. Op zich kan niemand tegen een optimalisatieoefening zijn die de waterbedrijven tot meer performante bedrijven integreert, maar de vraag is wat de consequenties zijn. Dit kan leiden tot een groot nutsbedrijf, zoals Fluvius, dat voor alles in verband met water zorgt. Johan Danen vraagt zich af of hij dat wel wil. Hij is er niet per definitie tegen, maar hij zou graag horen hoe de minister die verdere integratie precies ziet.

Johan Danen vindt de betaalbaarheid van de waterfacturen belangrijk. De afspraak is gemaakt hoorzittingen te houden over de vraag hoe een en ander kan worden hervormd. In de beleidsnota staat echter dat de minister het sociaal tarief wil hervormen. Nu is het alles of niets. Wie van het sociaal tarief gebruik kan maken, betaalt 20 procent van de factuur, wat een heel zware korting inhoudt. Wie er net buiten valt, betaalt de volle pot. Hij vraagt de minister of ze dan naar een meer continu systeem, met meerdere trappen in de sociale tarieven, wil gaan.

Wat de slimme meter betreft, herinnert Johan Danen zich de intensieve discussies over de slimme energiemeter tijdens de vorige legislatuur. Hij vraagt zich af hoe de minister die watermeter slim zal maken. Het zal veeleer een digitaal systeem zijn. Hij vraagt de minister of uit de ervaringen met de digitale energiemeter kan worden geleerd hoe dit op een efficiëntere manier kan worden uitgerold. Die meter heeft immers een lang traject doorlopen.

Wat water betreft, zou de minister werk moeten maken van internationale samenwerking. Johan Danen vindt niet dat Vlaanderen alles opnieuw moet uitvinden. Heel wat landen en regio's kennen dezelfde problemen en uitdagingen, maar in de beleidsnota staat hierover helemaal niets vermeld. Het is nochtans belangrijk dat overheden met betrekking tot elkaar van elkaar leren.

Bodem en ondergrond

Met betrekking tot de bodem wil de minister het hergebruik van grondstoffen uit oude stortplaatsen met een potentiële ontwikkeling stimuleren. Johan Danen verwijst naar de casus van Remo in Limburg. Hoewel hij de discussie ten gronde over dit op zich positief project niet wil voeren, verwijst hij naar de juridische issues waarop Remo is gestoten. Hij vraagt de minister wel of ze bepaalde stortplaatsen op het oog heeft waar dergelijke projecten in verband met het hergebruik van grondstoffen kunnen worden uitgerold. Aangezien niet alles tegelijkertijd kan

gebeuren, is de vraag vooral waar de minister wil beginnen en aan welke grondstoffen de minister denkt.

Er zijn heel wat gas- of stookolietanks die lekken en zorgen voor bodemvervuiling, maar er komt nu een fonds dat moet zorgen voor een verlichting van de lasten voor de particulieren die daarmee te maken krijgen. De gewesten en de federale overheid hebben ter zake alle wetgevende initiatieven genomen. Johan Danen vraagt zich af wanneer dat fonds van start gaat. Ook voor recentere historische verontreinigingen zou gebruik kunnen worden gemaakt van dat fonds en kan dus worden bijgedragen tot een betere bodem in Vlaanderen.

Wat de diepe ondergrond betreft, ging Johan Danen ervan uit dat die al in beeld was gebracht. Hij wil daar graag wat meer duidelijkheid over.

Het thema asbest krijgt de nodige aandacht in de nota's van de minister, maar daar staan wel weinig middelen tegenover. Duizend scholen hebben een aanvraag gedaan voor een sanering maar met de beschikbare middelen kunnen die scholen niet worden geholpen, ook niet binnen vijf of tien jaar, en dat is een groot probleem. Aangezien alle fracties daarmee instemmen, stelt Johan Danen voor daar meer geld voor uit te trekken. Vraag is ook wat de timing is inzake de certificering van asbestdeskundigen.

De minister wil dat de meest risicovolle problemen tegen 2034 aangepakt zijn maar dat tijdsplan is veel te lang. De risicovolle dossiers moeten eerder behandeld zijn. Verder wil zij lokale besturen en burgers ontzorgen. Vraag is hoe dat zal gebeuren, welke budgetten daartegenover staan en wie de prioritaire doelgroepen zijn.

1.11. Tussenkoms van Chris Steenwegen

Chris Steenwegen heeft een aantal vragen over de bodem en bodemkwaliteit. De algemene doelstelling is dat bodems geen koolstof meer mogen verliezen. Daarvoor moet het koolstofverlies uit landbouwbodems sterk worden teruggedrongen maar er staat nergens hoe dat zal worden aangepakt.

Wat de verwerking van mest en andere organische reststromen betreft, wil de minister op zoek gaan naar meer mogelijkheden voor de recuperatie en herintroducering van delen van die afvalstromen in het productieproces. Zij pleit ter zake voor een aanpassing van de Europese regelgeving. Wat moet er dan mogelijk zijn wat momenteel volgens de Europese regelgeving niet kan, om die doelstelling te realiseren?

Na evaluatie wil de minister het systeem van de nutriëntenemissierechten aanpassen en hervormen. Voor Chris Steenwegen is het niet helemaal duidelijk over welke evaluatie het gaat: de tussentijdse evaluatie van het MAP tegen 2020?

De minister wil de impact van het gebruik van kunstmeststoffen onderzoeken maar daar wordt in de landbouw al decennialang onderzoek naar gedaan. Chris Steenwegen vraagt zich af wat zij daar nog extra over wil weten.

De minister heeft vragen bij de performantie van het Coördinatiecentrum Voorlichting en Begeleiding duurzame Bemesting en wil een aanpassing. Wat is daar de problematiek? Vanwaar komt ook het streven om de kwaliteit van de bemestingsadviezen op perceelniveau aan te passen? Is daar een evaluatie gebeurd en wat is daaruit gebleken?

Eind vorige legislatuur is het mestfraudedossier extra onder de aandacht gebracht. Daarbij zijn een aantal problemen aan het licht gekomen. Uit de beleidsnota wordt

volgens Chris Steenwegen niet duidelijk welke concrete maatregelen de minister wil nemen om iets te doen aan die mestfraude.

Voor het punt erosie zal de minister, zo blijkt uit haar beleidsnota, uitgaan van het principe 'de vervuiler betaalt'. Vele mensen zijn daar al lang vragende partij voor. Chris Steenwegen is dan ook tevreden dat dit principe ook hier wordt doorgetrokken.

1.12. Tussenkomen van Carina Van Cauter

Carina Van Cauter dankt de minister voor de uitvoerige uiteenzetting van haar beleidsnota's. Het gaat over een beleidsverantwoordelijkheid die heel wat thema's en domeinen omvat, wat niet eenvoudig is binnen het korte tijdsbestek waarin een en ander moet gebeuren. Zij heeft bij heel wat collega's vragen ter verduidelijking en vragen naar cijfers gehoord maar neemt aan dat het onmogelijk is om dat in een beleidsnota voor de volgende vijf jaar met punt en komma te vermelden. Open Vld geeft de minister dan ook het volle vertrouwen om daar mee aan de slag te gaan, niet vrijblijvend maar uitgaand van het regeerakkoord en de beleidsnota.

Vlaanderen is een welvarende regio. Wie welvaart in stand wil houden, heeft een economische basis nodig. Wie economisch welvend wil blijven, heeft ruimte nodig om te ondernemen. Het gaat dan van kleine ondernemingen en handelszaken tot zeer grote ondernemingen die soms belastend zijn voor de natuur en de omgeving. Zaak is dan om een goed en gezond evenwicht voorop te stellen en te behouden.

De bevolking groeit aan en velen hebben nog altijd een baksteen in de maag. Feit is dat iedereen behoefte heeft aan een thuis, een plek om te wonen. Het gaat dus om een ruimtevraag: ruimte om te wonen, voor sport, voor natuur enzovoort. Deze vragen werden vroeger op een klassieke wijze benaderd: men ging uit van een opdeling van de ruimte waarbij ieder een plaats kreeg.

Wanneer men al deze vragen naast elkaar legt, komt men er niet met een opdeling in vakjes. Concurrentieel met die ruimtevraag omgaan is niet de oplossing. Daar is een beleidsvisie rond ontwikkeld en de omslag naar het samen gebruiken van de ruimte is gemaakt. De ruimte moet samen worden gebruikt: waar nodig, moeten activiteiten worden gescheiden of verweven. Vraag daarbij is hoe de regelgeving een beetje flexibeler kan worden gemaakt zodat die integrale benadering van de ruimte in de toekomst mogelijk wordt. Dat is niet eenvoudig maar volgens Carina Van Cauter zal de minister daarbij in Open Vld een medestander vinden.

Er zijn ruimtevragen maar procedures vandaag verhinderen dat maatschappelijk belangrijke projecten worden gerealiseerd. Carina Van Cauter verwijst daarbij naar de bouw van een gevangenis in haar achtertuin die nu al meer dan tien jaar bezig is. De kostprijs van de opeenvolgende procedureslagen ligt hoger dan de kost voor de bouw van een gevangenis.

Indien deze maatschappelijke schade kon worden gewist en er beter kon worden geïnvesteerd, dan zou er meer welvaart zijn voor iedereen en zou er maatschappelijk heel wat terreinwinst kunnen worden geboekt.

In de beleidsnota is sprake van flexibilisering en wendbaarheid, de minister wil niet aan bangmakerij doen door te dreigen met een betonstop. Ook Open Vld wil daarvan af en steunt de minister in de bouwshift die zij vooropstelt. Het moet anders: verdichting en verwevenheid van functies waar mogelijk zal ongetwijfeld een oplossing zijn. Ellenlange procedures moeten worden vermeden en het instrumentarium moet flexibeler en procedure- en toekomstbestendig zijn. Carina Van Cauter

wil de zaken concreet aanpakken en hoopt dat deze methode in de nabije toekomst beter werkt en dat er stappen vooruit kunnen worden gezet.

In de beleidsnota staat ook dat de minister de verschillende bestemmingsvoorschriften toekomstbestendig wil maken, de typevoorschriften van de RUP's wil actualiseren en verouderde bestemmingscategorieën, waar mogelijk, wil integreren. Dat zal ertoe bijdragen dat de gewenste beleidsdoelstellingen kunnen worden gehaald.

Er wordt ook ingezet op het zoeken naar een draagvlak. Dat is alleen mogelijk zonder het creëren van een financieel bloedbad. Er zijn al meerdere vragen gesteld over het Instrumentendecreet en de goedkeuring van de kaarten rond water gevoelige gebieden. Volgens Carina Van Cauter gaat het over het respecteren van de Grondwet en het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en het eigendomsrecht, waarbij men effectief andermans eigendom respecteert. Het is de bedoeling vandaag geen open ruimte meer aan te snijden. Wanneer die omzetting gebeurt, moet daar dan ook een correcte vergoeding tegenover staan. In de beleidsnota is sprake van een billijke vergoeding. Carina Van Cauter wil daar graag verduidelijking bij zoals uitgeschreven in het voormalige ontwerp van decreet waarin sprake is van 100 procent venale waarde. Zij suggereert om eens na te gaan hoe Nederland een en ander aanpakt.

Een vereenvoudiging van de omgevingsvergunning is voor Open Vld een belangrijk punt uit de beleidsnota. De overheid spreekt met één stem. Dat betekent dat er een afwegingskader moet komen tussen de verschillende adviezen van de verschillende adviserende instanties. Hoe ziet de minister dat?

Sommige commissieleden vragen zich af of de omgevingsvergunning, het omgevingsloket en de digitalisering wel een goede zaak zijn geweest. Carina Van Cauter ziet gaandeweg een evolutie naar een werkbaar omgevingsloket. Maar de procedures, ook de beroepsprocedures, moeten daar dan wel in worden geïntegreerd. Ook de aanvraag van subsidies en premies kan daarin geïntegreerd worden. Wanneer men dan een aanvraag indient, wordt automatisch ook de aanvraag voor een premie of subsidie ingediend.

Wat het bijkomend planten van bomen betreft, rekent de minister op co-creatie. Alle gemeenten die zich in het buitengebied bevinden, dragen zorg voor hun open ruimte en natuur. Carina Van Cauter ziet dat ook in haar eigen omgeving, in de Vlaamse Ardennen waar veel aandacht is voor natuurverbinding en de aanplanting van bomen.

Wat het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen betreft, moeten beleidskaders worden vastgelegd.

Er zal gezocht moeten worden naar een evenwicht. Het ruimtelijke beleid kan niet langer enkel vanuit Brussel worden geregeld of gedictéerd, er moet voldoende ruimte zijn voor lokaal bestuur (provincies, steden en gemeenten). Wat echter de fundamentele keuzes betreft, zoals het inplanten van windmolens, moet de Vlaamse overheid de richting aangeven zodat het geen wirwar wordt van lokale regelgeving die de beleidsmatig gewenste evolutie zou tegenwerken. Het zal niet eenvoudig zijn om een en ander met elkaar te verzoenen, overleg met de lokale partners en met de burgers is dan ook heel belangrijk.

Het is ook goed dat er iets gebeurt met het historisch passief. Op de opmerking van Bruno Tobback dat sommigen wel en anderen niet geslaagd zullen zijn voor het examen, repliceert Carina Van Cauter dat dat ook vandaag het geval is. Het gevolg van het niet slagen voor het examen en een misdrijf dat is verjaard, is gekend. Het zijn gedoogde constructies waar een uitdoofbeleid voor geldt.

Wat asbest betreft, vraagt Carina Van Cauter voldoende aandacht voor sensibilisering. Burgers beseffen nog onvoldoende waar asbest in kan zitten met alle gezondheidsrisico's vandien.

2. Beleidsnota's Energie en Klimaat

2.1. Tussenkomen van Chris Steenwegen

Zowel deze als de vorige regeringen hebben aangegeven dat hun klimaatbeleid zich beperkt tot wat zij door Europa opgelegd krijgen. Men levert daarnaast dus geen bijkomende inspanningen. Maar *Chris Steenwegen* stelt vast deze regering zelfs de Europese doelstellingen en verplichtingen niet zal nakomen.

Volgens de huidige beleidsnota wil de minister wel een aantal doelstellingen nastreven, maar het blijft volstrekt onduidelijk hoe men dat concreet wil doen. De conclusie is dan ook dat die doelstellingen in de praktijk nooit zullen worden gehaald. Vlaanderen blijkt dus niet bereid om de Europese verplichtingen na te komen, en de spreker vindt dit een spijtige en onaanvaardbare stellingname.

In de inleiding en de omgevingsanalyse koppelt Vlaanderen ook een aantal randvoorwaarden aan de Europese en internationale doelstellingen. Zo stelt de regering dat ons klimaatbeleid de concurrentiepositie van onze Vlaamse bedrijven niet mag bedreigen. Hoe denkt de minister dat op korte en lange termijn te verwezenlijken? Welk klimaatbeleid biedt de beste garantie op een sterke concurrentiepositie? Hebben we het dan over een sterk klimaatbeleid, of net over een klimaatbeleid dat achterblijft op de ons omringende landen? En wat is de technische, wetenschappelijke en economische argumentatie achter deze keuze?

De regering stelt dat ook het klimaatbeleid op Europees niveau geen rem mag zetten op onze economische groei. Ook hier stelt zich de vraag of de regering dan streeft naar een klimaatbeleid dat helemaal geen ambitie toont, of net naar een stevig klimaatbeleid. Economen en internationale instellingen geven immers aan dat een sterk klimaatbeleid net voor economische groei en veel jobs zorgt. Waarop baseert de minister zich om dan net te kiezen voor een beleid dat helemaal niet ambitieus is, met weinig doortastende maatregelen? Denkt men op die manier de economische groei te bevorderen of ondersteunen?

De maatregelen zouden ook niet mogen leiden tot een verhoging van de energiefactuur, aldus de beleidsnota. Chris Steenwegen vraagt of het dan gaat over de energiefactuur voor de gezinnen en particulieren, of over de energiefactuur voor Vlaanderen, voor onze hele maatschappij. Hij vraagt zich af of de energiefactuur wel een geschikt meetinstrument is om de kosten van het klimaatbeleid voor onze burgers te meten en op te volgen.

Het voeren van een minder ambitieus klimaatbeleid brengt bovendien veel extra kosten met zich mee. Denk aan de boetes die we zullen moeten betalen als de doelstellingen voor 2020 niet worden gehaald. Ook de extreme weersomstandigheden brengen extra kosten met zich mee. Welke initiatieven neemt de minister om die kosten in beeld te brengen, zodat de burger weet wat de reële kost zal zijn van het gevoerde beleid?

Chris Steenwegen stelt wel een grote ambitie vast voor het lopende jaar 2019. Er is immers sprake van een langetermijnstrategie, die nog eind 2019 zou worden opgesteld. Hoe denkt men dat nog te realiseren, en in welke mate zal het parlement daar nog in worden betrokken?

Er is in de beleidsnota ook sprake van een adaptatieplan. Hoe verhoudt dit adaptatieplan zich tot het bestaande adaptatieplan, dat een looptijd heeft tot 2020?

Volgt er nog een evaluatie van dat huidige adaptieplan, en welke lessen heeft men daaruit getrokken? In welke mate wordt het parlement ook hierbij betrokken, en krijgt zij inzage in de evaluatie?

Ook het definitieve Energie- en Klimaatplan is nog niet volledig klaar. Ook daar zou het parlement bij betrokken worden. De spreker vraagt naar een stand van zaken.

Vanuit het federaal parlement kwam ook de vraag naar een interparlementaire commissie. De vraag is hoe men dat nog voor elkaar wil krijgen voor het einde van dit jaar.

Er was eerder sprake van een systeem van cofinanciering voor het Klimaatfonds; in de commissie had men het eerder al over een vijftig-vijftigverdeling. Maar de beleidsnota suggereert dat die verdeling eerder variabel kan zijn, afhankelijk van de kostenefficiëntie van de genomen maatregelen. De spreker vraagt hierover om verduidelijking.

De emissies vanuit de industrie blijven de laatste jaren ongeveer ongewijzigd, zowel in totaliteit als voor de ETS-bedrijven. Er werd de afgelopen jaren nochtans een sterke vooruitgang geboekt, waarbij de hoeveelheid uitstoot verschillende jaren na elkaar daalde. Chris Steenwegen vraagt zich af waarom de situatie nu gestagneerd is. De beleidsnota haalt hiervoor twee redenen aan: economische groei en uitbreiding. Als de regering stelt dat ze economische groei wil stimuleren, maar dat die groei in geen enkel geval in het gedrang mag komen door het klimaatplan, dan moet men toch op zoek gaan naar andere manieren om de uitstoot terug te dringen. Dan zijn er andere maatregelen nodig dan wat er vandaag op papier staat. De tweede reden die men aanhaalt is uitbreiding. Chris Steenwegen vraagt om welke grote industriële uitbreidingen men het dan precies heeft.

Wat het Klimaatfonds betreft, is er sprake van 33 miljoen euro die terugkeert naar de ETS-bedrijven. Hoe komt men aan een dergelijk hoog bedrag, en hoe is dat bedrag de voorbije jaren geëvolueerd? Kan de minister een vergelijking maken met de ons omringende landen? Welke factoren spelen daarin een rol? De beleidsnota legt de nadruk op een gelijk speelveld. De vraag is of er inderdaad sprake is van een level playing field, als er zoveel middelen aan de industrie worden teruggegeven.

Chris Steenwegen vond in de beleidsnota niets terug van de creatieve voorstellen en maatregelen die de minister nog zou voorleggen. Hij verneemt graag welke bijkomende maatregelen de minister binnenkort nog lanceert – naast het regeerakkoord of het Energie- en Klimaatplan – zodat we de doelstellingen alsnog kunnen halen.

2.2. Tussenkomsst van Bruno Tobback

Ook *Bruno Tobback* mist de creatieve maatregelen, de nieuwe visies en de mooie ambities die de minister eerder had aangekondigd. Hij ziet een aantal grote slogans, maar er zijn weinig concrete plannen.

Waar hij wel positief over is, is het feit dat deze beleidsnota veel aandacht besteedt aan klimaatadaptie: het opvangen van de gevolgen van de nu al onvermijdelijke klimaatveranderingen. Dat is positief. Het is jammer dat er nu veel moet worden geïnvesteerd om de gevolgen van de klimaatverandering in te dijken of te vermijden. Maar dat is de prijs die we betalen voor het feit dat de vorige generaties daarin te kort zijn geschoten. Al konden zij nog als excuus invoeren dat ze niet wisten waar ze mee bezig waren. In die zin kunnen we het hun vergeven, aldus de spreker.

Bruno Tobback stelt vast dat de minister en een aantal van haar partijgenoten vinden dat de ongeruste jongeren niet moeten overdrijven, en dat er geen reden tot paniek is. Maar als men ziet hoeveel het de regering zal kosten om de gevolgen van de klimaatveranderingen op te vangen, dan hebben die jongeren gelijk. De spreker concludeert dat de regering niet al het mogelijke doet om de klimaatverandering in te dijken.

Bruno Tobback verwijst naar de cijfers uit de beleidsnota. De twee grootste bronnen van niet-ETS-uitstoot zijn transport en gebouwen, en daar is de positieve evolutie zowat gestagneerd of onbestaande. Zeker als het over transport gaat, stijgt de uitstoot dag na dag. Hij vindt het dan ook wat cynisch dat we de doelstellingen voor 2020 nog zouden kunnen halen, als we in 2019 en 2020 een warme winter hebben. Met andere woorden: hoe ernstiger de gevolgen van de klimaatopwarming zijn, hoe gemakkelijker de Vlaamse Regering haar Europese doelstellingen voor 2020 kan halen.

Bij de ETS-sectoren is er een lichte daling van de uitstoot vastgesteld, dankzij de crisis in 2008 en 2010. Maar sinds 2013 is er eigenlijk geen enkele positieve evolutie vastgesteld op vlak van ETS-uitstoot.

Als men de huidige beleidsnota vergelijkt met de ook al beperkte ambities van de vorige Vlaamse Regering, dan stel je vast dat er meer concrete beleidsmaatregelen werden geschrapt dan dat er nieuwe werden opgesteld. Denk hierbij aan het rekeningrijden of de renovatiesteun. De beleidsnota bevat bovendien weinig concreet becijferde maatregelen, aldus Bruno Tobback. De genomen maatregelen geven niet aan hoeveel ton CO₂ er minder zal worden uitgestoten, of in welke mate het energieverbruik concreet zal afnemen.

In de nota staat wel duidelijk aangegeven dat ministers hun eigen beleid compatibel moeten maken met het klimaatbeleid, en de spreker juicht dat toe. Hij denkt hierbij aan het beleid rond openbaar vervoer van minister Peeters. In dat verband stelt Bruno Tobback vast dat Vlaamse bedrijven zoals Van Hool nv honderden elektrische bussen verkopen aan Nederland, waar men wel een ambitieus beleid voert. En dat terwijl de Vlaamse Regering er niet eens in slaagt om in voldoende laadpalen te voorzien. Hij denkt dan ook dat minister Demir haar collega-ministers toch wat meer moet aanzetten tot het voeren van een concreet klimaatbeleid.

Bruno Tobback gelooft dat de minister ook kansen laat liggen inzake tewerkstelling. Hij verwijst opnieuw naar de elektrische bussen. Stel dat alle omringende landen kiezen voor onze elektrische bussen, waarom zou de producent van die bussen, met honderden werknemers, de productie dan nog in Vlaanderen laten gebeuren? Waarom zou men de productie niet verhuizen naar een ander land, waar men wel toekomst ziet in elektrische bussen, en waar de markt zich echt bevindt?

De spreker ziet een gelijkaardig verhaal als het gaat over ruimtelijke ordening. Hij stelt vast dat het beleid rond ruimtelijke ordening niet drastisch zal veranderen, en dat dat beleid niet goed wordt afgestemd met mobiliteit. Hij ziet geen harde maatregelen of concreet cijfermateriaal, zeker in vergelijking met de noordelijke landen, die wel ambitieus zijn.

Dit beleid wil nog altijd de industrie klimaatneutraal maken, maar aan de andere kant besteedt het jaarlijks miljoenen en miljoenen euro aan carbon leakage door vervuilende industrie in dit land te houden en vernieuwende industrie te ontmoedigen. Waar het ene zit, zal het andere geen steun krijgen. Waarom gaan die midelen niet naar toekomstgerichte bedrijven die hierover twintig of dertig jaar nog mogen bestaan? Waarom worden de dinosaurussen in leven gehouden?

Onlangs schreef iemand dat Vlaanderen in 2050 de Borinage van Europa zal zijn. Daar rekende men ook op het openhouden van de steenkoolmijnen en de staalindustrie. Ze hebben daar heel veel geld ingepompt, maar het onvermijdelijke kan men niet bevechten. Integendeel, men kan beter kiezen voor investering in de toekomst. Dit beleid houdt het verleden in stand.

Nog een schrijnend recent voorbeeld is Wonen. Vlaanderen heeft inzake huisvesting en gebouwen een immense achterstand in te lopen. De vorige Vlaamse Regering heeft lovenswaardige energienormen opgelegd voor huizenbouw, maar die komen onder druk te staan, ook al zijn ze realistisch en voor zowat 80 procent van de woningen vrij vlot haalbaar, zodra blijkt dat de bouw van een glazen paleis ergens in het veld toch wat geld zou gaan kosten. Dit staat los van de vraag of glazen paleizen ergens te velde nog aanvaardbaar zijn. Het is absurd dat men de zeer kleine groep die zich dat kan permitteren, geen normen durft op te leggen. Dat gebeurt dan op kosten van de samenleving en van de volgende generatie. Zelfs op dit punt heeft deze regering onvoldoende moed. Blijkbaar kan de minister deze regering niet bewegen tot de moed om vooruit te kijken, om een toekomstgericht beleid te voeren en om stappen te zetten in het belang van de toekomstige generaties. Het is letterlijk 'après nous le déluge'. De spreker blijft hopen dat de minister de beleidsnota nog kan aanvullen.

2.3. Tussenkomen van Robrecht Bothuyne

Robrecht Bothuyne vindt het wat eigenaardig dat er twee beleidsnota's zijn, terwijl Energie en Klimaat samengaan. Er wordt gewerkt aan één Energie- en Klimaatbeleidsplan voor Europa in het kader van de doelstellingen die Vlaanderen zichzelf heeft opgelegd. Vlaanderen voert een geïntegreerd beleid waarbij de administratie wordt gehergroepeerd rond Energie en Klimaat. De spreker roept de regering op om in de toekomst de beleidsnota's en -visies en de begrotingsvoorstellen geïntegreerd te presenteren. Energie en Klimaat hangen aan elkaar. Het parlement staat unaniem achter die ene doelstelling – die ook in het regeerakkoord en de beleidsnota naar voren komt – van een klimaatneutraal Europa.

De spreker heeft van de oppositie geen enkele concrete vraag gehoord, alleen wat boutades en badinerende stellingen over energie en klimaat, natuurlijk met een heel negatief sausje overgoten. Laat staan dat er een concreet voorstel werd gedaan voor het klimaatbeleid.

De beleidsnota's zijn wel concreet. De beleidsvoering zal op een meer datagedreven manier gebeuren. Die data zijn inderdaad noodzakelijk voor een goed beleid. De minister heeft zich ingeschreven in de Europese strategie richting klimaatneutraliteit, met een ambitieuze Vlaamse doelstelling die aansluit bij alle voorgaande beleidsintenties die vanuit dit parlement zijn geformuleerd, namelijk reductie van 80 procent CO₂ tegen 2050 – het parlement sprak altijd over 80 tot 95 procent. De Commissie is tevreden met die doelstelling. De minister zal bijsturen waar nodig op basis van de monitoring. Die bijsturing moet samen met het parlement gebeuren. De interfederale klimaat- en energiecommissie wordt opnieuw tot leven geroepen, maar ook deze commissie is fel bereid om mee te denken over concrete voorstellen.

De beleidsnota bevat een hele rist maatregelen om kostenefficiënt te werken bij het behalen van de doelstelling. Dat is positief. Oversubsidiëring vermijden is de rode draad in het hernieuwbare-energiebeleid van de voorbije legislatuur, en deze minister trekt dat door. Nog belangrijker is het effectief realiseren van de vooropgezette doelstelling inzake productie van hernieuwbare energie. Welke bijkomende impulsen stelt de minister voor?

Betreffende de omzetting van de Hernieuwbare-energie-richtlijn van de EC in het kader van de 'clean energy package' zit Vlaanderen op schema. Op welke manier gaat de minister Vlaanderen positioneren in de omzetting van die richtlijn? Zijn er bijkomende initiatieven?

Rond windenergie werd al veel gediscussieerd over het draagvlak. De minister voorziet daar een cruciale rol voor de lokale besturen. Robrecht Bothuyne stelt voor om niet alleen de verlening van de vergunningen toe te wijzen aan dat niveau, maar om de lokale besturen ook tools in handen te geven om te kunnen meewerken aan het draagvlak dat zo noodzakelijk is om te komen tot concrete investeringen inzake windenergie. Daarbij is er een call voor kleine en middelgrote turbines tot leven geroepen in de vorige legislatuur. Dat leidt tot vrij dure hernieuwbare energie. Wat wil de minister ter zake bijkomend doen? In de nota is sprake van een uitbreiding van dat systeem. Wat zijn dat juist, die middelgrote projecten inzake PV? Welke kostprijs zal de minister hanteren?

Rond hernieuwbare energie staat er zowel in het regeerakkoord als in de beleidsnota een passage dat de Vlaamse overheid in het buitenland wil gaan kijken naar de organisatie van projecten op een kostenefficiënte manier. Hoe zal dat gebeuren? Vlaanderen is dichtbevolkt en -bebouwd en heeft een beperkte kustlijn en dus beperkte mogelijkheden om zelf hernieuwbare-energie-installaties te gaan ontwikkelen. Hoe zal de minister hernieuwbare-energieprojecten buiten Vlaams grondgebied realiseren en ondersteunen? Welke timing staat daarop?

De nota en het regeerakkoord besteden ook aandacht aan waterstof en waterstoftechnologie. Recente studies hebben het belang van waterstof voor Vlaanderen in kaart gebracht. Het is vooral interessant voor de industrie en zwaardere transport. Verder vermeldt de beleidsnota – wat de spreker verwondert – nog steeds de toepassing in de persoonsgebonden mobiliteit en het personenvervoer. Zowel studies als de auto-industrie stappen af van waterstof als brandstof voor personenvervoer. Kan de minister enige voorzichtigheid aan de dag leggen op dat punt? Kan de minister waterstof inzetten in de toepassingen waar het rendabel en zinvol is?

Wat in de beleidsnota ontbreekt is een initiatief dat op het einde van de vorige legislatuur is genomen rond groen gas. De garantie van oorsprong is toen op het spoor gezet. Welke initiatieven zal de minister nemen? Wat zijn de doelstellingen en ambities?

Inzake de vergroening van het wagenpark heeft Vlaanderen de doelstelling om tegen 2030 de laatste auto op een klassieke verbrandingsmotor verkocht te hebben, over te schakelen op koolstofarme personenauto's en zoveel mogelijk emissievrij transport te hebben. De minister zal de bevoegdheden inzake fiscaliteit moeten uitwerken samen met minister Diependaele. Op welke manier en wanneer zal de minister duidelijkheid verschaffen voor de markt? Dat gaat over de belasting op de inverkeerstelling en de verkeersbelasting. Er is nood aan rechtszekerheid zowel voor de industrie als voor de markt. De minister moet de fiscale hefboomen inzetten om tot die vergroening te komen.

Niet alleen Vlaanderen kan die vergroening realiseren. Samen met de federale overheid kunnen de bedrijfswagens worden ingezet als katalysator om versneld de wagenparken te vergroenen. De minister heeft overleg gepland met de gewestelijke en federale collega's. Op welke manier zal de vergroening van de bedrijfswagens concreet vorm krijgen? Zal Vlaanderen een concreet plan en voorstel op tafel leggen? Binnen welke timing? De versnelde vergroening van de bedrijfswagens – in het verkiezingsprogramma van CD&V stond 2023 – kan een belangrijk element zijn om de Vlaamse doelstelling waar te maken. CD&V rekent erop dat de minister samen met haar collega's van de gewesten en de federale overheid de juiste

initiatieven zal nemen in het kader van het samenwerkingsfederalisme waar zij ook voor staat.

Naast mobiliteit blijven de woningen een bijzonder grote bron van uitstoot. 50 procent van de woningen is ouder dan 50 jaar en het renovatietempo ligt te laag. De minister voorziet bijkomende ondersteuning met soepele energieleningen, gekoppelde premies, woonloketten, ondersteuning en ontzorging in samenwerking met de lokale besturen. Kan de minister vertellen wanneer ze wat wil doen? Welke budgetten wil ze inzetten? De afbouw van premies kan voor CD&V niet aan de orde zijn. De investeringen in renovatie verdienen ondersteuning als ze maar efficiënt en ambitieus zijn.

Op die manier moet Vlaanderen de koppeling maken met de eigendomsoverdracht. Dat is het moment om zoveel mogelijk renovatie te stimuleren. Een ambitieus ondersteuningspakket van financiering met renteloze leningen, hogere energieprijzen, gekoppeld aan die eigendomsoverdracht, kan het verschil maken op het terrein om investeringen in ons verouderd woningpatrimonium mogelijk te maken.

Vlaanderen heeft nog vernieuwbouw en nieuwbouw. Er is discussie over de verdere verstrenging van het S-peil. De experts vinden de meerwaarde van die verstrenging beperkt en de kost reëel. Voor CD&V zijn ambitieuze normen belangrijk, maar ze moeten haalbaar en betaalbaar zijn voor de gezinnen, en ze moeten ecologisch zinvol zijn. Een normering opleggen zonder substantiële milieuwinst is zinloos. Dat is uit den boze. CD&V rekent erop dat de minister een grondige studie doet.

Niet alleen het S-peil maar ook het EPB-beleidskader is een succesverhaal. Er zijn op dat vlak grote stappen gezet in Vlaanderen inzake de energieprestaties van de gebouwen en woningen. Tegelijk zijn er klachten over de gebrekkige flexibiliteit van het systeem, bijvoorbeeld bij de aansluiting van woningen op warmtenetten stuit de ene ambitie – de ontwikkeling van zoveel mogelijk warmtenetten op basis van duurzame warmte – op de andere – een strak energieprestatiebeleidskader. Daar moet een en ander op elkaar worden afgestemd.

Inzake klimaat- en energie kijkt de minister ook naar de bedrijven, uiteraard geheel terecht, zowel in de ETS- als non-ETS-industrie. De EBO's hebben hun merites bewezen maar zijn aan evaluatie toe. Hoe zal de minister die evaluatie vormgeven? De overeenkomsten bieden de mogelijkheid tot steun aan de industrie. De Vlaamse overheid moet de lat hoog genoeg leggen voor de industrie om bijkomende investeringen uit te lokken en daar dan een gepaste ondersteuning voor bieden. De minister wil de EBO's verder uitbreiden, zowel qua doelgroep als inhoudelijk. Wat is de timing? Wat is de aanpak van die uitbreiding? Hoe zal de evaluatie van de huidige EBO's gebeuren?

De minister wil verder kijken naar de vele kmo's die Vlaanderen rijk is. Voor vele kleine bedrijven is energie en energiebesparing niet direct 'top of mind'. De minister wil via energie-audits en andere maatregelen zowel kleinste als kleinere bedrijven aanpakken. Wat is het verschil tussen kleinste en kleinere? Wat zal de aanpak concreet inhouden? De spreker komt zelf uit de wereld van kmo's en ondernemers. Het vergt wat overtuigingskracht om die mensen aan te zetten om aandacht te hebben voor energiebesparing en -efficiëntie terwijl het vaak effectief – na loonkost – de grootste kostenpost is in een bedrijf. Het zou dus zinvol zijn maar de spreker vraagt om toch geen bijkomende administratie te creëren. Het moet om gerichte financiële ondersteuning gaan en maatregelen op het terrein die echt een verschil maken.

2.4. Tussenkomsst van Bart Tommelein

Bart Tommelein merkt op dat er in de media heel wat doemberichten verschijnen over een gebrek aan ambitie, en over het feit dat de regering bepaalde doelstellingen niet zal halen. Maar de doelstelling rond energiebesparing zal wel degelijk worden gehaald. Ook de doelstellingen rond hernieuwbare energie zal deze regering dicht benaderen – mits de nodige inspanningen. De spreker herinnert er ook aan dat de vorige regering de bouw van twee grote biomassacentrales heeft geschrapt, ten belope van enkele miljarden euro aan ondersteuning. En dat leek hem ook een heel verstandige beslissing.

De doelstellingen voor 2020 zijn belangrijk, maar de focus ligt uiteraard op 2030, zoals de minister ook zelf aangeeft. Die doelstellingen zijn ook ambitieus; dat bevestigen zowel de meerderheidspartijen als de verschillende experts.

Bart Tommelein noemt de beleidsnota evenwichtig, en ze neemt elementen uit het regeerakkoord over. De nota wil meehelpen aan het bereiken van de doelstellingen, met een reductie van minstens 80 procent tegen 2050 – met de nadruk op minstens. Energie-efficiëntie moet daarbij de eerste doelstelling blijven. De spreker onderstreept ook het belang van een hogere renovatiegraad. Men moet de trend verderzetten op het vlak van hernieuwbare energie; zon en wind.

Hij onderstreept het belang van de lokale actoren in het energiebeleid, en de investeringen die zij nu doen in de eigen gebouwen en voertuigenparken. De beslissingen die de steden en gemeenten vandaag nemen inzake klimaat en energie, zullen cruciaal zijn voor het eindresultaat. Hij heeft het dan ook over iedereen die betrokken is bij het opstellen van de meerjarenplannen en de budgetten voor de gemeenten. Het is daar dat de minister grote winsten kan boeken. Want als de verschillende burgemeesters, schepenen en gemeenteraadsleden klimaat en energie een bijzaak vinden, dan wordt het zeer moeilijk om de komende jaren de doelstellingen te halen.

Bart Tommelein heeft een aantal vragen bij het Renovatiepact, waarbij men de burger wil stimuleren om naar een renovatiegraad van 3 procent te gaan. Welke financiële middelen en stimuli denkt de minister naar voren te kunnen schuiven? Hoe wil de minister de maximale EPC-score (energieprestatiecertificaat) per typologie laten bepalen? In welke mate zal de afschaffing van de woonbonus een rol spelen, opdat meer mensen tot een grondige renovatie kunnen overgaan?

De btw-regel van 6 procent is een belangrijk punt, aldus de spreker. Die regel bestaat vandaag al voor heel wat steden. Men moet erover waken dat die regel ook wordt opgenomen in het federale regeerakkoord, als dat er ooit komt.

Ontzorging blijft cruciaal in de renovatiedoelstelling. De energiehuizen zijn lokaal zeer belangrijk. Hoe staat de minister tegenover het noodkoopfonds, en wanneer wil men dat evalueren?

Wat de thermografische foto's betreft, merkt de spreker op dat er bijvoorbeeld al warmtefoto's bestaan in Gent. Bestaat er geen mogelijkheid om, met de bestaande foto's, al een test uit te werken, en ze toe te voegen aan de woningpas? Die woningpas zou in de toekomst trouwens een bijzonder belangrijke rol kunnen spelen, aldus Bart Tommelein, al gelooft hij dat er nog verdere verbeteringen mogelijk zijn.

Voor huurders wil de regering een steeds verbeterende maximale EPC-score invoeren. Hoe wil men de maximale EPC-score per typologie laten bepalen? Hoe worden die ijkpunten bepaald, en kunnen die worden geïntegreerd in de wooncode-eisen? Er zijn vandaag heel wat verhuurders die hun huis niet meer willen renoveren, en

dan maar tot verkoop overgaan. Dit moeten we in de toekomst proberen te vermijden, want het zorgt ervoor dat de huurmarkt krimpt.

Wat de langeretermijnstrategie voor niet-residentiële gebouwen betreft: men zal binnen de vijf jaar na de notariële overdracht moeten overgaan tot een grondige energetisch renovatie. De spreker beschouwt dit als een vrij ingrijpende maatregel in deze beleidsnota. Hij kijkt alvast uit naar het voorstel van het Vlaams Energieagentschap, dat rekening zal moeten houden met de specifieke kenmerken per gebouwtype.

Deze maatregel treedt al vanaf 2021 in werking. Wanneer zal de minister met dit voorstel komen, en welke financiële impact zou dit kunnen hebben op de kopers en verkopers van niet-residentiële gebouwen? De spreker ziet ook een mogelijkheid om via PMV bepaalde investeringen te triggeren. Hetzelfde geldt voor overheidsgebouwen, waar PMV ook een belangrijke rol kan spelen.

Bart Tommelein stelt vast dat heel wat steden en gemeenten over een patrimonium beschikken dat dringend aan opwaardering toe is. Hij verwijst naar het stadhuis in Oostende, dat in zeer bedenkelijke staat is, en dat moet worden vernieuwd. Maar het is onmogelijk om dergelijke verbouwingen binnen een normale stadsbegroting uit te voeren. Ook daar kan PMV misschien een rol in spelen.

Op hoeveel nieuwe energieleningen mikt de minister tegen eind 2020? Welke beleidsintenties heeft de minister met deze energieleningen, en hoe wil ze de doelgroepen bereiken? Wordt er in bijkomende informatiecampagnes voorzien? Wordt er met de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSg) overlegd welke rol de energiehuisen en de lokale besturen in deze communicatie zullen spelen?

Op het einde van de vorige legislatuur werd er werk gemaakt van een dashboard, om op te volgen welke plannen de gemeenten hebben. Het is belangrijk dat daar de nodige aandacht aan wordt geschonken, om te kijken hoe men de gemeenten kan ondersteunen bij het bereiken van hun doelstellingen. Hij benadrukt nog eens dat de doelstellingen van de gemeenten ook de doelstellingen zijn van de minister.

Op welke manier wil de minister de volledige verleding van de openbare verlichting van de gemeentewegen realiseren?

Bart Tommelein bespreekt ook het actieplan voor energie-efficiënte kmo's. Het instrument van de mini-EBO's werd pas vrij recent gelanceerd. Zal dit als basis dienen voor de uitwerking van de plannen met de kmo's? Hoe kunnen we het systeem van de mini-EBO's samen laten lopen met de energieaudits en de energiebalans? Het is belangrijk dat de kmo's nauw worden betrokken in dit verhaal. Grote bedrijven zijn hun EBO's immers goed nagekomen, en ze hebben geïnvesteerd. Maar voor kmo's is dat een moeilijk verhaal; daar moet echt ingezet worden op mini-EBO's.

Binnen het Zonneplan en het certificaatstelsel wordt er enkel steun verleend aan nieuwe PV-projecten met een geïnstalleerd vermogen van meer dan 10 kilowatt met een minimum lokaal gebruik van 50 procent. Welke definitie hanteert de minister voor lokaal gebruik en verbruik; gebeurt dat op basis van technische factoren? Er komen een aantal grote veranderingen aan voor de zonnepanelensector. Zij moeten de nodige duidelijkheid en rechtszekerheid krijgen over wat er op hen afkomt, en over hoe de verschillende mechanismen zich tot elkaar verhouden. Het investeringskader moet toch voorspelbaar en stabiel blijven. Zo kunnen we de bedrijven overtuigen om die investeringen – die duidelijk niet hun corebusiness zijn – toch te doen.

Men mag geen onzekerheid blijven creëren, zoals dat ook de laatste maanden het geval was met de digitale meter. De bedenkelijke houding van de regulator heeft daar toch weer voor een aantal vertragingen gezorgd. De regulator moet hier wat meer zijn verantwoordelijkheid opnemen. Maar dat behoort tot het takenpakket van het parlement, niet dat van de minister. Hij zal dan ook, samen met zijn collega's, de regulator tot de orde roepen. Zij moeten voor een stabiel kader en een stabiel klimaat kunnen zorgen in het Vlaamse energielandschap.

Bart Tommelein noemt het Zonneplan 2025 ambitieus. Hij moedigt de minister aan om de mensen te blijven overtuigen om zonnepanelen te plaatsen. Wat het Windplan betreft, en de creatie van een lokaal draagvlak voor windenergie, is er dringend nood aan coördinatie. De vraag is welke initiatieven er mogelijk zijn voor de lokale besturen, en voor de projectontwikkelaars en exploitanten.

Er bestaan vandaag al initiatieven en campagnes rond windenergie, zoals de Windgids of de Stroomversneller-campagne. Worden die verdergezet of geactualiseerd? Het zal een gezamenlijke inspanning vragen om het ambitieuze Windplan 2025 van de minister op te stellen. Als alle collega-burgemeesters in de andere richting kijken, dan komen we in de problemen.

De minister heeft de transitie naar zero-emissievoertuigen afgeschaft; dat heeft toen tot een aantal discussies geleid. De spreker gelooft nog altijd dat het bestaande aanbod hierin een rol heeft gespeeld: door het beperkte aanbod aan zero-emissievoertuigen konden de mensen niet voldoende worden overtuigd om over te schakelen. Hij roept in dit verband op tot overleg met FEBIAC en European Association for Electromobility (AVERE). Wat gebeurt er met het resterende budget, indien dit niet volledig wordt opgebruikt, en welke alternatieven kan men nu vooropstellen om te zorgen dat we ons wagenpark toch vergroenen, en versneld vergroenen?

Ook bij de lokale besturen is dat een probleem: daar blijkt telkens opnieuw dat de verschillende diensten, maar ook de politie, geen milieuvriendelijker aanbod hebben. Bovendien bestaan er raamakkoorden van de Vlaamse overheid die niet op zero-emissievoertuigen zijn voorzien. Ook dat moet worden herbekeken.

Vlaanderen wil een koploper worden in de waterstofeconomie, en transport zal daar deel van uitmaken. Bart Tommelein ondersteunt deze filosofie volledig. Waar ziet de minister prioritaire mogelijkheden voor deze technologie? De spreker geeft aan dat ook Oostende en de provincie West-Vlaanderen bereid zijn om daaraan mee te werken. Hoe kan de minister pilootprojecten aanzwengelen? Welke mogelijkheden ziet de minister voor de Noordzeekust, en in welke mate kan de Vlaamse overheid ondersteuning bieden aan de Blauwe Cluster? In hoeverre zijn er al contacten met buurlanden? Er wordt in het Benelux-parlement momenteel al overleg gepleegd met Nederland, over gemeenschappelijke visies en plannen. Loopt het onderzoek naar de potentiële toepassingen van waterstof door het Vlaams Energieagentschap en het departement Omgeving binnenkort af? Gaat Vlaanderen een eigen visie rond waterstof opstellen?

De invoering van de digitale meter moet nog verder worden versneld, en er moet duidelijkheid komen. Daarnaast mag de rendabiliteit van de PV-installaties niet in gevaar komen, en de markt mag niet stil komen te liggen. Dat zou een ramp zijn.

2.5. Tussenkomen van Andries Gryffroy

Algemene beschouwingen energie- en klimaatbeleid

Andries Gryffroy stelt dat er voor deze legislatuur nog aparte beleidsnota's werden opgesteld voor Energie en Klimaat. Daarbij rijst hier en daar de vraag waarom men

niet kiest voor één gecoördineerde nota. Maar hij merkt op dat klimaat over veel meer gaat dan alleen maar Energie. Als je kiest voor één enkele nota, dan bestaat het risico dat men enkel focust op Energie, en dat de andere beleidsdomeinen vergeten worden. De minister van Klimaat heeft ook een coördinerende taak ten opzichte van de andere beleidsdomeinen. De spreker denkt bijvoorbeeld aan Landbouw, en de ambitie om de klimaatimpact van de Vlaamse land- en tuinbouw te verlagen. Ook dat heeft betrekking op het beleidsdomein Klimaat. Hetzelfde geldt voor economie en innovatie; daar is er duidelijk sprake van een Vlaams industrieel transitiekader, om te komen tot een CO₂-arme industrie.

De overheid heeft twee soorten uitgaven: voor eigen diensten zoals zorg, onderwijs en veiligheid en voor ondersteuning. Ze heeft één soort inkomsten: vanuit de ondernemerswereld en de industrie. Als men pleit voor alsmaar meer investeringen in onderwijs en zorg en tegelijk voor meer ondersteuning van bijvoorbeeld het klimaatbeleid, kan men dat alleen maar realiseren als er ook economische groei is. Zonder die groei, geen inkomsten. Dat is de cruciale fout in de redenering die men altijd maakt. Andries Gryffroy stelt vast dat Chris Steenwegen soms wel en soms niet pleit voor economische groei. Dat is bizar.

De N-VA staat achter de doelstellingen van het regeerakkoord, en deze beleidsnota is de verdere uitwerking daarvan. Na de opmaak van het regeerakkoord heeft de minister normaal gezien drie, vier maanden tijd om een nota te schrijven, nu was dat slechts een maand. Daarna komt er nog een meer gedetailleerd een energie- en klimaatbeleidsplan.

Concrete maatregelen moeten betaalbaar zijn en er moet een draagvlak voor gecreëerd worden. Dat is cruciaal. Zolang dat er niet is, zijn mensen niet gemotiveerd om anders te gaan denken inzake bijvoorbeeld consumptie.

De basis van de Trias Energetica is: het goedkoopste en groenste kilowattuur is het kilowattuur dat niet verbruikt wordt. Het gaat dus eerst en vooral over energie-efficiëntie en daarbij ook nog de materialen- en grondstoffenefficiëntie. Het heeft geen zin dat iedereen morgen elektrisch gaat rijden waar dan pakken kobalt voor nodig zijn dat uit zwart Afrika of dergelijke landen moet komen. Men moet spaarzaam omgaan met materialen en grondstoffen, want die worden steeds schaarser en daardoor ook duurder. Dan komen ze ook nog eens uit onstabiele regio's. Zolang men die klik niet maakt, gaat men eventueel op een ander materiaal overschakelen dat men dan gaat 'overgebruiken'.

Andries Gryffroy wijst erop dat men, eerder dan naar het hergebruik van restafval, moet streven naar het voorkomen van afval. Dat is grondstoffenefficiëntie. Dat principe leidt automatisch tot concrete maatregelen die goed zijn voor het klimaat.

De Bouwunie vraagt nu om het S-peil minder streng te maken. Daar heeft de spreker het moeilijk mee. Hij geeft Bruno Tobback gelijk op dat punt. De regels moeten voor iedereen gelden. Andries Gryffroy roept de architectuur op om creatief te zijn en misschien kleiner te bouwen. Dat is een optie. Dat is nu al het geval, wegens de kostprijs. Een woning moet zo energiezuinig mogelijk zijn. De dieptegeothermie is voor hem geen optie als men warmte uit de grond gaat pompen om dan de woningen minder te moeten isoleren. Men moet geen zonnepanelen plaatsen om dan onbepaald elektriciteit te verbruiken. Het mechanisme moet zijn: de overproductie van de zonnepanelen op de markt brengen en zo anderen bedienen van elektriciteit, in combinatie met lokale-energiegemeenschappen en zonnedelen enzovoort. De basis is altijd: zo energie- en grondstoffenefficiënt mogelijk shoppen, bouwen.

Dan belandt men bij de productie. De Trias Energetica wil dat zo groen mogelijk doen natuurlijk. Het gaat dan over de vergroening van warmte en de participatie

in hernieuwbare energie op overheidsgebouwen. Het gaat erom voor een investeringsklimaat te zorgen zonder oversubsidiëring.

Twee voorbeelden. Momenteel is er een ondersteuningsduur. Men wil dat combineren met ondersteuningsvolume. Het is immers niet normaal dat de windmolens in Limburg en die aan de kust dezelfde ondersteuning krijgen gedurende dezelfde periode want in Limburg waait het minder. Het rendement zal zeker verschillen. De overheid moet ervoor zorgen dat het rendement gelijk is.

In de Antwerpse haven wordt 75.000 euro geboden per windmolen per jaar aan recht van opstal. Dat is misschien leuk voor de haven of voor andere overheidsinstellingen maar eigenlijk wordt dat gesubsidieerd via de elektriciteitsfactuur. Andries Gryffroy is blij dat er gesproken wordt over tendering en aanbesteding om de goedkoopste windmolen te bouwen of zonnepanelen te plaatsen. Wie kan dat met de laagst mogelijke ondersteuning?

Vlaanderen kan ook elders in Europa gaan investeren, dat wordt nu toegestaan via de nieuwe Europese financieringstechnieken. Men kan gewoon de goedkoopste zoeken.

Beleidsnota's

Andries Gryffroy heeft het VEKP van de vorige legislatuur en de huidige beleidsnota's vergeleken. Er zijn een paar maatregelen geschrapt en er zijn nieuwe bijgekomen. Hij somt die laatste op.

In de volgende aankoopprocedure voor bussen zal De Lijn enkel zero-emissiebusen toelaten. Dat is een verscherping van het VEKP. Inzake fiscaliteit zullen meer vervuilende wagens duurder worden en milieuvriendelijke goedkoper. Dat stond niet in het VEKP. De Vlaamse overheid koopt vanaf 2021 geen personenwagens meer met klassieke verbrandingsmotor. Dat stond niet in het VEKP. Inzake het Renovatiepact wordt het E-peil verstrengd; het principe dat 'twee van de zes maatregelen moeten uitgevoerd worden' wordt verlaten; de EPC-waarde dient als basis om de doelstellingen te verscherpen.

Om renovatie van de woningen te stimuleren wordt gestreefd naar een lening met lage rentevoet. Het EPC+-attest bij de woning geeft duidelijk de maatregelen aan die nodig zijn om tot een gunstig E-peil te komen. Het attest zou de banken kunnen aanzetten om een lage rente aan te rekenen op de renovatielening. De Vlaamse overheid moet daaraan werken.

In het VEKP was sprake van een actieplan kantoorgebouwen. Dat werd opgetrokken naar de tertiaire sector, het gaat dus ook over de retail, de horeca, zorg en onderwijs. Daar is de verplichting ingevoerd om binnen de vijf jaar naar een bepaalde renovatiegraad te gaan. Er is zelfs vooropgesteld dat overheidsgebouwen twee jaar eerder moeten voldoen aan een minimaal energieprestatielabel. Dat geldt niet alleen voor die gebouwen die verkocht worden, maar voor alle overheidsgebouwen. Vanaf 2028 moeten alle overheidsgebouwen – niet alleen de Vlaamse – voldoen aan dat label. De Vlaamse doelstellingen voor de Vlaamse overheidsgebouwen zijn opgetrokken van 2,09 procent energie-efficiëntie naar 2,5 procent per jaar.

De heer Tommelein stelde voor om eventueel via de PMV te werken. Het Vlaams Energiebedrijf werkt de ESCO-energy performance contracts uit voor de Vlaamse overheid. Dat kan in principe in de toekomst ook voor de lokale overheden, aanzien Fluvius die taak wil afstoten omdat het geen kerntaak zou zijn.

Nog een verschil met het VEKP is dat stookolieketels – die waren al verboden voor nieuwbouw en grondige renovatie – worden verboden bij vervanging indien er aardgas in de straat ligt. Zelfs aardgas wordt uitgesloten voor grote verkavelingen en appartementen, 100 procent aardgas kan niet meer.

Voor de industrie wordt de EBO verbreed. Er wordt niet enkel meer gediscussieerd over de energiefactor, maar ook over de klimaatfactoren zoals water en afval, over het proces. Er wordt in de diepte gewerkt. Het gaat ook over de kleinere en kleinste bedrijven. Het stuk onder de 0,1 petajoule is momenteel nog onontgonnen terrein. Dat is ook voorzien.

Bijkomend is in het regeerakkoord en de nota afgesproken van te werken met demoprojecten. Daar is in de vorige legislatuur vaak over gepraat. Demoprojecten kunnen de federaties inlichten over energieverbruik, bijvoorbeeld de federatie van de wellness. De wellnesscentra hebben allemaal dezelfde energetische problemen. Via de demonstratieprojecten bij een aantal wellnesscentra kan men de data van vóór en na de investering publiceren zodat de andere centra dat ook door krijgen. Zo zien ze dat een zonneboiler bijvoorbeeld x euro kan besparen.

Het gaat over kleine ingrepen met een groot effect. Het geïnstalleerd vermogen voor wind wordt opgetrokken van 2 naar 2,5 gigawatt in 2030. De tweetakt-toestellen voor het onderhoud van openbaar groen moeten uitgefaseerd worden.

Het zal super moeilijk zijn om tegen 2030 aan 35 procent CO₂-reductie te geraken. Nu komt men zeggen dat de N-VA er maatregelen heeft uitgehaald en de klimaatversterking ontkent. Dat klopt niet, de N-VA heeft er heel wat zaken aan toegevoegd. Die moeten nog worden berekend in het VEKP om te zien hoe ver men dan staat.

Punctuele vragen

Bij Fluvius kunnen bedrijven een investeringspremie krijgen in functie van hun energiebesparende maatregelen. Er is afgesproken om dit onder te brengen bij de ecologiepremie+. Die premie zit bij minister Crevits. Is er al overleg geweest tussen de administraties, de kabinetten, om de overgang vlot te laten verlopen? Volgens het kader stoppen een aantal premies al eind dit jaar bij Fluvius. Dan dreigt er een hiaat. Er zou een overgangsmaatregel moeten komen.

Het gaat vaak over de EPC-score. Hoe gaat de minister monitoren dat de nieuw aangekochte huizen de aanbeveling tot renovatie opvolgen?

Onder de niet-residentiële gebouwen vallen overheidsgebouwen en niet-overheidsgebouwen. Voor de overheidsgebouwen bestaat het GIS-platform. Hoe kan men een dataplatform organiseren voor de niet-residentiële niet-overheidsgebouwen?

Hoe gaat de minister de stookolieketels bij vervanging aanpakken? Er is momenteel geen meldingsplicht bij chauffagisten dat mensen een fuelketel of een gasketel hebben. Is dat een Vlaamse bevoegdheid? Als de Vlaamse overheid dat wil controleren, moet ze dat wel weten.

Tegen 2030 moet alle openbare verlichting worden verled. Wat houdt de minister tegen om sneller te gaan? Is dat een operationele of een financiële kwestie?

De EPB-berekeningsmethode is veel te complex, niet gebruiksvriendelijk. Innovatieve bouwtechnieken worden niet geïntegreerd. Om de mensen terug mee te krijgen in het energievriendelijke verhaal moet dit zeer snel worden aangepakt. Wat is de timing?

Warmtenetten kunnen groene en restwarmte collectief verdelen. Is het een optie om met de rioolbeheerders te gaan spreken? Rioolwater is meestal minstens lauw. Er zijn technologische mogelijkheden om warmte te halen uit het afvalwater.

De nota besteedt aandacht aan de 230 voltnetten. Is er daarover een timing en investeringskader opgenomen bij de distributienetbeheerders?

Er is sprake van digitale watermeters. Wie het waterlandschap kent, weet dat het er zeer moeilijk uitziet. Een bottom-up vereenvoudiging is zeker welkom. Tegelijk is één watermaatschappij al bezig met de plaatsing van digitale watermeters, toevallig niet met dezelfde communicatiesystemen als de digitale meters voor energie. Eenzelfde communicatiemodel zou wel zeer interessant zijn, ook naar werkuitvoering in de woningen, men kan ze dan alle drie in één keer vervangen in plaats van in twee keer. Kan de minister een timing opmaken om dit te integreren?

Er is veel te doen rond opslag, dat komt vaak aan bod in de media. Er is nood aan opslag, maar het is nog niet rendabel, er is nog geen terugverdieneffect. De beleidsnota spreekt er wel over. Op welke manier wil de minister dit instrument promoten?

Het samenwerkingsakkoord van 14 november 2002 moet dringend worden aangepast. Kan de commissie Leefmilieu die voorstellen tot aanpassing eerst bespreken? Sowieso komt dit aan bod in de interfederale Klimaatcommissie, dat werd al afgesproken. De commissie Leefmilieu zou daar heel graag aan meewerken, eventueel via een gedachtewisseling.

De spreker komt terug op een opmerking van de voorzitter in verband met de windmolens en de ruimtelijke ordening ter zake. Vlaanderen moet er inderdaad voor zorgen dat er nog altijd een kader is, maar momenteel hebben gemeenten en steden enkel een adviserende rol. Projectontwikkelaars beseffen dat en wenden zich tot de provincie of het gewest. De burgers, gemeenten en steden worden op die manier in de kou gezet door de projectontwikkelaars. Zij kunnen enkel tot succesvolle installaties of projecten komen als de mensen daarbij betrokken worden. Dat kan enkel door hen de mogelijkheid te geven om mee te beslissen en niet enkel een advies te schrijven.

Als conclusie herhaalt Andries Gryffroy dat de N-VA niet meegaat in het doemdenken. Hij is echter ook geen klimaatnegationist. De N-VA wil de uitdaging aangaan, maar dat moet gebeuren met concrete en betaalbare maatregelen. De beleidsnota staat er vol mee. Hij gelooft in innovatie en technologie. De klimaatuitdagingen moeten worden aangepakt zonder de welvaart af te breken die de ouders en grootouders van deze generatie hebben opgebouwd.

2.6. Tussenkomen van Hannes Anaf

Hannes Anaf vindt dat het de heer Gryffroy siert dat hij de minister vol vuur probeert te verdedigen. Hij heeft er echter voor gepleit volgend jaar ook met aparte beleidsnota's te werken, hoewel de minister haar toelichting is begonnen met de stelling dat de beleidsnota's volgend jaar best worden samengevoegd. Hij stelt dan ook voor dat de heer Gryffroy en de minister dit samen eerst uitklaren. Dat is voor hem dan meteen ook een goede gelegenheid om de minister te overtuigen van een aantal bijkomende punten die hij heeft aangehaald en die niet in het Vlaams regeerakkoord of in de beleidsnota staan.

Vervolgens wil Hannes Anaf het over de inhoud van de beleidsnota Energie hebben. In haar toelichting heeft de minister verklaard drie richtinggevende principes te zullen hanteren. Ze wil ambitieus zijn, ze belooft de koopkracht van de gezinnen te bewaken en ze wil de ondernemingen concurrentieel houden. Dat klinkt goed,

maar na het lezen van de beleidsnota en de begroting vreest Hannes Anaf dat de minister vooral op dat laatste punt wil inzetten en dat de eerste twee principes vooral mooie woorden zijn die niet met de realiteit van de cijfers stroken.

De ondernemingen, en dan vooral de grote ondernemingen, worden goed bediend. Dat gebeurt ook in andere beleidsdomeinen. Een goed voorbeeld is de stijging van de klimaatsteun van 34 miljoen euro tot 94 miljoen euro. Wat de twee andere richtinggevende principes betreft, wil Hannes Anaf echter eerlijk zijn. De beleidsnota is niet bijzonder ambitieus, niet met betrekking tot de klimaatdoelstellingen en niet met betrekking tot de doelstellingen inzake hernieuwbare energie. De koopkracht van de gezinnen zal er helaas ook niet op vooruitgaan.

In de beleidsnota staat dat de minister erover zal waken dat de energiefactuur niet verder stijgt door Vlaams beleid. Dat is niet bepaald een grote ambitie. De energiefactuur mag niet stijgen, maar alle regeringspartijen hebben voor en na de verkiezingen aangegeven dat ze de energiefactuur naar beneden willen halen, onder meer door de openbaredienstverplichtingen uit de factuur te halen. Dat zijn immers kosten die niet aan het verbruik mogen worden gerelateerd en dus niet in de factuur mogen verschijnen. Dat is een terechte ambitie, maar in haar toelichting heeft de minister opgemerkt dat de energiefactuur in Vlaanderen nog wel meevalt. In Nederland, Duitsland en Wallonië ligt de energiefactuur nog hoger.

De elektriciteitsfactuur vormt voor steeds meer particulieren een groot probleem. In Vlaanderen is die voor particulieren ten opzichte van 2015 met 26 procent gestegen. Dat is een grotere stijging dan in de buurlanden of voor de professionele klanten, voor wie de stijging slechts 11,6 procent bedraagt. Het hoeft niet te verbazen dat de energiearmoede in Vlaanderen piekt zoals nooit tevoren.

De spreker was aangenaam verrast in de beleidsnota te lezen dat de nadruk wordt gelegd op de structurele bestrijding van energiearmoede. Dat klinkt als muziek in zijn oren, want hij is gewonnen voor een structureel armoedebestrijding, iets wat zelfs niet terug te vinden is in de beleidsnota van de minister van Armoedebestrijding. Helaas heeft hij de indruk dat het vooral gaat om stoere ambities zonder structurele oplossingen. De manier om de energiearmoede aan te pakken, is nu net de verlaging van de factuur. Ondanks de beloftes voor en na de verkiezingen is de enige intentie om de energiefactuur te verlagen het feit dat de kosten voor de openbare verlichting uit de factuur worden gehaald. Dat klinkt goed, maar dat bedrag is zo marginaal dat de mensen het niet in hun portemonnee zullen voelen.

Hannes Anaf stelt de minister dan ook een paar concrete vragen over de energiefactuur. Is de minister bereid haar verkiezingsbeloftes na te komen en de openbaredienstverplichtingen alsnog uit de factuur te halen, zodat die factuur effectief kan dalen? Is de minister bereid de verhouding tussen de kosten die burgers betalen en de kosten die de grote bedrijven betalen eerlijker te verdelen, zodat de factuur voor de particulieren kan dalen? Is de minister bereid haar idee-fixe te verlaten dat alle bijkomende inspanningen voor duurzame energie en energietransitie zich in een hogere energiefactuur moeten vertalen? Dat wordt wel verkondigd, maar dat hoeft helemaal niet zo te zijn. De Vlaamse Regering kijkt graag naar het noorden, maar in Nederland zitten die kosten veel minder in de factuur.

Hannes Anaf verwijst naar de aankondiging van de minister dat ze de samenstelling van de waterfactuur ernstig wil evalueren. Hij vraagt zich af hoe de vaste kosten rechtvaardiger kunnen worden verdeeld. Hij zal nauwgezet opvolgen dat het niet enkel bij woorden blijft, want sp.a heeft de onrechtvaardige verdeling van het vast recht al jarenlang aangekaart. Hij hoopt dan ook dat de minister op dit vlak de nodige actie zal ondernemen.

Er is in de commissie al een uitgebreide discussie gevoerd over het afsluiten van waterleveringen. In de beleidsnota staat dat de minister afsluitingen zo veel mogelijk wil vermijden. Hij had tijdens die eerdere discussie echter de indruk dat de minister naar een verbod op afsluitingen wil gaan. Hij vraagt dan ook of de minister de intentie heeft verder te gaan dan in de beleidsnota staat. Hij reikt haar de hand en zal ter zake voorstellen indienen. Het is immers niet de bedoeling enkel kritiek te geven.

In Vlaanderen is een beroep tegen een beslissing van de LAC niet mogelijk. In Wallonië kan dat wel en in Brussel moet er zelfs een vrederechter bij te pas komen voor het water kan worden afgesloten. Hij vraagt de minister dan ook of het mogelijk is ook in Vlaanderen in een beroepsmogelijkheid te voorzien.

Hannes Anaf wil het ook over het gebrek aan ambitie hebben. De passage die hij in het begin heeft aangehaald, kan met wat slechte wil immers ook anders worden gelezen. De minister wil erover waken dat de factuur niet stijgt door Vlaams beleid. Dit kan cynisch worden geïnterpreteerd als de stelling dat de factuur niet zal stijgen door Vlaams beleid, maar misschien wel door een gebrek aan Vlaams beleid.

Volgens Hannes Anaf weet iedereen hoe het gesteld is met de bevoorradingszekerheid. Hoe minder investeringen in duurzame energie, hoe meer de federale overheid in gascentrales zal moeten investeren om aan de energievraag te voldoen. Hij wil de minister er niet van verdenken bewust inspanningen te leveren om de kerncentrales langer te kunnen openhouden, maar daar lijkt het wel op. Het moet dan ook duidelijk zijn dat de factuur niet mag stijgen door Vlaams beleid, maar ook niet door een gebrek aan Vlaams beleid. Hij vraagt zich oprecht af hoe de minister dat kan garanderen.

Wat de ambities betreft, staat in de beleidsnota de langetermijndoelstelling om de uitstoot met minstens 80 procent te verminderen. Er rest niet veel tijd meer om effectief actie te ondernemen en alle onderzoeken wijzen uit dat dringende en drastische maatregelen nodig zijn om de klimaatopwarming te keren. Nu 66 landen zich hebben geëngageerd om tegen 2050 voor 100 procent klimaatneutraliteit te gaan, wil de minister zich voor 80 procent engageren. Hoewel ze duizendmaal kan verklaren dat het een van haar richtinggevende principes is ambitieus te willen zijn, vreest Hannes Anaf dat ze haar geloofwaardigheid hiermee geen dienst bewijst. Dit is duidelijk een gebrek aan ambitie. Hij dringt er bij de minister sterk op aan die ambitie te herzien en toch voor 100 procent klimaatneutraliteit tegen 2050 te gaan.

Blijkbaar ontstaat daar ook in de meerderheid wat verwarring over. Gisteren had Koen Van den Heuvel het nog over klimaatneutraliteit tegen 2050. Hannes Anaf hoopt echt dat de minister kan bevestigen dat die ambitie alsnog zal worden opgeschroefd, uiteraard zonder dat de gewone mensen daarvan de dupe moeten zijn.

Ook om de Europese doelstellingen voor 2020 voor de productie van hernieuwbare energie te bereiken, zullen er een aantal extra inspanningen nodig zijn. De minister liet eerder al verstaan dat die doelstelling vermoedelijk niet zal worden gehaald. Aangezien dat ook financiële implicaties zal hebben en ze los daarvan reeds besparingen zal doorvoeren, zal dat wellicht ook nog een grotere negatieve impact hebben op het beschikbare budget en de maatregelen die kunnen worden genomen. Hoe schat de minister de financiële implicaties in bij het niet behalen van die doelstellingen? Hoe zal ze die extra financiële inspanning compenseren in het budget?

Het is duidelijk dat ze de doelstelling inzake hernieuwbare energie helaas niet zal halen. Ze heeft niet alleen de targets naar beneden bijgesteld, maar er zitten ook een aantal maatregelen in de beleidsnota die ervoor zullen zorgen dat ook die

lagere targets niet zullen worden gehaald, vreest Hannes Anaf. De minister zegt dat de uitbouw van zonne- en windenergie prioritair is, maar ze brengt wel de beslissingsmacht over windmolenprojecten onder bij de lokale besturen en verlaagt de steun voor zonne-energie en grote windprojecten. Voor alle duidelijkheid, hij pleit niet voor het hoog houden van steun als dat niet nodig is. Dat moet inderdaad telkens heel goed worden bekeken, en er moet geen steun zijn als die voor een bepaalde industrie niet meer nodig is. Hij vindt de opmerking van Andries Gryffroy dat men ook goed moet kijken naar wind in Limburg, wind aan de kust, heel waardevol. Met die suggestie moet zeker rekening worden gehouden.

Het lijkt Hannes Anaf cruciaal dat het draagvlak voor windenergie moet worden vergroot. Hopelijk is iedereen het daarover eens. Hij heeft echter wel grote vragen bij de oplossing die de minister daarvoor naar voren schuift. Hij is ook niet de enige. Ook de sector van de windmolenprojecten is daar zeer bezorgd over. Hij vreest dat dat terecht is. Hij vraagt zich zelfs af of de lokale besturen zelf wel vragende partij zijn om die beslissingsmacht te kunnen krijgen. Hij heeft immers al vaker gezien bij gemeenten in zijn regio dat het soms wel comfortabel is te kunnen zeggen dat men alleen maar een advies geeft. Dan is het gemakkelijk om aan mensen die tegen dat windmolenproject zijn, te zeggen dat men een negatief advies zal geven, goed wetend dat die stoute provincie achteraf toch dat project zal goedkeuren. Hij vreest echt dat dit niet bevorderlijk zal zijn voor het aantal vergunde windmolenprojecten in Vlaanderen en dat NIMBY alleen maar weliger zal tieren.

Er zijn volgens Hannes Anaf veel andere en veel betere manieren om het draagvlak voor windmolenprojecten en investeringen in duurzame energie in het algemeen te versterken, zoals rechtstreekse burgerparticipatie. Bart Tommelein heeft dat ook al even aangehaald. Dat is cruciaal en dat mist hij totaal in de beleidsnota. In Turnhout heeft men indertijd een besluit goedgekeurd om bij elk windmolenproject naar minstens 20 procent rechtstreekse burgerparticipatie te gaan. Er zijn nog gemeenten en zelfs provincies die dat doen. Alleen is daar geen enkele decretale basis voor. Men kan dat niet afdwingen. Dat is een beetje goodwill. Dat is een signaal dat je geeft als lokaal bestuur. Het zou echt goed zijn als daar een decretaal kader voor zou worden geschapen, zodat ook die lokale besturen die echt die intentie hebben, daarmee worden gesteund. Is de minister bereid om dat decretaal kader mee mogelijk te maken, om lokale besturen iets in handen te geven om dat ook te kunnen afdwingen ten opzichte van de energieproducenten?

Bij de doelstellingen inzake hernieuwbare energie mist Hannes Anaf ook alles wat te maken heeft met diepe geothermie. In het regeerakkoord werd er wel kort naar verwezen. Men had het over die evaluatie die er zou komen. Dat is ook al besproken in de commissie, bij een vraag van Johan Danen (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2019-20, nr. 62). Hannes Anaf zei toen dat hij zich daar zorgen over maakt, ook over die passage in dat regeerakkoord. Die evaluatie mag niet leiden tot een te vroege begrafenis van die diepe geothermie. In de beleidsnota staat nul keer het begrip 'diepe geothermie'. Hij vreest dus dat zijn vrees van toen bewaarheid wordt. Hij hoopt dat de minister die evaluatie ernstig neemt en dat diepe geothermie niet zomaar wordt begraven voor men zeker is wat het potentieel zou kunnen zijn.

Warmtenetten staan terecht op het prioriteitenlijstje van de minister bij de uitbouw van hernieuwbare-energiebronnen in het algemeen. De energiekosten van gas liggen redelijk laag ten opzichte van landen in de buurt. Aangezien gas als fossiele brandstof nog steeds een heel groot deel van de warmtebehoefte dekt, zou het verschuiven van taksen en heffingen, uiteraard met sociale compensaties, naar die energievormen een oplossing kunnen bieden om duurzame warmte een wat gunstigere concurrentiepositie te laten innemen. Ontwikkelaars kiezen immers vaak voor de financieel meest gunstige optie. Door de taksen meer naar gas te verschuiven, zou bijvoorbeeld warmte een betere positie kunnen krijgen in een

businesscase. Hoe ziet de minister dat? Is ze van plan initiatieven in die richting te nemen? Momenteel is er een gesolidariseerd systeem voor aansluitingen van gas. Is de minister bereid te bekijken of dat ook voor warmtenetten zou kunnen gebeuren? Dat zorgt er immers voor dat nu businesscases van warmtenetten vaak moeilijk zijn ten opzichte van gasprojecten. Hoe zal de minister Fluvius overtuigen om helemaal mee op de kar van die warmtenetten te springen? Dat zal immers cruciaal zijn.

Wat renovaties van woningen betreft, zet de minister vooral in op premies. Hannes Anaf is daar niet tegen, maar zij die geld hebben om te investeren, hebben dat vaak al gedaan, omdat dat investeringen zijn die zich relatief snel terugverdienen. Uit studies blijkt ook dat energiepremies vooral gaan naar de hogere inkomens. De sp.a-fractie is om dezelfde reden ook geen grote fan van de veralgemeende btw-verlaging voor sloop en hernieuwbouw. In haar verkiezingsprogramma had sp.a daarom voorgesteld om die investering in hernieuwbare energie te laten voorfinancieren door de distributienetbeheerder en dat langzaamaan via een meter-systeem te laten afbetalen, in die zin dat het bedrag van de terugbetaling nooit hoger is dan het uitgespaarde minderverbruik. Door dat te doen en ook de mensen te ontzorgen, zal men ook gezinnen kunnen bereiken die er nu niet aan denken om zo'n investering te doen. Hannes Anaf denkt dat dat veel beter werkt dan premies geven. Is de minister bereid om dat concrete voorstel ook ernstig te bekijken, om dat een kans te geven?

Qua duurzaam vervoer wil de minister met het actieplan 'Clean Power for Transport' een shift bewerkstelligen van traditionele verbrandingsmotoren naar milieuvriendelijke voertuigen. Hannes Anaf vindt dat een goede piste. Helaas zullen ook wat dat betreft de doelstellingen niet worden gehaald en zijn er extra inspanningen nodig. Het gaat dan over omkaderende maatregelen. Hij wijst erop dat er vandaag een actualiteitsdebat zal worden gevoerd over bussen van De Lijn waarvoor er geen stopcontacten zijn. Tegen 2020 zouden er 7400 laadpunten moeten zijn. Het zal heel moeilijk zijn om dat te halen. Hoe denkt de minister die doelstelling te halen? Zal ze in meer laad- en tankinfrastructuur voorzien als het aantal zero-emissiewagens toeneemt? Hij beseft dat dat voor een stukje een discussie is van de kip of het ei, maar men zal wel iets moeten doen om die omslag echt te kunnen bewerkstelligen.

De minister wil de komende jaren inzetten op het ondersteunen van de industrie en de ondernemingen in de transitie naar CO₂-arme bedrijven. Bij haar acties om dat te doen gaat het enkel om vrijwillige beleidsinstrumenten. Hannes Anaf wil van de minister weten hoeveel procent van de industriële bedrijven die in aanmerking komen, al intekenen op EBO's. Denkt ze dat een intekening op vrijwillige basis voldoende zal zijn om die beoogde transitie te realiseren?

De minister wil ook een permanente en effectieve samenwerking tussen alle bestuursniveaus, beleidsdomeinen en stakeholders. Ze wil dat doen door kennisuitwisseling met en het ondersteunen door de Vlaamse overheid van de lokale besturen, die een gebrek aan kennis, kennis en middelen hebben. Voorziet ze daarvoor ook in de nodige mensen en middelen? De minister wil dat ook doen door een nieuw samenwerkingsakkoord tussen de diverse beleidsniveaus te verankeren voor de opvolging, rapportage en uitvoering van het Nationaal Energie- en Klimaatplan. Hoe denkt ze dat te realiseren op korte termijn? Die termijn is immers zeer kort, namelijk tot 31 december 2019.

Zoals in alle beleidsdomeinen is er een generieke besparing van 6 procent op de subsidies en 1 procent op het apparaat. Kan de minister in detail toelichten op welke domeinen die besparingen juist te terug te vinden zijn?

De minister voorziet ook in middelen om een aantal kosten van de openbaredienstverplichtingen te dekken. De sp.a-fractie vermoedt dat dat gaat over het dekken van extra kosten, niet om middelen om de facturen te verlagen. Het tegendeel zou Hannes Anaf uiteraard aangenaam verrassen.

Als de minister echt een ambitieus beleid wil voeren om de transitie naar duurzame energie echt vooruit te laten gaan en als ze echt iets wil doen aan die te hoge facturen, zowel qua water als qua elektriciteit en warmte, dan zal ze in de sp.a-fractie echt een bondgenoot vinden. Als ze dat niet doet, dan zal sp.a daar fel tegenin gaan. Ook ten behoeve van Robrecht Bothuyne verduidelijkt Hannes Anaf dat zijn partij geen partij is die enkel aan de kant zal staan roepen dat het beleid fout is. Hij is echt wel van plan om met concrete voorstellen te komen die het voor mensen beter maakt in Vlaanderen.

2.7. Tussenkomsst van Sam Van Rooy

Sam Van Rooy legt de minister de volgende recente stelling van het IEA voor: als je Europa de komende twintig jaar zou stilleggen, en dus twintig jaar lang geen gram CO₂ meer uitstoot in Europa, terwijl de rest van de wereld gewoon voortgaat op het ingeslagen pad, dan stijgt de temperatuur nog steeds met 3 graden Celsius. Europa maakt dus eigenlijk geen enkel verschil, en niemand in de commissie beseft dat, want die CO₂-dogmatiek blijft maar heersen, aldus Sam Van Rooy. Hij heeft de minister de week ervoor weliswaar gefeliciteerd omdat ze geen CO₂-taks invoert, maar eigenlijk voert ze er dus wel een in. Als hij immers de Bouwunie mag geloven, en dat doet hij ook, als bouwkundig ingenieur ligt die hem na aan het hart, dan wordt het straks 5 tot 10 procent duurder om een woning te bouwen, of ook te renoveren, trouwens, als die strengere isolatienorm in 2021 van kracht wordt: extra zonnewering, dikkere beglazing, duurdere isolatiematerialen ... De Vlaming heeft een baksteen in de maag, zoals geweten, maar die zal dus 10.000 tot 20.000 euro extra moeten betalen als hij of zij een woning wil bouwen. Dat is opnieuw een slag in het gezicht van de Vlaming, na het afschaffen van de woonbonus.

Het huidige isolatiepeil is trouwens al enorm streng. Dat mag niet worden vergeten. Nieuwbouw voldoet al aan zeer strenge eisen. Hij ziet dus niet in waarom dat op zo'n korte termijn opnieuw strenger moet worden gemaakt. Net als de Bouwunie vindt hij dat overdreven streng. Dat is het nodeloos op kosten jagen van bouwers. Iedereen weet dat een woning de afgelopen decennia en jaren sowieso al veel duurder is geworden. In 2017 kostte het gemiddeld 325.000 euro om een huis van 200 vierkante meter met twee slaapkamers te zetten. Een jaar later was dat al 332.000 euro. Sam Van Rooy heeft gelezen dat de minister een studie zou willen laten uitvoeren. Hij heeft ook gelezen dat men zich bij CD&V ook vragen stelt bij dat verhogen van die isolatienorm. Wil de minister dus overwegen om die verstrenging van de isolatienorm in 2021 in te trekken?

2.8. Tussenkomsst van Tinne Rombouts

Tinne Rombouts staat stil bij groene warmte, een belangrijk onderdeel van de hernieuwbare-energieproductie. In 2018 was dat 39 procent maar er rest nog een uitdaging voor Vlaanderen. Dat zegt ook de beleidsnota. De minister geeft aan dat investeren in warmtenetten een grote stap is om groene warmte een boost te geven. Warmtenetten zijn misschien niet overal de oplossing. Daar gaat men kijken naar individuele duurzame warmteproductie.

Rond de EPB bestaat al langer bezorgdheid. Het is goed dat de minister dat wil evalueren. Hopelijk kunnen daar snel stappen worden gezet.

Vaak wordt op het terrein de verplichting om de warmtebronnen binnen de vijf jaar te vergroenen, ervaren als een drempel. Dat is zeker een engagement. Warmtewetten hebben uiteindelijk als doel naar zo duurzaam mogelijke bronnen te gaan, maar de grens van vijf jaar is hard. Er zijn risico's aan verbonden. Kan de minister die harde grens milder maken om de drempel om te investeren te verlagen?

Het mag natuurlijk geen blanco cheque zijn, dat begrijpt het lid zeer goed. Met opvolging en motivering kan die drempel misschien worden verlaagd.

Het benutten van restwarmte, de productie van groene warmte en de aanleg van warmtewetten hangen sterk af van de lokale ruimtelijke context. Men moet rekening houden met de manier van verkaveling, met de bedrijvigheid en/of de lokale warmtevraag. Lokale warmteplannen zijn belangrijk. Er zijn al gemeenten die vandaag de eerste stappen zetten vanuit die overtuiging. Hoogstraten heeft vorig jaar al gekozen voor deze aanpak en gekeken naar de energie- en warmtevraag, naar restwarmtebronnen.

De minister vindt dit heel belangrijk en wil de gemeenten ondersteunen vanaf 2021. Wat is de reden daarvoor? Kan dat niet vroeger?

De minister geeft aan dat gemeenten met een gelijkaardige ruimtelijke structuur misschien kunnen samenwerken. Kunnen aanbestedingen gekoppeld worden binnen het lokaal energiebeleid van het departement Omgeving? Zitten daar kansen in? Het is een lokaal verhaal. Men moet voldoende in de diepte kunnen gaan om een goed warmteplan te kunnen opmaken. Hoe zit het dus met de timing?

De minister wil werk maken van de databank 'verwarming gebouwen'. Dat wordt toegejuicht. Men kan alleen een goed warmteplan maken als men een goed zicht heeft op de verschillende warmtevragen en de restwarmte. Dat is een zoektocht waar de gemeenten elk hun partnerschappen zoeken om over die informatie te kunnen beschikken. Het is goed dat de minister daar een impuls aan wil geven door die informatie meer toegankelijk te maken. Hopelijk kunnen alle bronnen en warmtevragen in beeld worden gebracht.

Hoe ziet de minister de rol van Fluvius hierin? Van de andere partners die beschikken over die informatie? Zijn er al contacten of samenwerkingsverbanden? Zijn zij bereid om die informatie beschikbaar te maken om beleidsmatig te kunnen mee werken?

Inzake de call groene warmte werden meer projecten verwacht. Die call blijft een stevig instrument om op innovatie en projecten in te zetten voor die groene warmte. De minister wil de call twee keer per jaar doen, heel gericht zodat de mensen weten wanneer die call komt. Dat is heel belangrijk voor de projectplanning. Misschien blijkt in de toekomst dat drie calls per jaar beter is, dan moet dat mogelijk zijn, zodat de mensen effectief hun projecten kunnen indienen.

Het regeerakkoord heeft de diepe geothermie opgenomen. Het staat ook in de beleidsnota, net als de doelstelling, maar niet de verdere verfijning. Bij de vorige minister stond bij de start ook een nul. Door de tijd is Tinne Rombouts een believer geworden, ze leeft nu op hoop.

Minister-president Jambon zal op 5 december bij Janssen Pharmaceutica op de knop drukken om de boring te starten. De spreker gaat ervan uit dat deze regering en de minister van Energie overtuigd zijn van het potentieel van diepe geothermie.

Evaluatie is belangrijk voor de minister. Een innovatief proces is een hele investering. Dan moet er oog zijn voor neveneffecten, voor het feit dat innovatie kan mislukken of bijgestuurd moet worden.

Als het hele traject en verder onderzoek afhankelijk zijn van de huidige twee cases, zet men wel druk op innovatie. Evaluatie is een ruim begrip. Zal er al na één boring worden geëvalueerd? Moet het eerst een volledig jaar operationeel zijn? Moet het vijf jaar zijn? Hoe gaat dat vorm krijgen?

De spreker was zeer benieuwd naar de overstap naar groen gas. Hoe zal het verder gaan met de garanties van oorsprong rond groen gas? Aan het eind van de vorige legislatuur werd nog een decreet goedgekeurd. In de beleidsnota is daarover niet meer informatie terug te vinden terwijl het een cruciaal element is. Hoe ziet de minister de rol van Fluxys bij de uitwerking van het systeem van garantie van oorsprong? In het decreet wordt gesproken over productieregistratie als rol voor Fluxys. Welke rol ziet de minister voor de VREG?

Voor het Vlaamse systeem bestaat een decretale basis. Welke ambitie heeft Vlaanderen om over de verschillende regio's naar een uniform systeem te gaan?

In het regeerakkoord is opgenomen dat Vlaanderen gaat streven naar een uniform kader voor de LEZ. In de beleidsnota staat dat men in de stedelijke context nog strenger wil gaan en dat de stadskernen emissieloos moeten worden. Er is wat bezorgdheid rond het praktisch gebruik van de LEZ. Er zijn normen, verschillende categorieën, dat is stad per stad anders, er zijn verschillende toelatingsbewijzen. Hoe ziet de minister het traject naar de uniformering? Hoe ver wil zij daarin gaan?

2.9. Tussenkomen van Johan Danen

Johan Danen stelt vast dat veel van het regeerakkoord terugkomt in de beleidsnota. Qua government is dat logisch en goed. Op een aantal domeinen ontbreekt de invulling van de plannen van de minister. De komende maanden zullen wel wat wijsheid brengen, maar Johan Danen heeft slechte ervaringen met doelstellingen. Ze worden hoog gesteld, maar dan niet gehaald, zoals de CO₂-reductie. Inzake hernieuwbare energie worden ze evenmin gehaald. De minister zegt dat zelf. Natuurlijk moeten er doelstellingen zijn, maar er moet bijstaan hoe ze gaan gerealiseerd worden, anders schept men valse verwachtingen.

Steve Stevaert zaliger wou tegen 2020 een klimaatneutrale provincie maken van Limburg. Dat was een zeer ambitieuze doelstelling. Dat kwam heel veel in de pers, het was een enthousiasmerend project, maar de CO₂-reductie zal in 2020 met maximum 4 procent gedaald zijn in Limburg omdat er te weinig maatregelen tegenover stonden. Die fout mag men nu niet maken.

In het kader van de energie-efficiëntierichtlijn zal elke lidstaat tot 2030 een cumulatieve besparing moeten verwezenlijken die equivalent is aan een jaarlijkse nieuwe besparing van minimaal 0,8 procent ten opzichte van het finaal energieverbruik. 0,8 procent per jaar lijkt weinig, maar het is wel cumulatief. Johan Danen vraagt welke maatregelen de minister hiervoor zal nemen.

Vlaanderen zal voor hernieuwbare energie net niet de doelstelling voor 2018 halen. Het aandeel hernieuwbare energie moet nog met 23 procent stijgen om de doelstelling voor 2020 te halen. Johan Danen wil weten hoe de minister dit zal doen nu ze het bijvoorbeeld moeilijker maakt om zonneprojecten te realiseren. Voormalig minister Bart Tommelein heeft heel vaak zonnedelen aangekondigd, maar het is nog niet tot stand gekomen. Wat is de stand van zaken? Zou het kunnen gebeuren via de lokale energiegemeenschappen?

De PV-projecten tussen 10 en 40 kilowattvermogen krijgen geen steun meer. Het is nochtans de ideale grootte voor veel kmo's, scholen, overheidsgebouwen, andere administraties enzovoort. Het aantal middelgrote zonnepanelen is de voorbije jaren gedaald en met zulke maatregelen wordt het niet beter.

Hij vraagt hoe minister Demir de bijkomende winddoelstellingen zal halen als het moeilijker wordt om windmolens te installeren. De lokale besturen zullen vergunningen uitreiken. Johan Danen hoopt op een omkaderend beleid want anders zullen er weinig windmolens worden bijgezet.

Minister Demir maakt een onderscheid tussen windmolens kleiner dan 3 megawatt en groter dan 3 megawatt. Hoe zal worden vermeden dat er vooral molens kleiner dan 3 megawatt worden gebouwd?

Johan Danen stelt vast dat het energieverbruik en de CO₂-uitstoot in de tertiaire sector, het transport en het woonpatrimonium niet snel genoeg dalen en in veel gevallen zelfs blijven stijgen, ondanks zogenaamd beleid. Er zijn te weinig maatregelen. Tijdens de vorige legislatuur heeft toenmalig minister Tommelein het plan 'Clean Power for Transport' enkele keren toegelicht in de commissie, maar Johan Danen stelt vast dat de doelstellingen niet worden gehaald. Wat gaat minister Demir doen om de doelstellingen van het plan wel te halen?

Het aantal laadpalen in Vlaanderen blijft laag. Hoe kan men een kwantumsprong maken?

De subsidies voor elektrische wagens worden plots afgeschaft. Groen was een koele minnaar maar vraagt of een uitdoofscenario niet meer aangewezen was geweest. In Duitsland worden zulke premies versterkt. Misschien is het interessant om met de sector zelf na te gaan hoe elektrische mobiliteit kan worden ondersteund.

Bedrijfswagens kunnen een echte gamechanger zijn. Welke concrete maatregelen legt minister Demir op tafel? Welke initiatieven zullen er worden genomen om de eigen vloot van de Vlaamse overheid te vergroenen?

In de beleidsnota staat heel wat over de tertiaire sector. Johan Danen vraagt of de minister ook denkt aan bindende doelstellingen.

De renovatie van de gebouwen verloopt veel te traag. De vorige legislatuur is er vaak gesproken over maatregelen die kunnen worden genomen na overdracht van een woning: drie van de zes energiebesparende maatregelen zouden worden verplicht binnen de vijf jaar. Deze maatregelen zijn gesneuveld en in de plaats zijn enkele vrijblijvende maatregelen gekomen. Waarom is men niet strenger omdat de uitdagingen immens zijn?

Johan Danen heeft de afgelopen jaren met heel wat studiebureaus gesproken waarbij heel wat frustraties naar boven zijn gekomen. Overheden vragen aan bedrijven om audits, doorlichtingen, energie-efficiëntieoefeningen te maken. Er wordt heel veel bestudeerd, maar heel veel bedrijven voeren niet uit. Hoe zal de minister de realisatiegraad opdrijven?

Er moeten EBO's worden gemaakt in ruil voor de zogenaamde 'carbon leakage'. Johan Danen vindt de voorwaarden vrij licht. Het zijn vaak maatregelen die bedrijven sowieso zouden nemen omdat ze financieel interessant zijn. Ze passen in een puur economische logica. Waarom wil minister Demir niet strenger zijn? In Nederland zijn de verplichtingen veel scherper: als de energie-efficiëntiemaatregel binnen de vijf jaar kan worden terugverdiend, dan moet die gebeuren. In Vlaanderen is dat niet zo.

Minister Demir zal de cesuur voor een conformverklaard energieplan verlagen naar 0,1 petajoule. Over hoeveel bedrijven gaat het? Hoe zal het worden gehandhaafd?

De energiefactuur zal niet stijgen, maar wat wordt er dan uitgehaald? Hoe ziet minister Demir het sociaal tarief, op een continuüm zoals met water? De minister wil niet dat nog mensen worden afgesloten louter om financiële redenen. Hoe zal dit worden aangepakt?

In de beleidsnota staat vaak 'vraagt', 'stimuleert', 'dringt aan'. Johan Danen vraagt zich af of dit voldoende is omdat er geen tijd meer te verliezen is.

Er staat ook: "Tot slot is een goede samenwerking tussen alle betrokkenen en actieve inzet van alle burgers, ondernemingen en de overheid cruciaal. Ik wil daarom in permanente dialoog gaan met onze burgers, ondernemingen en lokale besturen om hen maximaal te betrekken bij de realisatie van de energietransitie. De overheid zal dit verhaal uitdragen door het goede voorbeeld te geven.". Johan Danen vraagt meer toelichting.

Minister Demir is coördinerend minister van Klimaat. Maar welk soort minister wil ze zijn: wil ze actief coördineren of afwachten of zal ze de collega's stimuleren en op de hielen zitten om hen te laten doen wat ze zouden moeten doen?

2.10. Tussenkoms van Jos D'Haese

Klimaat

Jos D'Haese verwijst naar een interview met Hans Bruyninckx, directeur van het Europees Milieuagentschap, die zei dat men in Denemarken in 2050 wil komen tot 70 procent reductie van broeikasgassen, in Zweden tot 75 procent, in Duitsland tot 55 procent, in Finland tot 100 procent en in België tot 13,3 procent, met dank aan het Vlaamse klimaatbeleid dat weinig zoden aan de dijk brengt. Hans Bruyninckx zegt te weten waar de pijnpunten liggen en dat de oplossingen bekend zijn. Een aantal ernstig berekende scenario's, onder meer door VITO, liggen al klaar. Het probleem ligt bij het beleid. Inger Andersen, uitvoerend directeur van het VN-Milieuprogramma, zei dat landen gewoon niet kunnen wachten tot eind 2020 om meer te doen aan de uitstoot van broeikasgassen.

In de beleidsnota staat dat minister Demir voluit wil gaan voor het effectief realiseren van de afgesproken doelstellingen, maar dat de doelstelling 2020 al buiten bereik ligt en dat men voor 2030 al volledig uit koers is. Hoe zal het beleid drastisch worden bijgestuurd om de doelstellingen wel te kunnen halen?

Er staat ook dat men de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs van 2015 en de Europese Klimaatambitie van 2050 onderschrijft. Voor de naleving van het akkoord is het duidelijk dat Vlaanderen naar klimaatneutraliteit in 2050 moet, en ook de Europese Unie evolueert in die richting. Vlaanderen heeft een enorme know-how en technologische capaciteit om die uitdaging aan te gaan. Jos D'Haese citeert Hans Bruyninckx: "Het schort in Vlaanderen niet aan kennis. Instellingen als VITO en universiteiten behoren tot de wereldtop. Ook de overheid heeft sterke mensen maar hun knowhow stroomt veel te weinig door naar het politieke niveau. Soms lijkt hun kennis zelfs niet gewenst." Waarom blijft minister Demir toch vasthouden aan de doelstelling van 80 procent reductie van broeikasgassen tegen 2050, terwijl men weet dat dit te weinig is? Hoe is dit te rijmen met de lippendienst aan de internationale verdragen en de internationale samenwerking in de beleidsnota? Hoe kan men constructief meewerken aan het Europese en internationale klimaatbeleid als men de overeengekomen doelstellingen weigert na te leven? Hoe kan men het verantwoorden om tijdens internationale onderhandelingen te pleiten "dat alle partijen onder het akkoord van Parijs ambitieuze bijdragen leveren om de kloof tussen de huidige bijdragen en de doelstellingen van het akkoord te dichten" wanneer er een diepe kloof gaapt tussen de bijdrage die Vlaanderen vooropstelt en de doelstellingen van dat akkoord?

Voor Jos D'Haese ontbreekt in de beleidsnota een belangrijk cijfer, namelijk de doelstellingen 2030. Welke doelstelling zal het Vlaams Energie- en Klimaatbeleidsplan 2021-2030 stellen? Beperkt het zich tot de povere Belgische ambitie van 35 procent of worden er ambitieuzere doelstellingen gesteld? Welke doelstellingen stelt minister Demir voor zichzelf tegen het einde van deze legislatuur?

Het Vlaams Klimaatfonds zal worden geoptimaliseerd. 93 miljoen euro van de beschikbare 194 miljoen euro wordt gereserveerd voor compensatie van energie-intensieve bedrijven. Hoe valt dit te rijmen? Kan het geld niet beter worden ingezet voor een effectief klimaatbeleid?

Het nieuwe Vlaams Energie- en Klimaatagentschap moet de kostprijs en de bijdragen van elke klimaatregel aan de klimaatdoelstelling becijferen. Jos D'Haese vindt dit een zeer goede maatregel. Zal het nieuwe agentschap ook de kostprijs van het niet behalen van doelstellingen becijferen?

In de omgevingsanalyse staat dat de totale uitstoot van broeikasgassen, de uitstoot van de ETS- en de uitstoot van de niet-ETS-sector sinds de start van de vorige Vlaamse Regering geen enkele daling vertonen. Nochtans is er een sterke daling nodig. Erkent minister Demir dat het beleid van haar voorgangers een compleet fiasco is geweest? Erkent minister Demir dat een drastische koerswijziging nodig is?

De doelstelling 2020 zal niet worden gehaald. Jos D'Haese zegt dat dit komt door het non-beleid van de afgelopen jaren. Minister Demir wil een beroep doen op de aankoop van emissierechten. Wat zal dat kosten? Weet de minister al waar ze die rechten zal aankopen?

De ETS-emissies blijven stabiel sinds 2013. Het Europese emissiehandelssysteem blijkt dus niet in staat om de emissies van grote puntbronnen ook maar minimaal te doen dalen. Waarom stelt minister Demir geen bijkomende maatregelen voor de ETS-sector voor, wetende dat die verantwoordelijk is voor een belangrijk aandeel van de uitstoot van broeikasgassen in Vlaanderen?

Het adagium 'excelleren' komt overal voor in het regeerakkoord. Hoe valt dit te rijmen met het 'no gold plating'-principe voor klimaatbeleid?

De beleidsnota mikt op de afvlakking van de groei van het gemotoriseerd verkeer terwijl een daling nodig is. Hoe ziet de minister het mogelijk om een ambitieuze modal shift voor personenvervoer te realiseren zonder forse investeringen in De Lijn?

Minister Demir spreekt veel over het draagvlak voor klimaatmaatregelen, over communicatie en psychologie. Erkent de minister dat hiervoor een sociaal klimaatbeleid nodig is, zoals bijvoorbeeld een derde-betalerssysteem voor isolatie en meer investeringen in een beter betaalbaar openbaar vervoer?

Minister Demir zal aan de federale overheid vragen om het bijmengpercentage voor gedecarboniseerde duurzame brandstoffen te verhogen naar 14 procent in 2030. Vallen daar ook biobrandstoffen onder?

Energie

De energiekost voor gezinnen en ondernemingen zou op een niveau worden gebracht, vergelijkbaar met onze buurlanden, maar daarvoor is een forse daling nodig. Minister Demir wil ook dat elektriciteitsfactuur niet verder verhoogt. Zal de kost dan dalen of niet verder toenemen? Welke maatregelen wil de minister effectief nemen om de energiefactuur te doen dalen?

De doelstelling hernieuwbare energie voor 2020 zal niet worden gehaald. De minister verwijst in de beleidsnota naar de Europese regelgeving om dat tekort te dichten. Wat mag dat kosten en vanwaar zou dat komen?

Windenergie beslaat slechts een halve pagina in de beleidsnota. Het enige wat er staat, is dat de minister een Windplan zal opstellen voor 2025. Wanneer zal dat plan er zijn? Welke maatregelen acht de minister noodzakelijk om de uitrol van windenergie te versnellen?

Er wordt voorgesteld om de gegevens van slimme meters ter beschikking van de markt te stellen. Jos D'Haese vraagt zich af of dat niet in strijd is met de GDPR-wetgeving. Kan de minister verzekeren dat eigenaars van slimme meters niet zullen worden verplicht om hun gegevens ter beschikking van de markt te stellen?

III. Antwoorden van de minister en aanvullende opmerkingen

1. Antwoorden van de minister

1.1. Beleidsnota Omgeving

1.1.1. Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu

Ontwerpbeleidskaders BRV

Minister *Zuhal Demir* zegt dat de administratie momenteel volop bezig is met het ontwerpen van beleidskaders voor een definitief BRV. Hiervoor worden trajecten opgezet met andere overheden en relevante stakeholders uit de maatschappij. Het is de bedoeling dat die overlegondes mee de ontwerpbeleidskaders inspireren en voeding geven. De beleidskaders moeten een onderdeel 'gerichte acties' omvatten, naast duidelijke engagementen en verantwoordelijkheden. Het denkwerk dat voorafging aan de ontwerpbeleidskaders uit de vorige legislatuur is niet verloren. Welke opdeling van kaders er zal worden gehanteerd, is nog niet uitgemaakt.

De vooropgestelde timing voor een definitief BRV is 2021. Het ontwerp-BRV moet bestaan uit een strategische visie en een of meerdere beleidskaders. Dit moet worden besproken in het parlement en worden voorgelegd aan een openbaar onderzoek om iedere Vlaming de kans te geven zich uit te spreken. De eindbeslissing in 2021 is dus geen uitstel maar een ambitie om iedereen mee te hebben.

Doelstellingen van het BRV rond ruimtebeslag en verharding

Het is de bedoeling om tegen 2040 het bijkomend ruimtebeslag te verminderen tot nul en om tegen 2024 te streven naar 3 hectare per dag. Daarnaast is het de bedoeling om de verharding binnen openruimtebestemmingen terug te dringen en ook in het ruimtebeslag de verharding niet meer te laten toenemen tegen 2050. Verharding en ruimtebeslag zijn twee verschillende begrippen en verwarring moet worden vermeden.

Om de doelstellingen uit de Strategische Visie te concretiseren, zijn al een aantal ingrepen gebeurd maar er moeten er nog een aantal gebeuren. De beleidskaders dienen om de visie uit de Strategische Visie te rationaliseren. De administratie werkt hier volop aan. De ambitie om al in 2020 ontwerpbeleidskaders voor te leggen aan de Vlaamse Regering moet zo snel mogelijk werk maken van deze operationalisering.

Het is niet omdat het BRV nog niet definitief is goedgekeurd dat men niet aan die doelstellingen moet werken. Het Instrumentendecreet zal nog dit jaar worden voorgelegd aan de Vlaamse Regering in functie van de definitieve goedkeuring.

Het realiseren van een bouwshift betekent ook dat de juiste condities worden geschept om inbreiding en kernversterking te faciliteren zodat de druk om nieuwe ruimte in te nemen, wordt verkleind. Een regelgevend kader is nodig om dit maximaal te faciliteren. Hinderpalen die verdichting, innovatie en multifunctioneel gebruik in de weg staan, moeten worden weggewerkt. Ook met regelluwe zones en experimenteerregelgeving kan hier op worden ingespeeld. Het nog op te richten BRV-fonds zal worden ingezet om de bouwshift te realiseren. De doelstellingen van de Strategische Visie zullen worden aangepakt met een breed gamma aan instrumenten.

Bouwshift

De bouwshift wordt niet zozeer omschreven als een containerbegrip maar als een opgave waar Vlaanderen, provincies en lokale besturen samen met middenveldorganisaties en burgers voor staan. De zeer concrete uitdagingen, onder meer de effecten van gezinsverdunding en onderbenutting van grote woningen, vragen vooral een aanpak op het lokale niveau.

In ruimtelijke beleidsplannen ontwikkelen gemeenten een strategie, inspelend op de lokale noden en kansen. Ook het beleid inzake vergunningsverlening is een belangrijke hefboom. Uiteraard ondersteunt Vlaanderen door het scheppen van de juiste kaders en sensibiliseert door het aanreiken van kennis en goede voorbeelden en financiële impulsen.

Hoe meer en beter verdichten op goede locaties

Gemeenten hebben ook een belangrijke taak bij slim en kwalitatief ruimtegebruik. Vlaanderen stimuleert en sensibiliseert de lokale besturen, maar ook de ontwerpers, ontwikkelaars en burgers, door hen kennis te laten maken met de goede voorbeelden. Verdichting mag zeker niet gelijkstaan aan verslechtering. Er zal worden nagegaan hoe goede projecten kunnen worden gefinancierd, niet door de rol van particuliere investeerders over te nemen maar door beperkte overheidsmiddelen gericht in te zetten om particuliere en publieke investeringen maatschappelijk nog veel beter te laten renderen. De stadsvernieuwingprojecten en de strategische projecten leveren het bewijs dat slimme investeringen in haalbaarheidsstudies of projectcoördinatoren leiden tot betere projecten met maximale output. Ook de toekomstige impulsprojecten die nu nog volop in voorbereiding zijn, beogen dit. Ook de regelgeving wordt onderzocht. Procedures die kwalitatieve verdichting en/of verweving verhinderen, worden weggewerkt. Er is een brede aanpak nodig om dit doel te bereiken.

Mobiliteit en omgeving

Emissievrije distributie in grote steden is een grote uitdaging en biedt potentieel om de vergroening van het wagenpark te versnellen. In die stedelijke omgeving is de blootstelling aan luchtverontreiniging het grootst. In het Luchtplan is vooropgesteld dat de stadsdistributie tegen 2025 in stadscentra volledig emissiearm en in de kernen volledig emissievrij zal zijn. Er zijn elektrische bestelwagens op de markt die het doel haalbaar moeten maken. Het Departement MOW heeft ook plannen rond stedelijke distributie uitgewerkt. Het is de bedoeling om met minister Peeters na te gaan welke concrete stappen er op korte termijn kunnen worden gezet.

De salariswagens vormen een belangrijke hefboom om de vergroening van het wagenpark te versnellen. Er is op korte termijn overleg met de andere ministers. Op korte termijn kunnen er ook maatregelen worden genomen. Verschillende fiscale pistes werden in opdracht van het Departement Omgeving in kaart gebracht. Ze zullen worden besproken met de federale collega's.

Hinder

Er is bezorgdheid over een degelijk en evenwichtig luchthavenakkoord. Minister Demir zal samen met de ministers bevoegd voor Mobiliteit en Vlaamse Rand streven naar een oplossing uitgaande van het principe van de billijke spreiding van de lasten. Hiervoor is een Vliegwet absoluut nodig evenals een luchthavenakkoord. Het initiatief moet uitgaan van de Federale Regering. Minister Demir zal op korte termijn wel een nieuw geluidsactieplan voor de luchthaven van Brussel aan de Vlaamse Regering ter goedkeuring voorleggen. Ook Europa vraagt dit. Begin dit jaar is al een publieke raadpleging georganiseerd.

1.1.2. Thema-overschrijdend instrumentarium Omgeving

Instrumentendecreet

De planschadevergoeding in het Instrumentendecreet moet worden gezien als het verschil in eigenaarswaarde tussen de oorspronkelijke en de nieuwe bestemming. De berekening van deze eigenaarswaarde wordt gekoppeld aan een reeks objectieve factoren die in het decreet zullen worden vastgelegd. Elementen zoals het al dan niet gelegen zijn aan een uitgeruste weg, de technische betrouwbaarheid en de watergevoeligheid zijn slechts een aantal die in rekening zullen worden gebracht. De term 'billijk' impliceert een faire en correcte regeling voor de betrokken partijen. De betaalbaarheid is zeker een terecht aandachtspunt. De betrokken overheid zal de budgettaire haalbaarheid van vermoedelijke planschadevergoedingen moeten inschatten op basis van de concrete RUP-programmatie en desgevallend maatregelen of budgetten bijsturen zodat de budgettaire implicaties ook haalbaar zijn.

Diverse fondsen in het ruimtelijk beleid

Voor het nieuw op te richten BRV-fonds bekijkt de minister de praktische vorm waarin dit fonds kan worden opgericht en de middelen die het kan ontvangen en bundelen. Momenteel zijn de middelen te versnipperd. Het fonds heeft tot doel om de uitvoering van het BRV te realiseren. Daarom moet het breed worden ingezet.

Voor de planschadevergoeding zal het Instrumentendecreet een aantal belangrijke regels wijzigen. Deze wijzigingen hebben betrekking op de berekeningswijze en de procedures, maar volgens minister Demir wijzigt het decreet niets aan wie de vergoeding dient te betalen. Dat is en blijft de initiatiefnemer van een ruimtelijk uitvoeringsplan. De inkomsten van de tegenbeweging planbaten zullen na de goedkeuring van het Instrumentendecreet integraal voor de plannende overheid zijn. Wel heeft de Vlaamse Regering afgesproken om na de goedkeuring van het Instrumentendecreet met de uitvoering van de regeling watergevoelige openruimtegebieden te starten en zal ze de eigenaarsvergoeding voor deze planschade op zich nemen. Dit zal vanuit het Rubiconfonds gebeuren. Daarvoor is er boven op het deel van het middelen die al in dat fonds zitten een jaarlijkse bijkomende dotatie van 15 miljoen euro voorzien. Gemeenten en provincies kunnen via datzelfde Rubiconfonds een terugbetaling krijgen voor planschadekosten indien ze zelf het initiatief nemen om signaalgebieden te herbestemmen.

Bouwmeesterscan

De Bouwmeesterscan is een initiatief van de Vlaamse Bouwmeester en is bedoeld om gemeenten in hun beleidsambities in lijn met het BRV te helpen. Het biedt snelle onderzoeken die lokale kansen en knelpunten in beeld brengen, maar geen uitvoeringsprogramma's. De scans moet je als een mogelijke input voor de verdere gemeentelijke beleidsontwikkeling beschouwen. Het Departement Omgeving

ondersteunt gemeenten in de gemeentelijke beleidsontwikkeling vanuit zijn rol als gesprekspartner in lokale planningsprocessen.

Vergunningenbeleid

Volgens minister Demir is regelluwigheid geen vrijgeleide om ongecontroleerde ontwikkelingen mogelijk te maken. Door het standstillbeginsel kan dit ook niet. De minister stelt dat men regelluwigheid wil inzetten voor innovatie, andere energievoorzieningen of een snelle verbetering van de ruimtelijke kwaliteit. Regelluwigheid moet volgens haar ook niet altijd geassocieerd worden met harde ontwikkelingen. Zo zou men in sommige gebieden bijvoorbeeld bepaalde reglementeringen, die de aanleg van bos of natuur bemoeilijken, buiten toepassing kunnen verklaren.

Vervoerregio's

Voor de vervoerregio's moet het ruimtelijk beleid hand in hand gaan met het mobiliteitsbeleid, stelt minister Demir. Dat moet tot een versterkte ruimtelijke structuur leiden, die toelaat om een efficiënt en gebruiksvriendelijk collectief vervoerssysteem uit te bouwen. Door daar een kwalitatief netwerk voor traag verkeer aan te koppelen, wordt het haalbaar om zich binnen die structuur ook zonder wagen te bewegen. Dat heeft dan weer de gewenste gevolgen voor de lucht-, leef- en belevingskwaliteit. Het knooppuntbeleid operationaliseren, waarbij wordt geïnvesteerd in het versterken van knooppunten, is volgens de minister een essentiële voorwaarde om een kwalitatief alternatief te creëren voor het wonen in een versnipperde openruimtestructuur en voor het reserveren van deze openruimtestructuur voor openruimteactiviteiten. Ze benadrukt nogmaals dat hier ook voor West-Vlaanderen en Limburg kansen liggen. Het geïntegreerd uitvoeren van het ruimtelijk beleid en het mobiliteitsbeleid laat toe om een aantrekkelijk vestigingsklimaat te realiseren. Daarom werken de administratie Omgeving en die van Mobiliteit binnen de vervoersregio samen.

Toegankelijkheid

Minister Demir kondigt een speciale commissie aan die zich over de toegankelijkheidsverordening en andere verordeningen voor wegen en publieke ruimten zal buigen. Minister Somers zal vanuit zijn bevoegdheid Gelijke Kansen hierbij betrokken worden. Minister Demir komt ook terug op haar eerdere aankondiging dat zij in de commissie een grondige hoorzitting met toegankelijkheidsbureau Inter wil houden. Uit de evaluatie van de toegankelijkheidsproblematiek door Inter blijkt dat de knelpunten eerder bij de toepassing van de verordening liggen. Ook moet deze verordening alleen worden toegepast op nieuwbouw of renovaties. Daardoor zullen ontoegankelijke gebouwen waaraan niets gebeurt over vijftig jaar nog altijd ontoegankelijk zijn, stelt de minister vast. Ze gaat ervan uit dat er binnenkort in de gemengde commissie die hierover wordt opgericht ook meer duidelijkheid zal komen over andere verordeningen die over de breedte en hellingsgraad van voetpaden gaan.

Handhaving – Historisch passief

Er werden ook heel wat vragen over het historisch passief gesteld. De lokale overheden worden door kennisdeling en ervaringsuitwisselingen door de omgevingsinspectie aangespoord en ondersteund om hun handhavingsoopdrachten op te nemen, zegt minister Demir. Op het vlak van middelen is voorzien dat de gemeenten de bestuurlijke dwangsommen al zelf kunnen innen. Verder zal worden nagegaan hoe de lokale overheden kunnen delen in de overige inkomsten uit bestuurlijke beboeting, bestuurlijke en gerechtelijke meerwaarde en minnelijke schikking voor wat betreft hun deel van de inspanningen in het handhavingstraject.

Minister Demir stelt dat ze voor een stand van zaken over de handhavingstaken afhankelijk is van de data die men van de lokale overheden kan bekomen. Ze stelt vast dat er heel goede leerlingen zijn, maar dat het voor lokale overheden niet zo evident is om het toezicht op klasse 2- en klasse 3-bedrijven en de RO-handhaving effectief op zich te nemen, waardoor er leemtes zijn. Het cijfermateriaal en de aanbevelingen over de uitgevoerde handhaving vindt men terug in de jaarlijkse rapporten Ruimte en Milieu. In de toekomst zal men dit door de nog te ontwikkelen handhavingsmonitor beter en breder kunnen monitoren. Voor de handhavingsprioriteiten inzake milieu en ruimte zullen voor de legislatuur 2019-2024 op basis van de beleidsnota Omgeving de bestaande prioriteiten en programma's worden geactualiseerd. Minister Demir vindt het belangrijk dat er wordt ingezet op de onvergunde activiteiten met de grootste risico's of de inbreuken met de grootste impact op de kwaliteit van onze leefomgeving en natuur.

Daarna weidt ze uit over het historisch passief, waarover veel vragen werden gesteld. Bij het wegwerken van het historisch passief wil minister Demir historische situaties, waarop de overheid via handhaving geen vat meer heeft, een nieuwe kans geven. Deze oude gevallen worden aan de actuele goede ruimtelijke ordening getoetst. Zo'n toets kan er dan toe leiden dat oude constructies en reliëfwijzigingen een vergunning krijgen. Het hoofdcriterium blijft echter de goede ruimtelijke ordening. Daar wil de minister niet van afwijken. Men beoordeelt dus of de bestaande toestand hiermee verenigbaar is of kan worden gemaakt. Dat gebeurt nu al op een gelijkaardige wijze door de Hoge Raad voor de Handhavingsuitvoering, waarin de referentiekaders inspiratie kunnen vinden. Indien de uitkomst negatief is, staat op z'n minst vast dat de bestaande toestand niet bestendig kan worden, en dan moeten hiervoor de nodige stappen worden gezet.

Het forum voor handhavers moet volgens minister Demir als een netwerk fungeren en het zal in de schoot van het Departement Omgeving worden opgericht. Daardoor kunnen alle handhavingsactoren kennis en informatie uitwisselen. De aanduiding van de huidige leden van de Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu werd met acht maanden verlengd, dus tot 14 juni 2020. Het nieuwe forum moet ten laatste tegen die datum operationeel zijn zodat de continuïteit in het overleg en de afstemming tussen handhavingsactoren verzekerd blijft.

Om de efficiëntie van de werking van de bijzondere veldwachters te verhogen, zouden deze geen rechter en partij mogen zijn, aldus minister Demir. Dat vergt echter een wijziging in de federale wetgeving.

Daarna gaat ze in op de vraag over de middelen die er voor de natuurinspecteurs zijn. Die werden de voorbije jaren significant afgebouwd. Minister Demir vindt regels belangrijk, en dat geldt zeker voor de natuur. De minister heeft de bevoegdheden Omgeving, Justitie en Handhaving onder zich. Daarom wil ze de volgende maanden een efficiëntieoefening uitvoeren, omdat ze vindt dat er bijkomende natuurinspecteurs nodig zijn. Daarvoor zal ze de nodige initiatieven nemen.

1.1.3. Natuur en biodiversiteit

Bosbeleid

Om waardevol bos te beschermen bestaat er vandaag een duidelijk kader met bijbehorende instrumenten, stelt minister Demir. Ze zal er ook op toezien dat de administratie dat kader en die instrumenten ten volle benut. Er kan worden overwogen om de bestaande beoordelingskaders verder aan te scherpen. Zo kan men het criterium boshistoriek sterker laten doorwegen zodat oude bossen een grotere beschermingsprioriteit krijgen. Als herbestemming de beste oplossing is om de waardevolste bossen, die buiten het actuele ontbossingsverbod vallen, te beschermen, dan zal de minister dit samen met de lokale besturen bekijken.

Minister Demir wijst erop dat bosuitbreiding en boscompensatie twee aparte zaken zijn. Er zijn extra middelen voor bosuitbreiding uitgetrokken. Ze wijst er ook op dat de middelen voor boscompensatie niet de enige budgetten zijn die worden ingezet om bos in Vlaanderen te realiseren. Er zijn daarnaast de projectsubsidies voor de aankoop, de bebossingsubsidies, de nieuwe regeling voor het compenseren van grondwaardeverlies, de bebossingsubsidies van de provinciebesturen... Volgens minister Demir is het realiseren van meer bos een taak van de hele samenleving. Ze stelt vast dat men daar ook op privévlak mee bezig is, en ze verwijst naar KBC die hiervoor in Vlaams-Brabant het startschot heeft gegeven door een landbouwgrond voor 200.000 euro te bebossen. Minister Demir vindt dit voor de grote privébedrijven de beste en goedkoopste marketing en ze ziet op haar kabinet hierover heel wat vragen binnenkomen.

Het kabinet is nu een plan van aanpak aan het opmaken om 4000 hectare extra bos te realiseren. Een gerichte inzet van bestaande instrumenten en reguliere budgetten zal hiervan een onderdeel zijn. Ze hoopt dat ze snel over het ontwerp plan van aanpak meer toelichting kan geven. Voor de bosuitbreiding is het ook belangrijk om de drempels in belemmeringen in de regelgeving weg te nemen.

Minister Demir gaat in op de vraag over hoe extra bos wordt gemeten. Ze beseft dat het opvolgen van de bebossingsdoelstellingen niet zo eenvoudig is, want er is enerzijds een stroom van financiering via de boscompensatie en anderzijds een stroom van echte bosuitbreiding via de subsidiëring van bebossing en de verwerving van de te bebossen grond. Ze wil die beide stromen onderscheiden. Op het terrein staat het publiek daar niet bij stil, maar men moet beleidsmatig dat onderscheid blijven maken en daar transparant over rapporteren. In de subsidies voor de aankoop van natuureservaten en de investeringsbudgetten van Natuur en Bos voor de aankoop van gronden moet men gelabelde budgetten invoeren zodat het duidelijk is wanneer het over de realisatie van bosdoelen gaat. Zonder op het plan van aanpak inzake bosuitbreiding te willen vooruitlopen, meent minister Demir dat er een datamodel met een dashboard moet worden ontwikkeld. Dat zal ook deel uitmaken van het plan om de effectieve realisaties en de voortgang van de doelstelling te kunnen opvolgen. Los van het project bosuitbreiding en het opvolgen van de kwantitatieve doelstellingen daarvan vindt minister Demir het ook belangrijk dat we de evolutie van de bosoppervlakte blijven monitoren. Ter zake zijn er verschillende aanbevelingen. Een goede samenwerking tussen de Vlaamse overheid en de lokale besturen, private actoren en alle andere actoren in de samenleving is cruciaal. Minister Demir stelt vast dat er bij heel veel spelers op het terrein van alles beweegt en ze wil benadrukken dat ze voor de bosuitbreiding alles op alles zal zetten om die echt te realiseren. Ze roept daarom op om bosuitbreiding geen ideologische kleur te geven en voor dit thema vanuit de oppositie en meerderheid de krachten te bundelen.

Om de doelstelling om 1 miljoen nieuwe bomen in Vlaams-Brabant aan te planten vindt minister Demir de samenwerking met de betrokken gemeenten uitermate belangrijk. Verschillende gemeenten hebben haar daarover al gecontacteerd. Als begunstigde kunnen deze gemeenten gebruikmaken van de beschikbare subsidie-instrumenten.

De kwaliteit van de bossen wordt aan de hand van de natuur-, gezondheids- en bodemkwaliteit en de groei gemeten. Om deze aspecten te beoordelen, hanteert men objectieve, meetbare criteria en beschikt men ook over een aantal complementaire meetnetten. Voor de natuurkwaliteit gelden onder andere de bosleeftijd, de boomsoortensamenstelling en -structuur, de ontwikkeling van de kruidvegetatie, de aanwezigheid van kenmerkende soorten en soorten die wijzen op verstoring, structuur en variatie, de variatie in leeftijd van bomen inclusief oude bomen, gelaagdheid, menging, de hoeveelheid dood hout enzovoort als criterium. Voor de gezondheidstoestand, bodemkwaliteit en groei gelden het bladverlies en de

bladverkleuring, de mineralensamenstelling en het koolstofgehalte in de bodem, de bovengrondse houtvoorraad, de periodieke aangroei van het bos en de deposities van luchtverontreiniging.

De beschikbare meetnetten zijn volgens minister Demir onder andere de Vlaamse bosinventaris en het meetnet voor onbeheerde bossen. Specifiek voor bossen die voldoen aan de Habitatrictlijn is er een meetnet habitatkwaliteit. Voor het gezondheidsaspect is het bosvitaliteitsmeetnet een steekproef voor de gezondheidstoestand van de bossen. Daarnaast zijn er specifieke meetnetten voor luchtkwaliteit, ook in de bossen, en de bodemtoestand, die nog verder worden uitgerold.

Extra natuur

De instandhoudingsdoelstellingen vormen een centrale pijler. De tussendoelen worden minstens elke zes jaar vastgesteld in het Vlaamse Natura 2000-programma, dat wordt opgemaakt met het oog op het stapsgewijs realiseren van gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen tegen 2050. Het huidige Natura 2000-programma bevat een taakstelling 2020 en het volgende Vlaamse Natura 2000-programma zal de periode 2021-2026 omvatten.

Waar worden de prioriteiten voor de 20.000 extra natuur onder beheer gelegd? In het regeerakkoord is het duidelijk dat de regering een sterk realisatiegericht natuur- en bosbeleid willen voeren. De realisatie van de Europese natuur- en klimaatdoelen staat daarbij centraal. De realisatie van de nieuwe extra natuur van hoge kwaliteit wil minister Demir onder andere afmeten aan de bijkomende oppervlakte die ze onder effectief natuurbeheer zal brengen. De 20.000 hectare die ze nastreeft, omvat zowel nieuwe natuurterreinen als bestaande gebieden die onder passend beheer worden gebracht om een vooropgesteld natuurstreefbeeld te bereiken. Voor elk van die 20.000 hectare zal in het beheerplan worden vastgesteld in functie van welke doelen het terrein beheerd wordt tijdens de volgende 24 jaar.

Vlaamse parken

Op dit ogenblik maakt men werk van een methodiek voor de aanduiding en oprichting van de parken. Het Agentschap Natuur en Bos, de Vlaamse Landmaatschappij en Toerisme Vlaanderen zijn daarbij betrokken. Hoogwaardige, robuuste natuur van internationaal niveau, een unieke belevingswaarde en een sterke lokale meerwaarde zijn voor minister Demir de pijlers waarop dit Vlaams stelsel van parken moet gebouwd worden. Dit zal zich in criteria vertalen. Met dit nieuwe statuut wil ze tegelijkertijd een hefboom creëren om de gebiedsgerichte integrale werking naar een hoger niveau te tillen. Het criterium rond timing en samenwerking wordt uitgewerkt en zal in het voorjaar 2020 klaar zijn.

Bosgroepen en Regionale Landschappen

De bosgroepen en regionale landschappen zijn naar het provinciale niveau overgegaan. De Vlaamse overheid zette in deze context met elke provincie in 2017 een driejarige samenwerkingsovereenkomst op waarbij er in de projectmatige financiering van de realisaties van de Vlaamse beleidsdoelstellingen door de bosgroepen en regionale landschappen werd voorzien. Die samenwerkingsovereenkomsten lopen op het einde van 2019 af. Minister Demir voorziet vanaf 2020 een eenjarige samenwerkingsovereenkomst in het verlengde van de huidige, en in 2020 zal ze ook overleggen met de provincies, Bosgroepen en Regionale Landschappen om een meerjarige samenwerkingsovereenkomst uit te werken met de nadruk op het efficiënt en geïntegreerd realiseren van de doelstellingen uit de beleidsnota Omgeving.

Soortenbeheer

Minister Demir is het eens met mevrouw Schauvliege dat de populatie van de patrijs en kievit sterk achteruitgaat. Daarom heeft ze hen op de recentste Rode Lijst als bedreigd opgenomen. Andere akkervogelsoorten zoals de grauwe gors en de ringmus gaan nog sterker achteruit en zijn ernstig bedreigd. De bestaande jachtregeling bevat de mogelijkheid om de jacht op de patrijs in functie van de populatie en het biotoopherstel bij te sturen. Minister Demir heeft cijfers opgevraagd om te kijken hoe sterk de achteruitgang is. Ze beaamt dat het de verkeerde kant uitgaat en ze zal onderzoeken welke bijkomende maatregelen en aanpassingen er aan de regelgeving nodig zijn om het herstel van de patrijzen te garanderen.

Europa heeft daarnaast een lijst opgesteld van zo'n zestig plant- en diersoorten die men zo goed als mogelijk moet bestrijden, terugdringen en vermijden. Voorbeelden zijn de muntjak, de stierkikker, de wolhandkrab en de reuzenberenklauw. Een aantal soorten zijn al wijdverspreid en komen op heel uiteenlopende terreinen, zoals parken, wegen, waterlopen en private domeinen, voor. Daarom is een gebiedsdekkende aanpak nodig. Het Agentschap voor Natuur en Bos is belast met het uitwerken van de beheerdoelen en het ontwerpen van beheertechnieken. Het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek volgt de populaties van al die soorten op en evalueert het gevoerde beheer. Lokale besturen kunnen bij beide instanties terecht voor advies. Ook terreinbeherende verenigingen en private terreineigenaars worden geconfronteerd met invasieve exoten op hun terreinen. In functie van de soort moet men bekijken welk gepast beheer van eigenaars verwacht kan worden en welke maatregelen er aan de orde zijn, en wat de overheid voor hen nog kan betekenen.

1.1.4. Afval en materialen

Zwerfvuil

De strijd tegen zwerfvuil is opgenomen in het verpakkingsplan 2.0, dat werd goedgekeurd door de vorige Vlaamse Regering. Waar zit de stok achter de deur? Die is heel duidelijk voorzien. Als de doelstellingen niet gehaald worden in 2023, dan wordt de sector gevraagd om statiegeld te organiseren of een veralgemeend beloningssysteem in te voeren. De evaluatie geldt voor 2020-2023 en dan zal men een van de twee systemen moeten invoeren. Minister Demir ziet dat erop het terrein toch heel wat initiatieven worden genomen.

De doelstellingen in het uitvoeringsplan voor het Huishoudelijk afval en gelijkaardig bedrijfsafval en het Operationeel plan zwerfvuil en sluikestorten worden opgevolgd aan de hand van de jaarlijkse netheidsindex en de tweejaarlijkse studie 'hoeveelheden en kosten'. De schatting van hoeveelheden uit 2015 is de nulmeting en kwam tot stand op basis van een onderbouwde methodologie.

Wat de vraag over de capaciteit aan afvalverbranding betreft, is de OVAM bezig met de uitwerking van een langetermijnvisie eindverwerking.

Afvalvoorkoming

In de bredere strategie rond wegwerpproducten wil minister Demir in eerste instantie inzetten op een tijdige en kwaliteitsvolle omzetting van de richtlijn rond de single use plastics. Die bepaalt dat diverse kunststofproducten voor eenmalig gebruik en producten vervaardigd uit bepaalde kunststoffen niet langer in de handel mogen worden gebracht, of dat het gebruik ervan moet worden beperkt.

De Vlaamse Regering heeft echter niet gewacht op deze richtlijn. Vorig jaar werden er door de wijziging van het uitvoeringsbesluit van het materialendecreet al

ambitieuze doelstellingen opgenomen inzake het gebruik van eenmalige verpakkingen op evenementen, met verdergaande ambities voor openbare besturen, zowel voor de evenementen die ze organiseren als binnen de eigen werking.

De evaluatie van het verpakgingsplan 2.0 gebeurt in 2023. Enkele aspecten uit het verpakgingsplan zijn expliciet vermeld in de beleidsnota. Het volledige verpakgingsplan 2.0 moet echter uitgevoerd worden conform het regeerakkoord.

Komt er een samenwerkingsakkoord met de producenten van sigaretten en de kauwgomindustrie? Volgens minister Demir wordt de richtlijn betreffende de single use plastics omgezet. Men maakt hiervan gebruik om een financiële bijdrage te bewerkstelligen vanuit de betrokken sectoren voor de aanpak van zwerfvuil. In afwachting van deze uitvoering wil de overheid zo vlug mogelijk van een aantal sectoren al een vrijwillige bijdrage bekomen aan de strijd tegen zwerfvuil en sluikstorten, zoals de tabaksindustrie en kauwgomproducenten.

Afvalverwerking

Is de voorrang aan de eindverwerking van in Vlaanderen geproduceerd afval ten opzichte van geïmporteerd afval verenigbaar met de EU-regels? Minister Demir verwijst hiervoor naar de Europese kaderrichtlijn die voorziet in het zelfvoorzieningsprincipe voor de verwijdering van afval en voor de nuttige toepassing van gemengd stedelijk afval.

Op de vragen naar de werkingsgebieden van de huidige afvalintercommunales antwoordt de minister dat ze worden uitgenodigd om zelf voorstellen te formuleren om hun efficiëntie te verbeteren. De minister gaat ervan uit dat er tijdens dit proces op lokaal niveau afstemming zal gebeuren met andere relevante intergemeentelijke initiatieven.

Als het over de recyclagehub gaat, ligt de focus inderdaad op de kunststofketen. Uit de sorteeranalyses van de OVAM blijkt dat nog heel wat kunststoffen in ons restafval zitten. Dit komt neer op bijna 110.000 ton kunststoffen in het restafval van de Vlaamse huishoudens. Ook het bedrijfsrestafval bestaat nog voor 15 procent uit kunststoffen. Volgens minister Demir recycleren we nog steeds veel te weinig en daarmee gaat heel wat waarde verloren uit de keten. Tegelijk laten we heel wat kansen liggen voor een verminderde CO₂-uitstoot. De weg naar een koolstofarme toekomst is er één met een circulaire economie. Er ligt dan ook een unieke kans voor de Europese kunststof- en recyclagesector om te investeren in bijkomende sorteer- en verwerkingscapaciteit binnen de eigen grenzen. Ook Vlaanderen mag deze kans niet laten liggen. Vlaanderen heeft met zijn uitgebreide kennisbasis en als koploper in het sorteren van kunststoffen een sublieme kans om innovatie en jobcreatie in de kunststofrecyclage teweeg te brengen. Zeker met de uitstekende ligging van onze havens en de unieke synergie tussen de Vlaamse chemiesector en recyclagesector liggen de kansen voor Vlaamse bedrijven voor het grijpen.

Asbest

Er werden de voorbije jaren al heel wat middelen vrijgemaakt voor de aanpak van asbest, ook in dit huidige begrotingsjaar, zegt minister Demir. Prioritair wordt er ingezet op subsidies voor impulsprojecten bij lokale besturen, waaruit we lessen kunnen trekken voor een latere opschaling en voor een protocol met scholen. Binnen dat protocol hebben scholen de keuze om een beroep te doen op de aannemers van de OVAM of met een eigen aannemer te werken. De Vlaamse Regering engageerde zich in haar regeerakkoord om extra middelen voor asbestafbouw bij prioritaire doelgroepen te voorzien. Volgens minister Demir zijn die middelen onvoldoende. Ze zal naar andere middelen blijven zoeken. Volgens sommige experts

zijn voor de afbouw dan ook miljarden euro's nodig, 20 miljard euro en misschien meer. De minister suggereert dat het Vlaams Parlement hierover een hoorzitting organiseert waarin producenten, opdrachtgevers en uitvoerders gehoord worden. De minister oordeelt daarbij dat de vervuiler moet betalen. Ze zal de nodige initiatieven nemen om met de producenten, opdrachtgevers en uitvoerders in gesprek te gaan, maar ze raadt de parlementsleden aan om daarover een grondige hoorzitting te organiseren.

1.1.5. *Lucht*

Luchtkwaliteit

Waarom zijn er geen tussentijdse doelstellingen rond luchtkwaliteit opgenomen? In het Luchtbeleidsplan zijn doelstellingen opgenomen voor de korte termijn, met name het zo snel mogelijk respecteren van de luchtkwaliteitsnormen over heel Vlaanderen, doelstellingen voor de middellange termijn (2030) en doelstellingen voor de langere termijn (uiterlijk 2050) om overal de advieswaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie te halen.

De discussie is al zeer uitgebreid aan bod gekomen (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2019-20, nr. 330 en 343). Het recent goedgekeurde plan werd volgens minister Demir aangepast aan het vonnis in de rechtszaak aangespannen door Greenpeace en geeft invulling aan alle zaken die door de rechter werden opgelegd. Het is dus niet nodig om het net goedgekeurde plan opnieuw aan te passen. De minister zit binnenkort met Greenpeace samen. Ze hoopt dat dat een constructief gesprek wordt. Het is nu echt tijd dat de maatregelen die in het Luchtbeleidsplan staan, worden uitgevoerd. Dat geldt volgens haar ook voor het Vlaams Klimaatbeleidsplan. De luchtkwaliteit wordt continu opgevolgd en de luchtkwaliteitsnormen die voor de korte termijn gelden, moeten in heel Vlaanderen worden gerespecteerd.

Het Luchtbeleidsplan bevat niet alleen kennisontwikkeling, maar ook concrete maatregelen die de luchthaven moet nemen om de uitstoot van vliegtuigen te verminderen. Maar naast vliegtuigen zorgt ook wegverkeer voor een belangrijke uitstoot. Ook hiervoor zijn heel wat maatregelen in het plan opgenomen. Voor de ultrafijne deeltjes is nog heel wat kennisontwikkeling nodig. Hiervoor zijn reeds metingen uitgevoerd en is er overleg met de luchthaven geweest. Minister Demir volgt die problematiek van nabij op. De gebiedsgerichte plannen waarvan sprake is in de beleidsnota gaan over de Europese verplichtingen en over de plannen die in samenwerking met lokale overheden worden uitgewerkt, waarbij de focus op de samenwerking met Antwerpen en Gent ligt. Dat wil echter niet zeggen dat er aan de luchtkwaliteit in de luchthaven, inclusief de problematiek van de ultrafijne deeltjes, niets wordt gedaan.

Programmatistische Aanpak Stikstof

In de Programmatistische Aanpak Stikstof wordt er momenteel een plan-MER opge maakt voor een definitieve PAS-regeling. De evaluatie van de voorlopige PAS-regeling is daar een onderdeel van. Conclusies zijn volgens minister Demir nog niet voorhanden. Het definitieve PAS-programma zal rekening houden met de bevindingen uit het plan-MER, inclusief de passende beoordeling in het arrest van het Europees Hof van Justitie van 8 november 2018 inzake de Nederlandse PAS, en andere relevante arresten van het Hof van Justitie inzake de Habitatrichtlijn. Na het openbaar onderzoek van het plan-MER en het PAS-programma zal het PAS-programma definitief worden vastgesteld.

Om de effecten van de PAS te kunnen beoordelen, zal via een monitoringsprogramma stelselmatig worden nagegaan hoe het programma evolueert. Uiteraard

is het de bedoeling om waar nodig bij te sturen via effectieve en efficiënte maatregelen.

1.1.6. Bodem

Voor de herontwikkeling van stortplaatsen bouwt de OVAM verder op de concept-nota duurzaam voorraadbeheer van stortplaatsen, aangevuld met inzichten uit Europese projecten. De belangrijkste opportuniteit in Vlaanderen ligt duidelijk in het herwinnen van ruimte waarbij, volgens minister Demir, ruimte gecreëerd wordt voor hoogwaardige functies. De OVAM heeft een tiental voorbeelden en zal met deze ervaring bijdragen aan de beleidsdoelen. Zo is er een monostort in West-Vlaanderen. Algemeen kan gesteld worden dat de meest veelbelovende storten vandaag ofwel mono-deponieën zijn, met slechts één soort afval, of ondiepe stortplaatsen. De ondiepe storten zijn vandaag vooral interessant in urbane gebieden met een hoge grondprijs, waarbij de opbrengst van de herontwikkeling de kosten van de ruiming compenseert.

In de vraag over de problemen met lekkende stookolietanks wijst minister Demir erop dat de petroleumsector de vzw Promaz heeft opgericht, die bezig is met de voorbereidingen voor het indienen van een erkenningsaanvraag bij de Interregionale Bodemsaneringscommissie als 'fonds voor de bodemsanering van gasolietanks voor verwarmingsdoeleinden'. De behandeling van die erkenningsaanvraag bedraagt maximaal vier maanden. Het fonds kan dan effectief van start gaan vanaf het moment dat het erkenningsbesluit in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd wordt. Dit is ook het tijdstip waarop de aanmeldingsperiode van drie jaar zal starten. Momenteel is er nog geen erkenningsaanvraag ingediend.

1.1.7. Water

Efficiënte watersector

De financiering en werking van de drinkwater- en afvalwatersector kunnen effectiever en efficiënter. In het verleden zijn al maatregelen genomen om er beter voor te zorgen dat de middelen die voor afvalwater geïnd worden daar effectief voor gebruikt worden. Er was hierover reeds een omzendbrief. Volgens de minister moet men zich in eerste instantie tot de rioolbeheerders richten over wie er onvoldoende duidelijkheid is hoe ze de saneringsmiddelen aanwenden. Ze wil hen aanzetten tot actie. Parallel hiermee wil ze onderzoeken welke concrete mechanismen noodzakelijk zijn om de handhaving hierrond te versterken en of een regulering van de middelen of tarieven wenselijk is.

Daarnaast zal de minister het proces voor de rioleringssubsidies sterk vereenvoudigen en ervoor zorgen dat deze middelen maximaal ingezet worden voor rioleringsprojecten met een prioritaire meerwaarde voor de waterkwaliteit.

Polders en wateringen

Wat impliceert de afschaffing van het belastinginningssysteem bij de polders en wateringen? Tijdens deze legislatuur zal de financiering van polders en wateringen grondig worden herbekeken vanuit het oogpunt van een efficiënt en integraal waterbeheer, stelt de minister.

Overstromingsrisico

Het objectiveren van overstromingsrisico op vastgoed is mogelijk. De Vlaamse Milieumaatschappij heeft de opdracht gekregen om de mogelijkheden tot een gefaseerde toepassing op het terrein na te gaan. Er werd een stand van zaken gevraagd en ook of er een koppeling van het overstromingsrisico aan

informatieplicht mogelijk is. Er werd volgens minister Demir verder gewerkt aan de uitwerking van een alternatieve aanpak op basis van de overstromingsrisico's. Deze zullen binnenkort aan de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid worden voorgelegd. Daarna zal ook overleg worden ingepland met de belanghebbenden, zoals de immosector en het notariaat, om een uitrol te concretiseren. De ervaring op het terrein leert dat een meer objectieve informatieplicht rond overstromingsrisico zich wel opdringt.

Zuinig met water

Kan men met het beleid een verschil maken in waterbesparing en slim watergebruik? Volgens minister Demir zet men vandaag reeds in op het aanzetten van de verschillende actoren tot waterbesparing en slim watergebruik. Hiervoor gebruikt men het bestaande instrument van de vergunning, maar men moet nog een versnelling hoger schakelen. De minister wil de waterbedrijven sterker responsabiliseren om hun klanten te helpen om water te besparen. Ze moeten zoeken naar innovatieve ondernemingsmodellen, waardoor hun inkomsten minder afhankelijk zijn van de verkoop van drinkwater. Ook bij bedrijven hoort de minister dat er nog kansen zijn voor waterbesparing en moet men bekijken waar gezuiverd afvalwater of hemelwater ingezet kan worden. Sinds de droogte van de voorbije zomers groeit het inzicht in veel sectoren dat water van strategisch belang is en dat oppervlaktewater niet steeds overvloedig beschikbaar is. Daardoor is de kans reëel dat voor hen een investering hierin interessanter is.

In de toekomst wil de minister, onder regie van de overheid, verder werk maken van een transparant aanwendingskader voor waterhergebruik. Het is belangrijk om de juiste keuzes te maken die het milieu, de veiligheid en de gezondheid van de mens niet in het gedrang brengen.

Hoe zullen we nieuwe polluenten meten? De monitoring van de VMM zal zich verder focussen op projecten en onderzoek naar die nieuwe polluenten door het enerzijds optimaal inzetten en uitbreiden van screenings en door anderzijds intensief onderzoek te voeren naar nieuwe polluenten, zoals de eerder 'exotische' componenten.

Zo wordt er momenteel een onderzoeksproject uitgevoerd naar de verspreiding, effecten en risico's van microplastics in het Vlaamse oppervlaktewater. Het onderzoek loopt tot eind 2020 in samenwerking met de Universiteit Gent. Afhankelijk van de resultaten van dit onderzoek zal nagegaan worden hoe en waar een toekomstig meetnet al of niet moet uitgebouwd te worden.

Minister Demir zal uiteraard rekening houden met het advies van de Minaraad bij het finaliseren van het waterverhaal.

Dan gaat ze in op de vraag over het hemelwater. Het principe van het hemelwater vasthouden aan de bron is opgenomen in de gewestelijke stedenbouwkundige verordening en de code van de goede praktijk voor de aanleg van rioleringen. Hierdoor wordt stelselmatig ingezet op het afkoppelen van hemelwater van de riolering. In het regeerakkoord werd opgenomen dat men wil inzetten op de grootschalige opvang en buffering van hemelwater, evenals op het overdraagbaar maken van de verplichting tot opvang en buffering. Samen met de drinkwaterbedrijven worden de mogelijkheden onderzocht om in te zetten op het actief gebruik van dit hemelwater. Via een combinatie van deze maatregelen moet het bijvoorbeeld mogelijk worden om op een bedrijventerrein te investeren in één centrale grote hemelwaterbuffer. Dat zal altijd goedkoper zijn dan dat elke partij individueel moet investeren. Hierbij kan ingespeeld worden op win-winsituaties in het kader van de droogte.

Digitale watermeters

Slimme of digitale watermeters worden reeds uitgerold bij drie watermaatschappijen: water-link, AGSO Knokke-Heist en IWVA. Voorafgaand stelden zij een kostenbaten-analyse op. Bij de andere drie watermaatschappijen lopen proefprojecten. De minister stelt vast dat er op dat vlak nog heel wat werk is.

Optimalisatieoefening labotesten

Hoe zal minister Demir de optimalisatieoefening labotesten aanpakken? Tijdens de vorige legislatuur werd er reeds een eerste verkennend overleg georganiseerd tussen diverse overheidslaboratoria. Daaruit bleek dat ze momenteel vaak al samenwerken, maar ook dat in diverse laboratoria gelijkaardige analyses uitgevoerd worden. Nauwkeurige metingen vergen echter steeds geavanceerdere apparatuur, waardoor het niet efficiënt is om dezelfde apparaten voor meerdere overheidslaboratoria aan te kopen. Op basis van de uitgevoerde verkenning en in overleg met de diverse entiteiten wordt een optimalisatieoefening uitgevoerd.

Private waterproductie

Moet men private partners zoeken voor de productie van drinkwater uit hemel- en afvalwater? In het regeerakkoord staat dat men een strategisch plan waterbevoorrading zal opstellen. Dat is volgens minister Demir essentieel als men iedereen nog van water wil voorzien. Het wordt alsmaar duidelijker dat water van strategisch belang is voor onze maatschappij. Bovendien is iedereen het er over eens dat we onze grondwatervoorraden beter moeten beschermen.

Het opschalen van afvalwater of hemelwater tot proceswater van verschillende kwaliteit is binnen de industrie een evidentie geworden. De stap van de opschaling van dit tweede circuitwater naar drinkwater voor menselijke consumptie is mits de toepassing van gepaste technologie maar een kleine stap. Enkele drinkwaterbedrijven zetten vandaag al in op deze experimenten.

Minister Demir vindt ook dat we meer moeten inzetten op het hergebruik en op de grootschalige opvang, de buffering en het actief gebruik van hemelwater. Het is mogelijk dat de drinkwaterbedrijven het niet altijd opportuun vinden om te investeren in een project, maar dan moet het mogelijk zijn dat een privaat bedrijf hierin investeert en deze dienst aanbiedt. Dit moet volgens de minister dan wel altijd gebeuren onder de regie en na een degelijke kwaliteitscontrole van de overheid, zodat steeds gegarandeerd wordt dat dit water van dezelfde kwaliteit is als het water van de drinkwaterbedrijven.

De minister zal de Vlaamse Milieumaatschappij de opdracht geven om in samenwerking met private spelers en de watermaatschappijen, die al actief zijn in het opschalen van het tweede circuitwater voor industriële toepassingen, te bekijken wat de cruciale randvoorwaarden zijn voor een regelgevend kader. Het eindresultaat moet de private partners en consument een solide basis geven voor de verder uitrol van de decentrale productie van drinkwater uit hemel- of afvalwater.

Verontreiniging door mest

Er werden ook heel veel vragen over het mestbeleid gesteld. Hebben het MAP 6 en het MAP 7 invloed op de grondwaterkwaliteit en de bodem? Binnenkort stelt de minister het recentste mestrapport voor, waarin ze een stand van zaken geeft van de bodem- en waterkwaliteit in het agrarisch gebied. De maatregelen die in MAP 6 werden opgenomen, moeten leiden tot een verbetering van de waterkwaliteit. Om dat maximaal te garanderen voorziet ze midden 2020 een tussentijdse evaluatie en een bijsturing van het mestbeleid. Hoe het MAP 7, dat loopt van 2023 tot

2026, er zal uitzien, zal sterk afhangen van de voortgang die we de komende jaren maken.

Bij de opmaak van MAP 6 werd het effect op de waterkwaliteit van een reeks teelt-technische maatregelen doorgerekend. De meest geschikte maatregelen bleken het inzaaien van vanggewassen en het bemesten volgens de principes van de 4 J's: bemesten met de juiste mestsoort, in de juiste dosis, op het juiste tijdstip, en met de juiste techniek.

Het mestbeleid heeft zich volgens de minister de voorbije decennia sterk toegepitst op het gebruik van dierlijke mest. Uit de mestrappen van de Vlaamse Landmaatschappij blijkt dat ongeveer twee derde van het gebruik van de werkzame stikstof uit kunstmeststof komt. Net als dierlijke mest, kan een onoordeelkundig gebruik van kunstmest een grote impact hebben op de waterkwaliteit en moet dit verder aangepakt worden. De minister geeft toe dat tot op heden de Mestbank niet over accurate gegevens over het gebruik van kunstmeststof per landbouwbedrijf beschikt. Om dit in kaart te brengen zet MAP 6 in op een digitaal kunstmestregister voor de kunstmesthandelaars en de landbouwers.

Kan de kwaliteit van de bemestingsadviezen op perceelniveau verbeterd worden? Volgens minister Demir is een degelijk bemestingsadvies een sleutelelement voor een duurzame en correcte bemesting. Tijdens de voorbereiding van MAP 6 bleek dat heel wat landbouwers onvoldoende vertrouwd zijn met de bemestingsadviezen die ze ontvangen. Het verschaft hen te weinig inzicht, wat ook leidt tot een niet correcte toepassing. Om de kwaliteit van de bemestingsadviezen te verzekeren en de doorwerking ervan in de bemestingspraktijk van landbouwers te verhogen, zullen instanties die bemestingsadviezen geven voortaan gecertificeerd worden.

Volgens minister Demir bevat MAP 6 wat bijstellingen als het over concrete maatregelen gaat om mestfraude gerichter aan te pakken. In 2020 zal een digitaal kunstmestregister voor de kunstmesthandelaars en de landbouwers uitgerold worden. Via plaatsing van meer debietmeters zullen de verschillende stromen bij de mestverwerkingsbedrijven beter in beeld worden gebracht. De vervoersreglementering werd op een aantal punten al aangepast. Naast deze decretaal verankerde maatregelen zal de handhaving nog meer risico-gebaseerd gebeuren, verder verfijnd worden en zich richten op fraudegevoelige processen. Hierbij maken de diensten van minister Demir steeds meer gebruik van innovatieve technieken zoals satellietbeelden.

1.1.8. Strategisch overkoepelende omgevingsdoelstellingen

Besparingsmaatregelen voor het beleidsdomein Omgeving

De generieke besparing van 6 procent binnen het beleidsdomein Omgeving werd grotendeels gealloceerd bij de subsidiefondsen. Dat gebeurt volgens haar niet blindelings. De minister kijkt naar wat ze vanuit goed bestuur verplicht is. Daarop zal ze niet besparen. De verdeling van die 6 procent besparing over de fondsen zal verder worden verfijnd in de loop van de legislatuur en die zal ze nauwgezet afwegen in functie van de prioriteiten in haar beleidsnota. Ze zal bekijken of alle projecten zinvol zijn en ze zal hierbij een aantal keuzes moeten maken.

De vermindering van 34 voltijdsequivalenten binnen het beleidsdomein Omgeving zal volledig gerealiseerd worden door de natuurlijke afvloeiing van personeel door pensioenstelling.

Omgeving als kennis- en expertisecentrum

Er werd ook geïnformeerd naar de positionering en organisatie van het beleidsdomein als kennis- en expertisecentrum. Volgens minister Demir is Omgeving een

beleidsdomein waarin gegevens, informatie en kennis een uitgesproken en centrale rol spelen, in alle aspecten en onderdelen van de beleidscyclus. Er zijn de voorbije decennia dan ook bijzonder veel gegevens verzameld, informatie gegenereerd, kennis opgebouwd en inzicht verworven. Het beleidsveld Milieu is ook één van de eerste die structurele beleidsopvolging en -evaluatie geformaliseerd heeft, onder andere in de vorm van de milieu- en natuurrapportering.

Deze rapporten worden opgesteld door de Vlaamse Milieumaatschappij, het INBO en het Vlaams Planbureau Omgeving. De diensten en teams werken nauw samen en de rapporteringen worden op elkaar afgestemd.

De omgevingsuitdagingen van vandaag zijn complex, transversaal en omvattend. Om hierop maximaal te kunnen inspelen, is een nog sterkere bundeling van expertise, technieken en gegevens aangewezen. Hier wil minister Demir de volgende jaren op inzetten om dit alles te bundelen. Ook voor de monitoring van het omgevingsbeleid stuurt de minister aan op een verdere integratie, vereenvoudiging en optimalisatie over het beleidsdomein heen. Daarnaast zal ze ook de onderzoeksagenda's binnen het gehele beleidsdomein Omgeving op elkaar afstemmen, zodat de middelen optimaal ingezet worden en de opgedane informatie en kennis optimaal gedeeld kunnen worden.

Alle informatie en kennis wordt uiteraard zo goed mogelijk beschikbaar gesteld. Dit is volgens minister Demir essentieel voor de lokale besturen als ondersteuning van hun toenemende beslissingsbevoegdheden inzake Omgeving. Maar ook in het kader van de milieueffectrapportage is het belangrijk dat men maximaal gegevens, kennis en tools transparant ter beschikking heeft.

Volgens minister Demir is een hervorming van structuren alleen aan de orde indien zou blijken dat dit nodig is om de globale data- en kennisstrategie te kunnen realiseren. Het INBO en het Departement Omgeving opereren momenteel complementair. Het departement vervult een onderzoekscoördinerende rol voor het geheel van het omgevingsbeleid en voert zelf beleidsondersteunende studies uit. Het INBO is een Vlaamse wetenschappelijke instelling die zich focust op eigen monitoring en onderzoek in functie van het biodiversiteit-, natuur- en bosbeleid.

Circulaire economie

Wat zijn de concrete doelstellingen als Vlaanderen tegen 2030 voorloper wil zijn in de circulaire economie? Volgens minister Demir is de economie de politiek op dit vlak al ver vooruit. Ze wil samen met alle actoren sterk inzetten op experimenten in diverse domeinen.

De overheid ondersteunt sinds 2017 al 135 experimentele projecten, dit jaar worden er nog 50 aanvullende projecten gesubsidieerd en er is een green deal opgestart rond circulair aankopen en circulair bouwen. Een aantal activiteiten binnen de circulaire economie bouwt verder op de activiteiten in het kader van afvalbeleid. In het plan huishoudelijk en gelijkaardig bedrijfsafval werden concrete doelstellingen opgenomen rond de afname van restafval.

Vereenvoudigen van de procedures

Het vereenvoudigen van de procedures werd reeds enkele legislaturen geleden ingezet. Toch stelt minister Demir vast dat vandaag nog verschillende procedures naast elkaar bestaan, vaak ook voor afzonderlijke beleidsvelden zoals de procedures voor ruimtelijke planning, omgevingsvergunningen en complexe projecten, landinrichting enzovoort. Feitelijk hebben die verschillende procedures dezelfde doelstelling, namelijk de realisatie op het terrein.

In de vorige legislatuur is een onderzoek opgestart om de processen verder te vereenvoudigen en vooral ook procedures en beslissingen verder te integreren. De mogelijkheden om verschillende rechtshandelingen zoals ruimtelijke bestemmingswijzigingen, voorschriften, omgevingsvergunningen, andere rechtshandelingen in één besluitvormingsproces te beslissen, wil minister Demir verder laten onderzoeken.

Daarnaast wil ze ook de mogelijkheden bekijken van regelluwe zones en experimenteerwetgeving om ruimte creëren voor duurzame innovaties.

Geïntegreerde gebiedsontwikkeling

De geïntegreerde gebiedsontwikkeling wordt vaak geïnitieerd door concrete projectontwikkelingen. De aanpak via gebiedsontwikkeling zorgt voor de verdere omkadering van voorgenomen projecten, de koppeling met andere initiatieven, een win-win met andere sectoren. De minister wil hiervoor een draagvlak creëren. Momenteel zijn al enkele gebiedsontwikkelingen opgestart, maar ze verwacht dat er nieuwe initiatieven in het vizier komen, inclusief infrastructuur- en mobiliteitsprojecten. Ze zal haar administratie vragen om de nodige samenwerkingen op te zetten binnen en tussen het beleidsdomein Omgeving en MOW.

1.2. Beleidsnota Klimaat

Minister Demir hoopt dat de vraagstellers ook de andere ministers interpellieren om bijkomende maatregelen voor het klimaat te nemen. Het gaat immers over een collegiale verantwoordelijkheid van de voltallige regering. Zij is de coördinerend minister en zal alle maatregelen van de vakministers bundelen en in het plan opnemen. Vandaag zal ze de maatregelen uit het regeerakkoord verder toelichten.

Vlaams Energie- en Klimaatplan

In antwoord op de vragen naar het Klimaatbeleid zegt minister Demir dat de Europese Unie de langetermijnstrategie tegen eind dit jaar verwacht. De minister heeft gezegd dat ze die deadline wil halen, ook al is ze krap. Men is al een hele tijd bezig met de langetermijnstrategie 2050, maar eerst komt er het definitieve Vlaams Energie- en Klimaatplan dat moet worden geïntegreerd in het Nationaal Energie- en Klimaatplan. De regionale plannen moeten op zeer korte termijn klaar zijn zodat kan worden gestart met de integratie op Belgisch niveau.

De opgelegde Europese doelstelling gaat over een vermindering van de CO₂-uitstoot met 35 procent. De voorbije 15 jaar is er een vermindering van 5 tot 6 procent gerealiseerd. De opdracht is zeer moeilijk: op 10 jaar tijd een vermindering van 35 procent bereiken. Minister Demir vindt dit een onmogelijke maar toch haalbare opdracht. Er zijn heel wat maatregelen in het regeerakkoord opgenomen. Er zijn er ook een aantal gesneuveld, vooral maatregelen die mensen geld kosten.

Bruno Tobback stoort zich geweldig aan de drang die minister Demir systematisch heeft om maatregelen die toekomstige generaties, maar ook de huidige, massa's geld zouden kunnen besparen, te schrappen. Hij vindt het pervers dat maatregelen die de samenleving maar ook een individuele eigenaar van een huis, op termijn geld en welvaart zouden kunnen opbrengen, worden geschrapt met het argument dat het geld zal kosten. Minister Demir schuift gewoon die uitgaven door naar de volgende generatie en Bruno Tobback vindt dit onverantwoord. Hij zal op die perversiteit blijven wijzen.

Minister *Zuhal Demir* wijst erop dat er heel wat maatregelen in het regeerakkoord staan. De grootste uitstoot gebeurt in de gebouwen en daarom wil de regering een verplichte renovatie voor overheidsgebouwen, ook zelfs voor de tertiaire sector.

Minister Demir zegt dat Bruno Tobback zelf minister van Leefmilieu is geweest. In 2007 heeft hij gezegd dat hij wist wat hij moest doen maar het niet zou doen. Als hij in 2007 bijvoorbeeld de verplichte renovatie voor de tertiaire sector had ingevoerd, dan zou de CO₂-uitstoot met meer dan 5 procent zijn gedaald. Als coördinerend minister zal minister Demir tegen het eind van dit jaar een VEKP opstellen om de CO₂-uitstoot drastisch te verminderen. Het zal veel meer zijn dan wat Bruno Tobback destijds heeft gedaan.

Bruno Tobback zegt dat die uitspraak uit 2005 dateert. Hij zegt dat hij begrijpt wat het probleem van minister Demir is. Hij wijst erop dat hij in 2005 of nadien nooit bevoegd is geweest voor de renovatie van woningen of gebouwen omdat hij namelijk federaal minister van Leefmilieu was. Hij wil de discussie aangaan, met alle begrip voor de moeilijkheden die de minister heeft om dingen door te drijven, maar hij vraagt om correct te citeren. Volgens Bruno Tobback neemt minister Demir een aantal maatregelen niet die ze vandaag wel zou kunnen nemen, maar die destijds niet mogelijk waren.

Minister *Zuhal Demir* zegt dat ze de volgende tien jaar veel maatregelen zal nemen, veel meer dan de voorbije vijftien jaar.

Vlaams Adaptatieplan

Het nieuwe Vlaams Adaptatieplan voor de periode 2021-2030, werd eind 2018 op administratief niveau afgerond en als ontwerpdocument aan het vorige kabinet bezorgd. Het plan werd nog niet geagendeerd op de Vlaamse Regering. Dit zal snel gebeuren, maar de prioriteit gaat nu naar het VEKP.

Het ontwerp Vlaams Adaptatieplan 2021-2030 bouwt verder op het huidig Vlaams Adaptatieplan 2013-2020 en houdt ook rekening met de resultaten uit de tweejaarlijkse voortgangsrapporten. De strikt sectorale aanpak uit het Vlaams Adaptatieplan 2013-2020 werd echter losgelaten in het Vlaams Adaptatieplan 2021-2030. Er werd geopteerd voor een geïntegreerde aanpak vertrekkende van vijf hoofdstrategieën die verder vertaald worden in concrete adaptatiemaatregelen.

Vlaams Klimaatfonds

De modaliteiten van het nieuwe bestedingskader van het Vlaams Klimaatfonds moeten nog worden uitgewerkt. Er wordt een zo groot mogelijk hefboomeffect met de middelen van het Vlaams klimaatfonds beoogd zodat het helpt om zoveel mogelijk broeikasgasreducties te realiseren. Met cofinanciering verdubbelen de middelen uit het Klimaatfonds.

ETS-bedrijven

Tussen 2005 en 2018 zijn de ETS-emissies van de Vlaamse industrie met ongeveer 15 procent gedaald. De daling met 4 megaton CO₂ is vooral voor 2013 gebeurd. Daarna bleven de emissies inderdaad relatief stabiel, wat erop duidt dat de impact van efficiëntieverbeteringen en economische groei elkaar opheft. Dat fenomeen doet zich ook voor in die regio's en lidstaten, waar net zoals in het Vlaams Gewest, al voor de komst van de Europese ETS veel aandacht werd besteed aan energie-efficiëntie. Omdat het moeilijker en moeilijker wordt om absolute reducties te realiseren, is het van cruciaal belang om, naast blijvende aandacht voor energie-efficiëntie en vergroening van energiedragers binnen de industrie, bijkomende inspanningen voor innovatie van productieprocessen en producten te doen. In de beleidsnota van minister Demir en minister Hilde Crevits en in het Vlaams Energie- en Klimaatbeleidsplan 2021-2030 zijn hiervoor meerdere initiatieven en maatregelen opgenomen.

Op de vraag naar het toenemend bedrag dat aan de ETS-bedrijven wordt uitgekeerd in het kader van de indirect carbon leakage bevestigt de minister dat het vooropgestelde budget voor de compensaties voor indirecte emissies inderdaad groot is. Maar dit is het gevolg van de stijgende CO₂-prijs. Het Europese systeem van emissiehandel genereert een CO₂-prijs die lang rond de 7 euro per ton CO₂ schommelde. Sinds iets meer dan een jaar is de prijs spectaculair gestegen naar 25 euro als gevolg van de hervorming van het EU ETS. Omdat deze prijs door de elektriciteitsproducenten wordt doorgerekend aan de afnemers, is de CO₂-component in de elektriciteitsprijs gestegen. Voor de elektro-intensieve bedrijven resulteert dit in een serieuze kostenstijging. Om te vermijden dat deze bedrijven hun activiteiten verplaatsen naar andere regio's met een minder ambitieus klimaatbeleid, laat de Europese Commissie toe dat lidstaten hun elektro-intensieve bedrijven compenseren voor de kostenstijging. Dit moet gebeuren binnen welomlijnde staatssteunregels en op basis van benchmarks. In 2014 heeft de regering-Peeters II beslist om van deze mogelijkheid gebruik te maken. De voorbije jaren is er dus steeds steun gegeven aan de bedrijven, in functie van de CO₂-prijs. Omdat deze nu spectaculair gestegen is, neemt ook de kost van de compensaties toe. De Vlaamse regelgeving is erg gelijkaardig aan die van onze buurlanden Duitsland, Nederland en Frankrijk.

Gevraagd werd waarom minister Demir geen bijkomende maatregelen voor de ETS-sector voorstelt. Minister Demir stelt dat het beleid ten aanzien van de ETS-sectoren voornamelijk Europees is, omdat gelijke behandeling hier nog sterker speelt dan in de non-ETS-sectoren. Het belangrijkste Europees beleidsinstrument is het systeem van Europese emissiehandel. Daarnaast zijn er de bestaande EBO's die met het oog op 2023 zullen worden hervormd. De Vlaamse Regering zet sterk in op innovatie en heeft belangrijke maatregelen aangekondigd in de beleidsnota Economie, Wetenschapsbeleid en Innovatie.

Wereldwijd en in Vlaanderen staat men voor een ambitieus klimaatbeleid. Zeker wat de energie-intensieve industrie betreft, is het belangrijk dat er steeds een level playing field blijft gelden in de hele EU. Het heeft geen enkele zin om met strenge Vlaamse regels de industrie weg te jagen naar regio's met een laks klimaatbeleid. Via het principe van de 'no gold plating' wil minister Demir ervoor zorgen dat een hoog milieubeschermingsniveau, een concurrentiële economie en het noodzakelijke draagvlak voor de verschillende maatregelen hand in hand gaan.

Klimaatambitie

Vastgesteld werd dat 66 landen klimaatneutraal willen zijn in 2050 terwijl Vlaanderen de ambitie heeft voor een CO₂-vermindering met 80 procent. Waarom gaat Vlaanderen niet voor klimaatneutraliteit? Minister Demir zegt dat klimaatneutraliteit op Europees niveau niet betekent dat elke lidstaat of regio tegen 2050 klimaatneutraal moet zijn. Lidstaten met veel opslagpotentieel – bijvoorbeeld bosrijke lidstaten – zullen tegen 2050 negatieve emissies hebben, waarmee de resterende uitstoot in andere lidstaten met minder opslagpotentieel kan worden gecompenseerd.

Vlaanderen is een dichtbevolkte regio met relatief weinig ruimte en beperkt potentieel voor geologische opslag van CO₂. Met een reductie van minstens 80 procent – een ondergrens – wordt wel een belangrijke bijdrage geleverd aan de Europese ambitie om klimaatneutraal te zijn tegen 2050. Technologische en maatschappelijke evoluties kunnen toelaten om nog verder te gaan dan die 80 procent.

Op de vragen vroeg hoe de minister haar beleid drastisch zou bijsturen om de doelstellingen te halen en welke creatieve, bijkomende maatregelen er nog aankomen, herhaalt ze dat momenteel de laatste hand wordt gelegd aan het finaal Vlaams Energie- en Klimaatplan voor de periode 2021-2030 met daarin

opgenomen de Europese doelstelling van min 35 procent CO₂. Volgens minister Demir heeft Europa gezorgd voor een onevenwichtige verdeling. Polen bijvoorbeeld krijgt een doelstelling van min 7 procent CO₂-uitstoot en heel wat middelen om dit te realiseren. Ook Vlaanderen zou extra middelen kunnen gebruiken.

Het VEKP is een strategisch plan voor de komende tien jaar. De doelstellingen moeten worden gehaald, zeker omdat ze de afgelopen jaren niet zijn gehaald. Minister Demir hoopt dat men binnen de regering een consensus kan vinden om de doelstellingen effectief vast te leggen en te halen omdat het nodig is voor de toekomst van Vlaanderen.

Sommige partijen vragen om uit het klimaatakkoord van Parijs te stappen. Minister Demir is dit niet van plan en blijft zich engageren om de klimaatneutraliteit tegen 2050 te behalen. Min 80 procent is een ondergrens en hopelijk kan men meer realiseren.

Om de klimaatdoelstellingen van het Akkoord van Parijs te behalen, moet men in de tweede helft van deze eeuw klimaatneutraliteit bereiken op mondiaal niveau. De EU wil een voortrekkersrol spelen en overweegt daarom om al tegen 2050 te streven naar klimaatneutraliteit.

Vlaanderen zal met de langetermijnstrategie alles op alles zetten. Het is de bedoeling om naast het VEKP voor 2021-2030 parallel te werken aan de langetermijnstrategie 2050. Het VEKP wil men rond te krijgen voor de klimaatop in Madrid. Minister Demir hoopt de langetermijnstrategie de week nadien klaar te krijgen. Dit alles kan dan in het parlement worden besproken.

Het Vlaams Energie- en Klimaatplan zal invulling geven aan de niet-ETS doelstellingen. De juridisch bindende niet-ETS doelstelling voor België bedraagt op dit moment 35 procent reductie ten opzichte van 2005. Dit vormt ook de leidraad voor het Vlaamse beleid.

Het nieuwe Vlaams Energie en Klimaatagentschap zal de kostprijs een bijdrage van elke klimaatmaatregel aan de klimaatdoelstellingen berekenen, ook van de kost bij het niet behalen.

Op de vraag of minister Demir erkent dat het klimaatbeleid van haar voorgangers een fiasco is zegt ze dat het een delicate vraag is. De Vlaamse broeikasgasemissies zijn sinds 1990 met 12 procent gedaald, terwijl er tegelijkertijd 14 procent Vlamingen bijkwamen en het bbp met meer dan 72 procent steeg. Zoals ook aangegeven in de beleidsnota, blijven de emissies in de elektriciteitssector en de gebouwen dalen, maar is er voor de andere sectoren een stabilisatie of zelfs een lichte stijging. Om deze trend om te buigen moet er een tandje worden bijgestoken. Het VEKP zal hiervoor een duidelijk kader bieden.

Het totale tekort aan niet-ETS-emissieruimte over de periode 2013-2020 wordt momenteel geschat tussen 2 megaton en 6 megaton. Het uiteindelijke tekort aan emissieruimte zal afhankelijk zijn van de graaddagen in de jaren 2019 en 2020 en van de economische conjunctuur en het uitklaren van een technische kwestie in verband met de monitoringmethodiek voor fluorhoudende gassen die een potentieel grote impact heeft op de Vlaamse niet-ETS emissies. Er zijn verschillende pistes om bijkomende uitstootrechten te verwerven, elk met eigen financiële en operationele implicaties. Naast louter het criterium prijs is het ook belangrijk dat bijkomend aangekochte rechten van goede kwaliteit zijn. Minister Demir zal eerst de verschillende mogelijkheden grondig analyseren en vervolgens een onderbouwde beslissing nemen over de te volgen verwervingsstrategie.

Draagvlak klimaatmaatregelen

Minister Demir is het er absoluut mee eens dat een draagvlak voor klimaatmaatregelen in de eerste plaats niet gecreëerd wordt met communicatie maar met sociale klimaatmaatregelen. Ook kennis is zeer belangrijk. Ze daagt iedereen uit om de klimaattest eens te doen. Ook in het onderwijs en in de bouwsector liggen nog heel wat kansen. Ze is zich bewust van de noodzaak om de transitie rechtvaardig te laten gebeuren. Het gaat niet enkel over het voorkomen van energiearmoede of waterarmoede bij gezinnen, maar ook over begeleidende maatregelen.

Samenwerkingsakkoord van 14 november 2002

Gevraagd werd naar de aanpassingen die minister Demir wil doen aan het samenwerkingsakkoord van 14 november 2002 betreffende het opstellen, het uitvoeren en het opvolgen van een Nationaal Klimaatplan, alsook het rapporteren, in het kader van het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake Klimaatverandering en het Protocol van Kyoto. De minister stelt dat gezien er binnen de Nationale Klimaatcommissie consensus is dat het huidige samenwerkingsakkoord van 14 november 2002 lacunes kent en bijvoorbeeld niet afgestemd is op de nieuwe Verordening inzake de Energie- en Klimaatactie, en omdat diverse instanties aanbevelingen formuleerden over de governance van het Belgisch energie- en klimaatbeleid, er begin 2019 binnen de Nationale Klimaatcommissie beslist werd een nieuwe werkgroep 'Governance' op te richten. Deze werkgroep kreeg de opdracht om de voorstellen en aanbevelingen van verschillende instellingen te synthetiseren. Tijdens de laatste vergadering van de Nationale Klimaatcommissie op 23 oktober 2019 heeft de werkgroep Governance haar rapport opgeleverd, en heeft de Nationale Klimaatcommissie er akte van genomen. Minister Demir verwacht dat het Brusselse voorzitterschap bij de volgende vergadering van de Nationale Klimaatcommissie een werkmethode zal voorstellen voor het vervolg van de werkzaamheden. Na politiek overleg zullen de gemaakte afspraken wettelijk verankerd moeten worden. Minister Demir wil bij voorkeur dat dit gebeurt aan de hand van een herziening van het samenwerkingsakkoord van 14 november 2002.

LEZ-beleid

Wat de vraag naar het LEZ-beleid betreft stelt de minister dat dit aan bod komt in de beleidsnota Omgeving. Daarin wordt verduidelijkt dat het reeds bestaande uniform kader tot een verbetering van de luchtkwaliteit leidt. Er zal worden onderzocht welke de mogelijkheden zijn om het toepassingsgebied uit te breiden. Er zal ook worden nagegaan of aanpassingen voor oldtimers wenselijk zijn.

Duurzame Mobiliteit

Op de vraag waarom de minister enkel mikt op de afvlakking van de groei van het gemotoriseerd verkeer terwijl men een daling moet nastreven antwoordt minister Demir dat ze hoopt dat men ook minister Lydia Peeters heeft aangesproken omdat het haar bevoegdheidsdomein is. De prognoses geven 51,6 miljard kilometers over de weg in 2030. Deze prognoses worden ook opgenomen in het Klimaatbeleidsplan. De vervoerregio's spelen een belangrijke rol in het openbaar vervoer. Dit is ook opgenomen in het regeerakkoord, de beleidsnota's, het Luchtbeleidsplan en het VEKP dat nu in voorbereiding is. Het aandeel duurzame modi moet voor Vlaanderen toenemen met minstens 40 procent. Ook de vervoerregio's moeten deze ambitieuze modal shift realiseren. Voor de vervoersregio's Vlaamse Rand, Antwerpen en Gent streeft men zelfs naar 50 procent. Het netwerk bestaande uit fietsvoorzieningen, collectief vervoer en mobipunten moet de ambitie van de modal shift bewerkstelligen. Collectief vervoer en propere wagens zullen een belangrijke rol spelen. De premies voor elektrische wagens zijn geschrapt omdat twee derde

van de premies gingen naar het hogere segment. Het is slimmer om zich te richten op kleinere wagens.

Bijmengpercentage duurzame brandstoffen

Minister Demir wil aan de federale overheid vragen om het bijmengpercentage van gedecarboniseerde duurzame brandstoffen te verhogen naar 14 procent in 2030. Ook biobrandstoffen vallen hieronder. Ze vraagt een bevestiging van de federale bijmengdoelstellingen die reeds in het ontwerp Nationaal Energie- en Klimaatplan zijn vermeld.

1.3. Beleidsnota Energie

1.3.1. Evolutie naar een energieuinig en klimaatneutraal gebouwenpark versnellen

Omzetting en implementatie hernieuwbare energierichtlijn

Minister Demir geeft aan dat 30 juni 2021 de nieuwe deadline is om de richtlijn hernieuwbare energie tijdig om te zetten. Ze zal een aankoopstrategie voor buitenlandse statistieken uitwerken. Hierop is ze al eerder ingegaan. Wat de doelstellingen 2030 betreft, kunnen de lidstaten die de nationale doelstellingen voor hernieuwbare energie niet gehaald hebben op de referentiepunten 2022, 2025 of 2027 via bijdragen aan het uniefinancieringsmechanisme tekorten dichten. De Europese Commissie zal uiterlijk op 1 januari 2021 bovenstaand mechanisme opzetten. De exacte modaliteiten zijn nog niet gekend, maar ze zal deze zeker van nabij opvolgen.

S-peil-norm

De minister laat het Vlaams Energieagentschap de S-peil-norm op basis van de werkelijk ingediende aangiftes nauw opvolgen. Op dit moment zijn nog maar 239 aangiftes ingediend met een S-peil, waarvan slechts 1 niet aan de huidige norm van S31 voldeed. Daarnaast voldeden ook al 180 woningen, dus 3 op de 4, al aan S28. Door het lage aantal aangiftes zijn deze resultaten echter nog niet representatief. Daarnaast laat de minister de betaalbaarheid van de energieprestatie-eisen onderzoeken in de studie naar het kostenoptimum die het Vlaams Energieagentschap in 2022 zal uitvoeren. Voor de uitbouw van de warmtenetten voorziet ze een specifieke evaluatie van het EPB-kader.

Energieleningen

In verband met de renovatie-investeringen en de vraag naar maatregelen voor lage inkomens, is de minister van plan om met de banksector te praten over de energieleningen.

Op hoeveel aanvragen voor de 1 procent-energielening mikt minister Demir tegen eind 2020? De 1 procent-lening is intussen meer ingeburgerd en dus meent ze ook te kunnen uitgaan van een verdubbeling van het aantal toegekende leningen in 2020. Dat zouden er dan zo'n dertig zijn. Dit jaar zijn het er maar vijftien. De minister is zelf verbaasd over het heel lage aantal. Dat toont aan dat er iets niet klopt. Ze wil met de stakeholders bekijken wat hiervan de oorzaak is. Daarna zal ze het systeem hervormen, want ze vindt het niet kunnen dat hier slechts vijftien Vlamingen beroep op doen.

Niet-residentiële gebouwen

De opvolging van de renovatieverplichting van niet-residentiële gebouwen zal gebeuren via de Energieprestatiedatabank. Er zal voor niet-woongebouwen ook een nieuwe database worden ontwikkeld die inzicht verschaft in de energiegegevens.

Het voorstel voor de langetermijnstrategie en het actieplan voor niet-residentiële gebouwen zal in de loop van 2020 concreet door het Vlaams Energieagentschap worden uitgewerkt. De minister schat in dat de financiële impact voor kopers en verkopers vrij beperkt zal blijven. Het zijn de niet-woongebouwen uit voornamelijk commerciële sectoren die gekocht en verkocht worden. Binnen deze sectoren worden gebouwen na aankoop meestal al grondig vernieuwd om ze concurrentieel en aantrekkelijk te maken tegenover de rest van de gebouwenmarkt. Bij de verdere vormgeving van deze maatregel zal ook aandacht gaan naar een mogelijke flankerende ondersteuning.

Stookolieketels

Minister Demir gaat dieper in op het verbod op de vervanging van stookolieketels. Op basis van kaarten van het aardgasnet weten we waar aardgasaansluiting mogelijk is. In combinatie met verbruiksgegevens weten we bij benadering waar aardgas wordt verbruikt voor verwarming. Voor de opvolging van de verduurzaming van de verwarming van de gebouwen wordt er een databank ontwikkeld met informatie over de gebruikte hoofdverwarming per gebouw. De databank zal verder worden ontsloten via de woningpas. Voor het handhavingskader worden nog verschillende opties onderzocht.

Verleiding

De minister stelt dat op dit moment 13 procent van de 1,2 miljoen verlichtingspunten, die beheerd worden door de lokale besturen, led-verlicht zijn. 100 procent verledding of ledificatie tegen 2030 is ambitieus en betekent een verdrievoudiging van het huidige investeringsvolume. De financiële middelen zijn net als de capaciteit extern en intern beperkt. Ook voor andere projecten wordt op dezelfde aannemerscapaciteit een beroep gedaan.

Samen met de VVSG en de technologiefederatie Agoria ondertekende Fluvius een intentieverklaring waarin hun ambities rond de volledige verledding van de openbare verlichting in Vlaanderen werden vastgelegd.

De minister vraagt aan de betrokken lokale besturen, Fluvius en AWV om te onderzoeken of ze de verledding kunnen versnellen, onder andere door in hun bestekken ook minder restrictieve selectie-voorwaarden voor de keuze van aannemers op te nemen, en door eventueel met kleinere loten te werken.

Hervorming van de EPB

Voor de timing van de hervorming van de EPB focust het Vlaams Energieagentschap zich enerzijds op quick wins voor de gebruiksvriendelijkheid van de software. Anderzijds is er voor de nieuwbouwmethode momenteel geen continue ontwikkeling meer voorzien. Ook hier wordt ingezet op vereenvoudigingen. Nadat de vereenvoudigingsvoorstellen voor de methode concreet geformuleerd zijn, moeten deze het regelgevend traject nog doorlopen. De effectieve inwerkingtreding kan vanaf 2022 verwacht worden.

Renovatiepact

Welke stimuli zijn nodig om mensen tot een energieneutrale renovatie te bewegen en de renovatiegraad te verhogen? Minister Demir zal bijkomende maatregelen

onderzoeken. Voor overheidsgebouwen en de tertiaire sector is dit al verplicht, nu wil ze kijken hoe ze de burgers kan overhalen om tot een grondige renovatie over te gaan. Die stimuli zijn onder andere de versoepeling van de energielening. Ze onderzoekt ook of de onroerende voorheffing van niet-energiezuinige woningen na een grondige energetische renovatie kan worden verminderd. Daarnaast vermeldt ze de verhoging van de energieprijzen gekoppeld aan labelverbetering EPC voor nieuwe eigenaars en de opmaak van een masterplan BENOvatie.

De ministers nodigt de parlementsleden uit om ook zelf met uitgewerkte voorstellen te komen.

Afschaffing woonbonus

De minister gaat in op de afschaffing van de woonbonus door de Vlaamse Regering. Er zijn experts die zeggen dat de afschaffing van de woonbonus de huidige woningprijzen op termijn zal corrigeren en dat de prijzen dus minder snel zullen stijgen, waardoor de kopers mogelijk over een bijkomend budget voor grondige energierenovatie beschikken.

Ontzorging

Voor de ontzorging zal minister Demir in 2020 een projectoproep lanceren. Na de afronding van de eerste call zal aan de hand van de geselecteerde projecten de effectiviteit van het Noodkoopfonds worden geëvalueerd.

Het ontsluiten van de thermografische foto's via de woningpas is zeker een optie die zal worden onderzocht.

Huurwoningen

De maximale EPC-score per typologie voor huurwoningen is opgenomen in het besluit van de Vlaamse Regering over de woningkwaliteit. Deze verantwoordelijkheid valt onder de minister die bevoegd is voor Wonen. De ijkpunten 2050 zullen worden afgestemd op de doelstellingen van het Vlaams Energie- en Klimaatplan 2030.

1.3.2. Transitie naar CO2-arme industrie en ondernemingen ondersteunen

Energiebeleidsovereenkomsten

Het totaal aan EBO's wordt geschat op 400 energie-intensieve vestigingen van ondernemingen. Daarnaast zijn er 345 toegetreden. Het toetredingspercentage komt daarmee op 86 procent. Uit de vergelijking van het energiegebruik van de doelgroep met het energiegebruik van de 345 toegetreden vestigingen, blijkt dat de toegetreden ondernemingen goed zijn voor 98 procent van het energiegebruik van de doelgroep.

De huidige EBO's lopen tot eind 2022. Om de nodige tijd te voorzien voor de evaluatie en het overleg met de stakeholders zal dit traject opgestart worden in 2021, om zo tot nieuwe EBO's te komen.

Kleinere en kleinste ondernemingen

Voor energie-efficiëntie ondernemingen moet de concrete invulling van het toepassingsgebied nog worden vastgelegd. De meest efficiënte indeling in kleinere en kleinste ondernemingen zal worden gemaakt op basis van een analyse die de optimale werking voor ondernemingen en overheid verzekert. De minister benadrukt dat de administratieve last hierbij beperkt zal blijven.

Energiepremies niet-residentieel

Op de vraag over het invoegen van energiepremies niet-residentieel bij de Ecologiepremie+ stelt de minister dat VLAIO verschillende integratie-opties zal uitwerken en aan minister Crevits zal voorleggen. Er is ook al een werkbezoek VEA-VLAIO-Fluvius ingepland.

Mini-EBO's

Op de vraag hoe het systeem van mini-EBO's te doen samensporen met energie-audits en energiebalans maakt de minister duidelijk dat de nieuwe verplichting voor de doelgroep van niet energie-intensieve kmo's om een energieaudit uit te voeren of een energiebalans op te maken, de vrijwillige mini-EBO's niet zal vervangen.

*1.3.3. Versnelde uitbouw van milieuvriendelijke energieproductie**Inschakeling productie hernieuwbare energie*

In het certificatiesysteem moet de term van 'lokaal verbruik' voor nieuwe PV-projecten van meer dan 10 kW nog worden gedefinieerd. Het systeem van tendering voor middelgrote PV-installaties zal voor nog te bepalen categorieën in de plaats komen van de huidige certificatensteun. De nodige groei en investeringszekerheid zal na 2025, voor de categorieën die nog steun nodig hebben, worden geboden door het nieuwe tendering-systeem. Het is echter de verwachting dat na 2025 geen steun meer nodig zal zijn.

Waterstof

Als het over waterstof gaat, dan stelt ze dat waterstof in de eerste plaats wordt ingezet als grondstof voor de industrie en als brandstof voor zwaar transport over lange afstanden. De inzet van hernieuwbare elektriciteit voor de productie van waterstof door middel van elektrolyse zou op korte en zelfs middellange termijn de broeikasgasemissies in Vlaanderen verhogen en is dus geen prioriteit. Ze vindt dat men in de eerste plaats moet investeren in onderzoek en innovatie. Hiervoor zal ze samenwerken met minister Crevits.

Diepe geothermie

Op de vraag hoe de evaluatie van diepe geothermie in zijn werk zal gaan en hoe de verdere ontwikkeling wordt aangemoedigd, stelt de minister dat er in Vlaanderen er een duidelijk vergunningenkader en een garantieregeling is voor diepe geothermie. Daarnaast waren er ook diverse subsidiemogelijkheden via onder andere de call 'groene warmte'. Minister Demir hoopt dat diepe geothermie de belofte kan invullen en bijdragen aan de groenewarmtedoelstellingen.

Voor de nabije toekomst kijkt men uit naar de opstart van het project van Janssen Pharmaceutica en de heropstart van het project van VITO. Eens deze projecten in een gevorderd stadium zijn, kunnen ze worden geëvalueerd. Dan kan er worden nagegaan hoe de ondersteuning van diepe geothermieprojecten kan gebeuren.

Warmtenetten

Gevraagd werd hoe warmtenetten optimaal zullen worden geïntegreerd in het EPB. Minister Demir zegt dat het belangrijk is dat EPB-doelstellingen niet worden ontweken door warmtenetten. Het energieverbruik van gebouwen mag niet onredelijk toenemen omdat een warmtenet aanwezig is.

Een verplichting om de warmtebron van een warmtenet binnen de 5 jaar te vergroenen, is er momenteel niet. Het voorbereiden van een ondersteuningskader voor de opmaak van lokale warmteplannen vraagt enig tijd. De vooropgestelde invoering van een dergelijk ondersteuningskader vanaf 2021 is al ambitieus. Er wordt nagegaan wat de beste manier is om de lokale besturen te ondersteunen bij de opmaak van lokale warmteplannen. Twee calls 'groene warmte' per jaar is tot nader orde optimaal. Omdat er een lange ontwikkelingstermijn voor warmteprojecten is, hoeft dit, met een professionele planning en communicatie, niet tot vertraging te leiden. Een beperkt aantal calls leidt ook tot een groter aanbod per call, en dus meer competitie en een zo laag mogelijk prijs per geselecteerd project.

De data van de databank verwarming gebouwen zullen worden ontsloten via de woningpas. Het VEA heeft met Fluvius gesprekken opgestart om op korte termijn een projectteam samen te stellen.

Inzake de vragen rond het verschuiven van de taksen en heffingen naar het gas, wat zou kunnen leiden naar een shift naar duurzame warmte en de vragen of de kost voor de aanleg en aansluiting van warmtenetten gesolidariseerd kan worden en hoe Fluvius overtuigd kan worden om op de kar te springen, verklaart de minister dat een taxshift niet in het regeerakkoord is opgenomen. Momenteel wordt er steun toegekend binnen de calls om warmtenetten voldoende rendabel te maken. In het kader van het aangekondigde warmteplan wil de minister onderzoeken of er extra maatregelen nodig zijn om individuele aansluitingen of bepaalde types van aansluitingen te faciliteren. Het aanleggen van warmtenetten staat binnen het huidige decretaal kader open voor alle mogelijke initiatiefnemers.

Riothermie

Als antwoord op de vraag naar synergieën te zoeken met de rioolbeheerders inzake warmtenetten, stelt de minister dat de VMM in 2018 een studie heeft laten uitvoeren ter inspiratie voor een beleid rond riothermie. Het besluit van de studie was dat riothermie een bescheiden, maar nuttige rol kan spelen in het fossielvrij maken van de verwarming en koeling van de Vlaamse bouwsector. Riothermie biedt een opportuniteit voor de verduurzaming van onze verwarming, zeker in combinatie met de uitbouw, sanering en renovatie van het rioelstelsel. Op dit moment lekt tot 20 procent van het totale energiegebruik van huishoudens, maar ook van ziekenhuizen en woonzorgcentra weg via het afvalwater. Ons rioelstelsel heeft dan ook een substantieel aanbod aan thermische energie.

Groen gas

Voor de overgang naar groen gas worden de praktische modaliteiten momenteel volop uitgewerkt door de VREG in samenwerking met VEA en Fluxys. Fluxys berekent de garanties van oorsprong voor groen gas. Het VEA berekent de garanties van oorsprong voor groene warmte.

Doelstellingen hernieuwbare energie

Het tekort aan hernieuwbare energie wordt grotendeels veroorzaakt door het energiegebruik dat hoger is dan gepland. Dit deel van het tekort moet nog worden verdeeld tussen de Belgische entiteiten. Het is dus momenteel nog niet mogelijk om hiervoor een concrete budgettaire weerslag mee te delen. Minister Demir heeft het VEA gevraagd om een plan van aanpak voor de aankoop van statistieken voor te bereiden, om snel in actie te kunnen treden van zodra duidelijk is welk tekort door het Vlaamse Gewest moet worden afgedekt. Er zijn momenteel nog geen afspraken binnen de Vlaamse Regering op welk budget de kosten voor de aankoop van statistieken zal worden aangerekend.

Inzake zonne-energie wil de minister de aangekondigde maatregelen uitvoeren en ze wil daar werk van maken met het Zonneplan 2025, dat in de loop van volgend jaar zal worden uitgewerkt. In het kader van de omzetting van de richtlijnen is het de bedoeling om te bekijken of zonnedelen binnen appartementsgebouwen of energiegemeenschappen mogelijk is en welke juridische en technische drempels hiervoor moeten weggewerkt worden. PV-installaties tussen 10 en 40 kilowattuur zouden zonder bijkomende steun reeds rendabel zijn.

Windenergie

Wat windenergie betreft, zal de komende maanden besproken worden hoe de lokale besturen sterker betrokken kunnen worden om het draagvlak te vergroten. Op dit moment zijn hierover nog geen concrete voorstellen, bij voorbeeld wat betreft rechtstreekse burgerparticipatie. Het is niet mogelijk het eigendomsrecht van grondeigenaren in te perken door bijkomende decretale verplichtingen. Dit gaat in tegen de vrijheid van vereniging, dat volgens het Grondwettelijk Hof ook een negatieve component bevat, namelijk de vrijheid om zich niet te verenigen. Wil de regering de doelstelling inzake windenergie halen, dan zal het belangrijke punt van het fiat van de lokale besturen voor de projecten mee in het windplan moeten worden opgenomen.

De minister rekent op alle commissieleden – iedereen in de commissie is burgemeester, schepen of gemeenteraadslid – om de actiescomités te woord te staan als er een groot windproject in hun buurt of wijk komt. Minister Demir wil het draagvlak versterken door de bestaande instrumenten, bijvoorbeeld de windgids, verder te zetten en door bijkomende maatregelen.

1.3.4. De transitie naar zero-emissievoertuigen versnellen

Duurzame mobiliteit

Wat betreft duurzaam transport, is het aantal milieuvriendelijke voertuigen op de weg de voorbije jaren gegroeid, maar in absolute termen is die groei nog te beperkt om de doelstellingen te halen. Een sterke stijging van het aanbod aan modellen wordt verwacht omdat de Europese regelgeving de autoconstructeurs daartoe aanzet. Er zal veel aandacht gaan naar de nodige laadinfrastructuur voor elektrische voertuigen. Tegen 2025 zullen er in Vlaanderen veel laadpunten nodig zijn, naast de grote aantallen private en semi-private laadpunten en een netwerk van ultrasnelladers. De regelgeving over het installeren van laadinfrastructuur op parkings, in uitvoering van een Europese richtlijn, is in voorbereiding. Andere aandachtspunten zijn laadsystemen en de aansluiting op het net, maar ook de toegankelijkheid van laadpunten en de bijhorende informatie, zoals de prijs, bijvoorbeeld.

Waterstof voor persoonsgebonden vervoer

Waarom wordt in de beleidsnota melding gemaakt van waterstof voor persoonsgebonden vervoer? Autoconstructeurs en experts zijn het er over eens dat het aandeel zero-emissiewagens ingevuld zal moeten worden door elektrische voertuigen met een batterij. Als blijkt dat bepaalde onderdelen in het elektriciteitssysteem deze massale overschakeling niet aankunnen, dan moeten bijkomende alternatieven worden bekeken. De aandrijving met brandstofcellen op basis van waterstof is dan mogelijk een aanvullende optie. Zoals reeds gesteld zal dit eerder het geval zijn voor het zwaardere langeafstandsvervoer, zoals bussen en zware vrachtwagens. Het is duidelijk dat er op dat vlak nog belangrijke drempels te overwinnen zijn, aldus minister Demir.

Fiscale hefbomen

Op de vraag over de vergroening van het wagenpark, stelt minister Demir dat de Vlaamse fiscale hefbomen al vergroend zijn. Zo zijn elektrische wagens al vrijgesteld van belastingen. Het verder vergroenen van de verkeersfiscaliteit van het wagenpark is echter de bevoegdheid van de minister van Financiën.

Bedrijfswagens

Om het Nationaal Energie- en Klimaatplan te finaliseren, zal minister Demir hoe dan ook overleggen met de federale overheid en de andere gewesten over de manier waarop de bedrijfswagens versneld vergroend zullen worden. Ze zal ook met de federale overheid overleggen over hoe bedrijven zo snel mogelijk kunnen aangezet worden om de omschakeling naar zero-emissievoertuigen te maken.

1.3.5. Slimme netwerkinfrastructuur, efficiënt netbeheer en flexibel gebruik en productie

230V-netten bemoeilijken de toenemende elektrificatie

De minister stelt dat Fluvius aangeeft dat er zich vandaag soms plaatselijke problemen voordoen met 230V-laagspanningsnetten, maar dat deze problemen snel opgelost worden. Er stelt zich momenteel geen algemeen probleem met 230V-netten. Momenteel wordt met de VREG overlegd hoe wordt omgegaan met vragen van klanten die momenteel aangesloten zijn op een 230V-net en gevoed willen worden op 400V.

Digitale meters voor water en de verschillende communicatiesystemen

Minister Demir stelt dat de digitale energiemeter in heel Vlaanderen verplicht wordt uitgerold, terwijl de digitale watermeter niet verplicht is. Het is aan de watermaatschappijen om te bepalen of zij van de regelgevende ruimte gebruik willen maken om een digitale watermeter te installeren of niet. Niet alle drinkwatermaatschappijen zullen deze uitrol op korte of op dezelfde termijn starten.

Er zijn ook op technisch vlak verschillen. De digitale meters voor elektriciteit en aardgas moeten in staat zijn om veel meer en frequenter informatie door te sturen dan de watermeter, iets waarvoor het communicatiesysteem van de digitale watermeter niet toereikend is.

In oktober 2018 vond er reeds een overleg plaats tussen departement Omgeving en VMM om informatie uit te wisselen, maar een echte integratie is er op dit moment niet, zegt minister Demir. Een gezamenlijke uitrol van beide types digitale meters kan evenwel nuttig zijn, bijvoorbeeld om de klant slechts eenmaal te storen. De minister zal bekijken of er verdere opportuniteiten mogelijk zijn.

Energieopslag

Wil de minister de opslag van energie promoten? De minister stelt ter zake dat er reeds een premie voor thuisbatterijen voorzien is. Hiermee wordt de investering in een thuisbatterij gestimuleerd. De opslag van energie in ondernemingen en bij burgers wordt volgens haar steeds belangrijker. Daarom zal vanaf 2021, met het wegvallen van de terugdraaiende teller voor nieuwe decentrale productie-installaties kleiner dan 10 kVA, de zelfconsumptie van eigen opgewekte elektriciteit belangrijker worden, waarbij de investering in een batterij of energieopslagsysteem interessanter zal worden.

1.3.6. Een sociaal rechtvaardige energietransitie vorm geven

Energiefactuur

Er waren heel veel vragen over de energiefactuur. In het regeerakkoord staat dat de kosten voor het onderhoud van de openbare verlichting uit de elektriciteitsfactuur worden gehaald. Dit zal helaas niet al te veel impact hebben. De kosten van beleidsmaatregelen worden op dit moment gefinancierd met algemene ontvangsten, toegewezen ontvangsten of via openbaredienstverplichtingen waarvan de kosten worden doorgerekend in de netkosten. Minister Demir zal in haar beleidsbrief Energie jaarlijks de evolutie van de energiekosten van gezinnen en ondernemingen weergeven, uitgesplitst over de verschillende deelcomponenten. Deze monitoring zal ook toelaten om de impact van het Vlaams beleid enerzijds en het federale beleid anderzijds te analyseren.

Minister Demir heeft altijd gezegd te zullen waken over de betaalbaarheid van de energiefactuur. Ze heeft een onderscheid gemaakt tussen de Vlaamse en federale componenten die niet in haar handen liggen. Ze zal haar verantwoordelijkheid nemen om ervoor te zorgen dat de energiefactuur niet verder stijgt. Tot 2030 wordt nog een schuldenberg uit het verleden afbetaald. Ze zal toezien op de Vlaamse component en over de federale component overleggen met haar federale collega.

Wat energiearmoede betreft, voorziet de energieregelgeving geen absoluut verbod op afsluiting van elektriciteit en aardgas, tenzij in de winterperiode. Het Energie-decreet en het Energiebesluit bepalen zeer strikt in welke situaties kan worden overgegaan tot afsluiting. De LAC is een adviserend orgaan dat geen juridische beslissingsbevoegdheid heeft en dus is er geen beroepsmogelijkheid. De LAC bestaat uit de distributienetbeheerder, het OCMW en de klant zelf en streeft naar haalbare oplossingen waar de drie partijen zich in kunnen vinden. Volgens de lokale besturen werken de LAC's redelijk goed.

Op de vraag hoe de minister gaat voorkomen dat er nog mensen worden afgesloten, louter om financiële redenen, herhaalt ze dat na het doorlopen van een uitgebreide beschermingsprocedure die als ultiem doel heeft afsluitingen zoveel mogelijk te vermijden, de levering van elektriciteit en aardgas pas na een advies van de lokale adviescommissie kan worden stopgezet. Meestal gebeurt dat niet en wordt een betaalplan afgesproken.

Sociaal energiebeleid

Op de vraag naar het sociaal tarief voor elektriciteit en aardgas en de mogelijkheid om hier niet een alles of niets beleid toe te passen, antwoordt de minister dat dit een federale materie is. Ruim 200.000 Vlaamse beschermde afnemers genieten ervan. Heel wat kwetsbare klanten blijven uit gewoonte bij hun oude standaardleverancier en betalen in verhouding erg hoge tarieven. De minister zal de begeleiding van de klanten optimaliseren.

1.3.7. Een faciliterend kader voor de energietransitie voorzien

Samenwerking tussen alle bestuursniveau, beleidsdomeinen en stakeholders

Inzake de permanente en effectieve samenwerking tussen alle bestuursniveau, beleidsdomeinen en stakeholders zal de minister voorzien in bijkomende ondersteuning van het lokale energie- en klimaatplan. Momenteel is voor die ondersteuning een budget van 3 miljoen euro voorzien voor de komende drie jaar.

Besparingen beleidsdomein Energie

Ook voor het beleidsdomein Energie werden generieke besparingen doorgevoerd van 1 procent op de apparaatskosten via aanrekening op de werkingskredieten van het Vlaams Energieagentschap (VEA) en het departement Omgeving. De generieke besparing van 6 procent werd gecompenseerd op de subsidies van de rioleringswerken.

Kosten van de openbardienstverplichtingen

Op de vraag of de voorziene middelen om een aantal kosten van de openbare dienstverplichtingen te dekken en het vermoeden dat dat gaat over het dekken van extra kosten, antwoordt minister Demir dat om kosten van de openbare dienstverlening te dekken en voor de ondersteuning van de financiering van netbeheerders voor energie-efficiëntie, warmte, of milieuvriendelijke energieproductie vandaag al middelen uit het energiefonds worden aangewend.

Energiefactuur

Wat de energiefactuur betreft, vermeldt de beleidsnota zowel de energiekost van de gezinnen als het concurrentievermogen van ondernemingen. In de beleidsnota is de energiefactuur van een gezin met een standaardverbruik opgenomen. De energiefactuur is zeker niet het enige meetinstrument om het beleid te beoordelen. Vanuit het oogpunt van de betaalbaarheid is dit wel één van de indicatoren die de minister nauw wil opvolgen.

Energie-efficiëntie

De doelstelling voor energie-efficiëntie in het kader van artikel 3 van de energie-efficiëntierichtlijn is een indicatieve Belgische doelstelling, er is geen Vlaamse doelstelling. Voor wat betreft artikel 7 van de richtlijn wordt momenteel ingeschat dat de doelstelling voor de periode 2014-2020 net wel of net niet zal gehaald worden. Wat de doelstelling voor hernieuwbare energie betreft is het volgens de Europese richtlijn toegelaten om de doelstelling verder in te vullen door de aankoop van statistieken. De minister heeft het Agentschap gevraagd om dat voor te bereiden zodat er snel kan gehandeld worden. In het kader van het herziene artikel 7 worden momenteel de maatregelen in kaart gebracht die in aanmerking komen voor een bijdrage aan de realisatie van de doelstelling voor 2030.

Zero-emissievervoer

Inzake de premie voor zero-emissievoertuigen verwijst de minister naar wat ze heeft gesteld bij de beleidsnota Klimaat. De budgetten zijn voorzien tot eind 2019. De premie is niet verlengd omdat de bedrijven meestal gebruikmaken van de fiscale aftrek van salariswagens. Vaak ging het om particulieren wiens auto uit een hoger segment kwam.

Er wordt ook verwezen naar Duitsland dat nu uitpakt met heel veel geld, miljarden. Het heeft natuurlijk een grote autosector. Die wagens moeten sowieso vergroenen. Minister Demir zal samenwerken met minister Peeters van Mobiliteit, de leden kunnen haar ook ondervragen, om stimulansen te ontwikkelen. Vlaanderen heeft in vergelijking met Brussel en de andere deelstaten een zeer groene fiscaliteit. Dat maakt een groot verschil. Dat gaat over vrijstelling van de jaarlijkse belasting maar ook van de verkeersbelasting. Dat gaat over duizenden euro's. Vlaanderen kiest echt voor een milieuvriendelijke fiscaliteit. Er moeten efficiënte stimuli komen om mensen ervan te overtuigen om hun vloot te vergroenen.

Energie-efficiëntie niet-residentiële gebouwen

Op de vraag of de doelstelling voor de gebouwen in de tertiaire sector bindend zijn antwoordt de minister bevestigend. Die gelden voor een grondige renovatie binnen vijf jaar na overdracht van volle eigendom. Dat gaat al heel ver stelt ze en dat is goed. De minister wil dit ook doen voor de overheidsgebouwen. Het VEA zal daarover een voorstel uitwerken zodat het niet te veel administratieve last geeft voor de ondernemingen. Die zullen worden bijgestaan.

Inzake de bedrijven binnen de tertiaire sector is er een nauwe link met het beleid betreffende de verhoging van de energie-efficiëntie. Minister Demir zal werk maken van een actieplan energie-efficiëntie bij kmo's, een versterkte wetgeving voor de doelgroep van niet-energie-intensieve kmo's en het verderzetten van de mini-EBO's.

Energie-efficiëntie gebouwenpark – tussentijdse doelstellingen

In het kader van de Europese richtlijn betreffende energieprestaties van gebouwen wordt een renovatiestrategie 2050 uitgewerkt door het VEA. Momenteel voldoet 5 procent van de gebouwen aan de doelstelling 2050, zeer weinig dus. De overheid heeft drie decennia om de rest van de gebouwen op te waarderen. Een dergelijk immense operatie moet gespreid worden. De renovatiestrategie zal een pad voorstellen dat focust op het benutten van het renovatiepotentieel gelinkt aan de natuurlijke beslissingsmomenten zoals verandering van eigenaar, van huurder, sloop en heropbouw en uitfasering van de slechtst presterende gebouwen. Indicatoren zullen op elk moment aangeven of het schema voor die doelstelling wordt aangehouden en ook die van het VEKP 2030 dan wel of we het strategisch pad moet worden bijgestuurd en bijkomende maatregelen moeten worden voorzien.

Voor de niet-residentiële gebouwen introduceert de minister zoals gesteld nu al een strikte aanpak met vanaf 2021 een verplichting tot grondige renovatie binnen de vijf jaar na overdracht van de volle eigendom. Voor woongebouwen opteert de minister voor hetzelfde opportuniteitsmoment van overdracht van eigendom de komende jaren voor stimulerende maatregelen. Zij werkt daarvoor tegen eind 2020 een aantal voorstellen uit. Ze zal dat bekijken met de minister van Wonen. Veel mensen zijn bereid hun woning te renoveren, zeker bij aankoop. De minister wil dat nog stimuleren met flankerende maatregelen. Ze zoekt uit wat de budgetten zijn. Vandaag is dat veel te versnipperd. Er zijn heel wat premies, maar men ziet het bos niet meer door de bomen. Ze wil alles eens bundelen en zien wat er nog mogelijk is.

Realisatiegraad energie-efficiëntie industrie

Dat er te weinig inspanningen zouden zijn van de industrie wil de minister tegenspreken. De EBO is een vrijwillig instrument, waarbij de toegetreden onderneming zich engageert om verder te gaan dan de geldende wetgeving. Door dit engagement zal de onderneming wel degelijk investeringen in energie-efficiëntie uitvoeren die ze anders niet zou nemen. Bijkomend zijn er in de huidige EBO's engagementen van de toegetreden ondernemingen rond onderzoek naar WKK-potentieel en invoering van energiebeheersmaatregelen.

Bovendien kan de Vlaamse overheid rekenen op de degelijke verificatie en controle op de uitvoer van de in de energieplannen bepaalde energiebesparende investeringen door het Verificatiebureau.

De totale doelgroep van energie-intensieve ondernemingen wordt ingeschat op 500 à 600 vestigingen. Hiervan behoren er een 400-tal tot de energie-intensieve industrie, waarvan 345 toegetreden zijn tot een EBO. De resterende ondernemingen

situëren zich in de sectoren van de glastuinbouw, grote universitaire ziekenhuizen, asfaltcentrales, overslagbedrijven enzovoort.

1.3.8. *Transversale en horizontale doelstellingen*

Het klimaat- en energiebeleid is een transversaal thema, waarvoor de hele Vlaamse Regering verantwoordelijk is. Als coördinerend minister zal ze alle maatregelen bundelen die haar collega's in hun beleidsdomein nemen, en die een bijdrage zullen leveren aan de Vlaamse energie- en klimaatdoelstellingen.

De uitdaging is heel groot, iedereen is nodig. De minister doet beroep op iedereen's creativiteit, inzet en energie. Ze doet ook een beroep op de lokale besturen die in hun meerjarenplanning vaak al de nodige maatregelen hebben opgenomen. Dat juicht ze alleen maar toe.

Welk soort minister wil minister Demir graag zijn? Ze wil graag een aanklappende minister zijn, misschien zelfs een beetje 'een zaag', maar dat neemt ze er graag bij. Ze wil voor Energie uiteraard maatregelen nemen die tot de klimaatdoelstellingen bijdragen, en dat geldt ook voor Omgeving. Ze wil haar collega-ministers jaarlijks rapporteren hoever ze staan. Nog niet zo lang geleden heeft ze hen gezegd dat Vlaanderen nog niet zo ver staat met de CO₂-uitstoot. Als men van de huidige min 6 procent naar min 35 procent wil gaan, dan moet ze aanklappend te werk gaan. Het gaat over onze toekomst en die van onze kinderen en kleinkinderen. Vlaanderen moet zich niet meten met bijvoorbeeld Polen, dat een doelstelling van min 7 procent heeft. Misschien moeten er in de toekomst minder plannen worden gemaakt, maar de plannen die er zijn, moeten op het terrein worden uitgevoerd, en de resultaten gemonitord en publiek gemaakt, zodat iedereen weet waar Vlaanderen staat. Dat helpt qua sensibilisering en qua sense of urgency.

De minister besluit dat er nog heel veel werk is. Ze belooft dat ze het onderste uit de kan zal halen en dat ze er het beste van wil maken. Ze rekent op ieders steun.

2. **Aanvullende opmerkingen van de leden**

2.1. Tussenkoms van Mieke Schauvliege

Mieke Schauvliege bedankt minister Demir voor de antwoorden op de eerdere vragen en toont er begrip voor dat niet elk antwoord al even concreet was. Het is dan ook nog maar het begin van de legislatuur. Een aantal antwoorden waren echter te vaag en vandaar komen er ook enkele bijkomende vragen.

Volgens Mieke Schauvliege is er in de beleidsnota en de begroting een rode draad terug te vinden van beloftes en intenties, maar ontbreekt het wel aan duidelijke instrumenten om al die beloftes en intenties waar te maken. De Groenfractie ontwaart ook enkele keuzes in de nota die een slagkrachtig openruimtebeleid in de weg zouden kunnen staan.

De belangrijkste uitdaging in de huidige samenleving is de klimaatuitdaging. Voor het beleidsdomein Omgeving vertaalt die zich in het behoud van open ruimte. Dat is onder andere essentieel om wateroverlast te voorkomen en de biodiversiteit te versterken, maar ook om dienstverlening dicht bij de mensen thuis te kunnen brengen en nutsvoorzieningen betaalbaar te houden. Niet alleen Groen zegt dat trouwens, ook het Departement Omgeving beaamt dat.

In dat opzicht wil Mieke Schauvliege even terugkomen op de bouwshift. De nota stelt daaromtrent heel mooie (tussentijdse) doelen voorop, maar het effectieve beleid gaat niet ver genoeg. Voor 10.000 hectare watergevoelige openruimtegebieden zou er bijvoorbeeld een nieuwe bestemming moeten worden voorzien,

maar minister Demir heeft het slechts over 600 hectare. De minister focust ook op kernverdichting, maar het is niet duidelijk hoe die zich zal voltrekken. Er zijn ook weinig incentives voor de industrie of voor de infrastructuur.

Een bouwshift realiseren betekent uiteraard niet dat er niet meer gebouwd zal kunnen worden – dat is nooit de boodschap geweest. De bedoeling van de bouwshift is om een omslag teweeg te brengen in het ruimtebeslag en dat zal net inhouden dat er meer gebouwd zal moeten worden, met name om kernen te verdichten en bestaande bebouwing te verplaatsen. De vastgoedsector is dan ook een grote voorstander van de bouwshift, wat een belangrijke factor is om de bouwshift te realiseren. 77 procent van de mensen die in diezelfde sector actief is, heeft echter ook al laten weten dat het Instrumentendecreet, zoals het nu voorligt, niet genoeg aanknopingspunten biedt om effectief een bouwshift mogelijk te maken. Als zelfs de sector dat aangeeft, dan is een reflectieperiode zeker aangewezen.

Wat vergoedingen betreft, bijvoorbeeld, is de Groenfractie er volledig mee akkoord dat burgers billijk vergoed moeten worden, maar die vergoeding moet in de eerste plaats rekening houden met de werkelijke waarde, niet met de soms hoge of onrealistische verwachtingen van burgers. Het eigendomsrecht moet gerespecteerd worden, maar is geen heilig huisje.

De voorzitter merkt hierbij op dat het eigendomsrecht een grondrecht is. Als de overheid raakt aan de eigendomsrechten van burgers, dan moet ze de venale waarde vooropstellen.

Voor *Mieke Schauvliege* is het omwille van de betaalbaarheid van het openruimtebeleid echter vooral belangrijk om te kijken naar wat al dan niet moet. Ze verwijst naar uitspraken van het Grondwettelijk Hof, dat stelt dat de bestaande regeling niet raakt aan het grondrecht. Ze herhaalt dan ook dat een reflectieperiode over het toekomstige Instrumentendecreet geen overbodige luxe is om te kunnen bepalen voor wie het decreet de grootste impact zal hebben en wat het hele plaatje zal kosten op de lange termijn.

Mieke Schauvliege haalt ook de doelstelling aan om een regelluw kader te creëren. De Groenfractie staat achter het principe om regels soepeler, eenvoudiger en werkbaarder te maken. Ook de vastgoedsector is daar trouwens vragende partij voor. Voor Groen is het echter ook belangrijk om binnen die doelstellingen ook de bestaande achterpoortjes in de regelgeving weg te werken.

Een andere mooie belofte waarvan de haalbaarheid onduidelijk is, betreft de doelstelling om 4000 hectare extra bos en 20.000 hectare extra natuur in natuurbeheer te creëren. Die doelstelling op zich is fantastisch, maar het baart Groen wel zorgen dat minister Demir daartoe pas in tweede instantie wil denken aan bestemmingswijzigingen. Ook coalitiepartner CD&V heeft al aangegeven dat de doelstelling gerealiseerd zal moeten worden op gronden met een groene bestemming; herbestemming is niet aan de orde. Gronden met een groene bestemming zullen uiteraard een belangrijke schakel vormen binnen de doelstelling om natuur bij te creëren, maar ook gronden met een andere bestemming zullen in het verhaal meegenomen moeten worden. Daarbij komt nog dat de voorziene middelen – 5 miljoen euro voor extra natuur in natuurbeheer en 4 miljoen euro voor bosuitbreiding in 2020 – niet zullen volstaan. Groen heeft zelf berekend dat er voor bosuitbreiding alleen al jaarlijks 30 miljoen euro nodig zal zijn, voor natuur in natuurbeheer minstens 50 miljoen euro. Eigenaars responsabiliseren en lokale besturen stimuleren zullen zeker mogelijkheden bieden, maar zullen het tekort aan middelen absoluut niet compenseren.

Inzake diezelfde doelstelling is ook het ontbreken van een boskaart een pijnpunt. Minister Demir gaf in haar eerdere antwoord te kennen dat ze met een soort

bosbarometer wilde werken, maar het is voor Mieke Schauvliege heel onduidelijk wat dat precies zal inhouden. Het volstaat in elk geval niet om bij te houden wat er allemaal bij komt. Ook de huidige stand van zaken én bos dat gekapt wordt, moeten gemeten kunnen worden. Ten slotte is het nog steeds onduidelijk hoe waardevol bos beschermd zal worden. Er is nood aan een wettelijk kader om niet telkens ad hoc bossen van de kap te moeten redden. Het voorbeeld van het Ravottersbos in Zottegem, dat op het laatste nippertje van de kap werd gered, toont dat ook aan.

Los van het bovenstaande vindt Mieke Schauvliege dat de minister over het algemeen te veel rekent op de goodwill van anderen om het beleid te realiseren: lokale besturen moeten de bouwshift realiseren, projectontwikkelaars moeten zorgen voor een kwalitatieve verdichting, Mobiliteit moet verharding tegengaan, voor de natuurdoelstellingen moeten natuurbeheerders, lokale besturen en landbouwers samenwerken en Greenpeace moet zijn schadeclaim intrekken. Tegelijkertijd zet de minister zelf te weinig mensen in om alles te realiseren. 179 mensen binnen de diensten die de nota moeten helpen realiseren, zullen in de legislatuur 2019-2024 afvloeien en dat terwijl de diensten nu al aangeven dat de werkdruk te hoog ligt. Zoiets rijmt niet met de hoge doelstellingen in de beleidsnota.

Kortom, de beleidsnota staat vol goede bedoelingen, maar voorziet niet in de nodige middelen, instrumenten en personeelscapaciteit om ze te realiseren. Groen zal de nota en de bijhorende begroting dan ook niet mee goedkeuren.

2.2. Tussenkoms van Gwenny De Vroe

Vooraleer *Gwenny De Vroe* haar eigen tussenkoms aanvangt, reageert ze kort op die van haar collega. In tegenstelling tot mevrouw Schauvliege gelooft zij immers wel in het samenwerkingsverhaal dat minister Demir in haar nota vooropstelt. Iedereen die leefmilieu en natuur een warm hart toedraagt moet de kans krijgen om nog meer aan de kar te trekken.

Gwenny De Vroe bedankt minister Demir voor haar uitgebreide antwoorden op de eerdere vragen van de volksvertegenwoordigers. Bepaalde vragen zijn inderdaad onbeantwoord gebleven, maar daarvoor is er ook een tweede vragenronde.

Gwenny De Vroe wil vooreerst terugkomen op de luchthaven. Minister Demir had daarover gezegd dat de lasten billijk verspreid moeten zijn en dat die spreiding ook in de toekomstige vliegwet vervat moet zitten. De Open Vld-fractie kan dat alleen maar verwelkomen. Minister Demir had ook laten verstaan dat er werk gemaakt zal worden van een compensatie voor geluidsisolatiemaatregelen in de kerngebieden. Gwenny De Vroe wil de minister aansporen daarvoor niet te wachten tot de federale overheid actie onderneemt rond de vliegwet. Vlaanderen kan nu ook al zones afbakenen waar de geluidshinder het grootst is. Wat geluidshinder betreft mag er trouwens niet uitsluitend aandacht zijn voor overvliegende vliegtuigen, maar ook voor grondlawaai.

Inzake bos- en natuuruitbreiding bevestigt Gwenny De Vroe haar steun om de doelstellingen te halen. Ze heeft wel een bezorgdheid omtrent de nulmeting, die in de vorige legislatuur vaak het voorwerp van debat is geweest. Het is inderdaad niet eenvoudig om de doelstellingen correct op te volgen, maar het is wel cruciaal. Hoe wil de minister de evolutie van de bosoppervlakte monitoren? Er zou sprake zijn van gelabelde budgetten, maar wat houdt dat dat precies in? Welke concrete rol zullen private actoren en lokale besturen spelen om de doelstellingen inzake bos en natuur te helpen realiseren?

Het stemt Gwenny De Vroe wel tevreden dat minister Demir aangeeft de bestaande belemmeringen voor bosuitbreiding te willen aanpakken. Het boeit haar als

Vlaams-Brabander ook enorm dat er in de provincie 1 miljoen bomen zouden bij komen. Een goede samenwerking met alle gemeenten is daartoe uiteraard van cruciaal belang. Hoe zal dit in de praktijk gebeuren?

Inzake de bescherming van waardevol bos had minister Demir voorgesteld een historische component te willen opnemen om zo oudere bossen een betere bescherming te bieden. Ook hierbij is de vraag hoe dat praktisch zal verlopen.

Net zoals bij bosuitbreiding is de nulmeting wat afval en materialen betreft, een pijnpunt. Die nulmeting moet nochtans een prioriteit zijn, zodat er met de verpakingssector geen discussie kan zijn over het startpunt.

Rond statiegeld is alles duidelijk, in lijn met het regeerakkoord: als uit de evaluatie van het Verpakingsplan 2.0 in 2023 blijkt dat de doelstellingen niet gehaald worden, dan komt er een statiegeld- of een veralgemeend beloningssysteem.

Nog inzake afval en materialen is Gwenny De Vroe tevreden dat minister Demir de Europese richtlijn ter zake tijdig en correct wil omzetten en dat ze in de strijd tegen zwerfvuil rekent op de bijdrage en verantwoordelijkheid van de sigaretten- en kauwgomsector.

Voorts had Minister Demir al laten weten dat er niet voldoende middelen zijn om asbest te verwijderen bij de prioritaire doelgroepen. Gwenny De Vroe kijkt uit naar de hoorzitting die de minister daaromtrent had voorgesteld. Asbest is een problematiek die zeker aangepakt moet worden, vooral in het licht van de doelstelling om Vlaanderen tegen 2040 asbestveilig te maken.

Inzake luchtkwaliteit hoopt Gwenny De Vroe vooral dat het overleg met Greenpeace constructief verloopt. Er moeten acties komen, want er is veel werk aan de winkel. De luchthaven, die eerder al aan bod kwam, zal in dezen uiteraard ook een rol te spelen hebben.

Wat het waterbeleid betreft, moet de financiering en de werking van de sector inderdaad beter georganiseerd worden. Een pijnpunt is de besteding van de saneringsbijdrage, die tot op heden nog steeds niet volledig naar onderhoud van rioleeringen gaat, terwijl dat wel zou moeten. Gwenny De Vroe vraagt zich dan ook af of minister Demir daarrond iets wil ondernemen.

Ten slotte vraagt ze zich af wat minister Demir bedoelt als ze stelt dat er nog heel wat werk aan de winkel is om de uitrol van de digitale watermeter te realiseren. Op dit moment worden die immers al bij drie drinkwatermaatschappijen uitgerold en lopen er proefprojecten bij drie andere maatschappijen.

2.3. Tussenkoms van Hannes Anaf

Net zoals zijn collega's voor hem bedankt *Hannes Anaf* minister Demir voor de uitgebreide antwoorden op de vragen van de volksvertegenwoordigers. Een aantal antwoorden gaven volgens hem wel weinig verduidelijking ten opzichte van de beleidsnota en er zijn een aantal zaken waarover de meningen – logischerwijs – verschillen.

Hannes Anaf haalt om te beginnen het samenwerkingsverhaal aan. Als minister van Energie is het nodig om samen te werken met collega-ministers of andere overheden, maar dat mag niet betekenen dat al het werk zomaar wordt afgeschoven. Dat is echter wel de indruk die de minister gaf met haar eerdere antwoorden. Als het gaat over De Lijn bijvoorbeeld, dan lijkt ze veel af te schuiven op haar collega-minister Lydia Peeters. Als het over de energiefactuur gaat, dan wordt nogal snel verwezen naar de federale overheid. Vooral wat die energiefactuur

betreft, vreest Hannes Anaf voor communautaire spelletjes. In de beleidsnota staat dat het Vlaamse beleid de energiefactuur niet verder mag doen toenemen, maar voor Hannes Anaf mag ook een gebrek aan Vlaams beleid daar niet toe leiden. De Vlaamse energiefactuur is volgens cijfers van Eurostat de derde hoogste van Europa. Daar moet iets aan veranderen en dat is een gedeelde verantwoordelijkheid van alle regeringen in België, niet louter een federale of een Vlaamse.

Wat hernieuwbare energie en het draagvlak daarvoor betreft, waarschuwt Hannes Anaf voor het nimbysyndroom, nu de verantwoordelijkheid voor windmolens bij lokale besturen komt te liggen. Die beslissing moet zeer goed opgevolgd worden, al vreest Hannes Anaf sowieso dat de maatregel het nodige draagvlak voor hernieuwbare energie niet zal vergroten, integendeel. Een maatregel die het draagvlak wel kan vergroten is de burgerparticipatie. Er moet dan ook werk gemaakt worden van een decretaal kader daaromtrent, zodat lokale besturen die met burgerparticipatie aan de slag willen, meer zekerheid krijgen en zo de grote energieleveranciers over de streep kunnen trekken om ook met burgerparticipatie aan de slag te gaan.

Hannes Anaf was dan weer wel blij dat de minister het in haar tussenkomst over geothermie heeft gehad, want dat kwam in de beleidsnota helaas niet terug. Wat de evaluatie ervan betreft, hoopt hij wel dat de minister zich niet blindstaart op de twee lopende proefprojecten, bij Janssen Pharmaceutica en VITO. De boringen bij VITO waren bijvoorbeeld veeleer een experiment om bepaalde nodige kennis op te doen, maar ze hebben plaatsgevonden zonder eerst de vraag naar geothermische energie in kaart te brengen, zonder plan dus. Dat is een belangrijk gegeven om mee te nemen tijdens de evaluatie. Hannes Anaf wil ook graag weten wanneer de evaluatie zal plaatsvinden, want onder andere de stad Turnhout zit erop te wachten om zelf op de kar te kunnen springen van geothermie.

Afsluitend geeft Hannes Anaf nog twee opmerkingen mee. Enerzijds vond hij het positief dat minister Demir het renovatieplan van sp.a ernstig wil bekijken. De partij zal het plan dan ook op korte termijn voorleggen. Anderzijds vond hij het vreemd dat een aantal zaken waarover een consensus bestond tussen alle partijen onderling, de beleidsnota niet gehaald hebben. Dat gaat onder andere over het verbod om de drinkwatervoorziening af te sluiten bij mensen in een kwetsbare situatie. Worden er daartoe toch nog stappen ondernomen?

2.4. Tussenkomst van Johan Danen

Net zoals zijn voorgangers beaamt *Johan Danen* dat de minister heel wat vragen heeft beantwoord, maar er ook een aantal onbeantwoord heeft gelaten, al is dat laatste begrijpelijk aan het begin van een legislatuur. Niettemin wil Johan Danen een aantal punten aanhalen.

Een eerste punt betreft Polders en Wateringen, dat de minister wil hervormen. Wat houdt dat precies in, een hervorming? Is er personeel dat moet afvloeien? Gaat het om een afschaffing? Dat is misschien een klein element in de hele bespreking, maar voor de mensen die er werken, is dat wel fundamentele informatie.

Meer in het algemeen over het beleidsdomein Water wenst Johan Danen nog een antwoord op enkele vragen die hij eerder had gesteld. Ten eerste had de minister aangegeven te willen inzetten op waterbesparing, slim watergebruik en het sluiten van de waterkringloop. Op zich is dat natuurlijk een mooie doelstelling, maar het is ook een doelstelling die al tientallen jaren in regeringskringen opduikt. Wat houdt dat nu precies in? Enkel burgers en bedrijven responsabiliseren zal zeker niet volstaan. Ten tweede was uit de antwoorden van de minister nog niet duidelijk gebleken wanneer het Sigmaplan en het project 'Rivierherstel Leie' afgerond zouden

worden. Die dossiers liggen al heel lang op tafel; het is hoog tijd dat er licht aan het einde van de tunnel komt.

Johan Danen wil daarnaast nog even stilstaan bij de grondwaterproblematiek, zonder er al te diep op in te gaan. Het zou volgens hem goed zijn om specifiek rond grondwater een aantal hoorzittingen te organiseren in de loop van de legislatuur, omdat er toch heel wat nieuwe problemen opduiken: vergunningen worden soms te snel afgeleverd, de bepalingen ervan worden niet voldoende opgevolgd, grondwater wordt soms zonder vergunning opgepompt en de regelgeving rond bemalingswerken wordt niet voldoende gehandhaafd. Die wetgeving is trouwens aan een evaluatie toe.

Johan Danen had de minister ook om meer info gevraagd omtrent de liberalisering van de drinkwaterproductie uit hemel- en afvalwater. Het antwoord van de minister leek erop aan te sturen dat die liberalisering een eerste stap is in de verdere privatisering van de sector. Is dat zo? Zo ja, dan moet dat absoluut goed gemonitord en aangestuurd worden vanuit de overheid, want in de meeste landen waar de drinkwaterproductie al geprivatiseerd is, is de consument daar niet beter van geworden. Het is heel belangrijk om daar duidelijkheid in te scheppen, want dat zou om een fundamentele verandering van het waterbeleid gaan.

Een tweede domein waarover nog enkele onduidelijkheden blijven, is Bodem. Johan Danen maakt zich wat zorgen over de sanering van door stookolie verontreinigde gronden. Promaz zou bezig zijn met voorbereidingen ter zake, maar het is niet duidelijk waar mensen nu terecht kunnen, als er een lek wordt vastgesteld in hun stookolietank, nochtans een veelvoorkomend probleem in Vlaanderen. Mensen zouden met terugwerkende kracht bij Promaz kunnen aankloppen, maar het zou toch niet slecht zijn alles wat te bespoedigen, zeker nu de juridische obstakels daartoe zijn weggenomen.

Rond Energie stelt Johan Danen vast dat de beleidsnota het investeerders moeilijker maakt om in zonne- en windenergie te investeren, terwijl dat net omgekeerd zou moeten zijn. Voormalig minister van Energie Bart Tommelein had stappen gezet in de juiste richting; het zou jammer zijn om niet op dat elan verder te gaan. Er wordt rond Energie over het algemeen trouwens heel wat aangekondigd, maar het ontbreekt aan de instrumenten om dat allemaal te verwezenlijken. Een heel goed voorbeeld daarvan is zonnedelen: er wordt al jaren over gesproken, maar er komt niets van in huis.

Wat het transportbeleid betreft, verwijst Johan Danen ernaar dat Vlaanderen op het vlak van groene mobiliteit plannen en dus logischerwijs uitvoering mist. Er was wel het plan 'Clean Power for Transport', maar dat zit helemaal niet op het juiste spoor. De vraag blijft dus hoe minister Demir groene mobiliteit wil stimuleren.

Eenzelfde kritiek is trouwens van toepassing op energetische renovatie van woningen. Er zijn wel plannen gemaakt, maar die zijn niet ten uitvoer gebracht en dat baart zorgen. Slechts 5 procent van de woningen in Vlaanderen voldoet immers aan de normen die Vlaanderen zichzelf oplegt. Daaraan gerelateerd hoort Johan Danen van verschillende studiebureaus dat ze wel heel veel studeren en audits uitvoeren om bedrijven te overtuigen in energie-efficiëntie te investeren, maar dat de resultaten achterblijven. Om dat te verhelpen, verstrengen andere landen nu al hun regelgeving en dat zou in Vlaanderen ook moeten gebeuren. De luxe om te wachten op de goodwill van bedrijven is er nu eenmaal niet.

Nog noemenswaardig is de hoge energiefactuur. Die is niet enkel problematisch in het kader van de energiearmoede, maar eveneens op het vlak van investeringen in energievriendelijke technologieën. De energiefactuur ligt zodanig hoog, dat het vandaag de dag interessanter is om een huis te verwarmen op gas, pellets of

stookolie dan met een warmtepomp. Het mag dan misschien niet mogelijk zijn om de factuur snel te laten dalen, maar is het niet mogelijk om een apart, fiscaal interessant tarief voor warmtepompen te introduceren? Die technologie is namelijk cruciaal om van stookolie en gas te kunnen afstappen als energiebronnen.

Inzake klimaat- en energiebeleid moet het Johan Danen ook nog van het hart dat minister Demir investeren in milieu- en klimaatvriendelijke maatregelen soms lijkt voor te stellen als slecht voor de economie, duur en vervelend, terwijl uit ervaringen in andere landen, waaronder de voorbeeldlanden Noorwegen en Zweden, blijkt dat net een gebrek aan beleid ter zake slecht is voor de economie. Net door het feit dat die landen wel investeren in een groene toekomst, lopen zij op andere vlakken ook voorop.

Om af te sluiten verwijst Johan Danen nog even naar de asbestproblematiek. Daar is zowel in de commissie als in de plenaire vergadering aandacht voor, maar jammer genoeg bevestigt de begroting die trend niet. Als Vlaanderen tegen 2040 asbestveilig wil zijn, dan zullen er middelen nodig zijn, maar wat nu is vrijgemaakt, zal zelfs niet volstaan om de prioritaire doelgroepen, waaronder de duizend scholen die een aanvraag tot asbestsanering hebben ingediend, aan te pakken.

2.5. Tussenkomen van Tinne Rombouts

Het toekomstige Instrumentendecreet is volgens *Tinne Rombouts* een enorm belangrijk decreet om de ruimtelijke ordening effectief te hervormen. CD&V zal er alles aan doen om het decreet nog voor eind 2019 goedgekeurd te krijgen. Ze verbaast er zich wel over dat Groen wat licht over het eigendomsrecht gaat. Als beleidskeuzes bepaalde mensen treffen, dan moeten die mensen daar correct voor vergoed worden. Dat is een basisprincipe, althans voor CD&V. De open ruimte moet gevrijwaard worden, maar dan wel met respect voor de burgers.

Wat bomen betreft, is er effectief een grote nood aan meer bos en daartoe zijn duidelijke engagementen opgenomen in het regeerakkoord. In datzelfde akkoord staat echter ook heel duidelijk dat het extra bos in de juiste bestemmingscategorie moet komen en dat er goede ruimtebalans moet zijn. Dat is eveneens een basisprincipe om een degelijk ruimtelijk beleid te voeren. Extra bos mag niet louter een doelstelling op zich zijn, maar moet ook passen binnen de wens om kwaliteitsvolle en aaneengesloten bossen te hebben. Dat moet in het hele verhaal duidelijk naar voren komen, ook in de communicatie naar burgers toe.

Daaraan gerelateerd stellen sommige mensen dat er aandacht moet zijn voor spontane bebossing, omdat dat een meerwaarde kan bieden voor kwaliteitsvol bos. Misschien moet daar ook beleid rond worden uitgewerkt. De minister had eerder al laten verstaan dat ze bestaande en oudere bossen beter wil beschermen. Ook dat past in het verhaal van kwaliteitsvol bos en dus kan Tinne Rombouts dat alleen maar ondersteunen.

Anderzijds is er een duidelijke strijd aan de gang tussen natuur en bos enerzijds en andere domeinen anderzijds. Van belang daarbij zijn de Europese instandhoudingsdoelstellingen. Die moeten een absolute prioriteit zijn, in het hele beleid, omdat het duidelijke en bindende engagementen zijn die repercussies kunnen hebben voor heel wat andere domeinen, waaronder Wonen, Mobiliteit, Landbouw en Economie.

Wat de doelstellingen inzake bos en natuur betreft, wil Tinne Rombouts ook terugkomen op een eerdere tussenkomen van mevrouw Schauvliege. Die laatste gebruikt in haar vraagstelling hogere cijfers dan de cijfers die in het klimaatplan van Groen staan. Dat getuigt van weinig transparantie.

Wat vervolgens de parken betreft, is het nog wat in het donker tasten naar de concrete invulling daarvan, aldus Tinne Rombouts. Het Agentschap Natuur en Bos en Toerisme Vlaanderen mogen voorstellen uitwerken over criteria voor zo'n park en minister Demir wil ook dat de parken een bepaalde uitstraling hebben en dus iets nieuws te bieden hebben. Afhankelijk van de gekozen criteria zal deze of gene sector misschien wel betrokken moeten worden om de concepten zo goed en breed mogelijk te helpen realiseren.

Net zoals de heer Danen onderstreept Tinne Rombouts het belang van geothermie. De geplande evaluatie van de proefprojecten is belangrijk om een zo goed mogelijk beeld te krijgen van alle factoren, maar daarna moet er een snelle doorstart komen. De partners en investeerders staan klaar en moeten vooruit kunnen. In dat opzicht is het positief dat minister Demir de opmaak van de lokale warmteplannen versneld wil ondersteunen.

Voor de digitale watermeter, of die nu slim is of niet, moet er nog een kosten-batenanalyse op Vlaams niveau komen. Dat is een cruciale stap om eventueel tot een algemene uitrol over te gaan.

In het regeerakkoord staat ten slotte dat de financiering van Polders en Wateringen onder de loep wordt genomen. Voor de heer Danen betekent dat blijkbaar dat de instelling gewoon wordt afgeschaft, maar Tinne Rombouts maakt een omgekeerde redenering. Volgens haar biedt dit net de opportuniteit om Polders en Wateringen te moderniseren, van administratieve taken te ontlasten en een breder werkingsgebied toe te schrijven, om zo de aanwezige expertise breed inzetbaar te maken. Tinne Rombouts hoopt dat de minister haar redenering kan bevestigen.

2.6. Tussenkomen van Andries Gryffroy

Andries Gryffroy merkt op dat de collega's voor hem het over relatief concrete zaken hebben, iets waar het in de vorige legislatuur soms aan ontbrak. Hij is dan ook positief verrast met de tussenkomen die er al geweest zijn. Het zal 'verdomd' moeilijk zijn om de vooropgestelde doelstellingen te halen, maar met een dergelijke instelling, die de focus legt op concrete plannen en een concrete invulling, moet dat wel mogelijk zijn.

De reactie van Groen met betrekking tot het samenwerkingsverhaal is in die zin wel wat contraproductief. De regering schuift geen werk af op anderen, maar rekent wel op iedereen om een steentje bij te dragen. Ook de nadruk die Groen legt op de middelen en de tools om de doelstelling te bereiken, is volgens Andries Gryffroy te eenzijdig. Geld is een belangrijke factor, maar goede afspraken, samenwerking en concrete plannen zijn dat minstens evenzeer en kunnen zelfs zorgen voor een efficiëntere besteding van middelen.

Rekenen op anderen betekent ook een wake-upcall, bijvoorbeeld voor het federale niveau. Heel veel zaken hebben een federale component, waardoor het vaak heel moeilijk is om ze geregeld te krijgen. Een voorbeeld daarvan zijn de energiecoöperaties. Ook Andries Gryffroy wil dergelijke coöperaties stimuleren, maar het systeem raakt niet van de grond, omdat er een federale wet is die voorschrijft dat burgers slecht 5000 euro mogen investeren in dergelijke projecten. In andere landen is die grens opgetrokken, wat veel meer mogelijkheden biedt. Ook zonnedelen, per slot van rekening een project van Andries Gryffroy, botst op de grenzen van federale wetgeving. Lokale energiegemeenschappen liggen ten slotte decretaal vast en zullen tot op zekere hoogte kunnen werken, maar ook in dat dossier zit een federale component.

Rond geothermie gaat Andries Gryffroy akkoord met de stelling van de heer Anaf dat er gewerkt moet worden vanuit de warmtevraag, met niet alleen oog voor

wooneenheden, maar ook voor bijvoorbeeld ziekenhuizen of bedrijven. Net zoals de heer Anaf is hij dan ook niet tevreden met de werkwijze van VITO, dat met een boring gestart is zonder de lokale warmtevraag eerst in kaart te brengen.

Mieke Schauvliege had in haar tussenkomst opgemerkt dat de realisatiegraad energie-efficiëntie bij bedrijven omhoog moet en dat de regelgeving daar desnoods voor mag verstrengen. Concreet betekent dat dan dat de overheid bedrijven gaat verplichten hun energie-efficiëntie te gaan verhogen, zodra ze een bepaalde IRR halen, maar dat is volgens Andries Gryffroy geen correcte methode, mede omdat die IRR van heel wat onvoorspelbare factoren afhangt. Eigenlijk zou de overheid zelf veel meer het goede voorbeeld moeten stellen, zodat bedrijven zich daaraan kunnen spiegelen. De doelstelling om de Vlaamse overheidsgebouwen jaarlijks 2,5 procent efficiënter te maken, is in dat opzicht een goede zaak.

Bedrijven hebben het ook vaak moeilijk om te investeren in groene technologieën, omdat banken voor dergelijke grote of complexe projecten hun rentevoeten al eens hoger durven te leggen, wat een fout signaal is vanuit de banksector. Bedrijven, die vaak meerdere prioriteiten of investeringsnoden kennen, laten groene investeringen daardoor achterwege. In andere landen, zoals Duitsland en Oostenrijk, worden complexe dossiers vaak ook door een technicus naar waarde geschat, waardoor het risico vooraf beter aansluit op de realiteit is en de leningen dus ook goedkoper zijn.

Dat verhaal weerspiegelt zich trouwens in het volume investeringen. De laatste 10 à 15 jaar is er in hernieuwbare energie 20 miljard euro geïnvesteerd, tegenover 1,2 miljard euro in energie-efficiëntie. Dat is geen correcte verhouding. Volgens de trias energetica moet eerst de energie-efficiëntie aangepakt worden, alvorens na te gaan hoe de overblijvende energiebehoefte zo groen en zo proper mogelijk geproduceerd kan worden. Het zou dan ook zeer goed zijn om maatregelen uit te werken die de energie-efficiëntie, maar ook de grondstoffen- en materialen-efficiëntie moeten ondersteunen.

Andries Gryffroy stelt ten slotte nog dat de heer Danen zich voor zijn vraag over de warmtepompen niet tot minister Demir moet richten, maar tot de regulator. Die is daar namelijk voor bevoegd. Tijdens hoorzittingen met de regulator kan de vraag gesteld worden om warmtepompen met voldoende opslagcapaciteit even af te schakelen van het net, als het energieaanbod laag en de vraag hoog is. In ruil daarvoor kunnen eigenaars van een warmtepomp een bonus krijgen, wat het systeem fiscaal interessant maakt voor hen. Warmtepompen 'as such' als investering gaan ondersteunen is dan weer niet aan de orde.

2.7. Tussenkomst van Robrecht Bothuyne

Robrecht Bothuyne bevestigt dat er heel veel doelstellingen zijn die enkel gehaald kunnen worden door samen te werken met andere actoren, ministers of beleidsniveaus. Dat moet niet benaderd worden als een wij-zijverhaal, maar als een partnerschap. Ten aanzien van investeerders, een belangrijke partner in dat verhaal, is ook een duidelijk kader en vooral degelijke ondersteuning nodig. Dat geldt eveneens voor lokale besturen. De Vlaamse Regering en minister Demir moeten hen de hand reiken en hen helpen om een aantal zaken op gang te brengen.

Bepaalde collega's die op dit moment de onderhandelingen voeren op federaal niveau, hebben ook de hand gereikt om samen versneld werk te maken van een emissievrij bedrijfswagenpark. Robrecht Bothuyne hoopt dat minister Demir die hand ook aanneemt en in overleg gaat met de federale collega's. Er staat al een eerste overleg gepland en het zou interessant zijn om achteraf te laten weten hoe dat verlopen is en wat de resultaten ervan zijn.

Ook de Europese Commissie kan een partner zijn. De nieuwe commissievoorzitter Ursula von der Leyen heeft een 'Green Deal' naar voren geschoven om werk te maken van een sterker energie- en klimaatbeleid. Hoe wil de minister daarop inspelen? In het plan 'Clean Power for Transport' was er al een mogelijkheid ingebouwd om in te spelen op Europese financieringsmogelijkheden. Hoe wil de minister dat aanpakken om de klimaat- en energietransitie vorm te geven?

Wat energierenovatie betreft, voorziet minister Demir volgens Robrecht Bothuyne in de noodzakelijke ondersteuning. Het gaat dan in de eerste plaats om duidelijke en haalbare normen en een aantrekkelijke financieringspakket, met onder andere de energielening. Wat dat laatste betreft, kunnen ook samenwerkingen met private banken renovatie een boost geven. In het verleden zijn er al systemen geïntroduceerd met intrestbonificaties, waarbij intresten op leningen fiscaal aftrekbaar waren.

Ontzorging, stevige premies en een aantrekkelijk fiscaal kader zijn de andere elementen die tot succes moeten leiden. De spreker hoopt dat de minister op dat vlak zo snel mogelijk met een aantrekkelijk pakket komt om die versnelling van de investeringen op het terrein mogelijk te maken.

Als laatste element haalt Robrecht Bothuyne de warmtepompen aan. Enerzijds moeten we kijken naar de regulator voor een aantrekkelijk tarief, en in de commissie zal het overleg met de VREG zo snel mogelijk moeten worden georganiseerd. Anderzijds heeft de minister met de premies en het regelgevend kader rond EPB belangrijke instrumenten in handen om warmtepompen aantrekkelijk te maken als investering. Op dit moment zijn ze dat nog onvoldoende. Terwijl iedereen wel gelooft in die technologie, is het beleidskader, zowel vanuit de regulator, maar ook vanuit de regering, onvoldoende aantrekkelijk uitgebouwd om echt een versnelling op het terrein te gaan bewerkstelligen. Die is noodzakelijk, want de minister wil tegelijk gas uitfasen en stookolie uitfasen. Als er dan ook niet voor wordt gezorgd dat de warmtepompen een rendabele investering worden, dan zijn dat loze woorden, en vooral woorden en beleidsdaden op de kap van de Vlamingen, en dat kan uiteraard de bedoeling niet zijn. Robrecht Bothuyne rekent dus op de minister om daar een stevig beleid rond te voeren, vanuit een partnerschapsbenadering.

2.8. Tussenkomen van Carina Van Cauter

Carina Van Cauter heeft heel wat vragen van commissieleden gehoord over de concrete uitvoering van maatregelen. Ze denkt dat iedereen wat dat betreft wat op zijn honger blijft zitten. Dat is normaal. Het is onmogelijk om vandaag in detail uit te werken wat de volgende vijf jaar zal moeten en kunnen gebeuren. De spreker meent dat de commissieleden de minister wat tijd en respijt moet geven zodat ze op zijn minst weloverwogen en goeddoordacht nuttige maatregelen kan nemen die op het terrein het verschil maken. Ze is het eens met de heer Gryffroy dat we het inderdaad gewoon moeten doen.

Carina Van Cauter begrijpt wat mevrouw Schauvliege zegt rond besparingen in de administratie. Als concrete jobs verdwijnen, is dat nooit leuk. Maar er moeten keuzes worden gemaakt. Ze heeft de minister niet horen spreken over naakte ontslagen. Ze vermoedt dat het gewoon natuurlijke afvloeiingen betreft en het niet invullen van een aantal administratieve functies. Als zij zelf een keuze zou moeten maken, zou ze er ook voor opteren om voldoende werkingsmiddelen over te houden, zodat er positieve en stimulerende maatregelen kunnen worden genomen op het terrein en er echt iets in beweging kan komen.

Iedereen heeft de mond vol van de modal shift die zou moeten plaatsvinden. Als men zich afvraagt wat gewerkt heeft, welk vervoersmiddel vooruitgegaan is, dan

bewijzen cijfers dat dat de fiets is. Dat komt volgens de sprekerster omdat daar positieve, stimulerende maatregelen zijn genomen, weliswaar op federaal niveau, waar er geopteerd is om de fietsvergoeding aantrekkelijk te maken. Mensen overwegen dan inderdaad de modal shift in de praktijk. De spreker verwijst naar wat de heer Gryffroy zei over energie-efficiëntie. Het gebruik van de fiets moet een prioritair aandachtspunt zijn. De fiets is misschien wel het meest energie-efficiënte vervoersmiddel dat we kennen. Het is een cocreatie. Als Vlaamse overheid hebben we daarin ook een rol. In het regeerakkoord staat ook dat er veilige fietsverbindingen moeten komen. Dat zijn volgens de sprekerster stappen in de goede richting. Dat betekent dat men middelen moet overhouden, en middelen overhouden betekent soms besparen op administratie, daar waar het kan en waar het echt niet noodzakelijk is om bepaalde functies te behouden.

Carina Van Cauter meent dat het verhaal van de modal shift ook geldt voor de bouwshift. Als men daar een draagvlak voor wil creëren, en men een uitrol op het terrein in plaats van protesten wil krijgen, dan moet men rekening houden met inspraak van de bevolking. Dat betekent dat de plannen aan een openbaar onderzoek worden onderworpen, dat mensen wiens eigendomsrechten worden ontnomen of beperkt, correct worden vergoed. De sprekerster is blij dat de minister benadrukt heeft dat ze de uitsluitingsgronden en de drempels voor een correcte vergoeding zal wegnemen. Dat neemt niet weg dat de ene grond waardevoller is dan de andere. De minister heeft verwezen naar een aantal criteria, waarvan de uitwerking reeds begonnen was in de vorige legislatuur. Een van die criteria is bijvoorbeeld dat de grond moet gelegen zijn aan een openbare weg. De ligging van een perceel aan een openbare weg beïnvloedt inderdaad de waarde van een perceel, want infrastructuur kost nu eenmaal geld. Het is maar goed dat daarmee rekening wordt gehouden bij de waardebepaling. We spreken hier niet over een 'Win for life', maar over het correct vergoeden van mensen wier eigendomsrechten worden beperkt. Daar zal Open Vld de nodige aandacht aan besteden.

Carina Van Cauter is ook blij dat enkele commissieleden hebben herhaald dat we de ruimtebalans moeten bewaken. Dan gaat het over een juiste ruimtebalans. Ze is blij dat de minister benadrukt heeft dat men het onderscheid moet maken tussen verharding enerzijds en ruimtebeslag anderzijds. Dat is volgens de sprekerster een herdefiniëring, of een verfijning van de definitie, die het mogelijk moet maken om niet als concurrenten naar die verschillende ruimtevrage te kijken. De sprekerster heeft sommige commissieleden horen verwijzen naar polariserende en verdedigende artikels. Ze vindt dat we echt moeten stoppen met het exclusief toekennen van ruimte aan één bepaalde ruimtevraag. Dat staat in de beleidsnota, dat er ruimte moet zijn voor verwevenheid waar het kan. Er zijn ook ruimtevragen die exclusief moeten benaderd worden, bijvoorbeeld voor natuur. Ze begrijpt dat daar ruimte voor moet zijn, maar dat geldt ook voor industrie. Hetzelfde geldt voor wat natuur en bos betreft. Voor de sprekerster is het belangrijk dat er bomen geplant worden, op het terrein. Hoe dat berekend en verrekend wordt, kan geen vrijblijvend engagement zijn. Ze heeft de minister horen zeggen dat ze een dashboard wil ontwikkelen waarop duidelijk te zien is waar natuur bijkomt en waar er verdwijnt. De sprekerster vindt dat we daar niet naïef in moeten zijn. We zijn met meer mensen voor dezelfde oppervlakte, er zijn meer ruimtevragen. Dat betekent dat er een clash ontstaat als men blijft houden aan een strikte opdeling. Er moeten een aantal kaders worden ontwikkeld. Dat lijkt haar logisch. Een visie is veel te vrijblijvend; ze moet concreet worden uitgewerkt op het terrein, zodat er ook rechtszekerheid komt bij heel wat ruimtegebruikers en bij eigenaars.

Aansluitend meent Carina Van Cauter dat een van de kaders die prioritair moeten worden uitgewerkt, het kader is over de knooppuntwaarden en over de ontwikkelingskansen in het buitengebied. Dat is een visie die tot heel wat onzekerheid en bezorgdheid leidt op het terrein. Als de sprekerster de Vlaams Bouwmeester mag geloven, woont zijzelf in de 'middle of nowhere', en is het crimineel om nog in

buitengebied te wonen. Daar is de spreekster het niet mee eens. Dat staat ook niet in het regeerakkoord, maar het mag ook niet sluipend in onze regelgeving een plaats vinden. De spreekster wil een duidelijk kader, waarin gezegd wordt wat kan en mag en wat we verstaan onder verwevenheid. Dat is belangrijk, eerder dan het over te laten aan interpretaties die alle richtingen uitgaan. Volgens sommige interpretaties zou men in een bepaalde gemeente, omdat de kleinhandel er verdwijnt, niet mogen verkavelen, omdat daar geen voorzieningen meer zijn. Moeten we dan blijven wonen op kavels van 50 are groot? Dat vindt de spreekster al te gek. Als die kavel onder de kerktoren ligt, waarom zou die niet mogen worden opgesplitst? Zo een opsplitsing is volgens de spreekster gepast, ook al is daar geen slager of bakker. De spreekster vindt dus dat er prioriteit moet worden gegeven aan de uitwerking van de kaders.

Tot slot, in verband met het historisch passief, begrijpt Carina Van Cauter dat er grenzen zijn, maar ze begrijpt ook dat er tijdens de onderhandelingen, en in het regeerakkoord, expliciet is uitgesproken dat we een oplossing zullen bieden voor het historisch passief. Dat men niet om het even wat doet, dat wie de regel met de voeten heeft getreden, niet moet worden beloond, en dat er criteria worden vooropgesteld, vindt de spreekster evident. Ze heeft de minister echter horen spreken over 'ruimtelijke inaspaarheid' of 'goede ruimtelijke ordening' als criterium. Dat is natuurlijk heel breed te interpreteren. De minister heeft vermeld dat de Hoge Raad voor de Handhavingsuitvoering een toets zal doen binnen een bepaald kader en dat actie zal worden ondernomen als die toets negatief is. De spreekster kan niet aanvaarden dat er afbreuk wordt gedaan aan de rechten van zonevreemde woningen. Die zijn verankerd. Ze vindt het niet aanvaardbaar dat bulldozers zouden worden losgelaten op gebouwen en constructies die vandaag gedoogd worden, maar die niet door de toets van de ruimtelijke ordening zouden raken. Dat is bijna een negatief instrument. Niemand zal dat toepassen en we zullen niet van dat historisch passief afraken. De spreekster is ermee akkoord dat er regels zijn, maar er mag geen afbreuk worden gedaan aan de rechtszekerheid die vandaag bestaat. Ze wil dat aandachtspunt graag meegeven, maar wacht op de uitvoering, waarvan de minister hopelijk zo spoedig mogelijk werk wil maken.

3. Repliek van de minister en discussie

Minister *Zuhal Demir* begrijpt de opmerking van sommige commissieleden dat ze niet op alles heeft geantwoord. Ze heeft in de beleidsnota echter de grote lijnen geschetst. Ze voegt eraan aan toe dat de bevoegdheden voor haar nieuw zijn en ze nog niet alles voor honderd procent kent. Ze laat zich wel goed omringen door haar kabinet, de administratie, en mensen uit het veld. Ze hoopt dat ze de komende vijf jaar de kans krijgt om daarin te groeien. Het feit dat ze nieuw is als minister van Leefmilieu, Natuur en Ruimtelijke Ordening kan er misschien wel voor zorgen dat ze dat pakket bevoegdheden met een frisse blik kan bekijken. De minister zal de kans die ze gekregen heeft, aangrijpen. Ze zal zich voor de volle honderd procent inzetten om er de komende vijf jaar iets groots van te maken.

Over de bouwshift en de doelstellingen tegen 2024 denkt de minister duidelijk te zijn geweest. Het verbaast haar wel dat mevrouw Schauvliege zegt dat de sector vindt dat het Instrumentendecreet te weinig is, of niet goed genoeg is. De minister heeft zelf het ontwerp nog niet gezien.

Mieke Schauvliege licht toe dat op de vastgoedbeurs in Gent die vraag werd gesteld op basis van het ontwerp dat op tafel lag. De spreekster wil alleen meedelen dat niemand echt tevreden is met het ontwerp zoals het nu op tafel ligt. Ze vraagt de minister dus het ontwerp te herwerken en de impact te bekijken van alle maatregelen die erin zitten.

Minister *Zuhal Demir* herhaalt dat ze het ontwerp nog niet heeft gezien. Ze zal het in de loop van deze week zien, en zal zich er de komende weken op toeleggen. De bedoeling is om het instrumentendecreet tegen eind dit jaar tot een goed einde te brengen. Ze vindt het belangrijk tools te geven om daarmee aan de slag te gaan. De minister is geen lobbyist van de vastgoedsector. Ze zal zich dus niet enkel op hun reacties pinnen. Ze zal rekening houden met de doelstelling die de regering wil realiseren met de bouwshift.

Carina Van Cauter antwoordt aan mevrouw Schauvliege dat ze de koudwatervrees van eigenaars begrijpt. Niemand ziet graag de eigendom die hij misschien al jarenlang wou, waar hij voor gewerkt en gespaard heeft, herbestemd worden tot een perceel waarop niet meer mag gebouwd worden. Naast de economische waarde, die moet worden vergoed, is er ook een emotioneel aspect. De spreekster begrijpt dat dat zeer moeilijk is voor de eigenaars. Als alle schade moet worden vergoed, ook de emotionele – die er daadwerkelijk is – dan gaan we niet toekomen, zelfs niet voor het aantal hectaren dat vandaag in de beleidsnota is gepland. Dat er wantrouwen heerst bij een aantal actoren op het terrein, begrijpt de spreekster. Wat men oorspronkelijk in het achterhoofd had, en waar de Open Vld-fractie het niet mee eens was, was dat eerst de plannen zouden worden goedgekeurd en dat achteraf pas een instrumentendecreet zou worden te ontwikkelen. Dat zou betekend hebben dat een aantal burgers die eigenaar waren, zouden botsen op een aantal uitsluitingsgronden en helemaal geen vergoeding zouden krijgen voor de percelen waar niet langer meer op zou kunnen worden gebouwd. Dat dit alles bezorgdheid en koudwatervrees op het terrein meebrengt, lijkt de spreekster nogal wiedes. Het vertrouwen kan de minister enkel herstellen als er heldere regels zijn waaruit blijkt dat iemand zijn bouwrechten pas ontnomen ziet op het moment dat hij de kans heeft gehad om zich uit te spreken via een openbaar onderzoek, dat de kaart niet 'en stoemelings' wordt opgelegd. In het verleden is dat wel op die manier verlopen voor een aantal instrumenten. Er was geen openbaar onderzoek en men kon zich nauwelijks uitspreken. De spreekster vindt dat onaanvaardbaar. Het komt er nu op aan heldere regels te hebben waarbij – zoals in het regeerakkoord staat – een billijke vergoeding wordt gegeven die in overeenstemming is met de venale waarde van het perceel of het ontnomen recht. De spreekster gelooft dat als dat er is, mensen daaraan kunnen meewerken. Eerst moet de overheid het vertrouwen wekken dat ze een correcte partner is. Dan is het een cocreatie en zal iedereen mee moeten.

Mieke Schauvliege verduidelijkt wat de boodschap van Groen is, namelijk vooral goed nadenken over wat op tafel ligt, en de impact van het Instrumentendecreet becijferen op alle partijen. Wat er op dit moment voorbereid was, is uitgewerkt, maar de spreekster heeft nooit een kaart van de impact op alle partijen gezien. Daar moet het debat over gaan. Groen is voor een billijke vergoeding. Dat is het eerste deel van de zin van de minister. Over het tweede deel van de zin van de minister wil de Groenfractie debatteren. De spreekster is het ermee eens dat de bezorgdheid in de sector en bij de bevolking moet worden weggenomen, maar ze vindt het niemands taak om mensen op te zetten tegen een regeling voor de open ruimte. De spreekster meent dat het debat moet worden gevoerd met alle kaarten op tafel, dat de impact op heel heldere wijze berekend moet worden en dat ook de impact voor de lokale besturen moet worden bekeken, namelijk wat het betekent als ze een openruimtebeleid moeten voeren, en dat daar het nodige prijskaartje aan moet hangen. Dat is de oproep van de Groenfractie. Mieke Schauvliege wou alleen zeggen dat zelfs de vastgoedsector, waarvan gezegd wordt dat ze voor het systeem zouden zijn, grote twijfels heeft.

Minister *Zuhal Demir* noteert dit; ze hoopt dat ze het Instrumentendecreet tegen eind dit jaar kan finaliseren. Ze begrijpt dat er een bezorgdheid is vanuit de vastgoedsector, maar heeft die nog niet ontmoet. De billijke vergoeding zal de minister bepalen aan de hand van objectieve criteria.

Op het vlak van natuur, herhaalt de minister dat via een dashboard zal worden bijgehouden waar er bossen bij komen en hoeveel erbij komen.

Op de opmerking dat de minister te veel zou rekenen op lokale besturen, antwoordt ze dat die nu eenmaal veel open ruimtes bezitten. Het is dus niet meer dan normaal dat ze naar een cocreatie wil gaan, niet alleen met lokale besturen, maar met iedereen. De cocreatie staat heel centraal in het beleid.

Op het vlak van zwerfvuil is minister Demir bereid het cijfer van de nulmeting op tafel leggen.

In verband met de digitale watermeter wil de minister samen met de waterbedrijven bekijken of er een Vlaams kader moet komen en hoe er dat dan moet uitzien. Blijkbaar is dat wel nodig. Het moet dan over heel Vlaanderen worden uitgerold.

De doelstellingen inzake hernieuwbare energie zijn heel duidelijk en de minister neemt de burgerparticipatie daarin zeker mee. De lokale besturen zullen daarin een bevoegdheid krijgen en het is ook belangrijk om een draagvlak te creëren. De minister wil blijven investeren in hernieuwbare energie en de investeerders moeten ook het signaal krijgen dat het een gezonde investering is. In de afgelopen jaren is daar 20 miljard euro in gestopt, maar daarmee is de doelstelling nog niet gehaald en dat zou wel anders moeten. De minister wil zich daarvoor engageren. Het regeerakkoord is daar trouwens ook heel duidelijk over.

Minister Demir wil de evaluatie over geothermie afwachten. Een boring kost ongeveer 7 miljoen euro, wat heel duur is. Het moet dan ook resultaat opleveren. Bij de eerste boring bij VITO was de ondergrond goed gekend. De timing van de evaluatie is nog niet gekend. De minister staat ervoor open, maar net als hernieuwbare energie kost dit veel geld zonder de doelstellingen te halen. Als er belastinggeld naartoe gaat, moeten de doelstellingen ook wel worden gehaald. Het regeerakkoord zegt ook duidelijk dat er zal worden gekeken naar de oversubsidiëring van hernieuwbare energie.

Over het verbod op afsluitingen heeft de minister al gesprekken gehad met waterbedrijven. Ze wil zo weinig mogelijk afsluitingen, alleen in geval van fraude en bepaalde andere zaken. Anders moet er altijd een basisvoorziening zijn.

Polders en Wateringen zal minister Demir niet afschaffen. Wel wil ze uitzoeken hoe ze die beter en efficiënter kan inzetten.

De instrumenten voor waterbesparing moet de minister nog opstellen. Ze is het ermee eens dat er door de waterschaarste op een fatsoenlijke en doordachte manier mee moet worden omgegaan. Daarom zullen er voor de waterbedrijven resultaatsverbintenissen komen. Dit is geen eerste stap naar privatisering. Waar de privébedrijven zullen tussenkomen, is complementair. De waterbedrijven doen aan hergebruik van afvalwater, dat nu verloren gaat. De minister krijgt signalen van privébedrijven die daarin willen investeren en dat is complementair aan wat waterbedrijven doen. In recyclage en circulaire economie kunnen ze een rol spelen.

Ook voor het renovatieplan staat minister Demir open. Het is aangenaam als parlementsleden met oplossingen komen, vindt ze. Daarom zal ze dat bekijken.

De heer Bothuyne verwees al naar de ontzorging en de premies voor renoveren, maar ook de banksector kan misschien met oplossingen komen. Daarom zal de minister gesprekken voeren met die sector. De verplichting bestaat al voor overheidsgebouwen en de tertiaire sector, maar om privé-eigenaars te stimuleren, is het aangewezen om te praten met de banksector. Ze wil ook bekijken of ze een geheel kan maken van de renovatie- en energiepremies die vandaag bestaan,

zodat de drempel om over te gaan tot renovatie wordt genomen. In 2019 waren er een vijftiental energieleningen en dat is wat te weinig. Dat zal de minister nog ten gronde bekijken.

Voor asbest is er te weinig geld. Het geld dat beschikbaar is, zal prioritair moeten worden ingezet, maar minister Demir hoopt dat ze daarvoor in de komende vijf jaar nog geld zal vinden, want het gaat toch over de volksgezondheid. De producenten van destijds mogen ook wel eens in de spiegel kijken en iets doen, maar vrijwillig zal het niet gaan.

Het historisch passief zal de minister nog moeten bekijken. Op dit moment is dat nog niet duidelijk. Ze zal zich wel aan een aantal regels ter zake moeten houden.

De parken, de groene warmte, de burgemeestersconvenants, dat past allemaal in de ondersteuning van lokale besturen. Binnenkort heeft de minister daarover een overleg met de VVSG. Later dus meer daarover. Van zodra de Green Deal vanuit Europa duidelijk is, zal de minister Europese middelen naar Vlaanderen proberen te halen. Hoe meer middelen, hoe meer ze kan doen.

Ten slotte zal de minister bekijken hoe ze warmtepompen tot bij de Vlaming kan brengen. Daarvoor moet ze kijken naar premies en andere mechanismen, en dat wil ze dan ten gronde bestuderen.

Hannes Anaf komt terug op de geothermie. Hij heeft absoluut niet beweerd dat de mensen van VITO niet wisten wat er in de ondergrond zat. Die wisten dat zeer goed, want er zijn vele studies over gebeurd, ook voor ze aan die boring begonnen. De evaluatie daarvan moet goed worden aangepakt. Daarin moet ook aandacht zijn voor het feit dat een businesscase veel sterker wordt als er een gegarandeerde warmte-afname is, al vanaf het begin van de boring. Het gaat dus over de locatie waar die wordt ingepland. Op locaties met een gegarandeerde warmtevraag heb je een totaal andere businesscase dan op een locatie van VITO waar pas nadien naar de warmteafname wordt gekeken.

Johan Danen stelt voor om VITO en andere spelers uit te nodigen in de commissie over geothermie nu dat project in een cruciale fase zit. Er moet ook meer en slim worden ingezet op energie-efficiëntie, want vaak kost dat veel minder dan het nemen van andere maatregelen, en dan zijn het grote bedrijven die dat moeten doen. Nu wordt de interne opbrengstvoet gebruikt als een indicator om te bepalen wanneer bedrijven zo'n investering moeten doen. Die regelgeving is echter veel te laks, zeker in vergelijking met het buitenland. Misschien was dat vroeger verdedigbaar, maar nu niet meer. Als een bedrijf bijvoorbeeld haar investering in energie-efficiëntie niet binnen drie jaar terugverdient, dan is dat bedrijf niet geïnteresseerd.

Daarom moet de overheid een tandje bijsteken en strenger zijn.

Andries Gryffroy wil bedrijven niet opleggen wat ze wel en niet moeten doen. Vlaanderen is ervoor gekend de meest energie-efficiënte bedrijven te hebben in de wereld, bijvoorbeeld in de staalsector, de biersector of de melkerijsector. Ook die bedrijven rekenen op een paybackperiode van drie jaar. De vraag is dus wat je meetelt in die energie-efficiëntie. Daar kunnen meer parameters, zoals afvalbeleid, bij worden betrokken, maar uiteindelijk zullen de bedrijven zelf bepalen of ze het geld investeren of niet. Dat moet de overheid niet opleggen. De bedrijven doen al veel inspanningen en zo betuttelend moet de overheid niet zijn.

Johan Danen stelt dat de bedrijven voor hun inspanningen wel vaak iets in de plaats krijgen. Voor wat hoort wat, dus als de overheid geld geeft, moet daar iets tegenover staan. Nederland doet dat wel en dat land is nu ook niet zo betuttelend.

IV. Indicatieve stemming

1. Toelichting en stemming amendementen nrs. 1 en 6

Mieke Schauvliege licht de amendementen nrs. 1 en 6 op de uitgavenbegroting toe (*Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 15/2). De doelstellingen op het vlak van bos en natuur zijn heel ambitieus, maar er zijn te weinig middelen. De spreker heeft voorgesteld om het budget te verhogen om toch de garantie te hebben dat er grotere stappen kunnen worden gezet in de richting van de doelstellingen. In 2020 is er 4 miljoen euro voorzien voor bebossing. Berekeningen tonen aan dat er voor aankopen en bebossing in 2020 eigenlijk 30 miljoen euro nodig is. Dat is nog altijd niet voldoende om ook de natuurdoelen te bereiken. Aangezien er wordt gerekend op lokale besturen, privé-eigenaars en bedrijven om mee te werken, is dit wel een eerste stap in de goede richting.

Minister *Zuhal Demir* stelt dat de regering een duidelijke keuze heeft gemaakt om in extra middelen te voorzien. De doelstelling is heel duidelijk. Als de minister in de komende maanden extra middelen vindt, dan zullen die richting natuur gaan.

Ter indicatieve stemming gelegd, worden de amendementen nrs. 1 en 6 verworpen met 8 stemmen tegen 3.

2. Stemming over het geheel

Het aan de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie toegewezen gedeelte van de uitgavenbegroting 2020 wordt indicatief aangenomen met 8 stemmen tegen 3.

Carina VAN CAUTER,
voorzitter

Inez DE CONINCK
Johan DANEN,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

AWV	Agentschap Wegen en Verkeer
bbp	bruto binnenlands product
Benelux	België, Nederland, Luxemburg
BRV	Beleidsplan Ruimte Vlaanderen
btw	belasting over de toegevoegde waarde
cng	compressed natural gas
CVBB	Coördinatiecentrum Voorlichting en Begeleiding duurzame Bemesting
EBO	energiebeleidsovereenkomst
EC	Europese Commissie
EPB	energieprestatie en binnenklimaat
EPC	energieprestatiecertificaat
ESCO	energy service company
ETS	emissions trading scheme
EU	Europese Unie
Eurostat	statistical office of the European Union
FEBIAC	Fédération belge de l'Industrie de l'Automobile et du Cycle (= Syndicale Kamer der Auto- en Motorrijwielenconstructeurs van België en Belgische Federatie der Auto- en Rijwielnijverheden verenigd)
GDPR	General Data Protection Regulation (= algemene verordening gegevensbescherming, AVG)
GIS	geografisch informatiesysteem
GRUP	gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan
IEA	International Energy Agency
INBO	Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek
ISE	inhoudelijk structuurelement
IWVA	Intercommunale Waterleidingsmaatschappij van Veurne-Ambacht
kmo	kleine of middelgrote onderneming (meervoud = kmo's: kleine en middelgrote ondernemingen)
LAC	lokale adviescommissie
LEZ	lage-emissiezonema
MAP	Mestactieplan of Mestactieprogramma
MER	milieueffectrapport
Minaraad	Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen
MIRA	Milieurapport Vlaanderen
MOS	milieuzorg op school
MOW	Mobiliteit en Openbare Werken (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)
NARA	Natuurrapport
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
OVAM	Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
PAS	Programmatiese Aanpak Stikstof
PMV	ParticipatieMaatschappij Vlaanderen
PV	photovoltaic
RUP	ruimtelijk uitvoeringsplan
RURA	Ruimterapport Vlaanderen
SARO	Strategische Adviesraad Ruimtelijke Ordening – Onroerend Erfgoed
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
ULEZ	ultralage-emissiezone
VEA	Vlaams Energieagentschap
VAK	vastleggingskrediet
VEK	vereffeningskrediet
VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
VLAIO	Agentschap Innoveren en Ondernemen
VLAREM	Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning
VLIF	Vlaams Landbouwinvesteringsfonds
VMM	Vlaamse Milieumaatschappij

VN	Verenigde Naties
VREG	Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt
vte	voltijdsequivalent / voltijdequivalent
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
vzw	vereniging zonder winstoogmerk
WHO	World Health Organization